

วัน ปรีดี พนมยงค์

ครบรอบ ๑๐๐ ปี ชาตกาล รัฐบุรุษอาวุโส

ปรีดี พนมยงค์

๑๑ พฤษภาคม ๒๕๕๓

๑๑ พฤษภาคม ๒๕๕๓

แรงบันดาลใจและแนวคิดในการออกแบบ

ผู้ออกแบบ นายอาร์กซ์ ศาสตร์ระสิงห์

แนวคิดในการออกแบบสัญลักษณ์ชิ้นนี้ เกิดจากการได้เห็นหัวข้อที่น่าสนใจ จึงลองหาข้อมูล โดยได้ไปค้นที่หอจดหมายเหตุของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ที่อนุสรณ์สถานของท่านที่ตึกโดม และได้รับข้อมูลรายละเอียดจาก ผศ.ดร.พนม เอี่ยมประยูร ที่คณะนิติศาสตร์ ทำให้ทราบว่าท่านเป็นรัฐบุรุษของประเทศไทย ที่มีคุณูปการต่อระบอบการปกครองของไทยเป็นอย่างมาก จึงอยากจะทำผลงานชิ้นนี้ เมื่อได้ข้อมูลมากพอ จึงเริ่มลงมือสเก็ตซ์

การออกแบบจากข้อกำหนดของกรรมการ ทำให้สัญลักษณ์นี้ต้องสื่อความหมายให้ประชาชนทั่วไปได้ทราบว่า ท่านมีคุณูปการอย่างไรในระบอบประชาธิปไตย และไม่ต้องการให้ดูว่าเป็นเรื่องเฉพาะของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เพราะฉะนั้นรูปแบบที่เป็นแนวนามธรรม จึงค่อนข้างยากในการสื่อความหมายให้ครอบคลุมทั้งหมด เมื่อมาพิจารณาในจุดนี้จึงคิดว่าน่าจะนำภาพของท่านปริติมาใช้เป็นหลัก ซึ่งคัดจากหนังสือหลาย ๆ เล่ม หลาย ๆ มุม จนได้ภาพที่เป็นมุมเงยที่ดูสูงสง่า และทำให้ชัดเจนขึ้นโดยการนำลายเส้นของท่านมาใช้ เพราะเป็นลายเส้นที่อ่านง่าย แต่ดูยิ่งใหญ่ ผนวกกับสิ่งที่จะสื่อถึงความหมายของการกำเนิดของประชาธิปไตยคือพานรัฐธรรมนูญที่คนทั่วไปเข้าใจได้เมื่อมองเห็น และโดมธรรมศาสตร์ซึ่งท่านเป็นผู้ให้กำเนิด ตัดทอนให้คล้ายพานพุ่มถือเป็นการสักการะในวาระครบ ๑๐๐ ปี

สีที่ใช้กับสัญลักษณ์นี้ เลือกสีที่นำไปใช้กับการเผยแพร่ในทางสิ่งพิมพ์ และเพื่อสำหรับการนำไปใช้กับเหรียญ แสตมป์ ฯลฯ เพราะคิดว่าเป็นงานที่ค่อนข้างใหญ่ จึงใช้สีที่ดูมีคุณค่าคือสีทอง ส่วนสีส้มเป็นสีรวมของแดงกับเหลืองคือมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เป็นสีที่ดูกระฉับกระเฉง ตามบุคลิกลักษณะที่ได้ศึกษาข้อมูลประวัติการทำงานของท่าน และหากจะนำไปใช้ในลักษณะสีเดียว เช่น การปักเป็นของที่ระลึกบนโลโก้ หรือตุ๊กตารูปบนปกหนังสือสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ก็สามารถทำได้เพราะสัญลักษณ์ที่ออกแบบนี้เป็นลักษณะกึ่งลายเส้น ■

คดีพจน์

๕๙๗๖

บัณฑิตผู้ประพฤติตามภาษิตของบัณฑิตคือ
สุ. จิ. ปุ. ลิ. ย่อมมีปัญญาที่จะไม่เชื่อคำโกหกหลอกลวง
คำอำพรางความจริง คำแฝง คำเท็จ

ศรีอ. นมเขต

๑๘ ตุลาคม ๒๕๕๙

สารจากอธิการบดี

ในโอกาส “วันปรีดี” ซึ่งเป็นวันคล้ายวันเกิดของท่านอาจารย์ ศาสตราจารย์ ดร.ปรีดี พนมยงค์ ผู้ประศาสน์การของมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง มหาวิทยาลัยมีความยินดีเป็นอย่างยิ่งที่ทางญาติมิตรและศิษย์ของท่าน ได้มาร่วมงานรำลึกถึงท่านซึ่งเป็นบุคคลที่ทำประโยชน์ มิใช่เพียงแต่กับมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์เท่านั้น หากต่อแผ่นดินด้วย และเป็นประโยชน์สำคัญหลายประการ

“ประเทศสยาม มีความประสงค์อันใหญ่ยิ่งที่จะปรับระดับการศึกษาของราษฎรให้เจริญถึงขนาด เหมาะแก่กาลสมัย ถ้าระดับการศึกษายังไม่เจริญถึงขนาด トラบไคการก้าวหน้าของประเทศก็ยังคงเป็นสิ่งที่ยังมองไม่เห็นอีกนาน ยิ่งในสมัยที่ประเทศของเราดำเนินการตามระบอบรัฐธรรมนูญเช่นนี้แล้ว เป็นการจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีมหาวิทยาลัยสำหรับพลเมืองที่จะใช้เสรีภาพในการศึกษา ใหกว้างขวางยิ่งขึ้น เพื่อประโยชน์ของประเทศชาติสืบไป”

คำกล่าวที่ยกมานี้เป็นของท่านอาจารย์ ศาสตราจารย์ ดร.ปรีดี พนมยงค์ ในฐานะผู้ริเริ่มและก่อตั้งมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมืองได้กราบทูลต่อองค์ผู้สำเร็จราชการ เมื่อวันที่ ๒๗ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๗๗ อันเป็นวันสถาปนามหาวิทยาลัย นับมาเวลานี้ก็เกือบจะ ๖๕ ปีแล้ว ขอให้ท่านพิจารณาดูเถิด คำและความที่ยกมานั้นยังทันสมัยขนาดไหน

จากวันนี้ไปอีกเพียง ๒ ปี ก็ครบ ๑๐๐ ปี ชาตกาลของท่านอาจารย์ ผู้ซึ่งเป็นผู้ประศาสน์การมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง เป็นรัฐบุรุษผู้ได้ทำความสำคัญให้แก่ประเทศชาติ และทางรัฐบาลได้แต่งตั้งคณะกรรมการดูแลในเรื่องนี้ ดังนั้น จึงขอเชิญชวนท่านทั้งหลายให้มาร่วมกันจัดงาน ๑๐๐ ปี ชาตกาลท่านปรีดี เพื่อเชิดชูคุณดีของแผ่นดิน

(รองศาสตราจารย์ นรมิติ เศรษฐบุตร)

รำลึกงานวัน “ปรีดี พนมยงค์” ๑๑ พฤษภาคม ๒๕๔๐

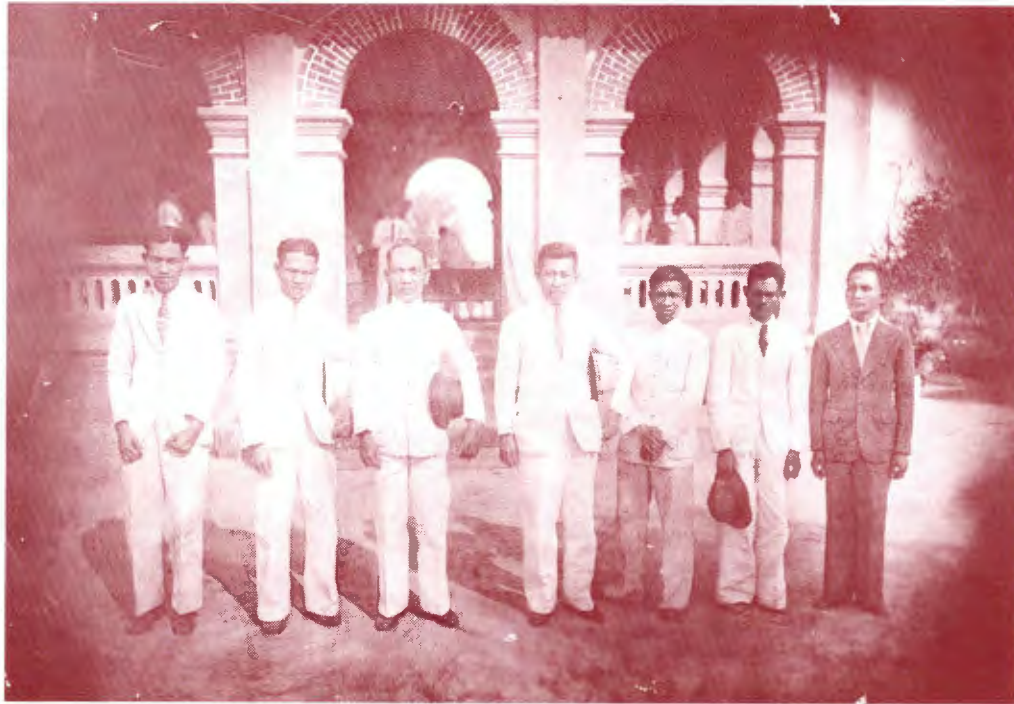

กราบเท้าคุณหลวงประดิษฐมนูธรรมที่เคารพนับถือยิ่ง ที่ให้เกียรติยศแต่เกล้าคราวตรวจภาคอีสาน
มกราคม ๒๔๗๙ กาญจนบุรี แสงสิงแก้ว

สารบัญ

ศิลปะแห่งความสำเร็จ <i>หลวงประดิษฐมนูธรรม</i>	๓
ปาฐกถางานปริทัศน์ พนมยงค์ ณ ลานปริทัศน์ ๑๐ พฤษภาคม ๒๕๔๐ <i>ศาสตราจารย์ นายแพทย์ ประเวศ วะสี</i> <i>ศาสตราจารย์ ดร.นิคม จันทรวีฑูร</i>	๗
โคลงชนะการประกวด “ปริทัศน์ พนมยงค์ คนดีของแผ่นดิน”	๒๐
บันทึกความทรงจำเรื่อง ปริทัศน์ พนมยงค์ และโตมรวัลลภ <i>สังัด ศรีวณิช</i>	๒๗
จดหมายจากสมาคมศิษย์เก่าธรรมศาสตร์แห่งรัฐนิวยอร์ก	๔๐
คุยกันเรื่องท่านปริทัศน์ <i>ดร.จริยวัฒน์ สันตะบุตร</i>	๔๕
คำพิพากษาศาลฎีกา พ.ศ. ๒๔๖๓	๕๕
หอสุมุดปริทัศน์ พนมยงค์ : คลังความรู้ คู่สังคมไทย	๖๔
ขบวนการต่อต้านญี่ปุ่น และเสรีไทยในจังหวัดตาก <i>พยุ่ง ย. รัตนารมย์</i>	๗๐
ปรัชญาคืออะไร <i>ปริทัศน์ พนมยงค์</i>	๙๐

วิทยาลัยศรณีฯ พจนฯ ปริัติ พนมมยงค์ <i>กมล กมลตระกูล</i>	๑๑๔
กำแพงประวัติศาสตร์ “ธรรมศาสตร์กับการต่อสู้เพื่อประชาธิปไตย” <i>อดิศร พวงชมพู</i>	๑๑๗
คำถามจากเด็กรุ่นใหม่ : ใครคือปริัติฯ <i>สมุทร ทុងสาลีเกษตร</i>	๑๒๔
ผลการตัดสินการประกวดตราสัญลักษณ์งานฉลอง ๑๐๐ ปี รัชมานุชอาวโส ศาสตราจารย์ ดร.ปริัติ พนมมยงค์	๑๒๔
คำสั่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการ จัดงานวันปริัติฯ ประจำปี ๒๕๔๐	๑๒๙
หมายกำหนดการ	๑๔๒
สารจากประธานชมรม ต.ม.ธ.ก. สัมพันธ์	๑๔๓
รายนามคณะกรรมการชมรม ต.ม.ธ.ก.สัมพันธ์ และ กรรมการที่ปรึกษา ชุดที่ ๑๓ ประจำปี พ.ศ. ๒๕๔๐-๒๕๔๑	๑๔๕
รายนามผู้บริจาคในการจัดพิมพ์หนังสือ วันปริัติ พนมมยงค์ ๑๑ พฤษภาคม ๒๕๔๑	๑๔๘
สารจากคณะผู้จัดทำ	๑๔๙
รายนามคณะผู้จัดทำ	๑๕๐

ศิลปะแห่งความสำเร็จ

หลวงประดิษฐมนูธรรมกล่าวในการเปิดอบรมนักศึกษาธรรม-
ศาสตร์และการเมือง เมื่อวันที่ ๒๖ กันยายน ๒๔๘๐

ก่อนที่ท่านจะได้มา ณ มหาวิทยาลัยเพื่อรับการอบรมนี้ ข้าพเจ้าเข้าใจ
ว่าท่านคงจะได้ทราบความประสงค์และแนวทางแห่งการอบรมแล้ว เพราะเหตุว่า
การอบรมคราวนี้เป็นกรอบรม ครั้งที่ ๒ ต่อจากที่ได้ทำมาแล้วเมื่อต้นปีนี้ครั้ง
หนึ่ง การที่ได้จัดให้มีการอบรมขึ้นในคราวนี้ก็เพื่อจะให้โอกาสแก่ท่านทั้งหลาย
ซึ่งได้สอบไล่วิชาในทางหลักการได้ครบบริบูรณ์ทั้ง ๖ แล้ว ครั้นจะรอไว้ให้มีการ
อบรมในปีหน้าก็จะทำให้ท่านจำเป็นที่จะต้องรอคอยอยู่อีกเป็นเวลาหลายเดือน

การที่ได้จัดให้มีการอบรมนั้น ท่านคงจะได้ทราบจากแนวการซึ่งผู้ที่ได้
รับการอบรมครั้งที่หนึ่งจัดพิมพ์เป็นเล่มขึ้น หนังสือนี้ชื่อว่า **ธรรมศาสตร์บัณฑิตย์**
๒๔๘๐ การที่ได้มีการอบรมนั้น ก็ด้วยเหตุที่เราคำนึงถึงท่านทั้งหลายที่ได้
เล่าเรียนสอบไล่ได้จนกระทั่งครบ ๖ ภาคแล้วนั้น สิ่งที่ท่านจะรับไปคือ ได้รับใน
ทางหลักวิชา แต่ว่าบุคคลเราเมื่อได้มีหลักวิชาแล้ว ในการที่จะนำเอาหลักวิชาไป
ใช้ให้เป็นประโยชน์นั้น ก็เป็นอีกปัญหาหนึ่ง คือว่า หลักวิชาเปรียบประดุจสิ่งซึ่ง
เราเก็บไว้ในตู้ในการที่เราจะหยิบยื่นเอาหลักวิชามาใช้ให้เป็นประโยชน์นี้เป็นศิลปะ
ซึ่งความสำเร็จของแต่ละคน จะมีได้หรือไม่นั้นก็ย่อมอาศัยความชำนาญ อาศัย
การอบรมบ่มนิสัยของบุคคลเท่านั้น เหตุฉะนั้นในครั้งอบรมคราวที่แล้วมา
ข้าพเจ้าจึงได้ชี้ให้เห็นว่า ในการศึกษาเราจะต้องแยกออกเป็นสองอย่าง คือศึกษา
ในทางหลักวิชาการ ในทาง Instruction อย่างหนึ่ง และศึกษาในทางอบรมบ่ม
นิสัย คือในทาง Education อีกอย่างหนึ่ง และข้าพเจ้ามีความเห็นเป็นแน่วแน่ว่า
บุคคลเราถ้าหากว่าไม่ได้รับการอบรมบ่มนิสัยไปแล้ว แม้จะมีหลักวิชาตีประการใด
ก็ตาม บุคคลนั้นก็ไม่สามารถที่จะนำความสำเร็จมาให้แก่ชีวิตของตน หรือความ

สำเร็จหรือประโยชน์มาให้แก่หมู่คณะหรือประเทศชาติได้ เหตุฉะนั้นจึงจำเป็นที่สุดที่จะต้องมีการฝึกฝน การที่จะฝึกฝนนี้เราจะฝึกฝนผู้ใดบ้าง ในครั้งที่แล้วมาข้าพเจ้าได้ชี้แจงให้เห็นว่า การที่จะฝึกฝนนั้นเราจะต้องนำเอาผู้ที่ได้สำเร็จการศึกษาแล้วทั้ง ๖ ภาคมาอยู่รวมกัน การอยู่รวมกันก็เพื่อที่จะกระทำให้ท่านทั้งหลายได้มีความรู้จักกัน ได้รู้นิสัยซึ่งกันและกัน ตลอดจนกระทั่งให้รู้จักในเรื่องความสามัคคีในเรื่องหมู่คณะ นอกจากนั้นในการอบรมนี้เราพยายามให้หนักไปในทางที่จะอบรมให้ท่านได้สามารถเป็นบุคคลที่จะเข้าร่วมในหมู่คณะได้ ทั้งนี้ก็คือหลักในเรื่องมรรยาท ในการที่จะเข้าสมาคมและจะอบรมไปในทางกีฬาและทางพลศึกษา ทั้งนี้ก็เพราะมีความเห็นว่าในการที่เราจะดำรงชีวิตของเรานั้น ชีวิตของเรา ก็จะเต็มไปด้วยการต่อสู้ หมายความว่า จะต้องต่อสู้ธรรมชาติ และอุปสรรคอีกหลายประการ ซึ่งท่านทั้งหลายที่อยู่ในที่นี้คงจะได้ประสบ และบางทีท่านจะได้ต่อสู้มาบ้างแล้วก็เป็นได้ หมายความว่าต่อสู้จากความเหนื่อยยากลำบากด้วยประการต่าง ๆ แต่เมื่อชีวิตของเราเป็นสิ่งซึ่งจะต้องกระทำการต่อไปเช่นนี้แล้วเราก็ควรที่จะอบรมให้ไปในทางความเป็นนักกีฬา คือหมายความว่า ในทางร่างกายและอุปนิสัย ให้รู้จักการต่อสู้ ไม่ใช่เราจะต่อสู้ไปโดยไม่มีธรรมก็หาไม่ การต่อสู้ในทางกีฬาก็เป็นการต่อสู้ในทางธรรม หมายความว่าแม้เราจะแพ้ เราก็ไม่ถือโกรธ หรือว่าเราชนะเราก็ไม่ซ้ำเติม นี่แหละเป็นวัตถุประสงค์ ซึ่งจะอบรมไปในทางที่ให้เป็นนักกีฬา

นอกจากนั้น สิ่งสำคัญที่สุดในการที่เราจะต่อสู้ในชีวิตของเรา ก็จำเป็นจะต้องรู้จักกาลละและภูมิประเทศ ในหลักวิชาต่าง ๆ ที่ท่านได้มานั้นความจริงเป็นหลักวิชาซึ่งได้สั่งสอน หรือได้วางไว้เป็นกลาง ๆ แต่การที่จะนำไปใช้ก็จำเป็นจะต้องดูว่า จะเหมาะแก่กาลแล้วหรือยัง ดังเช่นการศึกษาเศรษฐศาสตร์ เป็นต้น การที่จะนำหลักเศรษฐศาสตร์มาใช้จำเป็นจะต้องพิจารณาว่าในท้องที่นั้นเหมาะแล้วหรือยังในการที่จะนำเอาหลักเศรษฐศาสตร์ไปใช้ หรือเหมาะสมแก่กาลสมัยหรือสภาพแล้วหรือยัง ไม่ใช่จะนำไปใช้ได้ในทุกกรณีและในทุกกาล เพราะฉะนั้น ในการที่อบรมนี้ก็จะพยายามที่สุดที่จะให้เป็นไปตามแนวดังได้กล่าวมาแล้ว แต่ด้วยเหตุว่าเวลาการอบรมกำหนดไว้แค่เพียง ๒ สัปดาห์เท่านั้น ในการที่จะทำให้สำเร็จสมประสงค์ทั้งหมดย่อมเป็นการยาก แต่อย่างไรก็ตาม ในการกำหนด

เวลาไว้ ๒ สัปดาห์ ก็เพื่อจะให้มันเป็นแนวทาง เมื่อท่านอบรมไปแล้วอย่างน้อยจะ
 ได้รู้แนวทางนำวิชาและหลักวิชาซึ่งได้สอบไล่ได้แล้วนั้นไปใช้ ท่านจะต้องอาศัย
 หลักเกณฑ์และอบรมอย่างใดบ้าง ข้าพเจ้ามีความประสงค์อยู่แต่เพียงว่าจะให้ผล
 แห่งการอบรมนี้ฝังอยู่ในจิตใจของท่าน และเป็นแนวทางเพื่อท่านจะได้ไปปฏิบัติ
 ในวิถีของชีวิตต่อไปอีก เมื่อได้เสร็จการอบรมแล้ว

ข้อความพิสดารเกี่ยวแก่การอบรมนี้หวังใจว่าท่านคงจะได้รับเอกสาร
 จากมหาวิทยาลัย เพราะว่าในครั้งแรกก็ได้มีเอกสารอยู่หลายอย่าง เพื่อที่จะไม่
 ต้องกล่าวข้อความให้ยืดยาว ข้าพเจ้าจะได้สั่งให้เจ้าพนักงานแจกเอกสารนี้แก่ท่าน
 เพื่อท่านจะได้ไปอ่านในเมื่อมีโอกาส หวังว่าในที่สุดนี้ข้าพเจ้าขออวยพรให้ท่านนัก
 ศึกษาทั้งหลาย ที่ได้มาอบรมในคราวนี้ ขอให้มีความสุขกายสบายใจและขอให้ได้
 รับผลแห่งการอบรมสมดังความมุ่งหมายของมหาวิทยาลัย เพื่อที่จะนำความเจริญ
 มาสู่ตัวท่าน ผู้ครอบครัว และประเทศชาติ ■

“การบำรุงความสมบูรณ์ของราษฎรนี้ เป็นจุดประสงค์อันยิ่งใหญ่ของข้าพเจ้าในการทำการเปลี่ยนแปลงการปกครอง ข้าพเจ้ามีปรารถนาที่จะเปลี่ยนพระเจ้าแผ่นดินองค์เดียวมาเป็นหลายองค์ ซึ่งเป็นการปกครองแบบประชาธิปไตยแต่เลือกนอกเท่านั้น ข้าพเจ้ามุ่งต่อสาระสำคัญคือ “บำรุงความสุขสมบูรณ์ของราษฎร” และถือว่ารัฐธรรมนูญเปรียบประดุจกุญแจประตูเปิดช่องให้ราษฎรได้มีส่วนมีเสียงในการปกครองให้จัดถูกต้องตามความต้องการของตน และเมื่อประตูที่กีดกันอยู่ได้เปิดออกแล้วรัฐบาลก็ต้องนำราษฎรผ่านประตูนั้นเข้าไปสู่ชัยภูมิแห่งความสุขสมบูรณ์มิใช่นำราษฎรเดินถอยหลังเข้าคลอง”

ปรีดี พนมยงค์

๑๒ มีนาคม ๒๔๗๖

ปาฐกถางานปรีดี พนมยงค์

ณ

ลานปรีดี

หน้าตึกโดม มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

๓๓ พฤษภาคม ๒๕๔๐

ปาฐกถางานปรีดี พนมยงค์

หน้าตึกโดม มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

วันที่ ๑๑ พฤษภาคม ๒๕๔๐

ศาสตราจารย์นายแพทย์ประเวศ วะสี

ท่านนายกสภามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ท่านอธิการบดี ท่านที่เคารพ
ทุก ๆ ท่าน ในการกล่าวเรื่อง คุณูปการของท่านอาจารย์ปรีดี พนมยงค์ ที่มี
ต่อสังคมไทย ควรเริ่มต้นด้วยสังขธรรม สังขธรรมประการหนึ่งคือ ความเป็นจริงที่
ว่าสรรพสิ่งทั้งหลายล้วนเปลี่ยนแปลง สรรพสิ่งทั้งหลายเป็นอนิจจัง นั่นคือทุกสิ่ง
ทุกอย่างล้วนเปลี่ยนแปลงทั้งสิ้น ตั้งแต่จักรวาลไปจนถึงอะตอม ท่ามกลางกระแส
ของความเปลี่ยนแปลง ถ้ามีระบบใดระบบหนึ่งที่ปรับตัวไม่ได้ ระบบนั้นย่อมเกิด
วิกฤตและเสื่อมสลายไป นี่เป็นความจริงที่เกิดขึ้นกับทุกระบบทุกชนิด ไม่ว่าจะ
เป็นระบบชีวิตตั้งแต่จุลินทรีย์ไปจนถึงไดโนเสาร์ องค์กร สถาบัน บริษัท ตลอดจน
จนอารยธรรมต่าง ๆ เช่น อารยธรรมเมโสโปเตเมีย กรีก และโรมัน เป็นต้น
อารยธรรมเหล่านี้ล้วนเสื่อมสลายไปเพราะปรับตัวไม่ได้ ท่ามกลางกระแสความ
เปลี่ยนแปลง ต้นเค้าของการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ของโลกในปัจจุบันเกิดขึ้นเมื่อ
๓๐๐ ปีก่อน เริ่มต้นด้วยการปฏิวัติทางวิทยาศาสตร์ อันนำไปสู่การปฏิวัติทาง
อุตสาหกรรม ซึ่งนำไปสู่อำนาจ และการแผ่ขยายอำนาจของมหาอำนาจตะวันตก
ไปทั่วโลก อันก่อให้เกิดกระแสของการเปลี่ยนแปลงที่เขย่ารากลไปทั่วโลก กระทบ
ประเทศน้อยใหญ่ทุกประเทศทั่วไป การที่ประเทศต่าง ๆ จะปรับตัวต่อกระแสการ
เปลี่ยนแปลงอย่างรุนแรงของโลก เป็นเรื่องที่ยากมาก เพราะการที่จะปรับวิธีคิด
และปรับโครงสร้าง ไม่ว่าจะสังคมใดสังคมหนึ่ง เป็นเรื่องที่ยากมาก ประเทศต่าง ๆ
จึงประสบพิบัติภัย พิบัติด้านนักการ เช่น ความขัดแย้ง สงคราม ความผันผวน
รุนแรงในสังคม วิกฤตการณ์วัฒนธรรม หรือวิกฤตการณ์ในรากเหง้าของตนเอง

พระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๔ และโดยเฉพาะรัชกาลที่ ๕ ทรงพยายามปรับประเทศไทยให้มีความเป็นสมัยใหม่ กระแสความเปลี่ยนแปลงของความเป็นสมัยใหม่ของประเทศไทยและของโลก ก่อให้เกิดความเครียดเชิงโครงสร้างในสังคมไทย เพราะโครงสร้างทางสังคมปรับตัวไม่ได้ง่าย ๆ ความเครียดเชิงโครงสร้างนำไปสู่ความรุนแรงได้ดังที่มีความพยายามที่จะก่อการปฏิวัติรัฐประหารที่เรียกว่า กบฏในรัชกาลที่ ๖

ในสมัยรัชกาลที่ ๗ เศรษฐกิจตกต่ำครั้งใหญ่ที่เรียกว่า The Great Depression of 1930 เป็นกระแสใหญ่อีกกระแสหนึ่งที่เพิ่มความเครียดให้สังคมไทย ความเครียดเพราะกระแสความเปลี่ยนแปลงจะผลิตปัญหาารุนแรงต่าง ๆ เข้าใส่รัฐบาลที่รวมศูนย์อำนาจ ถ้าโครงอำนาจยังรวมศูนย์ ไม่ว่ารัฐบาลนั้นจะเป็นพระมหากษัตริย์ หรือทหาร หรือพลเรือน ดังที่เราเห็นอุบัติเหตุเภทภัยที่เกิดขึ้นกับรัฐบาลต่าง ๆ เรื่อยมา การเปลี่ยนแปลงการปกครองด้วยสันติวิธีเมื่อวันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๔๗๕ เป็นระบอบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ทำให้สถาบันพระมหากษัตริย์ย้ายบทบาทจากจุดศูนย์กลางทางการเมืองอันเป็นจุดที่ล่อแหลม กลายเป็นศูนย์รวมทางจิตวิญญาณ ซึ่งหันอันตรายจากความเครียด และการเป็นเป้าหมายการเมือง ทำให้เกิดความมั่นคงในสถาบันพระมหากษัตริย์สืบมา

การเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. ๒๔๗๕ จึงเป็นการเปลี่ยนแปลงที่ทำให้สถานะของสถาบันพระมหากษัตริย์มีความปลอดภัยและมั่นคงยิ่งขึ้น ถ้าศึกษาความคิด บทบาท และพฤติกรรมของอาจารย์ปรีดี พนมยงค์ ซึ่งได้ชื่อว่าเป็นมันสมองของคณะราษฎร ทั้งในระหว่างการเปลี่ยนแปลงการปกครอง และหลังจากนั้น จะเห็นว่าอาจารย์ปรีดี คือผู้พยายามพิทักษ์สถาบันพระมหากษัตริย์ นี่จะเป็นการตรงข้ามกับความพยายามสร้างภาพให้สังคมไทยเข้าใจไปว่าอาจารย์ปรีดีเป็นปฏิปักษ์กับสถาบันพระมหากษัตริย์ ประสบการณ์ ท่านผู้มีเกียรติได้รับประสบการณ์ตรงอาจจะหลอกเราได้ เช่น ประสบการณ์โดยตรงกับพื้นผิวโลกจะทำให้เราคิดว่าโลกแบนเพราะเราเห็นอยู่ทุกวี่ทุกวัน เราจะสรุปว่ามันแบน แต่การประมวลความรู้โดยอาศัยหลักฐานต่าง ๆ สามารถสรุปได้ว่าโลกกลม จากประสบการณ์ตรงจะคิดว่าดวงอาทิตย์โคจรรอบโลกเพราะเราเห็นดวงอาทิตย์ขึ้น

ทางทิศตะวันออกทุกวันและตกทางทิศตะวันตกอยู่ทุกเย็น มนุษย์จะเชื่อเช่นนั้นว่า ดวงอาทิตย์โคจรรอบโลก แต่การประมวลความรู้โดยหลักฐานต่าง ๆ สามารถสรุปได้ว่า โลกหมุนรอบดวงอาทิตย์ ฉะนั้นประสบการณ์ตรงอาจทำให้เราเข้าใจผิดได้ แต่การประมวลความรู้โดยหลักฐานต่าง ๆ ทำให้เรารู้ความจริง

เรื่องท่านอาจารย์ปรีดี เช่นกัน ได้มีผู้ตั้งใจสร้างภาพว่าท่านเป็นปฏิปักษ์กับสถาบันพระมหากษัตริย์ แต่การประมวลความรู้โดยหลักฐานต่าง ๆ จะพบความจริง ซึ่งตรงกันข้ามคือ ท่านเป็นผู้ที่พยายามที่จะพิทักษ์สถาบันพระมหากษัตริย์ ทั้งในการเปลี่ยนแปลงการปกครองในช่วงที่ท่านมีอำนาจทางการเมือง และในช่วงที่ท่านไม่มีอำนาจแล้ว จนวาระสุดท้ายในชีวิตของท่าน ถ้าวิญญูชนใช้การประมวลความรู้โดยหลักฐานจะพบความจริงตามนี้ ความจริงที่ตรงข้ามกับการเล่าลือประจักษ์เรื่องดวงอาทิตย์โคจรรอบโลก หรือโลกโคจรรอบดวงอาทิตย์

ท่านผู้มีเกียรติที่เคารพ ความจริงเป็นเรื่องสำคัญ ความจริง ความรัก ความสมานฉันท์ เป็นเรื่องที่ไม่ไปด้วยกันได้ ความไม่จริงก่อให้เกิดความเกลียดชังความเป็นปฏิปักษ์ และความแตกร้าง ประเทศไทยมีความแตกแยกกันมาก เป็นสังคมทอนกำลัง จนไม่มีกำลังที่จะเผชิญวิกฤตการณ์ต่าง ๆ มีความจำเป็นที่จะต้องสร้างความรู้ ความรักและความสามัคคี ตามพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

ถ้าคิดว่าท่านอาจารย์ปรีดี พนมยงค์ เป็นปฏิปักษ์ต่อสถาบันพระมหากษัตริย์แล้ว จะมองไม่เห็นความดีของอาจารย์ปรีดี ซึ่งมีเป็นอนุประการ ถ้ารู้ความจริงว่าอาจารย์ปรีดีเป็นผู้พยายามพิทักษ์สถาบันพระมหากษัตริย์ จะเห็นคุณูปการอันยิ่งใหญ่ต่อสังคมไทยของท่านอาจารย์ปรีดี พนมยงค์

อาจารย์ปรีดี พนมยงค์ ก่อตั้งมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมืองแห่งนี้ โดยมุ่งที่จะสร้างคนที่มีการศึกษาจำนวนมากขึ้นมาร่วมร่วมทางการเมืองตามระบอบประชาธิปไตย อาจารย์ปรีดีวางระบบการคลังของประเทศเมื่อเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง อาจารย์ปรีดีพยายามวางความสัมพันธ์ที่ถูกต้องระหว่างประเทศไทยกับนานาประเทศเมื่อเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ ได้ดำเนินการแก้ไขสนธิสัญญาลัทธิอนุชานิเทศที่ไทยเสียเปรียบต่างประเทศและเสียศักดิ์ศรี หลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองไม่ถึง ๑๐ ปี เกิด

สงครามโลกครั้งที่ ๒ ญี่ปุ่นบุกไทย ยกทัพเข้ามาประเทศไทย และบังคับให้ประเทศไทยประกาศสงครามกับสัมพันธมิตร อาจารย์ปรีดีในขณะที่ดำรงตำแหน่งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ได้ก่อตั้งขบวนการเสรีไทยเพื่อต่อต้านญี่ปุ่น เมื่อญี่ปุ่นแพ้สงครามพันธมิตร ถือว่าประเทศไทยแพ้สงครามด้วย อาจารย์ปรีดีในฐานะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์และหัวหน้าขบวนการเสรีไทย ได้ชิงประกาศสันติภาพเมื่อเดือนสิงหาคม พ.ศ. ๒๔๘๔ โดยถือว่าการประกาศสงครามเป็นโมฆะ ประเทศไทยไม่มีกรณีสงครามกับสัมพันธมิตร และดำเนินการเจรจากับฝ่ายสัมพันธมิตรให้รับรองอิสรภาพของประเทศไทย

การประกาศสันติภาพของอาจารย์ปรีดีเมื่อเดือนสิงหาคม พ.ศ. ๒๔๘๔ เท่ากับเป็นการกู้อิสรภาพของประเทศไทย จากการตกเป็นเมืองขึ้นของสัมพันธมิตร จากคุณูปการในการรักษาบ้านเมืองไว้เมื่อพระมหากษัตริย์ยังทรงพระเยาว์ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล ได้ทรงตอบแทนคุณงามความดีของท่านอาจารย์ปรีดี ด้วยการทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ สถาปนาให้ดำรงตำแหน่งรัฐบุรุษอาวุโส เป็นคนแรกและคนเดียวของประเทศไทย

ท่านรัฐบุรุษอาวุโสเป็นตัวอย่างของสามัญชนคนไทยที่มีความรักชาติบ้านเมืองอย่างแรงกล้า พยายามเรียนรู้จนเกิดปัญญา ใช้ปัญญาทำงานเพื่อประเทศชาติ ดำรงตนอยู่ในความสุจริต ถูกต้อง มีความกล้าหาญเป็นกำลังสำคัญในการก่อให้เกิดประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข พิทักษ์สถาบันพระมหากษัตริย์ เชิดชู และพยายามพัฒนาระบอบประชาธิปไตย ดำรงตำแหน่งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ หัวหน้าขบวนการเสรีไทย นายกรัฐมนตรี เป็นผู้รักษากันเมืองไว้ใยามคับขัน ไม่ให้ตกเป็นเมืองขึ้นของประเทศอื่น นับว่าอาจารย์ปรีดี พนมยงค์ เป็นคนดีศรีสยามโดยแท้

การที่มีคนไทยคนหนึ่งเป็นคนดีถึงขนาดนี้ เป็นเรื่องหาได้ยาก ควรที่สังคมไทยโดยเฉพาะอนุชนคนรุ่นหลังจะได้รู้ความจริง มีความภูมิใจในความดีของเพื่อนร่วมชาติที่ทรงคุณงามความดีอันสูงยิ่งเช่นนี้ และเกิดความบันดาลใจที่จะทำความดีเพื่อชาติบ้านเมือง

ท่านรัฐบุรุษอาวุโสเกิดเมื่อวันที่ ๑๑ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๔๓ หรือตรงกับ ค.ศ. ๑๙๐๐ ในปี ค.ศ. ๒๐๐๐ หรือปี พ.ศ. ๒๕๔๓ อีก ๓ ปีข้างหน้า ท่านจะมี

ชาติกาลครบ ๑ รอบศตวรรษ ในโอกาสเช่นนี้ ประเทศไทยควรจะทำอะไรอันเป็นสัญลักษณ์ เพื่อให้สังคมไทยระลึกถึงคุณูปการอันยิ่งใหญ่ที่ท่านอาจารย์ปรีดี พนมยงค์ รัฐบาลอาวุโสต่อสังคมไทย เพื่อก่อให้เกิดกำลังในชาติบ้านเมืองในการที่จะก้าวเดินต่อไปข้างหน้า รัฐบาลควรเป็นเจ้าภาพจัดงานโดยจะเรียกว่า “งานฉลอง ๑ ศตวรรษ ปรีดี พนมยงค์ รัฐบาลอาวุโสของไทย” หรือ “๑ ศตวรรษ ปรีดี คนดี ศรีสยาม” หรือชื่ออื่นในทำนองนี้ก็ตาม ประกอบกับการสร้างสื่อในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อให้อนุชนรุ่นหลังได้รู้จักคนไทยที่ประกอบคุณงามความดีแก่แผ่นดินเกิด นอกจากนั้นรัฐบาลควรจะดำเนินการเสนอให้ UNESCO ประกาศให้อาจารย์ปรีดี พนมยงค์ รัฐบาลอาวุโสของไทยเป็นบุคคลสำคัญของโลก เพื่อโลกจะได้รับรู้การมีบุคคลสำคัญระดับโลกของประเทศไทย

ท่านผู้มีเกียรติครับ ถ้ารัฐบาลได้ทำตามนี้จะเกิดความเป็นมงคล มงคลกับรัฐบาลเอง และมงคลกับสังคมไทย คนไทยนั้นถือเรื่องมงคล มงคลเกิดจากความจริง ความงาม ความถูกต้อง การมีความกตัญญูต่อกันที่มีบุญคุณ สังคมที่มีความกตัญญูต่อกันที่ควรกตัญญูต่อกันที่ ย่อมเป็นสังคมที่มีความเป็นมงคลอยู่ในตัว ในปี พ.ศ. ๒๕๔๓ นี้ หรือ ค.ศ. ๒๐๐๐ จะเป็นปีแห่งชาติกาลครบรอบศตวรรษของคนไทยผู้ทรงคุณวิเศษอีกท่านหนึ่ง คือ สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี การประกาศเกียรติคุณของคนไทยผู้ทรงคุณงามความดีสูงสุดมากกว่า ๑ คน ไม่ใช่ข้อเสียหายอะไร ตรงข้ามกลับจะเป็นไปในทางที่เป็นคุณยิ่งขึ้น เรายังมีคนไทยที่ทรงคุณงามความดีสูงจำนวนมากคนเท่าใดที่จะให้โลกได้รับรู้ ยังเป็นการดีเท่านั้น

ท่านผู้มีเกียรติครับ สังคมไทยควรจะล่องพ้นการคิดอย่างชาดุมติภาวะหรือคิดอย่างเด็ก ๆ ว่า ถ้ารักคนนี้ต้องไม่รักคนโน้น การคิดแบบแยกข้าง แยกพวก ได้ทำลายสังคมไทยมามากเกินแล้ว ควรจะปรับเปลี่ยนวิธีคิดมาเป็นแบบการคิดแบบเชื่อมโยงเป็นบูรณาการ

ท่านที่เคารพครับ สังคมไทยทอนกำลังกันเองมามากจนสังคมอ่อนแอถึงเวลาที่เราจะสร้างความรักความสามัคคีกัน ความเป็นมงคล ให้เกิดขึ้นในชาติบ้านเมือง เพื่อสังคมไทยจะได้มีกำลังของแผ่นดินหรือภูมิพละในการดำเนินไปข้างหน้า สามารถเอาชนะอุปสรรคอันยากลำบากนานาประการ สามารถสร้างสันติ

ภาพและสันติสุขให้เกิดขึ้นในแผ่นดินของเราให้จงได้ อันเป็นสิ่งปรารถนาสูงสุดของท่านอาจารย์ปรีดี พนมยงค์ รัฐบุรุษอาวุโส ขอขอบพระคุณครับ

ศาสตราจารย์ ดร.นิคม จันทรวิทุร

ท่านผู้หญิงพูนศุข ท่านอธิการบดี ท่านคณาจารย์ และท่านที่มีความรักศรัทธาในอุดมการณ์ของท่านอาจารย์ปรีดี ผู้ประศาสน์การของเราและรัฐบุรุษอาวุโส พวกเรามาพร้อมขมุนุ่มกัน ณ สถานศักดิ์สิทธิ์แห่งนี้เป็นประจำเกือบ ๒ ทศวรรษ ด้วยเป้าหมายอันเดียว คือ เพื่อมากราบคารวะท่านอาจารย์ปรีดีผู้ก่อตั้งมหาวิทยาลัยของเรา ท่านอาจารย์หมอบริเวณนักคิดคนสำคัญของบ้านเมืองเราได้กล่าวถึงคุณูปการของท่านอาจารย์ปรีดีหลายด้าน ผมจะขอใช้เวลาไม่มากนัก ฐานะที่ถือตนเองว่าเป็นเจ้าของบ้านเจ้าภาพคนหนึ่ง ผมอยากจะเชิญชวนทุกท่านย้อนหลังไปค่อนข้างนาน แม้พวกเรายังไม่เกิดตอนนั้น แต่ลองนึกย้อนหลังไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงที่บ้านเมืองเราขณะนี้กำลังจะยกร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ รัฐธรรมนูญที่ท่านอดีตนายกรัฐมนตรี คุณอนันท์ ปันยารชุน พุดอย่างชัดแจ้งว่า จะเป็นรัฐธรรมนูญธรรมดาของประชาชน อาจารย์ปรีดีแม้แต่ตอนเป็นหนุ่มอายุเพียง ๑๖ ปี มีการศึกษาของนักวิชาการ ตอนนั้นเพิ่งสำเร็จชั้นมัธยมบริบูรณ์ แต่อายุยังน้อย อายุเพียง ๑๖ ปี จะศึกษาต่อไม่ได้ ก็ขออนุญาตคุณพ่อว่าขอไปมีชีวิตเป็นชวานาธรรมดาที่บ้านเกิดอยุธยา ๑ ปีเต็ม ผมว่าอันนั้นเป็นจุดสำคัญมากของอาจารย์ปรีดี ท่านอาจารย์ปรีดีได้เห็นชีวิตความเป็นอยู่อันแร้นแค้นของชนบทสมัยที่ท่านมีอายุเพียง ๑๖ ปี ประมาณ ๗๐-๘๐ ปีมาแล้ว อันนั้นคือภาพพิมพ์ใจอันแรก ที่ท่านอาจารย์ปรีดีนำมาติดตัวติดใจมาเรื่อย จนกระทั่งไปศึกษาต่างประเทศ อาจารย์ปรีดีไปศึกษาต่างประเทศถึง ๗ ปี แต่ความคิดคำนึง ความสนใจในประชาชนคนธรรมดา ชาวบ้านชาวชนบทยังอยู่ในจิตใจท่านตลอดมา

จะนั้นเมื่อมาเป็นผู้ร่างประกาศคณะราษฎร ที่ออกมาในเช้าตรู่วันที่ ๒๔ มิถุนายน ความสนใจ ความตั้งใจของท่านก็ปรากฏในประกาศคณะราษฎรในตอนนั้น “จะให้ราษฎรได้รับความปลอดภัย ทุกคนต้องมั่งงานทำ ไม่อดอยาก ทุกคนมีสิทธิเสมอภาค” โปรดไตร่ตรองดูครับ อาจารย์ปริทัศน์อนุปวิวัตติตอนเขียนประกาศคณะราษฎร อายุก็เพียง ๓๐ ปีเศษ และ ๓๐ เศษไปคนไทยส่วนใหญ่ยังพูดเสมอสำหรับคนที่ไปเรียนต่างประเทศไปซบเนื้อซบตัว ๗ ปี แต่จิตใจ ความสนใจ ห่วงใยในคนธรรมดา ชวานาชนบท ยังอยู่กับท่านตลอดเวลา ปรากฏชัดแจ้งประกาศคณะราษฎรออกมาทันทีเลย เท่านั้นไม่พอมันยังมาเขียนรวมไว้ในประกาศ ๖ ประการของคณะราษฎร หลักอันที่ ๓ **จะต้องบำรุงความสุขของราษฎร** ขอนั้นราษฎร ในทางเศรษฐกิจโดยรัฐบาลใหม่จะหางานให้ราษฎรทุกคนทำ จะวางโครงการเศรษฐกิจของชาติ ไม่ปล่อยให้ราษฎรอดอยากไม่แต่เพียงที่จะเขียนไว้ในประกาศตอนเช้าวันที่ ๒๔ มิถุนายน แล้วตามด้วยประกาศ ๖ ประการ ต่อมาท่านก็เอาความเป็นห่วง ความสนใจในคนธรรมดาของสังคมไทย เอามารวมไว้ในแผนพัฒนาฉบับแรก แต่เป็นที่น่าเสียดายมาก แผนพัฒนาของชาติไทยเรา คนกลับไปคิดไปอ้างว่าเป็นโครงการเศรษฐกิจ แต่นักวิชาการทั้งหลายที่ได้อ่านเอกสารฉบับนี้ ๘๐ หน้า แต่สันนิษเดี้ยว ส่วนใหญ่เป็นเรื่องสังคมทั้งนั้น เป็นเรื่องเกี่ยวกับคนราษฎรชวานาชนบท ซึ่งเป็นเรื่องที่สำคัญมาก ในเอกสาร ๘๓ หน้า มีประมาณ ๔ หน้าที่อาจารย์ปริทัศน์วิเคราะห์สภาพสังคมไทยในช่วงนั้น อาจารย์ฉัตรทิพย์ นาถสุภา กล่าวได้ว่า เป็นนักวิชาการเศรษฐศาสตร์ประวัติศาสตร์ ยกย่องชมเชยว่าเป็นเอกสารในจำนวนประมาณ ๑๐ หน้าเศษ เป็นเอกสารที่วิเคราะห์สภาพสังคมไทยอย่างลุ่มลึกสมบูรณ์ และเป็นวิชาการที่สุดเท่าที่อาจารย์ฉัตรทิพย์และหลายท่านรวมทั้งผมได้ศึกษามา ในการวิเคราะห์สังคมไทยครั้งนั้น อาจารย์ปริทัศน์ได้กล่าวถึงความยากจนแร้นแค้นของชวานาในชนบท แต่ในขณะที่เดียวกันท่านไม่ได้ลืมคนยากคนจนในเมือง ท่านก็พูดด้วยว่า แม้แต่คนในเมืองเองชีวิตมันก็ไม่แน่นอนวันนี้อาจจะสบาย รุ่งขึ้นอะไรจะเกิดขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งคนเราก็จะต้องเกิดแก่เจ็บตาย แก่เฒ่า เป็นที่น่าสังเกตและน่าสลดคืออย่างยิ่งคือ แผนสังคมฉบับแรกของอาจารย์ปริทัศน์ เขียนเมื่อปี ๒๔๗๕ ตัวท่านเองมีอายุเพียง ๓๕ ปีเศษเกือบ ๓๖ ปี นอกจากจะได้ศึกษาสภาพปัญหาสังคมไทยอย่างลึกซึ้งแล้ว ท่านยังมีแนวทางที่จะ

มาช่วยดูแลแก้ปัญหาสำคัญของชาติ

ท่านผู้มีเกียรติที่เคารพ พี่น้องชาวภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่ได้มานอนอยู่หน้าทำเนียบรัฐบาลเป็นเวลา ๙๕ วัน ฟังกลับไปเมื่ออาทิตย์ที่แล้ว ความจริงถ้ารัฐบาลที่ผ่านมา ได้อ่าน ได้ให้ความสนใจในแผนพัฒนาสังคมฉบับแรกแก้ปัญหารากฐานของบ้านเมือง คือ คนชนบท ชาวไร่ชาวนา คนยากจน เราจะไม่ได้เห็นภาพที่น่าสลดใจที่คนไทยเหมือนพวกเราทั้งหลายมานอนอยู่ที่หน้าทำเนียบอยู่ถึง ๙๕ วัน ผมได้มีโอกาสไปเยี่ยมเยียน ไปคุย อยู่หลายวัน ยิ่งไปคุยกับเขา ยิ่งไปฟังความเป็นอยู่ของเขา สภาพเขา ผมก็ยิ่งมานึกถึงการวิเคราะห์สังคมฉบับแรกของอาจารย์ปรีดี อยากจะต่อไปอีกว่าแผนพัฒนาฉบับแรกของประเทศ อาจารย์ปรีดีไม่แต่เพียงวิเคราะห์ถึงปัญหาความยากไร้ ความแร้นแค้นของชาวชนบทเท่านั้น ท่านยังได้เสนอทางออก เพราะทางออกของท่านไม่ใช่เฉพาะชาวชนบท แต่สำหรับคนไทยธรรมดา ราษฎรธรรมดาทั้งประเทศ แผนนั้นก็คือการสร้างหลักประกันความสุขสมบูรณ์ของราษฎรไทย ผมเองฐานะนักศึกษาด้านนี้มาตลอดชีวิต ผมเป็นนักเรียนไทยคนแรกที่รัฐบาลไทยได้ส่งไปเรียนเรื่องความมั่นคงทางสังคม ไปเรียนเรื่องสวัสดิการสังคม เรื่องแรงงาน ผมไปศึกษาเรื่องเหล่านี้ และกลับมาก็กศึกษาเรื่องเหล่านี้ต่อจนทุกวันนี้ ที่พวกเราน่าจะซาบซึ้ง น่าจะถือเป็นเกียรติ ก็คือแนวทางอาจารย์ปรีดีที่เขียนขึ้นในปี ๒๔๗๕ ๒ ปีต่อมาประธานาธิบดีอันยิ่งใหญ่ของสหรัฐ ประธานาธิบดีรูสเวลต์ ออกกฎหมายออกมาเรียกว่า พระราชบัญญัติความมั่นคงทางสังคม ออกมาในปี ๒๔๗๘ ต่อมา ๒-๓ ปีหลังจากอาจารย์ปรีดี คิดแล้วเวลานี้กฎหมายอย่างนี้ทั่วโลกประมาณ ๑๕๐ ประเทศ เค้ามักกฎหมายว่าด้วยความมั่นคงทางสังคม นึกแล้วหมั่นหมั่นเสียใจ มันน่าปวดหัวใจ ถ้าเราทำงานไม่ต้องทำเต็มที่เหมือนอาจารย์ปรีดีเสนอบางส่วนตั้งแต่ปี ๒๔๗๕ นี้ผมอยากถามเหมือนกันท่านที่มานั่งที่นั่งในวันนี้นั้น ที่ไม่เป็นข้าราชการ ท่านอายุ ๖๐ ปีแล้ว ท่านสบายดีหรือท่านมีอะไรบ้าง ท่านมีเงินมีทองที่เข้ามาประจำทุกเดือน สำหรับการใช้จ่ายของท่าน แต่ผมเชื่อว่าคนทำงานเอกชนที่มานั่งอยู่นี้ด้วยความเคารพยกเว้นคุณมีมรดก คุณจะลำบากใจมาก เพราะเงินทองเวลานี้ก็หายากแล้วยังอายุ ๖๐ แล้วนี้คุณจะไปทำงานที่ไหน ตรงกันข้ามสหรัฐอเมริกาเป็นประเทศที่ร่ำรวย มีการศึกษาสูง มีมาตรการทางสังคมหลายอย่าง แต่ขณะ

เดียวกันเวลานี้คนอเมริกันทุกคน ๔๕ ล้านคน หลังจากทำงานมาอย่างน้อย ๑๕ ปี เชื่อกันว่าจะเข้ามาทุกเดือนอย่างน้อย ๖๐% ของเงินเดือนครั้งสุดท้าย คน ๔๕ ล้านคน ในสหรัฐอเมริกาอยู่ได้อย่างสบายไม่เหมือนพวกเราหลายคน ที่ทำงานภาคเอกชนจะต้องอาศัยลูกและอาศัยหลาน ท่านอาจจะถามว่าแล้วอาจารย์ปริติคิดถึงเกษตรกรที่น้องชาวชนบทต่าง ๆ ท่านทำอะไรบ้าง ทำครับ หลายคนจำได้เพราะท่านผู้มีเกียรติหลายคนอายุเกิน ๖๐-๗๐ เหมือนผม ตอนนั้นผมก็จำได้ ผมเรียนหนังสืออยู่ชั้น ป.๒ ป.๓ พ่อแม่ของผม ญาติของผม มักจะพูดถึงภาชีรัชชูปการ แล้วเป็นเรื่องยากมากครับ ๓ บาทเท่านั้นนะครับ แต่ ๓ บาทตอนนั้นสูงผมบางคนบอกไม่มีเสีย ทุกคนเสียเหมือนกันหมดครับ ๓ บาท ภาชีร้ายหัวเก็บกันมาหลายปีแล้ว ชาวบ้านโดยเฉพาะผมก็มาจากชนบท ทำล้อม อำเภอสองเนิน ญาติผมหลายคนไม่มีปัญญาครับ ๓ บาท ตอนนั้นมันอาจจะกลายเป็นหลายพันในเวลานี้แต่ไม่มีปัญญา อาจารย์ปริติ ท่านที่มาเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังเสนอเลิกภาชีนี้ เก็บภาชีแบบก้าวหน้า ภาชีร้ายได้ แล้วอันที่สองท่านที่มานั่งอยู่ี่เหมือนผมที่อยู่ในชนบท มีญาติพี่น้องทำมาหากิน มีกฎหมายในสมัยนั้น ซึ่งทำให้คนชนบทคับแค้นมาก คุณไม่มีนาของคุณเอง คุณไปเช่านาของคนอื่น บางปีน้ำดี คุณก็มีปัญญาส่งค่าเช่า บางปีน้ำไม่มี ฝนแล้ง คนไม่มีอะไรจะส่ง กฎหมายตอนนั้นทำอย่างไรคุณรู้มั๊ยครับ ให้ชาวนาเจ้าของไร่นานั้นสามารถไปยึดข้าวของที่อยู่ในสถานที่อยู่ ในสถานที่ทำนา เครื่องไม้เครื่องมือต่าง ๆ เอามาชำระค่าเช่าได้ อาจารย์ปริติมาเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังก็เสนอกฎหมายเลิกอันนี้ ๒ อย่างนี้เป็นอันส่งอย่างสูงสำหรับชาวไร่ ชาวนาในตอนนั้น

ผมเองตอนนั้นอายุ ๑๐-๑๒ ขวบ จำได้ครับ คุณยายอายุชั้กประมาณ ๗๐ ตามัวครับ บอกว่า เธอไปตลาดไปซื้อยามา ๓ สตางค์ วันนั้นปรากฏว่าผมซื้อไม่ได้ครับเพราะร้านพ่อผมแม่ผมขายไม่ได้ไม่กี่สตางค์ เสียใจมาจนถึงทุกวันนี้ครับ ว่าเงิน ๓ สตางค์ ยายเรตาตามัวขึ้นมา ไปซื้อยามายังไม่ได้เลย ชีวิตตอนนั้นมันแร้นแค้นยิ่งงิ มานึกถึงชาวไร่ ชาวนา จะต้องเสียปีละ ๓ บาท แล้ววิโหนท่านาไม่ได้ฝนแล้ง ก็จะถูกยึดข้าวของ ฉะนั้นคุณูปการอันนี้ที่ยิ่งใหญ่เหลือเกิน ประวัติศาสตร์พูดถึง ๒ เรื่องนี้น้อยมาก อาจารย์หมอประเวศ ซึ่งผมติดตามผลงานท่านมามากด้วยจิตใจอันบริสุทธิ์ ทุกอย่างท่านคิดท่านทำเป็นเรื่องของคนส่วน

ใหญ่ เป็นเรื่องของบ้านเมือง และท่านเป็นผู้ใหญ่ที่พูดอย่างไรแล้วปฏิบัติอย่างนั้น ผมแม้จะอายุมากกว่าท่าน ผมก็ให้ความเคารพ และข้อที่ท่านทำได้ดีกว่าผมและหลายคน คือ ท่านเชี่ยวชาญในเรื่องวิเคราะห์ ท่านเชี่ยวชาญในด้านภาษา ฉะนั้นที่ท่านพูดมาใน ๒๐ นาทีนั้น เป็นการเรียบเรียงผลงานสำคัญ ๆ ของอาจารย์ปริดีให้เราฟัง และข้อสำคัญที่สุดผมอยากจะทำให้สื่อมวลชนในวันนี้ได้ไปถ่ายทอดให้ประชาชนส่วนใหญ่ได้ทราบ คือ ทุกอย่างที่อาจารย์ปริดีทำในฐานะที่เป็นมันสมอง คณะราษฎรก็ดี ในฐานะที่เป็นผู้วางแผนก็ดี ในฐานะเป็นผู้พัฒนาปรับปรุงภาวภูมิ อากาศ การปกครอง เรื่องที่พูดกันมากตอนนี้เรื่องกฎหมายปกครอง อาจารย์ปริดีคิดและเขียนก่อนใครหมด ยามสงครามอาจารย์หมอบริเวณเขตพูดแล้ว ก็เสียสละทั้ง ๆ ที่เป็นผู้สำเร็จราชการ เข้ามาร่วมมือกับคนหนุ่มคนสาวกู้ชาติ กู้ชาติ ถ้าพูดกันเวลานี้คนหนุ่ม-สาวไม่เข้าใจ แต่คนรุ่นเรารู้ถ้าไม่มีอาจารย์ปริดี ขบวนการไทยเราจะสามารถสร้างบ้านสร้างเมือง จนมีความเจริญก้าวหน้า มั่งคั่งสุขสบายอย่างทุกวันนี้หรือ เราจะต้องเป็นประเทศเมืองขึ้นของประเทศยุโรปตะวันตก เราจะต้องใช้หนี้สินสักเท่าไร และสิ่งเหล่านี้ประวัติศาสตร์เขียนไว้ น้อยมาก

แต่อย่างไรก็ตามสิ่งที่ผมประทับใจมากที่สุดคำบรรยายของอาจารย์หมอบริเวณ ก็คือว่าคุณูปการทั้งหลายที่อาจารย์ปริดีทำนั้น ลึกเข้าไปในจิตใจท่าน คือการพิทักษ์รักษาสถาบันพระมหากษัตริย์อันเป็นที่รักยิ่งของเรา ผมก็หวังว่าคำบรรยายของอาจารย์หมอบริเวณในวันนี้คงจะได้สร้างความเข้าใจที่ถูกต้องกับคนไทยบางส่วน บางกลุ่ม ให้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้องกับอาจารย์ปริดีที่เคารพของเรา

ผมเห็นด้วยกับอาจารย์หมอบริเวณอย่างยิ่ง บ้านเมืองของเราอบอวลขึ้นมาเยอะ โดยเฉพาะหลังจากคณะ รสช. ยึดอำนาจเมื่อ ๕ ปีที่แล้ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้วยความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผลกระทบจากโลกาภิวัตน์ สังคมไทยทุกวันนี้แม้แต่ในชนบทหมู่บ้านเล็ก ๆ คนส่วนใหญ่ แร้นแค้นประสบปัญหาต่าง ๆ จนถึงกระทั่งที่พ่อแม่ที่รักลูกโดยเฉพาะลูกสาวอย่างสุดใจ ยอมให้ลูกสาวออกไปทำงานขายตัวได้ สังคมไทยในเวลานี้เป็นสังคมเงินเงินเป็นแก้วสารพัดนึก เงินซื้อได้ทุกอย่าง แม้แต่เกียรติยศ สถาบันสำคัญของชาติ ๓ สถาบัน สถาบันครอบครัว สถาบันศาสนา สถาบันการศึกษา โดยเฉพาะครู

อาจารย์ กำลังอยู่ในสภาพล้มเหลว ความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันทั้ง ๓ ต่อพวกเราที่ย่อนยาน ฉะนั้นตอนนี้เราไม่ได้วิกฤตเฉพาะการเมือง แต่รากฐานวิกฤตสำคัญคือวิกฤตทางสังคม ฉะนั้นจำเป็นอย่างยิ่งที่เราต้องช่วยกันกู้สังคมไทยในขณะนี้ให้เป็นสังคมที่มีศักดิ์ศรี สังคมไทยที่มีวัฒนธรรม ประเพณีปฏิบัติอย่างสมัยก่อน ฉะนั้นจึงจะขอสนับสนุนอาจารย์หมอประเวศอย่างยิ่ง ในโอกาสที่พวกเรามาร่ำลึงถึงอาจารย์ปรีดี ในอันนี้อย่างที่ทามาหลายปี ขอให้พวกเราทุกคนที่มาพร้อมที่นี้หรือหลายท่านที่ไม่ได้มีโอกาสมา ร่วมตั้งจิตใจร่วมกันว่า ถึงเวลาหรือยังที่บ้านเมืองเรา ซึ่งมีความแตกแยกค่อนข้างมาก จะได้มาร่วมรักสมัครสมาน ร่วมกันทำที่จะทำ ผมไม่ถ้อยว่ายกย่อง เพราะคุณูปการของอาจารย์ปรีดีในทรวงคนอย่างผมมันยิ่งใหญ่เหลือเกิน มันเปรียบเสมือนขุนเขาที่มัลลย ผมพูดในวันนี้มันเล็กน้อย มันเป็นเพียงแต่ภูลิล่อก ๆ แต่ที่ผมอยากจะสนับสนุนอาจารย์หมอประเวศคือ อยากให้พวกเราทุกคนที่นั่งอยู่ที่นี้ หรือลูกศิษย์ท่านหรือคนที่รักศรัทธาในระบอบประชาธิปไตย ร่วมมือร่วมใจกันเรียกร้องต่อรัฐบาล และเราช่วยด้วยต้องทำด้วย ที่จะพยายามจะทำอะไรที่มันถูกต้องเป็นธรรมเสียที โดยการเสนอหรือประกาศผลงานของอาจารย์ปรีดีที่ทามาแม้จะสั้นแต่ยิ่งใหญ่ ที่สั้นนั้นโทษท่านไม่ได้ เพราะเราไม่ให้โอกาสท่านทำติดต่อแต่ถึงกระนั้นแม้ไปอยู่ต่างประเทศ ท่านคิดถึงคนชนบทไทย ท่านคิดถึงสังคมไทยตลอดเวลา ผมว่าที่เราจะทำตามอาจารย์หมอประเวศเสนอ และผมตั้งใจในฐานะลูกธรรมศาสตร์ ผมขอใจท่านอธิการ ขอบใจคณาจารย์ที่กล้าหาญ ที่ได้เสนอชื่ออาจารย์ปรีดีไปแล้ว เพียงแต่พวกเราจะต้องผลักดันต่อให้รัฐบาลได้พิจารณา เราไม่ต้องการ เราไม่เรียกร้อง ให้รัฐบาลไปยกย่องอะไร เราเรียกให้ทำให้ถูกต้องสั่งทำในสิ่งที่หลวมลวมกัน เพื่อที่อย่างน้อยท่านอาจารย์ปรีดีวิญญาณท่านจะอยู่ในแหล่งใด แต่ผมเชื่อว่าอยู่บนสวรรค์ เพราะตลอดชีวิตของท่านทำดีมาตลอด จะได้รู้สึกว่ อย่างน้อยคนไทยซึ่งมีวัฒนธรรมอันดีงาม ก็ยังมีความระลึกถึงท่านและยังมีประการสำคัญยิ่ง การกระทำสำคัญของเราในครั้งนี้จะเป็นประกาศยืนยันว่า เราคนไทยมีความกตัญญู มีความรักทู่แทกับคนไทยที่เป็นคนดีเป็นตัวอย่าง

ในรอบ ๑๐๐ ปี ผมเห็นว่าอาจารย์ปรีดีเป็นคนไทยคนหนึ่งทีโดดเด่น (ไม่มีเสียงพูด) คนไทยธรรมดาทั้งหลาย ฉะนั้นอีก ๒ ปีข้างหน้า ผมว่าเราจะทำงานที่

มีความสำคัญแก่บ้านเมืองเรา ถ้าเราช่วยกันให้บ้านเมืองเรา สังคมเรา ยอมรับ
ความดีอันยิ่งใหญ่ที่อาจารย์ปรีดีทำให้แก่สังคมไทย ขอขอบคุณ

คำกล่าวของท่านผู้หญิงพูนสุข

ท่านผู้มีเกียรติทั้งหลายในฐานะที่ดิฉันเป็นทายาทของนายปรีดี พนมยงค์
ขอขอบพระคุณท่านอาจารย์หมอบระเวศ วะสี และท่านอาจารย์นิคม จันทรวิฑูร
ที่ได้กล่าวผลงานของนายปรีดีที่สำคัญ ๆ มาแต่มีบางข้อที่ดิฉันอยากจะเพิ่มเติม
เสริมขึ้นคือ ๑. คณะราษฎรไม่ใช่คณะราษฎร ๒. อายุนายปรีดีเมื่อเปลี่ยนแปลง
การปกครองเพียง ๓๒ ปีเท่านั้น ขอขอบคุณ

คำประพันธ์ประเภทโคลงสี่สุภาพที่ชนะการประกวด
รางวัลรองชนะเลิศลำดับที่ ๒
“ปริดี พนมยงค์ คนดีของแผ่นดิน”

ปริดีประดับดาว	แดนสยาม
กำเก็จเพชรน้ำงาม	รุ่งหล้า
เลิศรัฐบุรุษนาม	อุโฆษ
เอกอุดมการณ์กล้า	เกียรติก้องกาลสมัย
ถ่องวิสัยทัศน์แท้	เพื่อไทย
ทางแห่งประชาธิปไตย	เอกอ้าง
รังรัฐธรรมนุญนัย	นิติ
สรรพสิทธิ์เสรีสร้าง	สฤษฏ์ให้ไทยสราม
เทิดท่านผู้ประศาสน์ซ้อง	สมญา
เสกศิษย์วิทยาพา	เพริศแพรว
ธรรมศาสตร์สืบศรัทธา	ธรรมส่อง
สมศักดิ์ธรรมศาสตร์แก้ว	เกียรติล้ำระบือสยาม
ยามยากยืนหยัดสู้	เสียสละ
จำนึราศสยามละ	หลีก्ली
ยามยากยึดวิริยะ	ยอดยั้ง
อยู่อย่างสันโดษซี้	ซัดแจ่งอุดมการณ์
คนดีตาลเด่นดาว	แดนดิน
เกริกกิตติ์ก้องระบิล	เลื่องหล้า
ปริดีดุจจริยริน	นคเรศ
ส่องวิถีธรรมกล้า	ก้องแก้วมณีสยาม

ผู้ประพันธ์ นายชุมพล หลวงจอก
โรงเรียนบ้านกรวดวิทยาการ
ตำบลปราสาท อำเภอบ้านกรวด บุรีรัมย์

คำประพันธ์ประเภทโคลงสี่สุภาพที่ชนะการประกวด
รางวัลชมเชย
“ปริติ พนมยงค์ คนดีของแผ่นดิน”

ศตวรรษผ่านผ่าน	เพรงสมัย
ทวนรำลึกกรุงไธ	อดีตแล้ว
รัฐบุรุษคู่แดนไทย	กำเนิด
กรุงเก่าผิสิ้นแล้ว	ไปสิ้นคนดี
วีรชนเคียงคู่ข้าง	ปวงชน
สิทธิเกิดแก่คน	ทั่วถ้วน
ประชาธิปไตย	ทุนถิ่น
ท่านกอปรกิจหลากหลาย	เพื่อบ้านเมืองไทย
สงครามใหญ่รุกดำ	แดนสยาม
ทุกข์ท่วมทุกเขตคาม	ทั่วหล้า
ท่านรวบรวมไทยยาม	ยุทธ์ก่อ เกิดแฮ
ผนึกเสรีไทยกล้า	ต่อสู้กู้แดน
ประสิทธิ์แผนร่วมสร้าง	สืบฉนำ นีนา
ธรรมศาสตร์การเมืองนำ	เจ็ดจำ
เหลืองแดงแห่งแสงธรรม	สาตสอง
ดุจโลหิตผู้กล้า	อยู่ข้างมวลชน
คนดีคู่ถิ่นดำ	แดนไทย
เสียสละเพื่ออธิปไตย	แกร่งกล้า
“ปริติ” ดังดวงใจ	ชนกล่าว ชานเฮย
นามอยู่เคียงคู่ฟ้า	คู่พื้นไพทสยาม

ผู้ประพันธ์ โอม เอี่ยมละออ
โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี)

คำประพันธ์ประเภทกลอนสุภาพที่ชนะการประกวด
รางวัลรองชนะเลิศลำดับที่ ๑
“ปรีดี พนมยงค์ คนดีของแผ่นดิน”

ลมหายใจ...ของคนดีพลีเพื่อชาติ
คณะราษฎร ก่อด้วยรักด้วยศักดิ์ศรี
 จุดประทีปประชาธิปไตยไว้เป็นพลี
 จาริกนามปรีดีศรีแผ่นดิน
 ก่อกำเนิดทรศนะพึงประสงค์
 เด่นดำรงอุดมการณ์สร้างฐานถิ่น
 ก่อวิถีอภิวัฒน์พัฒนาผลิน
 พุทธิคุณวิมลปฏิรูปการเมืองไกล
 แม่เลือดเนื้อพลีชีวิตอุทิศกล้า
สามัคยานุเคราะห์ สยามนามชานไช
ขบวนการ พลัดถิ่นเสรีไทย
 คือวิสัยทัศน์เด่นได้เห็นกัน
ธรรมศาสตร์และการเมือง แนวเป็รื่องปราชญ์
ผู้ประศาสน์การ แกร่งแรงสร้างสรรค์
 วางจารีตทางการเมืองเนื่องอนันต์
สถาบันกฎหมายไทย โพลีรัฐงาม
คือ ด้วยความนำมา ร้อยน้อยกว่ามาก
เอก ด้วยความลำบากฝ่าขวากหนาม
รัฐ บุรุษล้ำความดีศรีเขตคาม
บุรุษ นามปรีดี พนมยงค์คงคู่ไทย

ผู้ประพันธ์ **จริยา สมประสงค์**
 มหาวิทยาลัยเซนต์จอร์จ
 ลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร

คำประพันธ์ประเภทกลอนสุภาพที่ชนะการประกวด
 รางวัลรองชนะเลิศลำดับที่ ๒
“ปรีดี พนมยงค์ คนดีของแผ่นดิน”

รัฐ...คับขันใครยืนอยู่คู่สยาม
 บุรุษ...นาม “ปรีดี” ที่กล่าวขาน
 คน...สร้างรัฐด้วยสมอมองผลงาน
 ดี...ด้วยฐานปกครองรัฐวัฒนา
 รังสรรค์...หมู่ “คณะราษฎร” ครั้งยิ่งใหญ่
 “เสรี...ไทย” ขบวนการหาญอาสา
 พล...ซีพริภชารัฐด้วยสัตยา
 อุทิศ...เพื่อปวงประชามหาชน
 หลวง...สร้าง “ธรรมศาสตร์” ปราชญ์บัณฑิต
 ประดิษฐ์...คิด “ธรรมนุญ” จำรูญผล
 มนุ...รักษ์ “ระบอบธรรม” นำกมล
 ธรรม...หลุดพ้น “สมบูรณา” ปฏิวัติ
 ผู้...กำราบ “เผด็จการ” ด้านพิทักษ์
 น้อม...จงรักภักดีศรีภษัตริย์
 นำ...อำนาจ “อธิปไตย” คืนให้รัฐ
 “ประชาธิปไตย”...สร้างระบอบกอบประเสริ
 ครบ...วาระชนแซ่ช่องฉลองพิพัฒน์
 ศตวรรษ...ยิ่งใหญ่ได้ดี
 น้อม...บูชากตัญญูบุชนิย์
 สดุดี...รัฐบุรุษผู้กู้แผ่นดิน

ผู้ประพันธ์ นางสาวประพิมพ์พรรณ รัตนอัมพา

ม.๕/๒ โรงเรียนแก่นนครวิทยาลัย

ถนนเทศบาลนคร อำเภอมะนัง ขอนแก่น

คำประพันธ์ประเภทกลอนสุภาพที่ชนะการประกวด
รางวัลชมเชย
“ปริติ พนมยงค์ คนดีของแผ่นดิน”

ดินสอโตมจารดินแทนกระดาษ
แทนประกาศแทนคำความรู้สึก
ปลุกวิญญาณภูมิธรรมจิตสำนึก
โลกจารึกชื่อนั้น “ท่านปริติ”
หนึ่งชีวิตพลีเพื่อล้านชีวิต
แรงอุทิศอันอุทัยในทุกที่
หนุนประชาธิปไตยในธานี
เพื่อสร้างสิทธิเสรีสันติธรรม
หนึ่งชีวิตรักชาติด้วยชีวิต
แต่ชะตาลิขิตให้ตกต่ำ
เมื่ออำนาจโหดหินทมิฬดำ
เข้าขย้ำขับไล่ไม่ปราณี
แต่ความคิดปรัชญาความสามารถ
ยังคงคุณหนุนชาติในทุกที่
เป็นแรงพลังหลักธรรมนำความดี
เพื่อสืบสานศักดิ์ศรีเสรีไทย
ดินสอโตมจารดินแทนกระดาษ
ธรรมศาสตร์, ยุงทอง, ลานโพธิ์ใหญ่
เจ้าพระยา, ท่าพระจันทร์ อันเกรียงไกร
xonน้อมไหว้วิญญาณท่านปริติ

ผู้ประพันธ์ นายวิศปต์ย์ ชัยช่วย
ม.๕/๐๒ โรงเรียนเบ็ญจะมะมหาราช
อุบลราชธานี

คำประพันธ์ประเภทกลอนสุภาพที่ชนะการประกวด

รางวัลชมเชย

“ปรีดี พนมยงค์ คนดีของแผ่นดิน”

คือเอกราษฎรผู้กู้เกียรติศักดิ์
ให้ตระหนัก “เสรีภาพ” ทราบสิทธิ์เสียง
ผู้ชูธงธรรมไทยไม่เอนเอียง
อยู่ข้างเคียงปวงชนดลศรัทธา
คือผู้ประศาสน์การ “ธรรมศาสตร์”
ให้โอกาสราษฎรด้านการศึกษา
สร้างความคิดริเริ่มเต็มวิญญาณ์
เสริมระบอบแห่งประชาธิปไตย
คือรหัส “รัฐ” ผู้ร่วมกู้ชาติ
ผู้เปรี๊ยะปราดเปี่ยมทัศนัธัชฌาย์
คือผู้นำชนพองมอการณัไกล
นำขบวนเสรีไทยในแผ่นดิน
คือ “โดมธรรม” ดำรงคงความคิด
ผู้นำจิตวิญญาณทุกย่านถิ่น
จุดประกายแสงทองส่องชีวิน
อย่ารู้สิ้นสืบเสน่ห์สิทธิ์เสรี
คือเอก “รัฐบุรุษ” สุดไพเศษ
จรดเจตน์แจ้งสมัครสิปศักดิ์ศรี
เทิดประชาธิปไตยใฝ่ทวี
คารวะ...ท่าน “ปรีดี พนมยงค์”

ผู้ประพันธ์ นายสุพจน์ ชีรานนท์

๑๖๐/๔๔๑ หมู่บ้านบัณฑิต ถนนวิภาวดีรังสิต

ตลาดบางเขน กทม.

คำประพันธ์ประเภทกลอนสุภาพที่ชนะการประกวด
รางวัลชมเชย
“ปรีดี พนมยงค์ คนดีของแผ่นดิน”

คารวะวิญญาณท่านผู้กล้า
 ผู้จุดไฟศรัทธาแห่งสยาม
 ครบร้อยปีชื่อเสียงกระเดื่องนาม
 จารึกความดีแม่แก้วมวลชน
 ประชาธิปไตยภายในชาติ
 เอกราชที่เห็นนั้นเป็นผล
 อภิวัดน์ด้วยราชฎีชาติสากล
 เพื่อให้พันอำนาจชาติรุกราณ
 เสรีไทยไฟฝันสันติภาพ
 ใ้ห้รื้รราบด้วยปัญญาอย่างกล้าหาญ
 สุดยอดผู้นำรัฐสันตติการ
 ความเชี่ยวชาญประจักษ์เป็นหลักชัย
 ผู้สำเร็จราชการงานสูงสุด
 ได้เร่งรัดทุกสิ่งอย่างยิ่งใหญ่
 ประศาสน์การมหาวิทยาลัย
 ธรรมศาสตร์คือไฟแห่งศรัทธา
 ปรีดี พนมยงค์ คงไว้ชื่อ
 ความดีคือพิษพันธุ์สุดสรรหา
 รัฐบุรุษรังสรรค์งานผ่านเวลา
 ออกเป็นกล้าสีทองของแผ่นดิน

ผู้ประพันธ์ นายไพบูลย์ ทองอำภา

๓๓/๖๓ ขอยประชาสามัคคี ถนนพัฒนาการคูขวาง
อำเภอเมือง นครศรีธรรมราช

บันทึกความทรงจำ
เรื่อง
ปรีดี พนมยงค์ และ โคมร่าลิก

สังัด ศรีวณิก ๕.๖.

ปรีดี พนมยงค์ ในอังกฤษ

เมื่อประมาณ ๐๙.๐๐ น. ของเวลาในกรุงลอนดอน ของวันที่ ๑๖ ตุลาคม ๒๕๐๓ ได้มีโทรศัพท์ถึงผมที่บ้านพัก เมื่อรับโทรศัพท์ก็ปรากฏว่าเป็นเสียงสุภาพสตรีคนหนึ่ง และเมื่อได้พูดติดต่อกันจึงทราบว่า เป็นเสียงของท่านผู้หญิงพูนศุข พนมยงค์ ภริยาของท่านอาจารย์หลวงประดิษฐมนูธรรม (นายปรีดี พนมยงค์)

ผมกล่าวต้อนรับด้วยความตื่นเต้น เพราะไม่ทราบว่าอยู่ที่ ๆ ท่านทั้งสอง จะเดินทางไปกรุงลอนดอน ซึ่งในขณะนั้นผมรับราชการในตำแหน่งที่ปรึกษาการวัฒนธรรม ประจำสถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงลอนดอน ซึ่งทำหน้าที่ผู้ดูแลนักเรียนไทยในสหราชอาณาจักรด้วย เมื่อได้สอบถามทุกขุสขตามสมควรแล้ว ท่านผู้หญิงบอกว่าท่านอาจารย์จะขอพูดด้วย

ในระหว่างที่พูดคุยกันอยู่จึงได้ทราบว่าท่านอาจารย์ และท่านผู้หญิงได้เดินทางไปยังประเทศอังกฤษตามคำเชื้อเชิญของลอร์ดทูลย์ส์ เมานท์แบตตัน ซึ่งวันรุ่งขึ้นก็จะไปพำนักที่คฤหาสน์ของท่านลอร์ดนอกกรุงลอนดอนแล้วจึงกลับมากรุงลอนดอนอีก

ท่านอาจารย์ได้ขอให้ผมไปพบที่โรงแรม และเมื่อผมไปถึงก็ได้มีโอกาสสนทนาอยู่เป็นเวลาพอสมควร

เป็นที่น่าประทับใจว่า หลังจากที่ท่านออกจากประเทศไทยเพราะความกดดันทางการเมืองเมื่อปี ๒๕๔๐ จนกระทั่งได้มีโอกาสพบท่านอีกครั้งหนึ่งในวันนั้นเป็นเวลายาวนานถึง ๒๒ ปี และท่านมีอายุมากขึ้น แต่รูปโฉมลักษณะท่าทางตลอดจนสำเนียงที่พูดมิได้ผิดแปลกไปจากที่ผมได้เคยพบในระหว่างที่อยู่ในกรุงเทพฯ แต่ประการใด

ส่วนท่านผู้หญิงพูนศุขนั้น เป็นที่ทราบกันดีในระหว่างผู้ที่คุ้นเคยว่าท่าน เป็นคนที่มีความจำเป็นเลิศ เมื่อได้พบกันในวาระแรกในครั้งนั้นท่านก็ได้ถามถึง บุตรชายและบุตรสาวของผม ซึ่งท่านบอกว่าเคยเรียนอยู่ที่โรงเรียนดุริยางคสถาน ของคุณฉลวยฉลวย พलगูร์ และจำได้เป็นอย่างดี

เมื่อได้ทราบเรียนถามทุกข์สุขและผมต้องลากลับ เพราะท่านจะต้อง เดินทางต่อไป ซึ่งผมได้พิจารณาตัวว่าหากมีอะไรจะให้ผมรับใช้ก็ขอให้บอกให้ผม ทราบ ท่านก็รับปากและว่าสำหรับรตวรรษนั้นทางพวกนายทหารอังกฤษที่เคยร่วม ในองค์การเสรีไทยได้เป็นผู้รับภาระไปหมดแล้ว

ในประเทศอังกฤษนั้น มีกลุ่มคนไทยและนักเรียนไทยจัดตั้งเป็นชมรม ต่าง ๆ ทั้งที่เป็นกิจกรรมเกี่ยวเนื่องกับสามัคคีสมาคม ซึ่งเป็นสมาคมของคนไทย ในประเทศอังกฤษ ซึ่งพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงสถาปนา ขึ้นจนถึงบัดนี้เป็นเวลากว่า ๔๐ ปีแล้ว

ในบรรดาชมรมดังกล่าว มีกลุ่มนักเรียนและคนไทยที่สนใจในทางการ บ้านการเมือง เรียกกลุ่มตนเองว่ากลุ่มนักศึกษาภาวะประเทศไทยซึ่งเป็นกลุ่มที่ เกี่ยวเนื่องกับสามัคคีสมาคม เป็นกลุ่มที่ศึกษาค้นคว้ากิจการบ้านเมืองของไทย และมักจะจัดให้มีการอภิปรายและชุมนุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในเรื่องของบ้าน เมืองดังกล่าวแล้วอยู่เสมอ โดยเฉพาะเมื่อมีข้าราชการหรือนักคนสำคัญ ๆ เดินทางผ่านกรุงลอนดอน ก็จะติดต่อขอให้เป็นผู้แสดงปาฐกถาหรือเล่าเรื่องราวต่าง ๆ เกี่ยวกับภาวะของเมืองไทยในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการเมือง เศรษฐกิจ หรือ สังคม ให้คนไทยในอังกฤษฟัง

ในโอกาสที่ท่านอาจารย์ปรีดีเดินทางไปครั้งนี้ ผมได้แจ้งให้หัวหน้ากลุ่ม ดังกล่าวแล้วทราบ ทางกลุ่มจึงได้ปรึกษาพิจารณากันว่า จะเชิญท่านอาจารย์ให้ไป เล่าเรื่องราวต่าง ๆ ให้สมาชิกของสามัคคีสมาคมและคนไทยในประเทศอังกฤษฟัง เหมือนกับที่เคยปฏิบัติมาหรือไม่ ทั้งนี้ก็เพราะการเมืองของประเทศไทยในขณะนั้น ยังมีได้ปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตยอย่างสมบูรณ์ และมักจะมีการสืบเสาะ และส่งข่าวความเคลื่อนไหวของคนไทยในต่างประเทศเข้ามายังกรุงเทพฯ อยู่เสมอ

บรรดาผู้ที่ร่วมในกลุ่มไม่อาจจะตกลงใจในการที่จะเชิญท่านอาจารย์ ให้ไปพูด เพราะไม่ทราบท่าทีของฝ่ายราชการในกรุงลอนดอน จึงได้นำความมา

ปรึกษาผม ผมได้ตอบตกลงโดยทันที และแจ้งให้เอกอัครราชทูตในขณะนั้น (คุณ กนต์ธีร์ ศุภมงคล) ทราบ ทางกลุ่มจึงได้กำหนดวันที่จะเชิญให้ท่านอาจารย์ว่าง ซึ่งผมได้ติดต่อกับท่านแล้ว กำหนดเอาวันที่ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๑๓ เวลา ๑๔.๐๐ น. เวลาท้องถิ่น

ในวันนั้น ที่สำนักงานดูแลนักเรียนเลขที่ ๒๔ ปรีนเซสเกต ซึ่งได้มอบให้ สามีคิสมาคมใช้สถานที่บางส่วนเป็นที่ทำการ และมีห้องโถงพอที่จะจุคนได้ร้อยกว่าคน และบริเวณเจดีย์ได้อีกพอสมควร มีผู้สนใจไปฟังและพบท่านอาจารย์ ปรีดีอย่างคับคั่ง

ผลของการพบปะและพูดคุยให้นักศึกษาและคนไทยฟังของท่านอาจารย์ ปรีดีในวันนั้น ปรากฏในบันทึกที่ผมทำไว้ตั้งแนบอยู่ท้ายบันทึกนี้*

หลังจากที่หัวหน้ากลุ่มนักศึกษาภาวะประเทศไทยได้กล่าวอารัมภบท แนะนำให้ผู้ที่มาร่วมฟังทราบประวัติการศึกษา การรับราชการ ตลอดจนการเป็น หัวหน้าเสรีไทยในสงครามโลกครั้งที่สองแล้วเชิญนายปรีดีฯ ขึ้นพูด

ท่านอาจารย์ปรีดีฯ กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของคนที่เดินทางมายังประเทศ อังกฤษว่า มีเจตนาที่จะมาเยี่ยมและนมัสการวัดพุทธประทับ เพราะตนเองกำลัง ดำเนินการสร้างสำนักสงฆ์ไทยขึ้นในประเทศฝรั่งเศส ในการเดินทางมาครั้งนี้ได้รับความช่วยเหลือจากเพื่อนชาวอังกฤษที่เคยนับถือและชอบพอกันอำนวยความสะดวก อาทิเช่น การขอวีซ่าจากสถานทูตอังกฤษในฝรั่งเศส การให้การรับรองใน อังกฤษ และมีความยินดีที่กลุ่มนักศึกษา ภาวะประเทศไทยเชิญมาพบปะกับคนไทยในประเทศอังกฤษในการมาพบปะครั้งนี้ มิได้มุ่งหมายจะมาโฆษณาชวนเชื่อหรือล้างสมองคนไทยในอังกฤษ และที่มาครั้งนี้ก็ไม่มีหัวข้อที่จะพูด หากแต่ว่าใครประสงค์จะถามปัญหาอะไร ก็ยินดีตอบให้ทราบโดยขอทำตัวเป็นจำเลยให้ผู้ที่มา ฟังซักถามเอาเอง

ได้มีผู้ถามปัญหาและเรื่องราวต่าง ๆ สรุปคือ

* เคยตีพิมพ์ในลักษณะข้อเขียนของนักศึกษาผู้หนึ่งในหนังสือที่ระลึก วันปรีดี พนมยงค์ ๑๑ พฤษภาคม เมื่อหลายปีมาแล้ว

ชีวิตในระหว่างที่อยู่ในประเทศจีน

ท่านอาจารย์ปรีดีฯ เล่าให้ฟังว่า ได้ไปอยู่ประเทศจีนตั้งแต่ครั้งรัฐบาล ก๊กมินตั๋งยังมีอำนาจอยู่ ไม่ใช่สมัยที่เม้าเซตุงมีอำนาจแล้ว ในการไปครั้งนั้นมีผู้ที่ คำนึงเคยนับถือให้ความสะดวกในเรื่องที่อยู่อาศัย ครั้งแรกได้ไปอยู่ในกรุงปักกิ่งต่อมาได้ย้ายไปอยู่ในเมืองกวางตุ้ง เพราะทนอากาศหนาวไม่ไหว การอยู่ในประเทศจีน อยู่อย่างคนไทยซึ่งเป็นคนต่างดาวของประเทศจีน ต้องทำบัตรต่างดาวมิได้มี เอกสิทธิ์แต่อย่างใด ชีวิตประจำวันก็ได้แก่การฟังวิทยุจากสถานีของประเทศต่าง ๆ เช่น ประเทศไทย, อังกฤษ, สหรัฐอเมริกา, ญี่ปุ่นและของจีนเอง กับอ่านหนังสือพิมพ์และหนังสือและตำราต่าง ๆ ไม่เคยเกี่ยวข้องกับพรรคคอมมิวนิสต์ สมาชิกก็ไม่ได้เป็นการประชุมก็ไม่เคยไปร่วม เคยพบกับเม้าเซตุงและโจวเอินไหล ในงานฉลองวันชาติจีน แต่ก็ไม่ได้พูดถึงเรื่องราวเกี่ยวกับการเมืองเลย นอกจากทั้งสองคนแสดงความสนใจที่ต้องจากบ้านเกิดเมืองนอนเท่านั้น

เมื่อจะเดินทางออกจากประเทศจีนมายังประเทศฝรั่งเศส ตนได้รับความช่วยเหลือจากเพื่อนชาวจีน จัดเอกสารการเดินทางชั่วคราวให้ เพราะหนังสือเดินทางที่มีอยู่ขาดอายุและต่อไม่ได้ เพราะไม่มีสถานทูตหรือสถานกงสุลไทยในประเทศจีน

ในที่สุดก็ได้เดินทางออกมาพำนักในประเทศฝรั่งเศสตั้งแต่เดือนพฤษภาคม ศกนี้ อยากรจะเดินทางมาประเทศอังกฤษตามความตั้งใจดังกล่าวแล้วตั้งแต่มาถึงฝรั่งเศส แต่มาไม่ได้เพราะไม่มีหนังสือเดินทาง ได้ขอหนังสือเดินทางจากสถานทูตไทยในปารีส แต่สถานทูตไม่ยอมออกให้ ตนจึงต้องนำคดีขึ้นสู่ศาลไทย

ในที่สุดศาลได้ไกล่เกลี่ย และรัฐบาลไทยได้สั่งให้สถานทูตไทยในปารีส ออกหนังสือเดินทางให้

บทบาทของการเมืองระหว่างประเทศของจีน

มีผู้ถามว่านโยบายของจีนจะรุกรานประเทศต่าง ๆ รวมทั้งประเทศไทย นั้น มีความจริงประการใด

ท่านอาจารย์ปรีดีฯ กล่าวว่า รัฐบาลจีนได้ประกาศนโยบายของเขาอย่างชัดแจ้งที่จะปฏิบัติตามหลักแห่งการอยู่ด้วยกันโดยสันติ ๕ ข้อของเขาและเขาได้

ประกาศและยืนยันในนโยบายนี้ตลอดมา แม้ในระยะหลัง ๆ จะมีการขัดแย้งระหว่างประเทศจีนกับประเทศต่าง ๆ เช่น กรณีกับอินเดียก็ดี กับอินโดนีเซียก็ดี เป็นเรื่องที่วินิจฉัยไม่ได้ว่าใครผิดใครถูก ส่วนที่มีการพิพาทในท้องที่ต่าง ๆ เช่น พม่า, ลาว ก็นับว่าเป็นเรื่องเล็กน้อยและธรรมดา เพราะจีนมีพลเมือง ๗๐๐ ล้านคน ย่อมจะมีผู้ที่มีความคิดเห็นแตกต่างและดำเนินการนอกกรอบนอกทางได้ แต่ นโยบายของรัฐบาลเขายึดหลัก ๕ ข้อนั้นอย่างแน่นแฟ้น

บทบาทของคนไทยในประเทศจีน

มีผู้ถามถึงเรื่องกระบวนการของคนไทยที่เรียกว่า แนวร่วมรักชาติและวิทยุไทยในปักกิ่งซึ่งแสดงท่าทีคุกคามประเทศไทย

ท่านอาจารย์ปรีดีฯ กล่าวว่า กระบวนการดังกล่าวนี้ มีคนไทยก่อตั้งขึ้นในกรุงปักกิ่ง เขาดำเนินการโดยเปิดเผย คือ พ.ท.โพยม จุฬานนท์ รวมทั้งคนไทยอื่น ๆ ซึ่งเขาเป็นผู้รับผิดชอบในกระบวนการนั้น ตนไม่มีส่วนเกี่ยวข้องด้วยและว่าในประเทศจีนมีคนไทย ซึ่งเป็นลูกหลานจีนที่เกิดในเมืองไทยอยู่มากมายตนเองโดยปกติไม่มีโอกาสพบปะกับคนไทยนัก นอกจากบางครั้งมีคนไทยผ่านไปทางเมืองกวางตุ้ง ก็ได้พบปะกันบางโอกาสเท่านั้น

สำหรับวิทยุไทยในปักกิ่งนั้น ก็เป็นเรื่องของทางการประเทศจีนตนไม่มีส่วนรู้เห็นและทราบเรื่อง ทั้งไม่เคยส่งข้อความไปร่วมกระจายเสียงด้วยเลย

กรณีสวรรคตของรัชกาลที่ ๘

มีผู้ถามถึงกรณีสวรรคต ซึ่งมีการกล่าวว่ นายปรีดีฯ มีส่วนร่วมในกรณีนั้นด้วย ข้อเท็จจริงเป็นประการใด

ท่านอาจารย์ปรีดีฯ กล่าวว่า เนื่องจากขณะนี้ตนกำลังเป็นโจทก์ฟ้องหนังสือพิมพ์สยามรัฐและพวก มี ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช และบุคคลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งลงข่าวหมิ่นประมาทตน ทว่าตนเป็นผู้ต้องหาคดีลอบปลงพระชนม์และหลบหนีคดีนั้น ซึ่งเป็นเรื่องไม่จริง จึงเป็นการหมิ่นประมาทใส่ความ คดีเพิ่งจะเริ่มฟ้องและกำลังอยู่ในระหว่างการพิจารณาของศาล ตนจึงไม่อาจชี้แจงให้นอกเหนือไปจากคำฟ้องได้ เพราะจะเป็นการละเมิดอำนาจศาล จึงอยากจะเพียงสรุปจาก

คำฟ้องของตนให้ฟัง

กล่าวคือ ที่กล่าวหาว่าตนร่วมในการฉ้อโกงพระชนม์รัชกาลที่ ๘ นั้น เป็นข้อกล่าวหาของบุคคลในรัฐบาลสมัยที่รัฐประหารรัฐบาลของตนเมื่อหลังวันที่ ๘ พฤศจิกายน ๒๔๙๐ ข้อเท็จจริงมีว่าในขณะที่รัชกาลที่ ๘ สวรรคตนั้น ตนเป็นนายกรัฐมนตรี และมีเสียงข้างมากในพหุมติสภาและสภาผู้แทน เมื่อรัชกาลที่ ๘ สวรรคตตนได้ปรึกษากับเจ้านายประธานสภาทั้งสอง และคณะรัฐมนตรี อัญเชิญทูลพระอนุชาคือรัชกาลปัจจุบันขึ้นครองราชย์ต่อไป และได้เสนอต่อรัฐสภาเพื่อรับความเห็นชอบตามวิถีทางรัฐธรรมนูญทุกประการหากตนมีเจตนามุ่งจะทำลายสถาบันกษัตริย์ ก็ย่อมกระทำไม่ได้โดยง่าย และที่กล่าวว่าคุณหลบหนีคดีสวรรคตก็ไม่ใช่ความจริง

เหตุที่ตนต้องหลบหนีออกจากประเทศไทย ก็เพราะคณะรัฐประหารสมัยนั้นตามจับตัวและถูกเมียเพื่อจะฆ่า แต่ตนหนีรอดออกมาได้เพราะความช่วยเหลือของผู้ช่วยทูตทหารอังกฤษและอเมริกาที่ประจำอยู่ในประเทศไทยและได้ออกมาจากประเทศไทยภายหลังรัฐประหาร การดำเนินการสอบสวนกรณีสวรรคตกระทำภายหลังเมื่อตนได้ออกมาจากประเทศไทยแล้ว จะกล่าวว่าตนหลบหนีกรณีสวรรคตได้อย่างไร แม้เมื่อตนหนีออกไปพำนักอยู่ในสิงคโปร์ในระยะแรก ทางคณะรัฐบาลรัฐประหารได้พยายามหาความกับบุคคลที่ติดตามตนไป เพื่อขอให้ทางสิงคโปร์จัดส่งตามวิธีการส่งผู้ร้ายข้ามแดน ศาลสิงคโปร์ก็ตัดสินว่าไม่มีมูลไม่ยอมให้ส่งตัว และให้ปล่อยบุคคลที่ติดตามนั้นเสีย

แม้เมื่อตนได้ไปอยู่ในประเทศจีน ซึ่งขณะนั้นคณะก๊กมินตั๋งยังครองอำนาจเป็นรัฐบาลอยู่ และมีความสัมพันธ์ทางการทูตกับประเทศไทย ก็ไม่ปรากฏว่าทางการรัฐบาลไทยสมัยนั้นได้ดำเนินการเรียกร้องขอให้รัฐบาลจีนส่งตัวตามวิธีการส่งผู้ร้ายข้ามแดนแต่ประการใด

การดำเนินการสอบสวนดำเนินคดีปรากฏว่า มีการบังคับขู่เชิญพยานตั้งกรณีพระยาศรยุทธเสนีย์ ซึ่งได้ให้การไว้ต่อศาล เป็นต้น ฉะนั้นข้อความที่ลงในหนังสือพิมพ์กล่าวหาว่าตนต้องหาในการฉ้อโกงพระชนม์รัชกาลที่ ๘ จึงเป็นความจริงมุ่งหมายใส่ความตน รายละเอียดปรากฏอยู่ในคำฟ้องแล้ว การดำเนินคดีจะมีผลประการใดขอให้ติดตามฟังผลเอาเอง ตนไม่อาจชี้แจงนอกเหนือไปกว่านี้ได้

แผนการเศรษฐกิจ

มีผู้ถามถึงแผนการเศรษฐกิจที่นายปรีดีฯ เคยจัดทำว่ามีเบื้องหลังและเจตนาอย่างไร

ท่านอาจารย์ปรีดีฯ กล่าวว่า แผนเศรษฐกิจที่ได้จัดทำขึ้นเมื่อปี ๒๔๗๕ นั้น จัดทำขึ้นก็เพื่อให้เศรษฐกิจของประเทศได้เป็นไปโดยเหมาะสมแก่สภาพของประเทศที่เป็นอยู่ในขณะนั้น เพราะตนเองเป็นคนเกิดในชนบท ได้พบเห็นภาวะและความเป็นอยู่ของชาวนา ซึ่งได้รับความบีบคั้นและเดือดร้อนเป็นอันมาก แต่บังเอิญการจัดทำและเสนอแผนเศรษฐกิจในขณะนั้น กระทำเร่งร้อนไปหน่อย ยังไม่ทันได้มีโอกาสชี้แจงให้ประชาชนเข้าใจโดยแจ่มแจ้งจึงไปไม่รอด

ข้อสำคัญอย่างยิ่งก็คือ การดำเนินการใด ๆ ถ้าไม่มีแผนการ ก็ย่อมจะดำเนินไปด้วยดีไม่ได้ ความประสงค์ที่วางแผนการขึ้นก็เพื่อให้เป็นแนวทางดำเนินการตามความเหมาะสมแก่สภาพของสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อกำจัดการเบียดเบียนระหว่างประชาชน เพราะตราบไต่ที่ยังมีการเบียดเบียนระหว่างประชาชน สังคมนั้นก็ย่อมไม่มีความยุติธรรมและสังคมที่ไม่มีความยุติธรรมย่อมจะหาความสงบเรียบร้อยไม่ได้

อย่างไรก็ตาม สังคมย่อมมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ทุกนาที ฉะนั้นการวางแผนใด ๆ ก็จะต้องคำนึงถึงการเปลี่ยนแปลงของสังคมด้วย กล่าวง่าย ๆ แผนการนั้นคิดขึ้นเมื่อเกือบ ๔๐ ปีมาแล้ว เมื่อถึงบัดนี้ภาวะต่าง ๆ เปลี่ยนแปลงไปรายละเอียดต่าง ๆ ที่วางไว้ตามแผนนั้น ก็นับว่าล้าสมัยไปแล้ว

การกลับประเทศไทยและการช่วยประเทศชาติ

มีผู้ถามว่ามีเจตนาจะกลับประเทศไทยหรือไม่ และถ้ามีโอกาสได้รับใช้บ้านเมืองจะดำเนินการเศรษฐกิจอย่างไร ประเทศไทยควรทำตัวอย่างไร

ท่านอาจารย์ปรีดีฯ กล่าวว่า การกลับประเทศไทยเป็นเจตนาอันใหญ่ยิ่ง เพราะเป็นคนไทยก็ต้องรักบ้านเมืองไทย แม้คดีที่ถูกกล่าวหาจะหมดอายุความแล้ว ตามสภาพที่เป็นอยู่ในปัจจุบันยังขัดขวางต่อการกลับอยู่ เนื่องจากมีการกล่าวขวัญกันในวงการคนชั้นปกครองอยู่เสมอว่า ถ้ากลับเข้าไปก็จะต้องทำการจับกุม จึงต้องรอดูสภาพการณ์ไปก่อน ถ้าหากกลับประเทศไทยและมีโอกาสรับใช้บ้าน

เมืองก็ยินดี และจะรับใช้ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต เพื่อประชาชนคนไทย

สำหรับในทางเศรษฐกิจนั้น มีความคิดเห็นว่าจะต้องปรับปรุงโดยยึดหลักความยุติธรรมของสังคม ตัดรอนการเบียดเบียนกัน เฉพาะอย่างยิ่งการคอร์ปชั่น ซึ่งเป็นการเบียดเบียนที่ร้ายแรงที่สุด ในการดำเนินการก็จะต้องพิจารณาทั้งด้านอุปสงค์และอุปทาน จะเอาด้านใดด้านเดียวไม่ได้ เพราะได้กล่าวแล้วว่าสังคมย่อมมีเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ เป็นอนิจจัง การดำเนินการใด ๆ ก็จะต้องคำนึงถึงความเปลี่ยนแปลงของสังคมเป็นประมาณ

สำหรับท่าทีของประเทศไทยนั้นย่อมทราบอยู่แล้วว่าโลกเราเปลี่ยนแปลงไปเป็นอันมาก ข้อสำคัญอยู่ที่ความเป็นเอกราชของชาติไทย ฉะนั้น นโยบายอันใหญ่ยิ่งของเราก็คือ จะต้องรักษาเอกราชที่เป็นประชาธิปไตย และวางตัวเป็นกลาง จึงเป็นวิถีทางที่ดีที่สุด

โดมรัลิก

ก่อนหน้าที่จะมีมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมืองก่อกำเนิดขึ้นมาในประเทศไทย มีสถาบันการศึกษาวิชากฎหมายอยู่แห่งเดียว คือโรงเรียนกฎหมายสังกัดอยู่ในกระทรวงยุติธรรม ซึ่งมีหลักสูตรการศึกษาชั้นเดิมมีกำหนด ๒ ปี

ครั้งปี พ.ศ. ๒๔๗๓ ได้เปลี่ยนหลักสูตรออกเป็น ๓ ปี ผู้ที่สอบไล่ได้เป็นเนติบัณฑิตจะต้องผ่านการสอบข้อเขียนครบถ้วน แล้วจะต้องสอบปากเปล่าและได้คะแนนผ่านเสียก่อน จึงจะจบการศึกษาเป็นเนติบัณฑิตแห่งเนติบัณฑิตยสภาได้

ครั้นภายหลังเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงการปกครองเมื่อมิถุนายน ๒๔๗๕ แล้ว พวกเราประมาณ ๔-๕ คนซึ่งเป็นนักเรียนกฎหมายอยู่ในเวลานั้นได้ไปเยี่ยมท่านอาจารย์หลวงประดิษฐมนูธรรม (ปรีดี พนมยงค์) ที่บ้านป้อมเพชร ถนนสีลม ซึ่งระหว่างนั้นท่านอาจารย์หลวงประดิษฐ์ฯ เพิ่งหายจากการป่วยไข้หวัด เราได้สนทนาและปรารภกันถึงฐานะของโรงเรียนกฎหมายซึ่งถือว่าเป็นการศึกษาชั้นสูง เพราะในสมัยก่อนนั้นผู้ที่เป็นเนติบัณฑิตได้รับเกียรติและได้รับการยกย่องจากรัฐบาลสูงกว่าข้าราชการฝ่ายอื่น ๆ คือเมื่อเข้ารับราชการและได้รับแต่งตั้งให้เป็นผู้พิพากษา ก็จะได้รับพระราชทานเงินเดือนถึง ๓ ชั่ง (๒๔๐ บาท) และมี

โอกาสได้รับพระราชทานบรรดาศักดิ์เป็นหลวงโดยไม่ต้องไต่เต้าไปจากขุนตามลำดับต่อไป แต่ยังมีฐานะเพียงโรงเรียน ควรจะได้รับการสถาปนาให้เป็นมหาวิทยาลัยบ้างหรือไม่ เพราะในขณะนั้นมีสถาบันการศึกษาชั้นอุดมศึกษาเป็นมหาวิทยาลัยก็มีแต่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยแห่งเดียว และผู้สำเร็จการศึกษาก็ยังไม่ได้รับปริญญาเป็นเพียงแต่ประกาศนียบัตรเท่านั้น

ท่านอาจารย์หลวงประดิษฐไพฑูริย์ เห็นพ้องด้วย และรับว่าจะดำเนินการหาทางปรับปรุงโรงเรียนกฎหมายต่อไป จึงใน พ.ศ. ๒๔๗๖ รัฐบาลได้ประกาศให้โอนโรงเรียนกฎหมาย ไปรวมกับแผนกวิชาข้าราชการพลเรือนของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เรียกชื่อคณะนี้ใหม่ว่า คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ แต่สถานที่เรียนของฝ่ายนิติศาสตร์ก็คงอยู่ที่โรงเรียนกฎหมาย คือ ห้างแบดแมนเดิม ซึ่งสะพานผ่านพิภพลีลา ซึ่งเป็นที่ตั้งของกรมประชาสัมพันธ์อยู่ในขณะนี้ จึงนับได้ว่าวาระนั้นเป็นวาระแรกที่มีการศึกษาวิชากฎหมายได้ถูกยกระดับขึ้นเป็นมหาวิทยาลัย

ครั้นปีรุ่งขึ้น ท่านอาจารย์หลวงประดิษฐไพฑูริย์ ได้ดำเนินการให้มีการยกฐานะกฎหมาย เพื่อให้การศึกษากฎหมายเป็นส่วนสัด ประกอบกับขณะนั้นเป็นเวลาที่มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองมาเป็นระบอบประชาธิปไตยใหม่ ๆ ยังขาดผู้ที่มีความรู้ความชำนาญในทางการเมือง ท่านอาจารย์หลวงประดิษฐไพฑูริย์ จึงได้กำหนดหลักการของกฎหมายเกี่ยวกับสถานศึกษาใหม่นี้ให้มีการศึกษาวิชาทางการเมืองด้วย

ในที่สุดกฎหมายในเรื่องนี้ก็สำเร็จลุล่วง โดยสภาผู้แทนราษฎรได้ผ่านร่างกฎหมายที่รัฐบาลจัดเสนอแนะให้ใช้บังคับต่อไป เรียกว่า พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง พุทธศักราช ๒๔๗๖ โดยมีบทบัญญัติวางวิธีการบริหารและการสอน ตลอดจนการให้ปริญญาแก่ผู้สำเร็จการศึกษาไว้เป็น ๓ ชั้น คือ ปริญญาตรี, โท และ เอก

สำหรับการศึกษาชั้นปริญญาตรีนั้น ได้แบ่งหลักสูตรออกเป็น ๖ ภาค ซึ่งมีทั้งวิชากฎหมายและการเมือง อาทิเช่นนอกจากกฎหมายทั่วไป กฎหมายอาญา กฎหมายแพ่งและพาณิชย์แล้ว ก็มีกฎหมายรัฐธรรมนูญ, กฎหมายเลือกตั้ง, กฎหมายปกครอง, กฎหมายระหว่างประเทศ, เศรษฐศาสตร์, ลัทธิเศรษฐกิจและกฎหมายการคลัง ตลอดจนระเบียบปฏิบัติราชการของกระทรวงทบวงกรมต่าง ๆ

สำหรับผู้สำเร็จการศึกษาชั้นปริญญาตรีแล้ว ก็อาจจะศึกษาต่อในชั้น

ปริญญาโทและเอก ซึ่งแยกออกไปตามแต่ผู้ที่ศึกษาจะสมัคร ได้แก่ทางนิติศาสตร์, รัฐศาสตร์, เศรษฐศาสตร์ และทางการทูต

นับว่ามหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง เป็นมหาวิทยาลัยแห่งแรกที่มีการประสานปริญญาแก่ผู้สำเร็จการศึกษา ต่อมาจึงได้มีการตราพระราชบัญญัติจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยขึ้น เพื่อให้มีการศึกษาระดับปริญญาต่าง ๆ ตลอดจนมหาวิทยาลัยอื่น ๆ ติดตามต่อมาจนบัดนี้

มหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง ได้มีพิธีเปิดเป็นปฐมฤกษ์ เมื่อวันที่ ๒๗ มิถุนายน ๒๔๗๗ ณ ตึกโรงเรียนกฎหมายเดิม เชิงสะพานผ่านพิภพลีลา โดยมีท่านอาจารย์หลวงประดิษฐไพฑูริย์ดำรงตำแหน่งผู้ประศาสน์การ ซึ่งเทียบเคียงกับคำว่า Rector ของมหาวิทยาลัยในต่างประเทศ และ ดร.เดือนนูนาค เป็นเลขาธิการ

ต่อมาท่านอาจารย์หลวงประดิษฐไพฑูริย์ ได้ติดต่อเจรจากับกระทรวงกลาโหม ขอซื้อที่ดินของกองพันทหารราบที่ ๑๐ ตำบลท่าพระจันทร์ ให้เป็นที่ตั้งของมหาวิทยาลัย และดำเนินการปรับปรุงตัดแปลงอาคารซึ่งเดิมมีลักษณะเป็นโรงทหารให้มีลักษณะเป็นอาคารเดี่ยวติดต่อกัน และมีสัญลักษณ์เป็นโดมอยู่ตอนกลางด้วยการออกแบบและควบคุมการก่อสร้างของนายหมีว อภัยวงศ์ สถาปนิกซึ่งศึกษาจากประเทศฝรั่งเศส นอกจากนั้นยังได้ติดต่อขอซื้อที่ดินของกระทรวงกลาโหมซึ่งอยู่ถัดไปทางด้านหลังของตึกโดม ขยายออกมาจรดสนามหลวง ตลอดจนขยายบริเวณทางทิศเหนือด้านติดกับพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติออกไปอีก จึงปรากฏเป็นอาณาบริเวณของมหาวิทยาลัยดังที่เป็นอยู่ในปัจจุบันนี้ ทั้งนี้มหาวิทยาลัยใช้จ่ายเงินของมหาวิทยาลัยเองทั้งสิ้น

เมื่อเริ่มเปิดการสอนใหม่ ๆ ซึ่งกำหนดการศึกษาออกเป็นปีละหนึ่งสมัย การศึกษานั้น ครูและอาจารย์ยังขาดแคลน จึงต้องอาศัยข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ซึ่งส่วนมากเป็นผู้พิพากษาและทรงคุณวุฒิสำเร็จจากต่างประเทศและเคยเป็นอาจารย์สอนวิชากฎหมายลักษณะต่าง ๆ ในโรงเรียนกฎหมายเดิมนั่นเอง เป็นอาจารย์และผู้บรรยาย แม้จะมีผู้ที่สำเร็จการศึกษาจากต่างประเทศเข้ามาใหม่ ๆ และได้รับการเชื้อเชิญให้เป็นอาจารย์และผู้บรรยายเพิ่มขึ้น ก็ยังเป็นจำนวนน้อยไม่เพียงพอ

มหาวิทยาลัยได้จัดพิมพ์คำบรรยายและตำราออกจำหน่ายแก่นักศึกษาคู่เคียงกันไปกับการบรรยายในห้องเรียนด้วย มหาวิทยาลัยจึงมีความจำเป็นต้องจัดหาผู้ทรงคุณวุฒิเข้ามาช่วยจัดทำตำราเพื่อเพิ่มพูนให้การศึกษาสมบูรณ์ยิ่งขึ้น และได้ดำเนินการจัดให้มีการสอบแข่งขันเพื่อบรรจุเป็นผู้จัดทำตำรารวม ๔ คนด้วยกัน ผลของการสอบแข่งขันปรากฏว่าผู้ที่สอบได้และได้รับการบรรจุคือ

๑. นายเสริม วินิจฉัยกุล ๒. นายทวี ตะเวทีกุล ๓. นายวิจิตร ลุลิตานนท์ ๔. ชุนประเสริฐศุภมาตรา

กาลต่อมามหาวิทยาลัยเห็นความจำเป็นที่จะต้องมียุติบัตรประจำและได้ผู้ทรงคุณวุฒิมากขึ้น จึงได้เปิดการสอบแข่งขันเพื่อไปศึกษาวิชา ณ ต่างประเทศในชั้นแรกเริ่มด้วย ๒ ตำแหน่งก่อน เมื่อรับสมัครและดำเนินการสอบแข่งขันได้คือ

๑. นายเสริม วินิจฉัยกุล ๒. นายทวี ตะเวทีกุล

ทั้งสองท่านนั้นได้เดินทางไปศึกษา ณ ประเทศฝรั่งเศสและสำเร็จการศึกษาชั้นสูงเป็นดอกเตอร์อันทรง และกลับมาทำหน้าที่ผู้จัดทำตำราและเป็นอาจารย์สอนในมหาวิทยาลัยต่อมา

กิจการของมหาวิทยาลัยได้พัฒนาตามลำดับ โดยต่อมาได้มีการเพิ่มแขนงวิชาการตรวจบัญชีขึ้น มีหลักสูตร ๕ ปี ผู้ศึกษาจะต้องฝึกงานทางบัญชีด้วย และผู้สำเร็จการศึกษาจะได้รับประกาศนียบัตรชั้นสูงทางการบัญชีซึ่งเทียบเท่าปริญญาโท

ครั้นต่อมารัฐบาลได้ปรับปรุงแผนการศึกษาใหม่ ยกเลิกชั้นมัธยมปลาย แต่ให้มีการศึกษาระดับเตรียมมหาวิทยาลัยขึ้น ในการนี้มหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมืองก็ได้เพิ่มการสอนระดับดังกล่าวเรียกว่าเตรียมปริญญา เมื่อสำเร็จแล้วจึงจะเข้าศึกษาในชั้นปริญญาต่อไป

ในชั้นเดิมนั้นการจัดพิมพ์คำบรรยายจำหน่ายแก่นักศึกษามหาวิทยาลัยต้องจ้างบุคคลภายนอกเป็นผู้พิมพ์ ซึ่งต่อมามหาวิทยาลัยได้จัดตั้งโรงพิมพ์ขึ้นเอง นอกจากจะจัดพิมพ์คำบรรยายแล้ว ยังพิมพ์ตำราต่าง ๆ ที่อาจารย์และผู้ทรงคุณวุฒิจัดทำขึ้น ตลอดจนงานพิมพ์อื่น ๆ ด้วย

เพื่อให้การศึกษาเจริญแพร่หลาย และมีเครื่องประกอบความรู้ให้มากขึ้น

มหาวิทยาลัย ได้จัดให้มีวารสารรายเดือนชื่อ นิตินาสัน โดยมีอาจารย์ไพโรจน์ ชัยนาม เป็นบรรณาธิการ และผมเป็นผู้ช่วยบรรณาธิการ ลงบทความเกี่ยวกับวิชาการทางกฎหมาย, การเมือง, เศรษฐกิจ และความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องเหล่านั้นออกเผยแพร่ ตลอดจนให้ผู้ที่สนใจและนักศึกษาส่งบทความมาลงพิมพ์เป็นประจำด้วย

เนื่องจากการศึกษาในมหาวิทยาลัยนี้ไม่มีการบังคับว่านักศึกษาจะต้องเข้าฟังคำสอนคำบรรยาย จึงทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างนักศึกษา กับมหาวิทยาลัย กับอาจารย์และผู้บรรยาย และระหว่างนักศึกษาด้วยกันเองน้อยไป ประกอบกับมีนักศึกษาที่มีภูมิสำเนาอยู่ในต่างจังหวัดมาก ท่านอาจารย์หลวงประดิษฐฯ จึงได้ดำเนินการให้มีที่พำนักของนักศึกษาขึ้นในมหาวิทยาลัยเรียกว่านิคมมหาวิทยาลัย โดยขอความร่วมมือจากผู้มีใบอนุญาตวิชาชีพในการสร้างห้องพักของนักศึกษาขึ้น พร้อมด้วยอุปกรณ์สำหรับพำนักอาศัยและอาศัยติดหลังหนึ่งจัดเป็นนิคมดังกล่าว

นอกจากนั้นได้วางระเบียบให้ผู้สำเร็จการศึกษาสอบไล่ได้วิชาต่าง ๆ แล้วจะต้องเข้ารับการอบรมก่อนรับปริญญาด้วย โดยให้ผู้สำเร็จมาอยู่ร่วมกันรวมนอน ณ มหาวิทยาลัย เป็นเวลา ๑๕ วันก่อนพิธีรับปริญญา ในการอบรมนี้ นอกจากจะมีผู้ทรงเกียรติและทรงคุณวุฒิมาปราศรัยถึงเรื่องต่าง ๆ แล้วยังมีกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การจัดแบ่งหน้าที่ในระหว่างผู้เข้าอบรม อาทิ จัดเตรียมอาหารประจำวัน การกีฬา การออกไปดูงานตามสถานที่ต่าง ๆ ทั้งของราชการและเอกชน ตลอดจนการศึกษาเรียนรู้เกี่ยวกับพิธีทางการทูต เช่น การรับรอง การเลี้ยงของทางราชการและมรรยาทต่าง ๆ อีกด้วย

เป็นที่น่าสังเกตว่า ในสมัยนั้นมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมืองเป็นองค์การอิสระ รัฐบาลเพียงแต่ให้เงินอุดหนุนปีละไม่มากนัก มหาวิทยาลัยต้องจัดการรายได้ด้วยตนเองจากการบริจาคค่าธรรมเนียมการศึกษาและสอบไล่ เป็นต้น

โดยที่มหาวิทยาลัยมีหลักสูตรการศึกษาเกี่ยวกับการบัญชีและการเงิน ท่านอาจารย์หลวงประดิษฐฯ จึงได้รับชื่อกิจการธนาคารญี่ปุ่นที่เข้ามาตั้งในประเทศไทยแห่งหนึ่ง เปลี่ยนชื่อเป็นธนาคารแห่งเอเชีย โดยมีวัตถุประสงค์ นอกจากดำเนินธุรกิจธนาคารแล้วยังให้นักศึกษาได้มีโอกาสเข้าฝึกงาน และ

อำนวยการประโชยน์แก่การบริหารมหาวิทยาลัยด้วย

นอกจากนั้นพนักงานและเจ้าหน้าที่ต่าง ๆ ก็ได้มีฐานะเป็นข้าราชการ ทั้ง ๆ ที่การบรรจุและแต่งตั้งต้องมีการสอบแข่งขันเช่นเดียวกับข้าราชการสามัญอื่น ๆ ผิดกับจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยซึ่งเป็นส่วนราชการของกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งอาจารย์ตลอดจนเจ้าหน้าที่ต่างมีฐานะเป็นข้าราชการ ได้รับงบประมาณจากรัฐบาล นอกเหนือจากผลประโยชน์จากทรัพย์สินที่ได้รับพระราชทานจากพระมหากษัตริย์ ให้เป็นสมบัติของมหาวิทยาลัยอย่างมากมายนั้นด้วย

ในด้านการกีฬา มหาวิทยาลัยก็ได้ส่งเสริมอย่างจริงจัง ดังเป็นที่ทราบแล้วว่า นอกจากการกีฬาทั่วไปแล้ว กีฬาฟุตบอลเป็นสิ่งเชิดหน้าชูตาเพราะได้เริ่มจัดให้มีการแข่งขันเป็นประเพณีประจำปีกับจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยตลอดมาจนบัดนี้ นอกจากนั้นมหาวิทยาลัยยังได้ส่งทีมฟุตบอลออกไปแข่งขันกับทีมของต่างประเทศ เป็นครั้งคราวอีกด้วย

เนื่องจากมีประเพณีการแข่งขันฟุตบอลประจำปีในสมัยนั้นยังไม่เคยมีการเชียร์ด้วยการร้องเพลงปลุกใจแก่นักฟุตบอล อย่างมากก็เพียงไชโยให้ร้องกัน ตามอัธยาศัยเท่านั้น พวกเราจึงได้ไปขอร้องทำนองขุณวิจิตรมาตราซึ่งขณะนั้นดำรงตำแหน่งหัวหน้ากองในกรมทะเบียนการค้าและเป็นผู้แต่งคำร้องเพลงชาติ ให้ท่าน แต่เพลงประจำมหาวิทยาลัยและเพลงเชียร์ให้ ท่านได้กรุณาแต่งเพลงทำนอง **มอญคูดาว** “สำนักโหนดหมายชูประเทศชาติ...” ทำให้เป็นเพลงประจำมหาวิทยาลัยและเพลงเชียร์อื่น ๆ เช่น “แดงกับเหลือง...” และอื่น ๆ และใช้ร้องกัน อยู่จนบัดนี้

ในด้านสังคม มหาวิทยาลัยได้มีส่วนเข้าร่วมจัดงานฉลองรัฐธรรมนูญ ซึ่งรัฐบาลจัดให้มีขึ้นเป็นประจำทุกปีมา

จนกระทั่งเกิดสงครามมหาเอเซียบูรพา ซึ่งประเทศไทยได้เข้าร่วมกับ ฝ่ายญี่ปุ่น ทางเราได้ทำการจับกุมชาวต่างชาติที่เป็นฝ่ายตรงกันข้ามให้เป็นเชลย ท่านอาจารย์หลวงประดิษฐฯ ซึ่งเป็นผู้ที่ไม่เห็นด้วยกับรัฐบาลในขณะนั้นและคิดที่จะต่อสู้และกอบกู้เอกราชของชาติไทยอยู่ทุกขณะ ได้ถือโอกาสนั้นเสนอให้เอา บริเวณบางสวนทางด้านทิศเหนือของมหาวิทยาลัยให้เป็นที่พักขังเชลยเหล่านั้น และเป็นผลให้การดำเนินการของขบวนการเสรีไทยซึ่งท่านอาจารย์หลวงประดิษฐฯ

เป็นหัวหน้าสำเร็จลุล่วง และประเทศไทยไม่ต้องถูกลงโทษจากพันธมิตรในฐานะที่เป็นประเทศแพ้สงครามตามประเทศญี่ปุ่นไปด้วย และประวัติศาสตร์ได้จารึกเหตุการณ์ทั้งนี้ไว้แล้ว

ครั้นกาลล่วงมามีช้านาน ได้เกิดความเปลี่ยนแปลงในทางการเมืองขึ้นในประเทศ เนื่องจากมีการรัฐประหาร ๒๔๙๐ ท่านอาจารย์หลวงประดิษฐไพฑูริย์ ต้องออกไปจากประเทศไทย และฐานะของมหาวิทยาลัยก็เปลี่ยนไปด้วย

บริเวณที่เคยเป็นที่กักกันเชลยซึ่งเลิกไปเพราะสงครามเสร็จสิ้นลงแล้วก็ถูกทางฝ่ายทหารเข้าใช้เป็นกรมการรักษาดินแดน โครงสร้างของมหาวิทยาลัยถูกยกเลิกไป เฉพาะอย่างซ็อกก็ต้องเปลี่ยนเป็นมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ กิจการธนาคารแห่งเอเชียฯ ถูกผู้มีอำนาจซื้อไป สถานะของมหาวิทยาลัยแปรสภาพเป็นส่วนราชการ พนักงานเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานอยู่ก็ได้รับการยกฐานะขึ้นเป็นข้าราชการสืบมาจนทุกวันนี้

อย่างไรก็ตาม มหาวิทยาลัยแห่งนี้ แม้จะถูกปฏิรูปไปประการใด แต่ก็เป็นแหล่งที่ผลิตบัณฑิตจะช่วยจรรโลงการปกครองระบอบประชาธิปไตยให้ดำรงคงอยู่ มีบัณฑิตแยกย้ายกันออกไปประกอบอาชีพและกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งสารทิศและสาขาวิชาชีพ และการประกอบการต่าง ๆ กัน มีทั้งเป็นนักการเมือง, นักปกครอง, นักบริการ ในตำแหน่งสำคัญ ๆ รวมทั้งอาชีพอิสระที่มีชื่อเสียงมากมายหลายหมื่นคน

และแม้ว่าบัณฑิตแต่ละคนจะมีอุดมการณ์หรือความเชื่อถือและศรัทธาใด ๆ ซึ่งเป็นลักษณะของลูกโตมธรรมศาสตร์ที่นับถือความเป็นตัวของตัวเอง รักความอิสระและความเป็นธรรม แต่แล้วก็ต้องรำลึกถึงโตมผู้เป็นแหล่งประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ ความสำนึก และความเชื่อมั่นอยู่เสมอ

(สำเนา)

สมาคมศิษย์เก่าธรรมศาสตร์แห่งรัฐนิวยอร์ก

Thammasat University Alumni Association, New York

64 Meadow Farm Rd, Manhasset Hills, NY 11040 Tel./Fax : (516) 488-2617

๒ ธันวาคม ๒๕๕๐

เรื่อง งาน “ราตรียุงทอง” และทุน “ปรีดี พนมยงค์ จากคนไทยในต่างแดน”
กราบเรียน ท่านผู้หญิงพูนสุข พนมยงค์

ด้วยศิษย์เก่ามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ในรัฐนิวยอร์กและรัฐใกล้เคียง โดยมีสมาคมศิษย์เก่าธรรมศาสตร์แห่งรัฐนิวยอร์กเป็นผู้ประสานงาน ได้ร่วมประชุมหารือและมีความเห็นพ้องที่จะร่วมกันประกอบกิจกรรมสาธารณประโยชน์ เพื่อช่วยเหลือสังคมไทยโดยเฉพาะเยาวชนไทยซึ่งจะเติบโตเป็นทรัพยากรบุคคลที่มีคุณค่าและเป็นประโยชน์ต่อชาติบ้านเมือง ที่ประชุมจึงได้มีมติที่จะให้การสนับสนุนและช่วยเหลือนักศึกษาธรรมศาสตร์ปัจจุบันที่มีผลการเรียนดีแต่ยากจน ในรูปของการให้ทุนการศึกษาต่อเนื่อง ทั้งนี้ โดยสมาคมฯ จะประสานกับมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์เพื่อจัดตั้งทุนการศึกษาตามความเหมาะสมต่อไป นอกจากนี้ สมาคมฯ จะได้จัดงาน “ราตรียุงทอง” ในวันเสาร์ที่ ๑๓ ธันวาคม ๒๕๕๐ ณ Lemko Hall รัฐนิวยอร์ก โดยจะนำรายได้ทั้งหมดภายหลังหักค่าใช้จ่ายไปสมทบกองทุนที่จะนำไปจัดตั้งเป็นทุนการศึกษาแก่นักศึกษาธรรมศาสตร์ต่อไป ดังรายละเอียดปรากฏตามเอกสารที่ส่งมาด้วย

สมาคมฯ จึงใคร่ขอความกรุณาและความอนุเคราะห์จากท่านผู้หญิงฯ ดังนี้

๑. เพื่อเป็นการตอบสนองพระคุณของ ฯพณฯ นายปรีดี พนมยงค์ ผู้ประศาสน์การมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และเพื่อรำลึกถึงและสานต่อเจตนารมณ์ของท่านปรีดีฯ ที่มีต่อการศึกษาและเยาวชนไทย สมาคมฯ จึงใคร่ขออนุญาตใช้นามของท่านปรีดี พนมยงค์ เป็นมงคลนามของทุนการศึกษาดังกล่าว ทั้งนี้ โดย

ตั้งชื่อบุคคลนี้ว่า “**ทุนปริดี พนมยงค์ จากคนไทยในต่างแดน**” เพื่อให้คนไทยในต่างแดนสามารถเข้าร่วมสมทบได้ หรือ “**ทุนปริดี พนมยงค์ จากศิษย์เก่าธรรมศาสตร์ในรัฐนิวยอร์กและรัฐไกล์เคียง**” หรือชื่ออื่น ๆ ตามที่ท่านผู้หญิงฯ จะกรุณาเห็นเหมาะสม

๒. ใคร่ขอสารหรือข้อคิดจากท่านผู้หญิงฯ เพื่อนำมาลงตีพิมพ์ในหนังสือที่ระลึกดังกล่าว เพื่อเป็นเกียรติแก่สมาคมฯ และสมาชิก ตลอดจนเพื่อประโยชน์แก่ชุมชนชาวไทยในรัฐนิวยอร์กและรัฐไกล์เคียง

๓. หากท่านผู้หญิงฯ จะกรุณามีคำแนะนำหรือข้อเสนอใด ๆ สมาคมฯ ก็จะขอน้อมรับ ด้วยความยินดีและขอบพระคุณ และจะนำไปพิจารณาปฏิบัติเพื่อก่อประโยชน์สูงสุดต่อการช่วยเหลือสังคมไทยสมดังเจตนารมณ์ของท่านปริดีฯ ต่อไป

จึงขอเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา สมาคมฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความกรุณาจากท่านผู้หญิงฯ และใคร่ขอขอบพระคุณล่วงหน้าเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

ประพิศ สาระบรรจง

(นางประพิศ สาระบรรจง)

นายกสมาคมศิษย์เก่าธรรมศาสตร์แห่งรัฐนิวยอร์ก

มูลนิธิ ปรีดี พนมยงค์ 55/1 ถนนพญาไท 55 แขวงปทุมวัน เขตปทุมวัน กรุงเทพฯ 10110 โทรศัพท์ 381-3860-1 โทรสาร 381-3860

Pridi Banomyong Foundation 55/1 Soi Thonglor (1-3), Sukhumvit Rd 55, Klonguek Bangkok 10110, Tel 381-3860-1

๙ ธันวาคม ๒๕๕๐

เรื่อง งาน “ราตรียุงทอง” และทุน “ปรีดี พนมยงค์ จากคนไทยในต่างแดน”
เรียน ท่านนายกสมาคมศิษย์เก่าธรรมศาสตร์แห่งรัฐนิวยอร์ก
(คุณประพิศ สาระบรรจง)

ดิฉันขอขอบคุณท่านนายกสมาคมศิษย์เก่าธรรมศาสตร์แห่งรัฐนิวยอร์ก
กรุณามีหนังสือลงวันที่ ๒ ธันวาคม ๒๕๕๐ แจ้งให้ดิฉันทราบถึงการจัดงาน
“ราตรียุงทอง” และจะนำรายได้ไปจัดตั้งทุนการศึกษาแก่นักศึกษาธรรมศาสตร์
ต่อไป ดังความละเอียดแจ้งอยู่แล้ว

ดิฉันขออนุโมทนาในกุศลจิตของท่าน และชาวไทยในนครนิวยอร์กและ
รัฐใกล้เคียงที่ประสงค์จะร่วมกันประกอบกิจกรรมสาธารณประโยชน์เพื่อช่วย
เหลือสังคมไทยในครั้งนี้ ดิฉันตั้งใจและขอชมเชยทุกท่านที่คิดทะนุบำรุงประเทศ
ชาติไทยอันเป็นที่รักของเรา แม้ว่าท่านจะจากบ้านเกิดเมืองนอนไปไกลก็ตาม
การคิดช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาสและการพยายามร่วมกันคนละไม้คนละมือตามกำลัง
ความสามารถนั้น ย่อมเป็นการแสดงให้เห็นชัดว่าสามัคคีคือพลัง และชาวธรรม-
ศาสตร์นั้นมีความสามัคคีกันจริงไม่ว่าจะไปอยู่ที่ใด อีกทั้งรู้จักใช้พลังความ
สามัคคีนี้ไปในทางที่สร้างสรรค์ก่อประโยชน์แก่ประเทศชาติ สมดังเป็นผู้มีวิชา
ความรู้และคุณธรรมอย่างแท้จริง

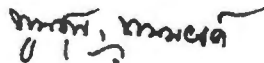
ดิฉันได้ปรึกษาลูก ๆ แล้ว เห็นพ้องกันว่า ยินดีและขอบคุณที่ทาง
สมาคมขออนุญาตใช้นาม นายปรีดี พนมยงค์ เป็นมงคลนามของทุนการศึกษาที่
ทางสมาคมจะตั้งขึ้น ไม่ว่าจะเป็นชื่อใดที่ท่านได้เสนอมา และขอตั้งข้อสังเกตว่า
การใช้ชื่อ “ทุนปรีดี พนมยงค์ จากคนไทยในต่างแดน” อาจจะสามารถเปิดกว้าง

ให้คนไทยในเขตอื่น ๆ นอกเหนือนิวยอร์กเข้าร่วมสมทบทุนได้อย่างสะดวกใจ ซึ่งก็อาจจะสะดวกแก่การบริหารทุนนี้ต่อไปด้วย การที่พวกท่านรำลึกถึงและประสงค์จะสานต่อเจตนารมณ์ของนายปรีดีฯ นี้ นับว่าท่านทั้งหลายเป็นผู้สมควรได้รับการยกย่อง เพราะท่านมีความกตัญญูตเวทิตาเป็นที่ตั้ง และมีธรรมในหัวใจ หากนายปรีดีฯ มีชีวิตอยู่ก็คงจะชื่นชมโสมนัสที่มีผู้ประสงค์จะสืบทอดเจตนารมณ์นี้ โดยเฉพาะจากศิษย์เก่ามหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมืองซึ่งนายปรีดีฯ เป็นผู้ประศาสน์การ และมีความผูกพันอยู่มาก

ดิฉันขออวยพรให้คุณประพิศ และชาวธรรมศาสตร์แห่งรัฐนิวยอร์ก และรัฐใกล้เคียงจงประสบผลสำเร็จในการจัดงาน “ราตรียุงทอง” ในวันเสาร์ที่ ๑๓ ธันวาคม ๒๕๔๐ นี้ สมความมุ่งหมายทุกประการ และขอให้ทุกท่านและครอบครัวจงประสบแต่อายุ วรรณะ สุขะ พละ และความสำเร็จในการรับใช้ประเทศชาติของเราสืบไป

ในท้ายนี้ ดิฉันขอจบโดยยกธรรมะซึ่งนายปรีดีฯ มักจะอ้างถึงในท้ายข้อเขียนหรือปาฐกถาคือ ธมโม หเว รกฺขติ ธมฺมจารี หรือธรรมย่อมรักษาผู้ประพฤติธรรม เพราะท่านทั้งหลายมีธรรมเป็นเรือนใจ

ขอแสดงความนับถือ

(ท่านผู้หญิงพูนศุข พนมยงค์)

คุยกันเรื่องท่านปรีดีฯ

คำนำ คณะผู้จัดทำหนังสือฉบับนี้ได้ทราบว่า **ดร.จรีวิวัฒน์ สันตะบุตร** เป็นผู้ที่ในช่วงหนึ่งเคยใกล้ชิดกับ **ดร.ปรีดี พนมยงค์** ท่านผู้ประศาสน์การมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง จึงได้ขอเชิญท่านเป็นที่ปรึกษากิตติมศักดิ์ และถือโอกาสพูดคุยเรื่องทั่ว ๆ ไปเกี่ยวกับ **ดร.ปรีดีฯ** กับท่าน คุยกันแล้วเห็นว่ามีข้อคิดหลายอย่างที่ เป็นประโยชน์และมีคุณค่า และโดยที่ท่านไม่เคยเล่าหรือตีพิมพ์ ณ ที่ใด คณะผู้จัดทำฯ จึงขอคิด บางตอนมาลง ทั้งนี้ ขอขอบพระคุณ **ดร.จรีวิวัฒน์ฯ** ที่กรุณาอนุญาตมา ณ ที่นี้ด้วย ท่านบอกกับผู้จัดทำว่า เพื่อบูชาคุณคนดีของเมืองไทยที่ท่าน คิดว่า “ยิ่งใหญ่” ที่สุดแล้ว จะนำมาลงหนังสือก็ไม่ว่าอะไร เพียงแต่ขอ ให้ตัดข้อความที่อาจพาดพิงถึงผู้อื่นในทางที่ไม่ค่อยดีออก แม้จะเป็นเรื่อง ที่ท่านเชื่อว่าจริงก็ตาม จะได้ไม่มีปัญหาตามมา

ถาม หลายคนเห็นว่าท่านโชคที่ได้เคยใกล้ชิดกับ **ดร.ปรีดีฯ** ไม่ทราบว่าท่านใกล้ชิดในช่วงใดครับ?

ตอบ ผมโชคดีจริง ๆ ครับที่มีโอกาสได้รู้จักและใกล้ชิดกับท่านอาจารย์ปรีดีฯ พอสมควร ตอนที่ท่านอาจารย์และท่านผู้หญิงย้ายมาอยู่ที่ปารีสแล้วในช่วงต้นทศวรรษ ๑๙๗๐ นะครับ ช่วงนั้นผมเป็นนักศึกษาอยู่ที่อังกฤษ ท่านทั้งสองรวมทั้งครอบครัวกรุณาผมมากครับ ผมได้ไปกราบท่านที่ปารีสหลายครั้ง

ถาม เห็นเรียกว่า อาจารย์ปรีดีฯ เคยเป็นลูกศิษย์หรือครับ?

ตอบ จะว่าเป็นก็เป็นนะครับ เป็นลูกศิษย์เพราะได้เรียนรู้อะไรต่ออะไรจากท่าน มากจริง ๆ รวมทั้งการดำรงชีพอย่างเรียบง่าย สมถะ ไม่เบียดเบียนผู้อื่น คิดแต่จะหาตนให้เป็นประโยชน์เพื่อสนองคุณประเทศชาติและราษฎรไทย ไม่เอาสมาคมาร้าย ให้ชื่อเสียงต่อวิชาชีพ และทำเพื่อมวลชนส่วนใหญ่ เป็นหลัก สิ่งเหล่านี้ท่านดำรงตนเป็นตัวอย่างตลอดชีวิตก็ว่าได้ครับ

ผมโชคคิดได้เป็นศิษย์ท่าน ก็คงได้อะไรมาบ้าง ก็หวังว่าอย่างนั้นนะครับ แต่ถ้าจะมองในแง่ที่เคยเป็นลูกศิษย์ที่มหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมืองอย่างพวก ต.ม.ธ.ก. แล้ว ก็ไม่เคยหอรอกครับ ผมเกิดไม่ทัน เกิดมาท่านก็ต้องลี้ภัยไปอยู่เมืองจีนเสียแล้ว คุณพ่อผมลี้ภัยเคยเป็นลูกศิษย์ท่านที่โรงเรียนกฎหมายก่อนเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. ๒๔๗๕ คุณพ่อยังเคยเล่าว่าได้ไปเรียนพิเศษเพิ่มเติมที่บ้านท่านปรีดิฯ แต่ท่านไม่เคยคิดเงินเลย ท่านสอนเพราะอยากให้ลูกศิษย์รู้วิชา และตอนที่คุณพ่อผมจบเนติบัณฑิตแล้ว ท่านปรีดิฯ กำลังจัดตั้งเทศบาลขึ้นปกครองท้องถิ่น ก็ได้กรุณาแนะนำคุณพ่อผมให้ไปสอบเลยครับ เรื่องเหล่านี้ผมมาทราบหลังจากได้มีโอกาสรู้จักท่านและกลับไปรับราชการที่เมืองไทยแล้ว

ถาม แล้วทำไมคุณเจริญวัฒน์ฯ ถึงรู้จักและใกล้ชิดท่านปรีดิฯ ได้ละครับ?

ตอบ เรื่องมันยาวนานะครับ เมื่อตอนที่ผมเข้าเรียนมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์นั้นนะครับ ก็ไม่ได้รู้เรื่องอะไรเกี่ยวกับท่านอาจารย์ปรีดิฯ มากนักนอกจากว่าท่านเป็นผู้ประศาสน์การมหาวิทยาลัย เมื่อไปเรียนต่อที่อังกฤษแล้วก็ยังไม่ได้รู้จักอะไรนักหนานะครับ อ่าน ๆ เขียน ๆ ก็ได้เรียนมาทางรัฐศาสตร์ด้วย ทางกฎหมายด้วย ก็กลับไปอ่านที่เมืองไทยบ้าง พอรู้เรื่องบ้างว่ามีใคร มีอะไร อย่างไร จนกระทั่งได้ข่าวมาว่าท่านอาจารย์ปรีดิฯ มาอยู่ที่ปารีส แล้วก็ได้อ่านหนังสือเกี่ยวกับท่านบ้าง รู้สึกที่ว่าท่านมีความสามารถมาก เช่น เมื่ออายุ ๓๒ ปีก็ร่างรัฐธรรมนูญ เป็นผู้นำคณะราษฎรฝ่ายพลเรือน และเมื่ออายุ ๓๔-๓๕ ท่านก็เป็นรัฐมนตรีว่าการหลายกระทรวง จนกระทั่งท่านได้นำชาติให้พ้นภัยช่วงสงครามก็สนใจนะครับ ความสนใจจริง ๆ จัง ๆ เริ่มตอนที่ผมเป็นกรรมการของสมาคมศิษย์มคมที่อังกฤษ และได้เป็นตัวแทนไปร่วมงานสมาคมนักเรียนไทยในเยอรมนี ท่านปรีดิฯ ได้แสดงปาฐกถาซึ่งเป็นสิ่งที่ประทับใจผมที่สุด คือ ท่านเริ่มปาฐกถาโดยบอกว่า สิ่งที่ท่านจะพูดต่อไป ไม่ต้องเชื่อแต่ให้นำกลับไปตรองว่ามีตรรกะ ความเป็นจริง หรือหลักฐานสนับสนุนหรือไม่ ถ้ามีแล้วค่อยเชื่อ แต่ถ้าไปเจอหลักฐานอะไรที่ตรงกันข้ามหรือ

ขัดแย้ง ก็ไม่ต้องเชื่อและขอความกรุณาแจ้งหลักฐานเหล่านี้ให้ท่านทราบบ้าง ท่านก็จะได้เข้าใจได้ถูกต้อง ตอนฟังก็ฟังแล้วละครับ พอผมกลับมาอยู่ที่มหาวิทยาลัย เมื่ออยู่คนเดียวก็มานั่งพิจารณาดู ก็เห็นว่าไอ้โห คนขนาดนี้นะครับ เปลี่ยนแปลงการปกครองก็มีส่วนนำชาติพ้นภัยช่วงสงคราม เป็นรัฐมนตรีมาตั้งกี่เท่าไร เป็นนายฯ ก็แล้ว อะไรก็แล้วจะว่าไป ท่านเป็นคนที่ยิ่งใหญ่ในความเห็นของผมนะครับ ท่านยิ่งใหญ่ขนาดนี้ ท่านยังไม่เคยบอกว่าจะต้องเชื่อท่าน แต่ให้ทุกคนกลับไปคิดดู แสดงว่าข้อคิดของท่านต้องมีเหตุผลจริง ๆ ไม่อย่างนั้น ใครจะกล้าไม่ค่อยเหมือนนักการเมืองหรือใครที่ผมรู้จักในสมัยหลัง ๆ นะครับ ที่บอกว่าเพราะผมเป็นนั่นเป็นนี่แล้วคุณต้องเชื่อผม สิ่งนี้ทำให้ผมกลับไปอ่านหนังสือเกี่ยวกับท่าน ศึกษาเกี่ยวกับท่านมากขึ้นนะครับ และเมื่อมีโอกาสก็ไปกราบท่าน และได้พบท่านผู้หญิง (คุณป้า) และพี่ ๆ ผมได้มีโอกาสได้ใกล้ชิดกับท่านหลังจากนั้น และได้มีโอกาสไปมาหาสู่ ผมไปฝรั่งเศสที่ไร ก็ต้องมุ่งไปหาท่าน หลัง ๆ บางทีท่านก็ได้กรุณาให้ไปพักอยู่ที่บ้านแล้วก็ได้ศึกษาอะไรจากท่านอีกเยอะแยะ

ถาม และได้ไปศึกษาอะไร ตอนไหนที่เกี่ยวกับท่านมากขึ้นอีกหรือครับ?

ตอบ ครับ ผมได้ไปศึกษาเกี่ยวกับท่านมาก เพราะตอนที่ผมไปหาท่าน บางทีตอนเช้า ๆ ท่านจะอ่านหนังสือภาษาฝรั่งเศส ฟังวิทยุภาษาฝรั่งเศส และผมก็ต้องฟังวิทยุ BBC ซึ่งเป็นภาษาอังกฤษและอ่านหนังสือภาษาอังกฤษ และเมื่อทานอาหารเสร็จก็ต้องไปดกกับท่าน จริง ๆ แล้วไม่ใช่ดกหรือครับ คือ ท่านพยายามสอนผมนะครับ ท่านก็สอนในแง่ที่ว่าฝรั่งเศสเขามองอย่างไร วิทยุเขาว่าอย่างไร หนังสือพิมพ์เขาว่าอย่างไร ในเรื่องซึ่งเป็นเรื่องที่น่าสนใจสำหรับวันนั้น ๆ และท่านก็ให้ผมบอกภาษาอังกฤษเขามองอย่างไร และท่านก็จะบอกว่า ตอนที่ท่านเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศนี้ ถ้าเรื่องเป็นอย่างนี้ ท่านจะคิดจะทำอย่างไร ท่านก็สอนผมในแง่นี้ครับ ผมก็ได้ไปบ้างว่า อะไรคือชาวอะไรคือความจริง และความจริงก็มีวิธีมองที่แตกต่างกันไป นี่คือวิธีสอนของท่าน ต่อมาผมก็สนใจมากเกี่ยวกับชีวิตและงานของท่าน ในที่สุดผม

ก็ตัดสินใจเขียนวิทยานิพนธ์ปริญญาเอกของผม เรื่อง “Thai Foreign Policy 1932-1946” ซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับนโยบายการต่างประเทศของไทยในช่วงที่ท่านเปลี่ยนแปลงการปกครองไปจนถึงหลังสงครามโลกครั้งที่สอง ซึ่งมีหลาย ๆ เรื่องซึ่งผมได้รับความกรุณาจากท่าน ทั้งในแง่เอกสาร บางทีผมไปอ่านเอกสารแล้วเรื่องมันต่อไม่ติด ผมก็ต้องไปกราบเรียนท่านจดไปเป็นข้อ ๆ แล้วไปถามท่าน ท่านก็กรุณาเล่าให้ฟัง ผมก็เอาบางส่วนมาปะติดปะต่อกัน จนสามารถเขียนวิทยานิพนธ์จบไปได้ ผมเป็นหนี้บุญคุณท่านมาก

ถาม **ขอลถามเกี่ยวกับวัตรปฏิบัติของท่านปรีดีฯ ได้ไหมครับ ว่าวัน ๆ หนึ่ง ตอนที่ท่านไปหา ท่านปรีดีฯ ทำอะไรบ้างครับ?**

ตอบ ความจริงเรื่องอย่างนี้ควรจะไปเรียนถามท่านผู้หญิงหรือลูกหลานของท่านนะครับ แต่ผมขอเล่าสั้น ๆ ว่า ตอนที่ไปเจอท่าน ท่านมักจะตื่นแต่เช้า ฟังวิทยุและอ่านหนังสือพิมพ์ ท่านก็จะรับประทานอาหารเช้า สักพักหนึ่งผมก็เข้าไปคุยด้วยเรื่องข่าวอย่างที่ได้เล่าให้ฟังเมื่อสักครู่นะครับ วิเคราะห์ข่าวเสร็จแล้ว ท่านก็จะเริ่มทำงานประจำวันของท่าน งานนี้ก็เป็นอย่างจริง ๆ นะครับ เป็นงานขีดเขียน ค้นคว้าส่วนใหญ่ก็มีสมาคมหรือใครต่อใครมาขอคำขวัญ ท่านก็จะเขียนเป็นเรื่องเป็นราว อย่างเช่น เรื่องความเป็นชาติ ชาตินิยมคืออะไร หรือว่าการใช้อาวุธนิวเคลียร์มีปัญหาอย่างไร ท่านมีความสนใจมากในเรื่องต่าง ๆ เกี่ยวกับประเทศชาติ ท่านก็จะพูดเรื่องเศรษฐกิจและเรื่องอะไรต่ออะไรของท่าน ท่านก็จะเขียนและให้เลขา ซึ่งเป็นหลานสาวท่านพิมพ์ครั้งละสี่ห้าชุดด้วยกัน เพราะสมัยก่อนยังไม่มีคอมพิวเตอร์ จนชุดล่าง ๆ แทบจะขาวจางไม่เห็นหมึก แล้วท่านก็จะเอาชุดหนึ่งมาตัดมาต่อ มาปรับปรุงโดยเก็บต้นฉบับไว้ เพราะฉะนั้น คำขวัญชิ้นหนึ่งท่านจะใช้เวลาเป็นสัปดาห์ คือ ให้เลขา พิมพ์แล้วเอากลับมาแก้ มาศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม อย่างหลักฐานตามที่ท่านได้เคยเขียนเอาไว้ จนกระทั่งถึงช่วงกลางวัน บางทีท่านก็จะทำงานอีกนิดหนึ่ง แล้วท่านก็นอนพักจนประมาณสามสี่โมง ท่านก็จะทานน้ำชา แล้วจะออกไปเดินเล่นหรือไปที่โน่นที่นี่ ผมก็โชคดีคือได้มีโอกาสพาท่านเดินไป

พาร์ค ไปที่โน่นที่นี่ ไปหลาย ๆ ที่ด้วยกัน ไปกันสองคนบ่อย ๆ ผมก็ได้ฟังท่านเล่าเรื่องนั้นเรื่องนี้ ผ่านบ้านคนเวียดนามท่านก็เล่าประวัติคนนั้นคนนี้ เรื่องไทยกับเวียดนาม อะไรต่ออะไร ซึ่งผมก็ได้ประโยชน์มาก พอกลับมาเย็น ๆ ประมาณ ๖ โมง ท่านก็อาบน้ำอาบท่า และก็รับประทานอาหารเช้า ค่อยเรื่องโน้นเรื่องนี้ ฟังวิทยุบ้าง ดูทีวีบ้าง เว้นสิ่งหนึ่งที่ท่านจะคอยอยู่เรื่อย ๆ ก็คือ ห่อหนังสือพิมพ์ที่ลูกศิษย์ลูกหาท่านส่งไปให้จากเมืองไทยเกือบทุกวันนะครับ ซึ่งท่านก็ใจจดใจจ่อและรู้สึกว่ามีมิตรแท้ของท่านบางคนได้ส่งมาให้เป็นประจำ เมื่อตอนที่ผม post strike ท่านบอกว่าเสียหายมาก เพราะไปรษณีย์ไม่มี ท่านจึงไม่ได้รับข่าวสารจากเมืองไทย สมัยก่อนข่าวเกี่ยวกับไทยจะหาดูได้ยาก แต่ท่านมีความสนใจ ใส่ใจ อ่านมาก อ่านหนังสือพิมพ์หลาย ๆ ฉบับ คนที่กรุณาส่งหนังสือพิมพ์ให้ท่านอ่านประจำชื่อคุณปราโมทย์ พึ่งสุนทร ซึ่งเสียชีวิตไปแล้ว ซึ่งท่านเรียกเสมอว่าเป็นมิตรผู้ซื่อสัตย์ของท่าน นอกจากนี้บางวันท่านก็จะมีแขกไปเยี่ยมเยียนซึ่งส่วนใหญ่เป็นตอนบ่าย ท่านก็มักจะชวนทานน้ำชาด้วย บางวันเราก็เดินไปตลาดด้วยกัน วัตรปฏิบัติของท่านปรีดีฯ นั้นเรียบง่ายจริง ๆ น่าภูมิใจในะครับ คนที่ยิ่งใหญ่ถึงขนาดนี้แต่ใช้ชีวิตอย่างสมถะเหลือเกิน

ถาม มีอะไรที่คุณเจริญวัฒน์ฯ ประทับใจเกี่ยวกับท่านปรีดีฯ อื่น ๆ อีกไหมครับ ที่อยากจะเล่าให้พวกเราฟัง?

ตอบ มีเยอะแยะเลยครับ เรื่องความประทับใจในตัวท่าน ผมขอยกแค่สองเรื่องก็แล้วกันนะครับ เรื่องแรกคือเมื่อตอนที่ผมจะเขียนวิทยานิพนธ์ ผมก็ไปเรียนท่านว่า คนเราทำวิทยานิพนธ์ไปเพื่อให้ได้ปริญญาเอกเพียงเพื่อประกาศให้โลกเขารู้หรือว่าเรารู้ มันจะมีประโยชน์อะไร ความรู้ก็คือความรู้ ก็เลยถามท่านว่า ทำไมท่านถึงคิดว่าต้องเขียนวิทยานิพนธ์เพื่อให้ได้ปริญญาเอก ท่านก็ตอบซ้ำ ๆ ตามแบบของท่านนะครับว่า คนที่มีสัมมาทิฐิ มีปัญญา มีเงินทองและมีโอกาสที่ได้เรียน ก็จำเป็นต้องทำให้มันได้ เพื่อว่าจะได้ใช้สิ่งที่เราได้ให้เป็นที่พึ่งทางปัญญาแก่ผู้ที่ไม่มีโอกาสได้มาศึกษาอย่างเรานี้ครับ ฟังแล้วผมก็รู้สึกเลยว่า ผมต้องทำให้ได้

มันไม่ใช่ทำเพื่อตัวเอง เพราะต้องทำเพื่อคนอื่นด้วย เมื่อช่วยใครได้ แล้วต้องช่วย ไม่ใช่ทำไปเพื่อชมคนอื่นเขา นี่เป็นตัวอย่างหนึ่งที่ผมรู้สึกประทับใจมากและรู้สึกว่ามันทำให้เกิดแสงสว่าง ทำให้เกิดความเพียรพยายามจริง ๆ อีกตัวอย่างหนึ่งมันค่อนข้างเศร้าณะครับคือ เมื่อกกลาง ๆ ปี ค.ศ. ๑๙๔๑ บุตรชายคนโตของท่านคือ พี่ปาล พนมมยงค์ อยู่ที่เมืองไทยและไม่สบายมากเป็นมะเร็งที่ลำไส้ หมอก็บอกว่า อาจจะเสียชีวิตในช่วงนั้น ท่านผู้หญิงก็บินไปอยู่ที่เมืองไทยรวมทั้งพี่ ๆ บางคนด้วย ผมก็โชคดีกำลังจะส่งวิทยานิพนธ์ ก็ได้มีโอกาสได้บินไปที่ปารีส เลยได้ไปอาศัยอยู่กับท่านปรีดีฯ อีกพักหนึ่ง ก็ไปคุยกับท่านหลาย ๆ เรื่องและได้อยู่เป็นเพื่อนท่านนิดหน่อย วันหนึ่งในขณะที่เราเดินไปสวนในช่วงบ่าย ๆ ท่านเดินอยู่กับผม แล้วก็มีเด็กเล็ก ๆ วิ่งเล่นอยู่ วิ่งมาใกล้ ๆ ท่าน ท่านก็ก้มลงไป ค่อย ๆ เอามือลูบศีรษะเด็กคนนั้น พอเด็กวิ่งออกไป ท่านก็แหงนหน้าดูท้องฟ้า และหันมาบอกกับผม บอกว่า ปาลนี่ไม่น่าอายุสั้นเลย ยังไม่ได้มีโอกาสทำประโยชน์ให้ประเทศชาติคุ้มกับที่เกิดมาเลย ได้ฟังแล้ว ผมแทบจะน้ำตาตกนะครับ นึกถึงว่าคนที่ถูกต้องอยู่ห่างไกลกันกำลังไม่สบายหนัก ไม่ทราบว่าจะรอดหรือไม่ สิ่งที่ท่านนึกถึงก็คือว่ายังไม่ได้ทำประโยชน์ให้ประเทศชาติคุ้มค่า ผมไม่แน่ใจว่า ผมจะได้ยินจากคนอื่นในชีวิตนี้ ผมประทับใจมาก และรู้สึกว่ นี่คือความผูกพันที่ท่านมีต่อประเทศชาติของเรา น่าเสียดายนะครับที่ประเทศชาติของเราไม่ได้ผูกพันกับท่านเหมือนกับที่ท่านผูกพันกับประเทศชาติของเรา

ถาม นอกจากนี่ มีบทเรียนอะไรที่ท่านได้รับจากท่านอาจารย์ปรีดีฯ ที่ท่านคิดว่าประทับใจบ้างครับ?

ตอบ เหมือนเดิมนะครับ มีมากมาย จนจำไม่ไหวหมดไม่ไหว เรื่องอะไรที่นึกถึงก็มักจะเป็นบทเรียนไปทั้งนั้นอันหนึ่งที่ผมคิดว่าสำคัญก็คือ เมื่อศึกษาจากประวัติของท่าน ท่านทำบุญคุณให้กับประเทศชาติของเราแค่ไหนมากมายมหาศาล แต่สิ่งที่ท่านได้รับ มันไม่สมควรกันเลย คิด ๆ แล้วก็นำเสนอท่าน ท่านกลับไม่ส่งสารตัวเองเลยนะครับ ผมเชื่อว่าท่านส่งสารประเทศไทยเพราะท่านสามารถทำอะไรได้อีกมากมาย แต่ท่านไม่มี

โอกาสทำ ท่านเคยเล่าว่า ตอนที่ท่านมีประสบการณ์ท่านก็ไม่ได้มีอำนาจ ตอนที่ท่านมีอำนาจ ท่านก็ยังไม่มียุทธศาสตร์พอ แต่ก็อีกสักครั้ง คนดี ๆ อย่างท่านพอมาเจอการเมืองแย่ ๆ ท่านก็คงเอาชนะไม่ได้ ถึงกระนั้น ท่านก็ยังไม่ได้ทอดทิ้ง และยังห่วงใยประเทศชาติตลอดเวลา สิ่งนี้ผมคิดว่า เป็นบทเรียนสำคัญที่พวกเราทุกคนควรจะสังวรเอาไว้ ควรจะเอาเป็นตัวอย่างที่ดี ถ้าเราศึกษาจากท่านแล้ว อุปสรรคใด ๆ ที่เกิดกับเราในระหว่างการทำงาน การมีชีวิตอยู่ในฐานะเป็นคนไทยมันเทียบไม่ได้กับสิ่งที่เกิดขึ้นกับท่านนะครับ สิ่งที่เราได้ทำให้กับประเทศชาติ มันก็น้อยนิดเมื่อเทียบกับสิ่งที่ท่านได้ทำไปแล้ว ท่านก็ยังยืนหยัดอยู่กับหลักการ ยืนหยัดและรักชาติ ถ้าเราได้ศึกษากันจริง ๆ แล้ว จะเห็นว่า ดีและเก่งขนาดท่านยังเจออย่างนี้ได้ นับประสาอะไรกับเรา เพราะฉะนั้นสิ่งที่เราเจอมันเล็กน้อยนิดเดียว มีอุปสรรค มันก็ต้องสู้ได้แน่ ๆ ก็จะเกิดกำลังใจ มีอีกเรื่องหนึ่งที่ผมคิดว่าเป็นบทเรียนที่สำคัญ และท่านปรีดีฯ เองก็คงภูมิใจ แม้ว่าท่านจะไม่ได้พูดออกมา แต่ในหลาย ๆ โอกาสท่านก็ได้เคยแสดงออกมา ก็คือ ความภูมิใจของท่านที่มีภริยาและมีครอบครัวที่ดี ท่านผู้หญิงพูนศุขฯ อยู่เคียงข้างท่านอาจารย์ปรีดีฯ ไม่ว่าจะทุกข์ จะสุข จะรุ่งเรือง หรือจะถูกเขารังแกอย่างไร ต้องหลบหลีกหนีภัย ติดคุก ท่านผู้หญิงเจอมาแล้วทั้งนั้น และท่านก็ยังแข็งแรงแรง ยืนหยัดอยู่เคียงข้าง เป็นกำลังใจให้อาจารย์ปรีดีฯ อยู่ตลอด แม้กระทั่งทุกวันนี้ ท่านก็พยายามสืบทอดเจตนารมณ์ของท่านปรีดีฯ ร่วมกับลูก ๆ หลาน ๆ ของท่าน และพวกเราศิษย์เก่าธรรมศาสตร์ ถ้าเราได้ทำสิ่งที่เราได้พยายามทำกันอยู่คือ ตั้งทุนปรีดี พนมยงค์ หรืออะไรต่ออะไร ผมคิดว่า สิ่งนี้เป็น การสนองคุณที่ดี เป็นการเรียนรู้จากสิ่งซึ่งได้เกิดขึ้น สำหรับท่านผู้หญิงเอง ตอนที่ท่านก็เป็นประธานมูลนิธิปรีดี พนมยงค์ หากมีพวกเราคนใด กลับไปเมืองไทย มีโอกาสไปร่วมงาน หรือไปหาท่าน ไปกราบท่าน ก็น่าจะเป็นมงคลแก่ชีวิตของทุก ๆ คนนะครับ ท่านผู้หญิงเป็นผู้ยิ่งใหญ่ในแง่ที่สามารถทำให้อาจารย์ปรีดีฯ และท่านผู้หญิงดำรงชีวิตอย่างสมถะ แต่มีความสุขอย่างเรียบง่ายได้ จนทุกวันนี้ ท่านผู้หญิงก็ยังปฏิบัติตน

อย่างนั้นอยู่นะครับ นับเป็นตัวอย่างที่ดี เป็นบทเรียนที่ล้ำค่าสำหรับ
ทุก ๆ คน

ถาม ถ้าอย่างนี้ คุณจริยวัฒน์ฯ เห็นว่า ทุกคนควรจะกลับไปเมืองไทยเพื่อ
ช่วยทำประโยชน์ใช้ไหมครับ?

ตอบ ผมไม่ได้คิดอย่างนั้นเลย และผมก็ไม่เชื่อว่า อาจารย์ปรีดีฯ จะคิดอย่าง
นั้นด้วย คือ แต่ละคนก็มีความจำเป็นหรือความต้องการต่าง ๆ กันไปนะ
ครับ ซึ่งมีแต่ตัวเองเท่านั้นที่จะไปกำหนดได้ แต่ที่สำคัญก็คือ ถ้าเราจะ
เรียนรู้จากท่านอาจารย์ปรีดีฯ คือ เราต้องรู้จักพอ และพยายามมุ่งไป
ช่วยเหลือผู้อื่นที่ด้อยโอกาสกว่าเราอยู่เรื่อย ๆ การที่พวกเราอยู่ที่นี้แล้ว
พอมีเงินมีทองบ้าง มารวมตัวกันเป็นสมาคมศิษย์เก่าธรรมศาสตร์ หรือ
สมาคมอะไรก็แล้วแต่ พยายามหาทางส่งเงินส่งทองไปเมืองไทยเพื่อ
ไปช่วยเหลือคนอื่น ก็ถือว่า เราทำในส่วนที่เหมาะสม เราอยู่ในฐานะ
ไหน สามารถทำได้แค่ไหนก็ทำ แต่ถ้าเราลืมนึกถึงคนอื่น นึกถึงแต่ตัว
เองเมื่อไร มันก็จบ แสดงว่าเราไม่ได้เรียนรู้อะไรจากอาจารย์ปรีดีฯ เรา
มาอยู่ในต่างแดน ก็ถือว่าเราเป็นตัวแทนของประเทศชาติ หุดในสิ่งที่ดี
ที่งาม ที่เป็นความจริง ดูแลและคอยแนะนำ หากมีอะไรที่ประเทศชาติ
ก้าวไปในทิศทางที่ผิด ก็ต้องช่วยกันออกความคิดเห็น ดักเตือน มีส่วน
ไหนที่คิดว่าช่วยได้ ก็ต้องพยายามช่วย ที่สมาคมธรรมศาสตร์ฯ จะจัด
งานและจะตั้งทุนการศึกษานั้น ผมเห็นด้วยเต็มที่ เพราะอย่างน้อย
เป็นทางหนึ่ง แม้จะเล็ก ๆ น้อย ๆ ก็ตามที่เราสามารถทำได้ แต่ได้ให้
ประโยชน์คือ ให้คนไทยได้มีโอกาสทางการศึกษามากขึ้น คล้าย ๆ กับที่
ท่านอาจารย์ปรีดีฯ ได้บอกว่า เราต้องทำเพื่อเป็นที่พึ่งของคนอื่น ๆ ที่
ไม่มีโอกาส เพื่อให้โอกาสเขา ให้เขาได้มีสิทธิบ้าง

วันเก่า วันก่อน วันนี้ วันหน้า

วันเก่า	เคยรุ่งเพียง	รัฐบุรุษ
วันก่อน	मारพาลหยุด	กลั่นแกล้ง
วันนี้	เปรียบประดุง	สละทุกข์
วันหน้า	ประจักษ์แจ้ง	ชื่อก้องเกียรติกระจาย

วันเก่า	ท่านมุ่งสร้าง	กรุงสยาม	เรื่องเฮย
วันก่อน	เขาใส่ความ	แต่บั้น	
วันนี้	ท่านงดงาม	บริสุทธิ์	
วันหน้า	มีอาจกัน	ปิดป้องสังขรรณ	

วันเก่า	เสาหลักตั้ง	ประชาธิปไตย
วันก่อน	เป็นธงชัย	นักสู้
วันนี้	ชีพอาจไม่	คืนกลับ
วันหน้า	วันไหนรู้	ท่านชี้ทางเจริญ

วันเก่า	อยากกู่ให้	คืนที่
วันก่อน	ท่านปรีดี	อยู่ด้วย
วันนี้	ใครขอพลี	ดวงจิต
วันหน้า	ตราบชีพม้วย	จักน้อมทดแทนคุณ

จริยวัฒน์ สันตะบุตร

๕ พฤษภาคม ๒๕๒๖

บนเครื่องบินแอร์ฟรานซ์ไปปารีส

เพื่อเดินทางไปร่วมงานศพท่านปรีดีฯ

“โดยส่วนตัวแล้ว ข้าพเจ้ามีเพียงแต่ปรารถนาได้เห็นการอยู่ร่วมกันโดยสันติของชาติต่าง ๆ ในโลก หากยังปรารถนาให้สันติภาพนั้นเกิดขึ้นภายในแต่ละชนชาติกระนั้นก็ตามสันติภาพดังกล่าวจะเกิดขึ้นได้จริงก็ด้วยอาศัยระบอบประชาธิปไตยทั้งโดยนิตินัยและพฤตินัยเท่านั้นทั้งนี้เพราะชนชาติใดก็ดีซึ่งตีมูลค่าในความคิดแบบประชาธิปไตยอย่างแท้จริงนั้นย่อมไม่ปรารถนาที่จะทำลายชนชาติอื่น ๆ ซึ่งก็ต้องการเลือกระบอบเศรษฐกิจการเมือง และสังคมของตนอย่างเสรี ด้วยเงื่อนไขเท่านั้นชาติต่าง ๆ ในโลกจะสามารถอยู่ด้วยกันได้โดยสันติ และจะมีต้องหวาดกลัว “สงครามเวียดนาม” ครั้งใหม่อีกต่อไป”

จากบทสรุปในหนังสือ “ชีวิตอันผันผวนและเวลาอีลิปส์ที่ข้าพเจ้าลี้ภัย
ในเมืองจีน” ของ ปรีดี พนมยงค์

คำพิพากษาศาลฎีกา

พ.ศ. ๒๔๖๓

นายปรีดี พนมยงค์

ทนายความคดี “พลาติลีย์”*

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๑๕ พ.ศ. ๒๔๖๓

กิตติศัพท์ที่กล่าวถึงประวัติและงานของนายปรีดี พนมยงค์ นั้น มักจะยกย่องถึงท่านในฐานะผู้อุทิศตนระบอบประชาธิปไตย ผู้นำขบวนการกู้ชาติเสรีไทย ผู้ประสานการณ์การมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ รัฐบุรุษอาวุโส ฯลฯ ซึ่งบทบาทดังกล่าวของนายปรีดี พนมยงค์ ล้วนเป็นบทบาทภายหลัง พ.ศ. ๒๔๖๙ ที่ได้สำเร็จการศึกษาจากประเทศฝรั่งเศส และได้กลับมารับราชการในประเทศไทยแล้ว

แต่ อาชีวปฏิญาณในทางกฎหมายของนายปรีดี พนมยงค์ ได้เริ่มปรากฏแล้วตั้งแต่สมัยที่กำลังศึกษาวิชากฎหมาย ณ โรงเรียนกฎหมายของกระทรวงยุติธรรม ก่อนที่นายปรีดี พนมยงค์ จะสำเร็จเป็นเนติบัณฑิตสยามเมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๒ กล่าวคือ การเป็นทนายความเมื่อมีอายุเพียง ๑๙ ปี และยังไม่สำเร็จเป็นเนติบัณฑิตสยาม

มูลเหตุที่ทำให้นายปรีดี พนมยงค์ เริ่มมีชื่อเสียงในวงวิชาชีพกฎหมายเมื่อมีอายุเพียง ๑๙ ปี ก็คือ ได้เกิดมิดคดีที่เรียกชื่อกันในสมัยนั้นว่า “คดีประทุษร้ายส่วนแบ่ง” กล่าวคือเมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๑ อัยการสมุทรปราการเป็นโจทก์ฟ้องนายลิ้มชุ่นหงวน เป็นจำเลยในคดีประทุษร้ายส่วนแบ่งว่า เมื่อวันที่ ๑๖ กันยายน ๒๔๖๑ เวลากลางวัน เรือโป๊ะชื่อตงหลี่ นำเบอร์ ๓๔ ของจำเลย ซึ่งจอดอยู่ในเขตจังหวัดสมุทรปราการ ได้โดนพลับพลาสดานที่ของรัฐบาลซึ่งตั้งอยู่ริมฝั่งลำน้ำ เสียหาย

* โดยอาจารย์ปรีชา สุวรรณทัต

จากหนังสือประชุมกฎหมายมหาชนและเอกชน ของปรีดี พนมยงค์ ที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์พิมพ์เนื่องในโอกาสครบรอบ ๑๐๐ ปี แห่งการออกสัญกรมของผู้ประสานการณ์ ปรีดี พนมยงค์ ๙ สิงหาคม ๒๕๒๖

ไปเป็นราคา ๖๐๐ บาท โดยความประมาทของจำเลย จึงขอให้จำเลยใช้ค่าเสียหาย เป็นเงิน ๖๐๐ บาท

นายปรีดี พนมยงค์ นักเรียนกฎหมาย ได้ขอรับอาสาว่าความเป็นนาย แก่ต่างให้นายลิมซุนทงวน จำเลย โดยขออนุญาตเป็นพิเศษต่อผู้พิพากษาเจ้าของ คดี ทั้งนี้เพราะนายปรีดี พนมยงค์ ยังไม่จบกฎหมายและยังไม่บรรลุนิติภาวะ

มีผู้กล่าวกันว่า การที่นายปรีดี พนมยงค์ นักเรียนกฎหมายที่ยังเรียน ไม่จบและทั้งยังไม่เคยว่าความมาเลยในชีวิต ขอรับอาสาว่าความคดีนี้ ได้ทำให้ พวกทนายอาวุโสทั้งหลายในสมัยนั้น ได้พากันยิ้มเยาะวิพากษ์วิจารณ์ทนายหน้า ใหม่ที่ไม่มีใครรู้จักและยังไม่เคยว่าความมาเลยในชีวิต เพราะตามรูปคดีนี้แล้วมีความรู้สึกกันว่า เมื่อเรือสำเภานายลิมซุนทงวน จำเลย ได้ไปชนพลับพลาที่ ประทับของในหลวงจนเสียหาย คดีนี้จึงหาทนายความที่จะหาญเข้าไปแก้ต่างให้ จำเลยได้ยาก

แต่นักเรียนกฎหมายปรีดี พนมยงค์ เมื่อได้ศึกษารูปคดี ข้อบทกฎหมาย ตามพระบาลีในพระธรรมศาสตร์ และตามคดีอันโบราณราชกษัตริย์จัดเป็นบท มาตราปรากฏในกฎหมายลักษณะเบ็ดเสร็จ เห็นว่าจำเลยไม่ใช่ผู้ผิด จึงรับว่า ต่างเป็นทนายให้แก่ผู้บริสุทธิ์

ผลของการเข้าเป็นทนายของนายปรีดี พนมยงค์ ปรากฏว่า ในชั้นศาล ชั้นต้น อัยการโจทก์เป็นผู้ชนะคดี แต่ภายหลังจากที่นายปรีดี พนมยงค์ ทนายฝ่าย จำเลยได้ยกข้อกฎหมาย และข้อเท็จจริงอุทธรณ์คำพิพากษาศาลชั้นต้น ทั้งศาล อุทธรณ์และศาลฎีกาก็พิพากษาคดีต้องกันให้ฝ่ายจำเลยเป็นผู้ชนะคดีในที่สุด

ต่อไปนี้เป็นคำพิพากษาของกรมการศาลฎีกาที่ ๑๑๕ พ.ศ. ๒๔๖๓ อัน เป็นผลจากการเป็นทนายของนายปรีดี พนมยงค์ ที่ลงพิมพ์ในหนังสือธรรมสาร เล่ม ๔ หน้า ๑๒๔ พ.ศ. ๒๔๖๓

คำพิพากษาที่ ๑๑๕ พ.ศ. ๒๔๖๓
ประทุษร้ายส่วนแบ่ง พลาติลัย

จำเลยไม่ต้องรับสำนองต่อผลแห่งการเสียหายซึ่งเกิดขึ้นจากภายนอก
 อำนาจฯ

ได้ความว่าเรือโปีะของจำเลยจอดอยู่ท่ามฝั่ง ๒ เส้นเศษ ได้เกิดมีพายุ
 จัดพัดเอาเรือซึ่งทอดสมอนั้นไปกระแทกปลับพลาทักพังไป ซึ่งเป็นกรเหลือวิสัย
 ของพวกที่อยู่ในเรือโปีะจะป้องกันไม่ให้เกิดขึ้นได้ ฯ

ฎีกาตัดสินว่า การที่เรือโปีะไปโดนปลับพลาทักพังนั้นไม่ได้เกิดขึ้นเพราะ
 ความแกล้งฤกว่าความประมาทของคนเรือโปีะ การเสียหายที่เกิดขึ้นแก่โจทยน์นับว่า
 เป็นภายนอกอำนาจ จำเลยไม่ต้องรับผิดชอบ ให้ยกฟ้องโจทย์เสีย ฯ

คำพิพากษาที่ ๑๑๕ พ.ศ. ๒๔๖๓

มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้กรรมการตรวจฎีกาโจทย์อุทธรณ์
 คำพิพากษาศาลอุทธรณ์กรุงเทพฯ

อัยการสมุทปราการ	โจทย์
คดีระหว่าง	
นายลิ้มชุ่นหงวน	จำเลย

คดีนี้โจทย์ฟ้องว่า เมื่อวันที่ ๑๖ กันยายน พ.ศ. ๒๔๖๑ เวลากลางวัน เรือ
 โปีะชื่อตงหลินำเบอร์ ๓๔ ของจำเลยซึ่งจอดอยู่ในเขตจังหวัดสมุทรปราการ ได้
 โดนปลับพลาสถานที่ของรัฐบาลซึ่งตั้งอยู่ริมฝั่งลำน้ำเสียหายไปเป็นราคา ๖๐๐ บาท
 โดยความประมาทของผู้เดินเรือ จำเลย จึงขอให้จำเลยใช้ค่าเสียหายเป็นเงิน
 ๖๐๐ บาท ฯ

จำเลยให้การต่อสู้ว่า การที่เรือตงหลินำปลับพลาที่นั้น ด้วยถูกลมพายุ
 ใหญ่พัดมา หาใช่เป็นเหตุเพราะมีความประมาทไม่ ฯ

ศาลจังหวัดสมุทรปราการพิจารณาแล้ว ลงความเห็นว่าเหตุที่ตงหลินำของ

จำเลย โคนสถานที่ของรัฐบาลนั้น ได้ความว่าโดนเพราะเหตุจำเป็นบังเกิดขึ้น เป็นการเหลือวิสัยที่จำเลยฤพวของจำเลยจะป้องกันไม่ให้เกิดเป็นขึ้นได้ เพราะเกิดโดยลมพายุที่พัดจัดพร้อมทั้งฝนตกด้วย เรือก็ได้ทอดสมออยู่ก่อนมีลมพายุที่พัดมาแลที่ตรงนั้นก็เป็นที่จำเป็นจะต้องจอดเรือให้เจ้าพนักงานด้านตรวจ ทั้งเรือก็จอดห่างตลิ่งถึง ๒ เส้นเศษ เป็นการสมควรอยู่เวลาพายุห่ามคนเรือของจำเลยก็ได้ลงสมออีกตัวหนึ่ง แต่ไม่อยู่ สมอ ๒ ตัวทนแรงพายุห่าไม่ได้ไม่ สมอได้เกาเข้ามาทางท้ายเรือตงหลี่จึงได้กระแทกถูกสถานที่ของรัฐบาลหักพังไป คิดไม่มีทางที่จะเห็นได้ว่าคนของจำเลยได้กระทำไปโดยความประมาท เมื่อเป็นเช่นนี้แล้วก็สมควรที่จะกรุณาแลผ่อนผันค่าเสียหายกับจำเลยให้น้อยลงอีกบ้าง จึงพิพากษาให้จำเลยใช้ค่าเสียหายให้โจทก์เป็นเงิน ๒๐๐ บาท ฯ

จำเลยอุทธรณ์ ศาลอุทธรณ์กรุงเทพฯ พิจารณาแล้วเห็นว่าการที่เรือของจำเลยโดนพลับพลานั้นไม่ได้เกิดขึ้นจากความแก่งัดฤพวความเลื่องของจำเลย ตามกฎหมายจำเลยไม่มีความผิดแลไม่ต้องรับผิดชอบใช้ค่าเสียหายให้แก่โจทก์ จึงกลับคำพิพากษาศาลเดิมแลให้ยกฟ้องโจทก์เสีย ฯ

โจทก์ทูลเกล้า ฯ ถวายฎีกา ฯ

กรรมการศาลฎีกาได้ตรวจสำนวนแลฤพวษาคดีนี้ ซึ่งศาลล่างทั้ง ๒ ชี้ขาดว่า กิริยาที่เรือตงหลี่โดนพลับปลาไม่ได้เกิดขึ้นจากความแก่งัดฤพวความประมาทแห่งคนเดิรเรือของจำเลยนั้น ชอบด้วยรูปความแล้ว แต่ที่ศาลเดิมบังคับให้จำเลยใช้ค่าเสียหายแม้แต่เพียงเล็กน้อย ก็ยังไม่ชอบด้วยทำนองคลองวินิจฉัย เพราะจำเลยหาความผิดมิได้ ด้วยการเสียหายที่เกิดขึ้นแก่โจทก์นับว่าเป็นภัยนอกอำนาจ ด้วยเกิดจากลมพายุที่ผิดธรรมดาซึ่งพ้นวิสัยคิดว่าจะมีขึ้น ส่วนพวกคนเรือของจำเลยก็ได้ช่วยแก้ไขจนเต็มความสามารถแล้วมิได้มีกิริยาที่จะเห็นว่าแก่งัดฤพวประมาทแต่อย่างใดอีกเลย ตามกฎหมายจำเลยจึงไม่มีความผิดอันต้องรับผิดชอบแห่งผลที่เกิดเสียหายขึ้น ซึ่งศาลอุทธรณ์กรุงเทพฯ พิจารณาให้ยกฟ้องโจทก์นั้น ศาลฎีกาเห็นชอบด้วย จึงพิพากษายืนตามศาลอุทธรณ์ ให้โจทก์เสียค่าฤพวธรรมเนียมแทนจำเลย แลค่าทนายแทนจำเลยรวม ๓ ศาลเป็นเงิน ๑๐๐ บาท ด้วยอีก ฯ

วันที่ ๑๙ มิถุนายน พระพุทธศักราช ๒๔๖๓

พระยาศรีสังกร

พระยาพิพากษาสดยอธิปัติ

พระยาเทพวิฑูร

นิติทัศน์บางประการของคำพิพากษาที่ ๑๑๕ พ.ศ. ๒๔๖๓

๑. ดร.ปรีดี พนมยงค์ ได้พูดถึงคดีนี้ในเวลาต่อมาว่า

“ผมในฐานะทนายต่อสู้ว่าเป็นภายนอกอำนาจ เวลานั้นยังไม่มีประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่ใช้ศัพท์ใหม่ว่า “เหตุสุดวิสัย” ผมจึงต้องใช้ศัพท์เก่าที่ปรากฏในกฎหมายลักษณะเบ็ดเสร็จอ้างคดีตัวอย่างสมัยพระเอกาทศรถ ในคดี จินจุย จินก่งเส็ง ที่ผู้เช่าสำเภาไปค้าขาย และถูกพายุอุบปางลงกลางทะเล เจ้าของเรือได้ฟ้องเรียกค่าเสียหาย คดีว่ากันถึงฎีกาต่อพระเอกาทศรถซึ่งทรงวินิจฉัยว่าเป็นภายนอกอำนาจ ผู้เช่าเรือไม่ต้องใช้ค่าเสียหาย”

๒. กฎหมายลักษณะเบ็ดเสร็จที่ ดร.ปรีดี พนมยงค์ ได้อ้างถึง ได้แก่ มูลคดีวิวาท ตามพระบาท ในพระธรรมนูญศาลอันโบราณราชกระษัตริย์จัดเป็นบทมาตราสืบมา ปรากฏในกฎหมายลักษณะเบ็ดเสร็จ บทที่ ๗๔ ดังนี้

“ศกัมศศ ๑๕๖๕ ศกกฎะสังวัจณะเชษฐมาศศุขปัษทศมิตติจันทวารพระบาทสมเด็จพระเอกาทศรถอุศวรบรมนารถบรมบพิตรพระพุทธเจ้าอยู่หัวเสด็จสถิตย์อยู่ ณพระที่นั่งบันลังก์รัตนมหาปราสาท โดยบูรพาภิมุขพระเกษมราชสุภาวดีศรีมณฑลราช กราบบังคมทูลพระกรุณาพระบาทสมเด็จพระบรมบพิตรพระพุทธเจ้าอยู่หัว ด้วยลูกค้าวานิชข้าขอบขัณฑเสมา แลนา ๆ ประเทศสเปนเข้ามาพึ่งพระบรมโพธิสมภาร ตั้งบ้านเรือนอยู่ค้าขาย ณกรุงเทพมหานครบวรทวารวดีศรีอยุธยามหาดิลกพนพรัตนราชธานีบุรีรมย์ และจินจุยจินก่งเส็งวิวาทแก่กันว่า จินจุยเช่าสำเภาจินก่งเส็งไปค้าขาย สำเภาต้องพายุอุบปาง จินก่งเส็งเจ้าสำเภาจะคิดเอาค่าสำเภาแก่จินจุย ข้าพระพุทธเจ้ามีฐูที่จะเรียกให้ฉันทใจ ขอพระพุทธเจ้าอยู่หัวมีพระราชโองการพิพากษา จึงพระบาทสมเด็จพระเอกาทศรถ

อิศวรบรรณารถบรรณพิตรพระพุทธรเจ้าอยู่หัว มีพระราชโองการมารพระบัณฑูร
 ดำรัสแก่พระมหาราชครูพระครูปะไรที่ตาจารย์ ราชสุภาวดีศรีบรมหงษ์องค์
 บรูโสดมพราหมณ พดณาจารย์ แลเจ้าพระยาศรีธรรมราชเคชะชาติอำมาตยา
 นุชิตพิพิธรัตนราชโกษาธิบดีอโยพิริยประรากรมพาทู ให้ตราเปนพระราชกฤษฎีกา
 ไว้ แต่นี้สืบไปเมื่อนำถ้าลูกค้ำวานิชต่างประเทศสโสมย เข้ามาพึ่งพระบรมโพธิ
 สมภารตั้งเรือนอยู่เปนข้าขอบขัณฑเสมา ก็ดี แลเข้ามาค้าขายตามกำหนดมรสุมก็ดี
 แลเช่าสำเภานาวาแก่กันไปค้าขายยังประเทศอันใด อันสุดหล้าฟ้าเขียวแลสำเภา
 ต้องพยุห แลเสากระโดงหัก แลจิงกูดศรีตครี แลอับปางแตกเสียก็ดี แลไปกลาง
 ทเลสลัดตีเอาไปก็ดี ถ้าแลใช้ไปตลอดทอดท่าแล้วตคศึกก็ดี และอะสน์ตคต้อง
 สำเภาก็ดี แลเพลิงไหม้หอบลามมาไหม้สำเภาเสียก็ดี ท่านว่าเปนกาลกำหนดอายุ
 สำเภา นั้น ต้องด้วยราชไทย โจรไทย อักคีไทย อุทกะไทย แลจะเอาค่าเช่าสำเภา
 แก่กันมิได้ เหตุใดจึงกล่าวดังนี้ เหตุว่าถึงกาลวิบัติแห่งสำเภา..."

วัน ๒ ขึ้น ๑๐ เดือน ๗ ปีระกา ศักราช ๑๕๖๕

ให้ดูลักษณะเบ็ดเสร็จจบที่ ๗๕

๓. ในคำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของนายปริตี
 พนมยงค์ พ.ศ. ๒๔๗๐ ท่านผู้เขียนได้อธิบายคำว่าเหตุสุดวิสัย และได้อ้างถึงคำ
 พิพากษาของกรรมการศาลฎีกา ที่ ๑๑๕ พ.ศ. ๒๔๖๓ ซึ่งเป็นคดีที่ท่านได้เป็นทนาย
 ให้จำเลยดังกล่าวแล้ว ปรากฏคำอธิบายดังนี้

"มาตรา ๔ คำว่า เหตุสุดวิสัย หมายความว่า เหตุใด ๆ อันจะเกิดขึ้นก็ดี จะให้ผล
 พิบัติก็ดี ไม่มีใครจะอาจป้องกันได้แม้ทั้งบุคคลผู้ต้องประสบฎาใกล้จะต้องประสบเหตุ
 นั้น จะได้จัดการระมัดระวังตามสมควร อันพึงคาดหมายได้จากบุคคลนั้นในฐานะ
 เช่นนั้น"

คำอธิบาย

เหตุสุดวิสัย เป็นข้อแก้ตัวของลูกหนี้มิให้ต้องรับผิดชอบ ให้ดูประมวล
 กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๒๑๙ และ ๔๓๗ ฯลฯ เว้นแต่มีสัญญาบ่งไว้ว่า
 ลูกหนี้จะต้องรับผิดชอบถึงแม้เหตุสุดวิสัยเกิดขึ้น หรือในกรณีเหตุสุดวิสัย
 นั้นเกิดขึ้นในระหว่างที่ลูกหนี้ผิดนัด หรือเป็นเพราะความผิดของลูกหนี้ ฯลฯ ให้ดู

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๒๑๗, ๒๑๘, ๒๑๒, ๓๗๒, ๓๗๓ เพราะฉะนั้นคำว่า เหตุสุดวิสัย ก็ตรงกับคำว่า ภัยนอกอำนาจ หรือภัย ๔ ประการ ตามกฎหมายลักษณะเบ็ดเสร็จ บทที่ ๗๔ คือ ราชภัย โจรภัย อัคคีภัย อุทกภัย ซึ่งมีความหมายรวมไปถึงภัยอื่น ๆ อันบุคคลไม่สามารถป้องกันให้เกิดขึ้น เช่น พายุ (ดูคำพิพากษาฎีกาที่ ๑๑๕/๒๔๖๓ ธีรมสารเล่ม ๔ หน้า ๑๒๘)

การที่จะเป็นเหตุสุดวิสัยได้ต้องประกอบด้วยเหตุ ๒ ประการ

๑. เหตุนั้นต้องเกิดขึ้นโดยมิใช่การกระทำของผู้ต้องประสพ มีอาทิน้ำท่วม แผ่นดินไหว หรือไฟไหม้ แต่ถ้าไฟนั้นเป็นเพราะลูกหนีได้จุดขึ้นเองแล้วไม่เป็นเหตุสุดวิสัย

๒. ผู้ประสพหรือใกล้จะต้องประสพเหตุนั้นไม่อาจจะป้องกันมิให้เกิดขึ้นได้เมื่อใช้ความระมัดระวังตามสมควร เช่น นายแดงจอดเรืออยู่กลางแม่น้ำโดยเอาสมอลงหนึ่งตัวซึ่งเป็นการเพียงพอตามธรรมดา ครั้นเห็นพายุพัดจัดมานายแดงก็จัดการป้องกันเอาสมอลงอีกตัวหนึ่ง แต่ก็ไม่สามารถต้านทานพายุนั้นได้ เรือจึงหลุดลอยมาโดนบ้านริมแม่น้ำเสียหาย ดังนี้เรียกได้ว่า นายแดงได้ใช้ความระมัดระวังตามสมควรแล้ว (ฎีกาที่ ๑๑๕/๒๔๖๓ ที่อ้างข้างบน)

มีคดีเรื่องหนึ่งในประเทศฝรั่งเศส คือ

ก. ทำสัญญาจะขายข้าวในนาให้ ข. ก่อนถึงกำหนด ค. เจ้าหนี้ของ ก. นำยึดข้าวในนานั้น ครั้นถึงกำหนดสัญญาระหว่าง ก. กับ ข. ก. แก้วว่าตนไม่สามารถเก็บเกี่ยวข้าว กล่าวคือข้าวได้ถูก ค. เจ้าหนี้ยึด ดังนี้ศาลวินิจฉัยว่า เหตุที่เจ้าหนี้ยึดไม่เป็นเหตุสุดวิสัย เพราะ ก. สามารถที่จะป้องกันมิให้เหตุนี้เกิดขึ้นได้คือชำระหนี้แก่ ค. เจ้าหนี้เสีย เจ้าหนี้ก็คงจะได้ถอนการยึด

(ดูคำพิพากษาศาลสูงฝรั่งเศสส่วนแพ่ง ลงวันที่ ๑๐ กรกฎาคม ค.ศ. ๑๘๙๙)

๔. มีข้อสังเกตว่าเหตุ “พลาตัส” เป็นคำกฎหมายก่อนที่จะบัญญัติศัพท์คำว่า “เหตุสุดวิสัย” ขึ้นในมาตรา ๔ ของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

* คำว่า “พลาตัส” หรือ “พลาตัส” ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๒๕ ให้ความหมายว่า “มีกำลังยิ่ง”

คำแปลภาษาอังกฤษใช้คำว่า “Force majeure” หรือ “Cas fortuit” ซึ่งเป็นคำที่ใช้อยู่ในกฎหมายฝรั่งเศส และมีความหมายกว้างถึงทุกเหตุการณ์ (tout evenement) ไม่ว่าจะเป็นเหตุธรรมชาติ (force de la nature) การกระทำของรัฐ (fait du prince) หรือเกิดจากการกระทำของบุคคลที่สาม (fait d'un tiers) ความสำคัญขึ้นอยู่กับว่าไม่มีใครอาจป้องกันได้ จึงจะปลดเปลื้องจากความรับผิดชอบ (la force majeure est exonératoire)

ส่วนคำในกฎหมายอังกฤษใช้ว่า Act of God มีความหมายแคบกว่า คำว่า “Force majeure” ของคำในกฎหมายฝรั่งเศส เพราะจำกัดเฉพาะเหตุการณ์ตามธรรมชาติไม่รวมถึงการกระทำของมนุษย์ (Act of man) ถ้าเทียบตามกฎหมายลักษณะเบ็ดเสร็จบทที่ ๓๔ ที่อ้างไว้ในข้อ ๒ ก็ไม่ครอบคลุมถึงราชภัย และ โจรภัย อันเป็นการกระทำของมนุษย์ แต่อย่างไรก็ดี คำเก่าที่ธรรมศาสตร์จารย์ใช้กันมาว่า “ภัยนอกอำนาจ” ก็ยังมีความหมายที่แหลมลึกและใกล้เคียงกับคำว่า Force majeure มากกว่าคำว่า “เหตุสุดวิสัย”

หอสมุดปรีดี พนมยงค์ : คลังความรู้ คู่สังคมไทย

หอสมุดปรีดี พนมยงค์ หรือเดิมชื่อ หอสมุดมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ก่อตั้งขึ้นพร้อม ๆ กับการก่อตั้งมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมืองในปี พ.ศ. ๒๔๗๗ หอสมุดมีสถานภาพเป็นแผนกเรียกว่า “แผนกตำราและห้องสมุด” ขึ้นอยู่กับฝ่ายธุรการของมหาวิทยาลัย แต่ในเวลานั้นห้องสมุดยังไม่เปิดให้บริการ ในระยะเริ่มก่อตั้งนี้ห้องสมุดได้รับโอนหนังสือตำราส่วนหนึ่งมาจากห้องสมุดโรงเรียนกฎหมายจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ส่วนใหญ่เป็นหนังสือและวารสารในสาขาวิชากฎหมายและการปกครองเป็นภาษาไทย ภาษาอังกฤษและภาษาฝรั่งเศส หอสมุดเปิดให้บริการเป็นครั้งแรก ณ ตึกโดม เมื่อวันที่ ๑ กันยายน ๒๔๗๙ และเปลี่ยนชื่อเป็น **แผนกแปลและห้องสมุด**

พ.ศ. ๒๕๐๐ หอสมุดมีฐานะเป็น “**แผนกห้องสมุด**” สังกัดกองบริการ การศึกษาและได้เริ่มโครงการปรับปรุงห้องสมุดครั้งใหญ่โดยได้ขอโอนตัวอาจารย์ ผู้มีคุณวุฒิทางบรรณารักษศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์จากคณะรัฐประศาสนศาสตร์ มาเป็นหัวหน้าแผนกและดำเนินการปรับปรุงงานทั้งด้านเทคนิคและบริการ ให้ทันสมัย โดยจัดหมวดหมู่หนังสือตามระบบทศนิยมดิวอี้

พ.ศ. ๒๕๐๔ แผนกห้องสมุดได้ยกฐานะเป็น “**กองห้องสมุด**” สังกัด สำนักเลขาธิการ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และย้ายไปอยู่อาคารใหม่ ๕ ชั้น ริมแม่น้ำเจ้าพระยาด้านถนนพระอาทิตย์ อาคารใหม่มีชื่อว่า “**ตึกสำนักงานเลขาธิการ**” สถานที่ทำการของห้องสมุดอยู่บริเวณชั้น ๒, ๓, ๔ และบางส่วนของชั้น ๕

ในวันที่ ๑๒ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๐๗ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและ สมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินเยี่ยมมหาวิทยาลัย ธรรมศาสตร์ และเสด็จฯ ทอดพระเนตรกิจกรรมของห้องสมุดเป็นการส่วนพระองค์ ได้พระราชทานเงินจำนวน ๕๐,๐๐๐ บาท เป็นทุนสำหรับห้องสมุด และตรัสชมว่า “**จัดได้ดี**”

พ.ศ. ๒๕๐๘ ห้องสมุดได้รับเงินบริจาคจำนวนหนึ่งจากองค์การ ส.ป.อ. เพื่อขยายโครงการฝึกฟังภาษาของห้องสมุด โดยติดตั้งอุปกรณ์ที่ทันสมัยไว้ให้บริการนักศึกษา ในปี พ.ศ. ๒๕๑๐-๒๕๑๔ ห้องสมุดได้ให้ความช่วยเหลือในการปรับปรุงห้องสมุดคณะเศรษฐศาสตร์ให้เป็นห้องสมุดวิชาการเฉพาะด้านอย่างแท้จริง ตามคำขอของศาสตราจารย์ ดร. ป๋วย อึ๊งภากรณ์ ขณะนั้น โดยจัดส่งบรรณารักษ์และเจ้าหน้าที่ไปช่วยประสานงานในด้านการจัดซื้อหนังสือและงานเทคนิค

ต่อมาของห้องสมุดได้ให้ความร่วมมือและช่วยเหลือคณะต่าง ๆ ในการปรับปรุงและก่อตั้งห้องสมุดคณะต่าง ๆ เช่น ห้องสมุดคณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ ในปี พ.ศ. ๒๕๑๑ ห้องสมุดคณะนิติศาสตร์ ห้องสมุดคณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี ห้องสมุดคณะรัฐศาสตร์ และห้องสมุดแผนกอิสระวารสารและสื่อสารมวลชน ในปี พ.ศ. ๒๕๑๓ เป็นต้น

พ.ศ. ๒๕๑๔ กองห้องสมุดได้ยกฐานะขึ้นเป็น “สำนักหอสมุด” สังกัดรองอธิการบดี ฝ่ายวิชาการ มีผู้อำนวยการเป็นผู้รับผิดชอบการบริหารงานตามนโยบายของคณะกรรมการประจำสำนักฯ ผู้อำนวยการคนแรกของสำนักฯ คือ **นางพิกายวรรณ เจียมเจริญ** บรรณารักษ์ระดับ ๖ นับเป็นห้องสมุดมหาวิทยาลัยแห่งแรกที่มีฐานะเป็นสำนัก มีสถานภาพเทียบเท่าคณะ การบริหารงานของสำนักหอสมุดเป็นแบบศูนย์รวม (Centralization System) มีห้องสมุดกลางรับผิดชอบงานด้านเทคนิคให้กับห้องสมุดเฉพาะด้าน แบ่งงานออกเป็น ๔ ฝ่าย คือ ฝ่ายงานบริหารสำนักงาน ฝ่ายงานเทคนิค ฝ่ายงานบริการ และฝ่ายงานห้องสมุดเฉพาะด้าน ซึ่งประกอบด้วยห้องสมุดคณะและสถาบัน ๗ แห่ง

พ.ศ. ๒๕๒๒ สำนักหอสมุดได้มีอาคารเป็นเอกเทศของตนเองเป็นครั้งแรก โดยครอบครองอาคารทั้ง ๕ ชั้น ของตึกสำนักงานเลขาธิการ และได้ขยายไปยังตึกสโมสรหรือตึกโรงอาหารชั้น ๒, ๓, ๔ (บางส่วน) รวมเรียกว่า “ตึกสำนักหอสมุด”

พ.ศ. ๒๕๒๖ ผู้อำนวยการสำนักหอสมุดได้ปรับปรุงโครงสร้างการบริหารงานใหม่ โดยแบ่งส่วนราชการสำนักหอสมุดออกเป็น ๗ ฝ่าย คือ ฝ่ายบริหารสำนักงาน ฝ่ายพัฒนาทรัพยากรห้องสมุด ฝ่ายวิเคราะห์และทำบัตรรายการหนังสือ ฝ่ายบริการ ฝ่ายบริการสื่อการศึกษา ฝ่ายเทคโนโลยีห้องสมุด และฝ่าย

ห้องสมุดสาขา

พ.ศ. ๒๕๒๙ เมื่อมหาวิทยาลัยได้เปิดวิทยาเขตแห่งใหม่ที่รังสิต จังหวัดปทุมธานี สำนักหอสมุดได้จัดตั้งห้องสมุดมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ศูนย์รังสิต (ปัจจุบันคือ “ห้องสมุดศูนย์รังสิต”) และห้องสมุดสถาบันเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เพื่อให้บริการแก่คณะที่เปิดสอนที่รังสิต

พ.ศ. ๒๕๓๓ ดร. เพ็ญศรี กิวยสุวรรณ ผู้อำนวยการสำนักหอสมุดในขณะนั้นได้ปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงโครงสร้างการบริหารงานใหม่ เพื่อให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ พ.ศ. ๒๕๓๐ โดยแบ่งงานออกเป็น ๓ สาย ได้แก่ สายบริหารและพัฒนา สายเทคนิค และสายบริการ โดยมีรองผู้อำนวยการเป็นผู้บังคับบัญชาในแต่ละสาย และได้เปลี่ยนชื่อห้องสมุดเป็นห้องสมุดธรรมศาสตร์อยู่ในความดูแลรับผิดชอบของรองผู้อำนวยการสายบริการ

ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๕๓๗ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ได้รับอนุมัติงบประมาณจำนวนประมาณ ๔๐๐ ล้านบาท เพื่อก่อสร้าง “ตึกธรรมศาสตร์ ๖๐ ปี” ส่วนที่ ๑ เป็นอาคารหอสมุด มีความสูง ๗ ชั้น แบ่งเป็นชั้นใต้ดิน ๓ ชั้น สำหรับเป็นที่ทำการห้องสมุด และเหนือพื้นดิน ๔ ชั้น เพื่อใช้เป็นที่ทำการของสำนัก

หอสมุด และคณะเศรษฐศาสตร์ ทั้งนี้เพราะอาคารโรงอาหารเดิมมีสภาพเก่าทรุดโทรมมากต้องซ่อมแซมอยู่เสมอ ๆ และบางแห่งมีการทรุดตัวจนเกิดรอยร้าวการที่ต้องรับน้ำหนักมาก ๆ อาจเกิดอันตรายได้ การก่อสร้างตึกธรรมศาสตร์ ๖๐ ปี (ระยะที่ ๑) แล้วเสร็จในตอนต้นปี พ.ศ. ๒๕๔๐ สำนักหอสมุดได้เริ่มขนย้ายเข้าสู่อาคารใหม่ เมื่อวันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๔๐ โดยครอบครองพื้นที่ชั้นใต้ดิน ๓ ชั้นและเหนือพื้นดินอีก ๒ ชั้น ส่วนชั้นที่ ๓ และ ๔ เป็นห้องสมุดปว้ย อิงภากรณ์ และ ส่วนของคณะเศรษฐศาสตร์ ห้องสมุดธรรมศาสตร์ต้องปิดบริการเป็นเวลา ๔ เดือน และได้เปิดให้บริการอีกครั้งในเดือนกรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๔๐

ห้องสมุดธรรมศาสตร์ได้เปลี่ยนชื่อเป็น “ห้องสมุดปรีดี พนมยงค์” ตามมติที่ประชุมคณบดี ครั้งที่ ๑๘/๒๕๔๐ (วันที่ ๑๐ พฤศจิกายน ๒๕๔๐) ทั้งนี้เพื่อเป็นอนุสรณ์แด่ท่านผู้ประศาสน์การมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ คือ ฯพณฯ ปรีดี พนมยงค์ ผู้ก่อตั้งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และรัฐบุรุษอาวุโส

หอสมุดปรีดี พนมยงค์

หอสมุดปรีดี พนมยงค์ ทำหน้าที่เป็นเสมือนหอสมุดกลางของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เป็นหอสมุดที่ได้รับการยกย่องจากนักวิชาการว่า เป็นห้องสมุดสาขาสังคมศาสตร์ที่ดีที่สุดแห่งหนึ่งของเมืองไทย หอสมุดปรีดี พนมยงค์ ตั้งอยู่ ณ ตึกธรรมศาสตร์ ๖๐ ปี ริมน้ำเจ้าพระยา โดยครอบครองพื้นที่ชั้นใต้ดิน ๓ ชั้น (U๑-U๓) มีพื้นที่รวมทั้งสิ้นประมาณ ๑๑,๐๐๐ ตารางเมตร (เฉพาะหอสมุดปรีดี ๗,๗๕๔ ตารางเมตร) มีจำนวนที่นั่งอ่านหนังสือและบริการด้านอื่น ๆ มากกว่า ๑,๐๐๐ ที่นั่ง ภายในหอสมุดปรีดีฯ ยังประกอบด้วย ห้องสมุดดนตรี เรวัต พุทธินันทน์ ห้องบริการมัลติมีเดีย ห้องฝึกฟังภาษา (Sound Lab) ห้องไมโครฟิล์ม ห้องฉายภาพยนตร์และวีดิทัศน์ระบบเสียง Dolby Surround ห้องหนังสือหายาก และห้องหนังสือเด็ก เป็นต้น

ปัจจุบันหอสมุดปรีดี พนมยงค์ มีหนังสือรวมทั้งสิ้นประมาณ ๓๗๐,๐๓๓ เล่ม (ณ ธันวาคม ๒๕๔๐) เป็นหนังสือภาษาไทย ๒๐๙,๔๕๑ เล่ม ภาษาต่างประเทศ ๑๖๐,๖๙๒ เล่ม มีวารสารภาษาไทย จำนวน ๙๕๑ ชื่อเรื่อง วารสาร

บริการห้องมัลติมีเดีย

ภาษาต่างประเทศ ๗๔๔ ชื่อเรื่อง หอสมุดแห่งนี้ได้นำ ระบบห้องสมุดอัตโนมัติแบบบูรณาการที่มีชื่อว่า Horizon มาใช้ในการดำเนินงานและให้บริการ ทำให้ผู้ใช้สามารถค้นหาสิ่งพิมพ์และวัสดุสารนิเทศที่ต้องการได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว โดยใช้บริการสืบค้นข้อมูลด้วยระบบคอมพิวเตอร์ของห้องสมุด ซึ่งมีฐานข้อมูลเพื่อให้บริการแบ่งออกเป็น ๔ ประเภท คือ

๑. ฐานข้อมูลหนังสือ เอกสาร วิทยานิพนธ์ วารสารและโสตทัศนวัสดุของสำนักหอสมุด (TULIB) เป็นฐานข้อมูลบรรณานุกรม ซึ่งมีทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ เพื่อใช้สืบค้นวัสดุสารนิเทศประเภทต่าง ๆ แทนตู้บัตรรายการ ผู้ใช้สามารถใช้ฐานข้อมูล TULIB จากเครื่องคอมพิวเตอร์ที่อยู่ตามจุดต่าง ๆ ในห้องสมุดหรือนอกห้องสมุด หรือนอกมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ก็ได้ เพียงแต่มีเครื่องคอมพิวเตอร์พร้อมโมเด็มเท่านั้น

๒. ฐานข้อมูลดรรชนีวารสารและหนังสือพิมพ์ของสำนักหอสมุด

๓. ฐานข้อมูลสำเร็จรูป CD-ROM มีมากกว่า ๒๐ ฐาน ซึ่งเป็นฐานข้อมูลอ้างอิงและฐานข้อมูลเฉพาะเรื่อง รวมทั้งฐานข้อมูลดรรชนีวารสารต่างประเทศ

๔. ฐานข้อมูล online ที่ผู้ใช้สามารถสืบค้นผ่านระบบเครือข่าย Internet

การใช้บริการสืบค้นข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์ ผู้ใช้สามารถเข้าใช้ฐานข้อมูลในหอสมุดปริทัศน์ ที่มีข้อมูลสารนิเทศมากที่สุดแห่งหนึ่งของประเทศ (จำนวนเกือบ ๗ แสนเล่ม) ได้อย่างง่าย ๆ โดยผ่านระบบอินเทอร์เน็ต จะทำได้ ๒ กรณี คือ การใช้โปรแกรม telnet และการ download โปรแกรมสำหรับการสืบค้นข้อมูล ดังมีรายละเอียดคือ

บริการแนะนำการใช้คอมพิวเตอร์สืบค้นข้อมูล

๑. ใช้โปรแกรม telnet มาที่ ip.address no.192.150.249.122 หรือที่ hostname ชื่อ tulib.tu.ac.th login Id คือ Tulib ไม่มี password (enter ผ่าน) **หมายเหตุ** การสืบค้นฐานข้อมูลโดยใช้โปรแกรม telnet จะมีปัญหาสำหรับข้อมูลที่เป็นภาษาไทย ในขณะนี้ทางบริษัทกำลังดำเนินการพัฒนาภาษาไทยให้อยู่

๒. การ download โปรแกรมสำหรับการสืบค้นฐานข้อมูล Horizon WUI (Window User Interface) จาก Home Page ของสำนักหอสมุด (URL คือ <http://lip.tu.ac.th>) และเมื่อ down load โปรแกรมเรียบร้อยแล้วให้

- Set up properties จาก icon WUI โดยพิมพ์ parameter เพิ่มใน command line ดังนี้ คือ /stulip/upac/ppubpac/dtudb/l ก (ก.ไก่)

- Set up sqlset up (อีก icon หนึ่งในโปรแกรม WUI) ดังนี้
serve name : tulip Profile String : wdbwsktc, 192.150.249.
122.7543 (รายละเอียดเพิ่มเติมดูได้จาก read me file)

นอกจากบริการสืบค้นข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์แล้ว หอสมุดปริทัศน์ ยังให้บริการอื่น ๆ อีกหลายประเภท เช่น บริการยืมคืนด้วยระบบคอมพิวเตอร์ บริการหนังสือสำรองและวัสดุสารนิเทศลักษณะพิเศษ บริการช่วยการค้นคว้า บริการวารสารและหนังสือพิมพ์ บริการหนังสืออ้างอิง บริการวัสดุย่อส่วน บริการ Multimedia บริการห้องสมุดดนตรี บริการแนะนำการใช้ห้องสมุด บริการจองหนังสือ และบริการถ่ายเอกสาร

หอสมุดปริทัศน์ ตระหนักถึงบทบาทและภาระหน้าที่ที่นอกจากจะต้องช่วยสนับสนุนการศึกษาแล้ว ยังมีหน้าที่ที่จะต้องช่วยอำนวยความสะดวกด้านการเรียนการสอน และการค้นคว้าวิจัยด้วย โดยได้จัดให้มีบริการพิเศษสำหรับคณาจารย์และนักวิจัย เช่น บริการแนะนำหรือสั่งซื้อหนังสือเข้าห้องสมุดทาง e-mail โดยใช้คำสั่ง `acqui @ alpha.tu.ac.th` บริการหนังสือสำรอง บริการข่าวสารทันสมัย และบริการส่งวัสดุสารนิเทศตามต้องการ

บริการต่าง ๆ ที่หอสมุดปริทัศน์ ได้จัดไว้ให้บริการแก่นักศึกษา คณาจารย์ นักวิจัย และผู้ใช้ห้องสมุดทุกท่านด้วยเทคโนโลยีทันสมัย ก็ด้วยความมุ่งมั่นที่จะให้หอสมุดปริทัศน์ เป็นแหล่งทรัพยากรของการเรียนรู้ การศึกษาค้นคว้า อ้างอิงของผู้ใฝ่การศึกษา ให้ได้ใช้ประโยชน์สูงสุด สมตามคำรบทูลของท่านผู้ประศาสน์การในพิธีเปิดมหาวิทยาลัยวชิราธรรมศาสตร์และการเมือง เมื่อวันที่ ๒๗ มิถุนายน ๒๕๓๗ ความว่า “มหาวิทยาลัยย่อมอุปมาประดุจบ่อน้ำ บำบัดความกระหายของราษฎรผู้สมัครแสวงหาความรู้อันเป็นสิทธิและโอกาสที่เขาควรมีควรได้ ตามหลักแหล่งเสรีภาพในการศึกษา...”

หอสมุดปริทัศน์ พนมยงค์ ได้ดำเนินการตามพันธกิจที่ท่านผู้ประศาสน์การได้กล่าวไว้แล้วทุกประการ และยังมุ่งมั่นที่จะให้ หอสมุดปริทัศน์ พนมยงค์ ทำหน้าที่เป็น “คลังความรู้ คู่สังคมไทย” ตลอดไป ■

ขบวนการต่อต้านญี่ปุ่น และ เสรีไทยในจังหวัดตาก

พยุ่ง ย. รัตนาภรณ์ อ.บ.*
ที่ปรึกษาผู้ว่าราชการจังหวัดตาก

บทนำ

เมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๗ ผมได้พบคุณสุพจน์ ด้านตระกูล และ ดร.วิจิตวงศ์ ณ บ่อมเพชร ถามข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องการปฏิบัติการของเสรีไทยในจังหวัดตาก ขณะนั้นผู้ที่ร่วมปฏิบัติการฯ ลับหายตายจากไปเกือบหมดแล้ว ทั้งๆ ที่เพื่อนสนิทของผมรุ่นนั้นได้เข้าไปอยู่ในค่ายถึง ๒ คนคือ คุณลิขิต อังคสุสิทธิ์ นปณ. ซึ่งเข้าไปเป็นพนักงานวิทยุอยู่จนเสร็จ และ ร.ต.อ.สนั่น บุญโยทยาน รอง ผกก. ตำรวจตากฯ ก็กลับมาอยู่ที่ตากอีกตั้งนาน ก็ไม่เคยถามเรื่องละเอียดภายในค่ายกันอีกเลย เพราะขณะนั้นปิดกันเป็นความลับ จึงทราบแต่เรื่องส่วนจังหวัดที่ท่านข้าหลวงฯ ได้สั่งให้ผมและท่านปลัดจังหวัดทำเท่านั้น จึงได้ให้ไปและนำลงใน “สารานุกรมเสรีไทย เล่ม ๒” ของ ดร.วิจิตวงศ์ ณ บ่อมเพชร แล้ว และในเล่มนั้นผมได้ทราบจากเรื่องของ ร.อ.อรุณ สรเทศน์, คุณพิง ศรีจันทร์, พ.ท.ม.จ.ศุภสวัสดิ์วงศ์สนิท สวัสดิวัตน์ ซึ่งไปร่วมในจังหวัดตากด้วย และอีกเล่มหนึ่ง ม.จ.การวิก จักรพันธ์ ได้เขียนเรื่อง “ปฏิบัติการโนเรเนียน” ในหนังสือ ๑๖ สิงหาคม ๒๕๐๓ เกี่ยวกับการปฏิบัติการในจังหวัดตากด้วย แต่ยังไม่ชัดเจนอย่างที่ผมอยากทราบ ผมจึงได้ตามหาท่านจนพบและท่านได้ประทานให้ข้อมูลให้ผมพอสมควร และได้ข้อมูลเบื้องต้นมาจาก “บันทึกการปฏิบัติงานใต้ดินของอดีตเสรีไทย” อีกเล่มหนึ่ง คงเป็น

* อดีต เสรีไทย, กรรมการจัดการบริษัท ตากจังหวัดฯ, ประธานสภา จังหวัดตาก, เทศมนตรี และประธานสภาเทศบาลเมืองตาก ฯลฯ

ที่สนใจของคณะผู้จัดทำหนังสือเล่มนี้ ที่ได้ให้เกียรติผมในการที่ให้ผมมีโอกาสได้แสดงความคิดเห็นต่อท่านอาจารย์ ดร.ปรีดี พนมยงค์ ผู้ที่ผมเคารพบูชาสูงสุดยิ่งประการหนึ่ง และอีกประการหนึ่งผมได้มีโอกาสช่วยให้คุณสมจิตต์ อินสิงห์ ต.ม.ธ.ก. รุ่น ๘ อดีตเอกอัครราชทูตประจำรูโน, ตุรกี ฯลฯ ซึ่งไปพักนอนอยู่ในไร่ที่อำเภอพบพระ จังหวัดตาก และได้พาเพื่อน ๆ เอกอัครราชทูตหลายท่านที่สนใจเรื่อง “ห้วยเหลือง” ซึ่งเป็นที่ฝึกพลพรรคเสรีไทยนี้ ทำให้ได้ข้อมูลปัจจุบันมาในตอนท้ายนี้ด้วยแล้ว คงจะเป็นข้อมูลส่งเสริมการท่องเที่ยวถิ่นอันเป็นประวัติศาสตร์นี้เพิ่มขึ้นอีกประการหนึ่ง ในการระลึกถึงพลพรรค “เสรีไทย” เพิ่มเติมขึ้นจากที่ ดร.พิจิตต์ รัตตกุล ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ได้จัดตั้งชื่อถนนและสวน “เสรีไทย” พร้อมทั้งปลูกต้นไม้ติดชื่อ “เสรีไทย” ที่ได้ไปปลูกเป็นที่ระลึกไว้ที่ปลายถนนสุขาภิบาล ๒ เมื่อวันที่ ๑๖ สิงหาคม ๒๕๔๐ นี้อันเป็นเกียรติแก่ “คณะเสรีไทย” ซึ่งประสบอุปสรรคมานาน และเพิ่งได้รับอนุมัติจากรัฐบาล ฯพณฯ ชวน หลีกภัย (สมัย ๑) ได้อนุมัติเมื่อปี ๒๕๓๙ ให้ถือวันที่ ๑๖ สิงหาคม ของทุก ๆ ปีเป็น “วันสันติภาพ” อันเป็นวันสำคัญของชาติเพิ่มขึ้นอีก ๑ วัน ทั้งนี้นับเป็นพระคุณของท่านผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร และ ฯพณฯ นายกรัฐมนตรี ที่กล่าวนามมาแล้วทั้ง ๒ ท่านนั้นเป็นอย่างยิ่งแก่พลพรรค “เสรีไทย” ที่ได้มีส่วนช่วยชาติมานั้นเป็นอย่างสูงที่ได้รับเกียรติอันสมควรนั้นด้วย

นอกจากนี้ยังมีสิ่งที่เราลูกโคมและพลพรรคเสรีไทย ปลายปล้มเป็นอย่างยิ่งอีกประการหนึ่ง ในปี ๒๕๔๐ นี้ คือ ท่านรัฐบุรุษอาวุโส ดร.ปรีดี พนมยงค์ และอดีตหัวหน้าเสรีไทย ได้รับเกียรติเป็นบุคคลสำคัญระดับโลก ซึ่งจะมีอายุครบ ๑๐๐ ปี ในปี ๒๕๔๓ ทางมหาวิทยาลัยได้อนุมัติเงินทุนเริ่มต้นสำหรับงานฉลองสำหรับท่านในการนี้ประเดิมเป็นเงิน ๕ แสนบาท และบอกบุญแก่ศิษย์เป็นการทั่วไปอีกด้วย ความทราบถึงลูกโคม ๒ ท่านคือ คุณวิระ รมยะรูป และคุณประสิทธิ์ กาญจนวัฒน์ จึงหารือคุณชาติรี โสภณพานิช อนุมัติให้ธนาคารกรุงเทพ จำกัด ส่งเงินช่วยในการนี้ด้วย ๑ ล้านบาท เป็นการกตัญญูต่อท่านผู้มีพระคุณยิ่งต่อประเทศชาตินี้ ขอพวกเราจึงมีส่วนร่วมในการฉลองครั้งนี้โดยพร้อมเพรียงกันด้วย

การเริ่มตั้งขบวนการต่อต้านญี่ปุ่นในกรุงเทพฯ

ในวันที่ ๘ ธันวาคม ๒๔๘๔ ซึ่งญี่ปุ่นเริ่มบุกเข้าประเทศไทย เหตุการณ์ตามวาตะของ ฯพณฯ รัฐบุรุษอาวุโส ดร.ปรีดี พนมยงค์ ว่า “เมื่อข้าพเจ้ากลับถึงบ้านแล้วก็ได้พบเพื่อนหลายคนที่มาคอยอยู่ อาทิ หลวงบรรณกรโกวิท (เป่าวิจักกะพาก), นายสงวน ตุลารักษ์, นายจำกืด พลาญกูร, นายวิจิตร ลุลิตานนท์, นายเตียง ศิริขันธ์, นายถวิล อุดล, ม.ล.กรี เดชาดิวงส์ (หลวงเดชาดิวงส์วรวัฒน์) ฯลฯ เพื่อนที่ได้มาพบนั้นก็ชี้แจงถึงความรู้สึกของตนเองและคณะราษฎรส่วนมากที่ได้ประสบเห็นภาพที่กองทหารญี่ปุ่นซึ่งเป็นทหารต่างด้าวได้เข้ามารุกรานประเทศไทยและการที่ราษฎรไทยได้หลังน้ำตานันมีไฉ่เพราะความขลาดทรอหรือกลัวตาย หากหลังน้ำตา เพราะ “เจ็บใจ” และ “แค้นใจ” ที่ว่า “เจ็บใจ” นั้นก็เพราะถูกต่างชาติที่รุกราน ที่ว่า “แค้นใจ” นั้นก็เพราะรัฐบาลไม่ทำตามที่ได้โฆษณาเรียกร้องทั้งในทางหนังสือพิมพ์และทางวิทยุกระจายเสียงให้ราษฎรเสียสละและต่อสู้เพื่อรุกราน คือ เมื่อสู้ทางอาวุธไม่ได้ ก็ให้เผาอาคารบ้านเรือน ยุ้งฉาง ก่อนที่ศัตรูเข้ามา รุก ให้เหลือแต่ผืนดินเท่านั้นที่ศัตรูจะยึดเอาไปได้ ดังที่รัฐบาลตั้งคำขวัญไว้ว่า “ให้ศัตรูยึดได้ แต่ปฐพี” อีกทั้งโฆษณาของรัฐบาลให้ใช้อาวุธทุกชนิดที่พลเมืองมีอยู่ เช่น ปืน, ดาบ, หอก, หลาว ฯลฯ รวมทั้งสัตว์พิษที่มีพิษ.....

เมื่อได้ปรึกษาหารือกันพอสมควรแล้ว ผู้ที่มาประชุมลับนั้นได้ตกลงพลีชีพเพื่อชาติ เพื่อกอบกู้เอกราชอธิปไตยโดยสมบูรณ์ของชาติไทย เพื่อการนั้นจึงตกลงจัดตั้ง “องค์การต่อต้านญี่ปุ่น” ประกอบด้วยคนไทยที่รักชาติทุกชนชั้นวรรณะ ทั้งที่อยู่ในประเทศไทยและที่อยู่ในต่างประเทศ ที่ประชุมได้มอบภาระให้ข้าพเจ้าเป็นหัวหน้าและกำหนดแผนการปฏิบัติต่อไป....”

หลังจากการบุกของญี่ปุ่น ๓-๔ วัน ท่านอาจารย์ ดร.ปรีดีฯ ได้เรียกลูกศิษย์ที่ใกล้ชิดกับท่านมาพบ ในจำนวนนี้มีนายพิง ศรีจันทร์ ส.ส.อุดรดิตต์ (ภายหลังได้เป็นรัฐมนตรีและประธานสภาผู้แทนราษฎร) ร่วมอยู่ด้วย ท่านได้ชี้แจงโดยวิเคราะห์สถานการณ์แล้ว ขอความร่วมมือกันในการต่อต้านญี่ปุ่นเพื่อเอกราชของคนไทย

การติดต่อต่างประเทศ

๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๔๔๕ ท่านอาจารย์ ดร.ปรีดีฯ ได้ส่งนายจำกัฒ พลงกูร (สามีคุณพี่ฉลบทถลัษย์ พลงกูร เจ้าของโรงเรียนครูโณทยาน) เล็ดลอดเดินทางไปยังประเทศจีนในฐานะผู้แทนองค์การใต้ดินของประเทศไทย นายจำกัฒ พลงกูร เดินทางด้วยความยากลำบากไปกับนายไพศาล ตระกูลลี ถึงจงกิงเมื่อเดือนเมษายนปีเดียวกัน และพยายามติดต่อกับ ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช ตลอดจนติดต่อกับทางการของจีน, สหรัฐฯ และอังกฤษ แต่ได้มีอุปสรรคนานัปการ (รวมทั้งการถ่วงเวลาของฝ่ายจีนและอังกฤษซึ่งต้องการเป็นใหญ่ในประเทศไทย) ทำให้การติดต่อไม่ได้ผลตัวอย่างรวดเร็วได้เท่าที่สมควร

ในเดือนสิงหาคม ๒๔๔๖ เมื่อข่าวการเล็ดลอดออกจากประเทศไทยในฐานะผู้แทนองค์การใต้ดินในประเทศไทยของนายจำกัฒ พลงกูร ได้ทราบถึงทางการของสหรัฐฯ และอังกฤษ ๆ ได้ส่ง พ.ต.ม.จ.ศุภสวัสดิ์วงศ์สนิท สวัสดิวัตน์ (พ.ต.อรุณหรือท่านชั้น) เดินทางมาพบพร้อมกับ พ.ท.ม.ล.ชาบ ภูมูธร ซึ่งเป็นทูตทหารอยู่ที่จงกิงขณะนั้นแล้ว ท่านทั้ง ๒ ได้พบนายจำกัฒ เกือบพร้อม ๆ กับชุดที่ ๒ ที่ทางกรุงเทพฯ ส่งมาใหม่

ทางด้านกรุงเทพฯ ดร.ปรีดีฯ เมื่อไม่ได้รับข่าวจากนายจำกัฒฯ เป็นเวลา ๕ เดือน ก็ได้ส่งนายสงวน ตุลารักษ์ และนายแดง คุณะดิลก เดินทางไปจงกิงเป็นผู้แทนองค์การใต้ดินชุดที่ ๒ ทั้งสองได้ไปพบนายจำกัฒ พลงกูร ก่อนที่นายจำกัฒฯ จะถึงแก่กรรม เมื่อวันที่ ๗ ตุลาคม ๒๔๔๖ (ได้ทราบว่าคุณวางยาป่วยกระเสาะกระแสะมานานแล้ว พอได้รับอนุมัติให้เดินทางไปยังวอชิงตัน ก็ถึงแก่กรรมทันที-นับเป็นเสรีไทยคนแรกที่ถึงแก่กรรม) คุณสงวนฯ และคุณแดงฯ จึงเดินทางไปยังกรุงวอชิงตัน เพื่อประสานกับ ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช ต่อไป

ขบวนการต่อต้านภายในประเทศ

จนกระทั่งปี ๒๔๔๗ เมื่อญี่ปุ่นได้กลายเป็นฝ่ายรับ ท่านอาจารย์ปรีดีฯ ได้สั่งให้นายพืง ศรีจันทร์ เตรียมสถานที่ซึ่งเหมาะสมสำหรับการฝึกอาวุธ และต่อมาได้รับคำสั่งให้เป็นผู้รับผิดชอบในการจัดตั้งพลพรรคเสรีไทยในภาคเหนือตอนล่าง ในเขตจังหวัดพิษณุโลก, อุตรดิตถ์, สุโขทัย และตาก นอกเหนือจากการคอย

รับอาวุธและยุทธภัณฑ์ที่ทางสัมพันธมิตรจะส่งลงมาที่บรูซซีฟ นายฟิงฯ เองได้เดินทางลงไปลำเลียงอาวุธจากกรุงเทพฯ ขึ้นมาทางภาคเหนือหลายเที่ยว

ทางภาคเหนือนี้มีทั้งค่ายอเมริกันและค่ายอังกฤษ ซึ่งโดยปกตินายฟิงฯ จะดูแลทางค่ายอเมริกัน และมอบให้นายใหญ่ ศวิตชาติ ส.ส.นครสวรรค์ ดูแลทางค่ายอังกฤษ เช่นที่จังหวัดตากและแม่สอด

เมื่อวันที่ ๑๔ กุมภาพันธ์ ๒๔๘๔ นายทหารเสรีไทยสายอังกฤษ ปฏิบัติการของกองกำลัง ๑๓๖ ซึ่งมีชื่อว่า “เนโรเนียน” คือ ร.ต.อรุณ สรเทศน์ (ไก่อ๊ป่า) เป็นหัวหน้า ร.ต.ม.จ.การวิก จักรพันธ์ (รัศมี หรือขุนช้าง) ทำหน้าที่เป็นพนักงานวิทยุ หน่วยนี้ปฏิบัติงานในพื้นที่จังหวัดตากและอุทัยธานี ในความรับผิดชอบของอังกฤษจนสิ้นสงคราม

ความจริงเสรีไทยในสายนี้ได้เตรียมการอยู่นานแล้วที่จะหาทางเข้าประเทศไทย แต่ยังไม่ได้ออกาสและจังหวะที่จะเข้ามา จึงเตรียมการอยู่ที่กัลกัตตา ประเทศอินเดีย จนกระทั่งถึงวันดังกล่าว เวลาประมาณ ๑๗.๐๐ น. ได้ขึ้นเครื่องบินลิเบอเรเตอร์ หรือ บี.๒๔ ตามแผนกำหนดเวลาจะถึงสุโขทัยตอนใกล้โพลเพลส (ก่อนค่ำหน่อย) แต่ถึงเร็วก่อนกำหนด เพราะได้ลมพม่าส่งท้ายให้ด้วย ทำให้การกระโดดร่มในวันนั้นกระทำกันภายใต้แสงแดดที่กำลังแผดเผา และเครื่องบินก็ร้อนต่ำลง จนกระทั่งราษฎรรวมทั้งทหารญี่ปุ่นที่มีค่ายอยู่ในบริเวณไม่ไกลนัก ก็ประสพพบเห็นกันถ้วนหน้า ดังนั้น เมื่อการกระโดดร่มของนายทหารทั้ง ๒ นาย และการทิ้งร่มสัมภาระต่าง ๆ เรียบร้อยแล้ว นายแสง กุลทองคำ หัวหน้าสถานีทดลองศรีสำโรง กระทรวงเกษตรฯ (ภายหลังได้เป็นปลัดกระทรวงเกษตรฯ) และคุณสมจิต (ภรรยาคุณแสงภายหลังเป็นคุณหญิง) ก็ได้พานายทหารเสรีไทยทั้ง ๒ นายหนีไปทางอุดรดิตต์ โดยแวะพบเสรีไทยในท้องที่ เช่น ขุนเพ่ง ลิ้มปะพันธ์ นายกเทศมนตรีเมืองสวรรคโลก (ภายหลังเป็น ส.ส. และลูกชายได้เป็น ส.ส. และรัฐมนตรี) ขุนระดับคดี ข้าหลวงฯ สุโขทัย (ภายหลังได้เป็นรัฐมนตรี) และเมื่อถึงตากก็ได้พบหัวหน้าใหญ่เสรีไทยในภาคนี้คือ นายฟิง ศรีจันทร์ (เยเนรล “บี”) ที่บ้านของนายหมั่ง สายชุ่มอินทร์ ส.ส. ตาก ตลอดการเดินทางจากสุโขทัยไปตาก นายใหญ่ ศวิตชาติ ส.ส. นครสวรรค์ (คุณโง๊ะ) หัวหน้าสายอังกฤษ เขตตาก-อุทัยธานี ได้เป็นผู้นำทางพร้อมด้วย นายประสิทธิ์ วินิจฉัยกุล (ขุนแผน), นายลิขิต

อังคฺลิ่งหึ นปณ. ตาก, ร.ต.อ.สนัน บุนโยทยาน รอง ผกก. ตาก, นายบุญธรรม อินทรวรรณโน ผู้ใหญ่บ้านประดาง (ภายหลังได้เป็นกำนัน)

ที่จังหวัดตากพักบ้านคุณหมิงฯ เพียงชั่วขณะ แล้วออกเดินทางไปยังบ้านประดางของผู้ใหญ่บุญธรรมฯ ค้างที่นั่น ๑ คืน แล้วผู้ใหญ่บุญธรรมฯ ให้นายโยผู้รู้ทางป่านำทางขึ้นเขาไประหว่างอุ่มผาง-แม่สอด ผ่านบ้านนาโบสถ์ ค้างในป่า ๑ คืน เทียงของวันรุ่งขึ้นจึงไปถึงบ้านม้ง (แม่ัว) ทั่วยเหลืออง คณะได้ตกลงตั้งค่ายฝึกพลพรรคต่อผู้ญี่ปุ่น มีกองบัญชาการที่ผาวอกใกล้ ๆ หมู่บ้านนี้ เพราะมีหุบเขาโล่ง จะเป็นสนามบินเล็ก ๆ ได้ (แต่ฝันหวานไม่สำเร็จ เพราะตอแข่งมาก ถอนไม่สำเร็จ) เมื่อมีเรื่องด่วนจำเป็นต้องใช้งานสำหรับพลร่ม จึงต้องไปให้ถึงที่นาโบสถ์ ซึ่งอยู่ใกล้เมืองตากเกินไป แต่ก็จำเป็นต้องได้รับ “นากับลุง” คือ ปัทม์ ปัทมสถาน และ Mr.Bryce Smith (ซึ่งเคยอยู่ในเมืองไทย ทำงานป่าไม้ของบริษัท บอร์เนียวฯ) ค่ายที่เลือกนี้มืดซิดดิดมาก ดูจากเครื่องบินจะเห็นแต่บ้านม้งธรรมดา ทางหนีที่โลดดี ป้องกันได้ดี มีน้ำใสเย็นตลอดปี มีอากาศสบายมาก ที่ฝึกสอนเหมือนโรงเรียนที่ท่านเสรีไทยทั้ง ๒ ที่ผ่านมา ใช้ไร่ข้าวโพดและชายป่ารอบ ๆ เป็นสนามฝึกอาวุธ, ออกกำลัง และซ้อมรบทั่วไป สำคัญที่สุดทิศทางยอดเยี่ยมสำหรับส่งรับวิทยุ ได้ยินเสียงตืด ๆ จากกัลกัตตาดังแจ้วเหมือนส่งระยะ ๑๐๐ เมตร ส่วนทางที่จะมาถึงเรานั้น มีแต่พวกม้งกับชาวบ้านบางคนเท่านั้นที่รู้ (เพราะเป็นทางเดินดิน)

นายทหารเสรีไทยทั้ง ๒ ได้รับเป็นที่ปรึกษา เป็นครู โดยให้ฝ่ายบ้านเมืองเป็นผู้บังคับบัญชา มีนายใหญ่ ศวิตชาติ เป็นหัวหน้าค่าย, นายประสิทธิ์ วินิจฉัยกุล เป็นผู้ติดต่องกรุงเทพฯ และเป็นผู้ช่วยท่านการวิกฯ ทางการสื่อสารต่างประเทศ, นายลิขิต อังคฺลิ่งหึ เป็นหัวหน้าสื่อสารภายในประเทศ, นายแสวง กุลทองคำ เป็นหัวหน้าพัสดุ, ร.ต.อ.สนัน บุนโยทยาน เป็นรองผู้บังคับหน่วย มีตำรวจมาเป็นพลพรรคร่วมบุกเบิกด้วย ๑๔ คน

การปฏิบัติงานขั้นแรกคือ “สร้างบ้าน” ทั้ง ๒ ได้เขียนแบบและวิศวกรอาคารไม้ไผ่เป็นศาลาจุ ๓๐ คน ระดมพลพรรคสร้างวันเดียวเสร็จ และเริ่มคิดสิ่งที่จะต้องสร้างที่พักรับพลพรรคที่จะเข้ามาใหม่ สร้างคลังพัสดุเก็บของที่จะมาทางเครื่องบิน, โรงรับ-ส่งวิทยุ, โรงครัว, โรงอาหาร ฯลฯ

สิ่งแรกที่กังวลคือ ไม่มีหน้าคาพอจะมุ่งหลังคาได้ดีพอจะกันฝนจริง ๆ ได้ ดังนั้น จึงต้องเรียกเอาผ้าใบผืนใหญ่ ๆ จากอินเดียมาทำหลังคาที่กันแดดกันฝนอย่างมิดชิด และให้คนงานเอาหญ้าและใบไม้ไปรองพร่างให้ดูจากเครื่องบินเหมือนหลังคาชาวบ้านธรรมดา ๆ กว่าจะได้มาตั้ง ๑๐ กว่าวัน จึงทำได้สำเร็จ พลพรรคชุดเริ่มแรกของเราคือ ตำรวจ ๑ หมวด, ชาวบ้านแม่สลิด ซึ่งเป็น “โจร” ที่ปล้นแพญ์ปุ่น นำโดย นายเชียน ซูโณม (ลูกผู้ใหญ่บ้านแม่สลิด) มีครูประชาบาลเป็นมือขวา (สมอง) พอรู้ข่าวว่ามีค่ายต่อต้านญ์ปุ่น จึงหนีมาเข้าค่ายก่อนได้อีก ๑ หมวด และต่อมาทางฝ่ายศึกษาธิการได้ส่งครูประชาบาลมาเพิ่มอีก ๑ หมวด และได้ทยอยเพิ่มมากขึ้น

ในระยะแรก ๆ ฝ่ายจังหวัดที่นำส่งเสบียงอาหารให้ อาหารแห้งและสดหาได้ไม่ยาก แต่ต่อมาพลพรรคมากขึ้น ๆ ตามมีข่าวสารน้อย จึงขาดข้าวมาก ได้ขอให้ทางจังหวัดหาข้าวสารให้ (ข้าหลง ๆ ได้สั่งให้ผมและปลัดจังหวัดจัดซื้อรุ่นแรก ๑๐๐ กระสอบ ส่งไปตามบันทึกตอนนี้) ส่งให้ครั้งเดียวต้องเลิกไปเพราะขบวนเสบียงนั้นใหญ่โตเอิกเกริกที่อาจทำให้ญ์ปุ่นอยากร่วมด้วย มีทั้งลูกหาบช้างม้าครบถ้วน กินกันไม่กี่วันก็หมด ถ้าชินทำแบบนี้ต่อไปจะเกิดเรื่องแน่

ระยะนั้น ม.จ.ศุภสวัสดิ์ฯ ได้เข้ามาตรวจเยี่ยมค่ายด้วย ขณะนั้นพลพรรคเพิ่มขึ้นถึง ๓๐๐ กว่าคนแล้ว ท่านเห็นพลพรรคไม่มีผ้าห่ม (อากาศหนาวตลอดปี), ไม่มีหมวกใส่, ไม่มีรองเท้าใส่ และไม่มีอาหารสมบูรณ์ นายทหารเสรีไทยทั้ง ๒ และนายใหญ่ ศรีตชาติ มีความเห็นว่าควรจะส่งมาจากต่างประเทศให้ครบ ทั้งอาหารและสิ่งขาดแคลนทั้งหมด จึงส่งทั้งหมดมาจากหน่วยอังกฤษในอินเดีย ทำให้สภาพพลพรรคดีขึ้นมาก แต่เกิดขัดกันขึ้นกับนายพิง ศรีจันทร์ ผู้รับผิดชอบเขตนี้ ซึ่งต้องการให้ออกอาวุธยุทธภัณฑ์ที่จำเป็นเท่านั้น เพราะเกรงว่าฝรั่งจะเห็นว่าคนไทยลี้ภัยหรือเป็นขอทาน และบางท่านก็เกรงว่าฝรั่งจะส่งบิลล์มากเวลาสงครามจบ ฯลฯ ทางค่ายได้พิจารณาเห็นว่าถ้าจะใช้แต่ของภายในประเทศเพื่อรักษาศักดิ์ศรี ก็จะต้องเสียความลับ จะต้องแหกฐินกันถึงอาทิตย์ละ ๒ ครั้ง ผิดหลัก “กองโจร” อย่างแรง จึงจำเป็นต้องเลือกรับของทางเรือบิน ings มาโครมเดียวอยู่ได้หลายอาทิตย์

นอกจากนั้นทางค่ายยังไม่ยอมรับแผนการที่จะให้คนมาฝึกเพียง ๒-๓ วัน

แล้วให้เอาปืนไปไว้ที่บ้านจนกว่าจะเป่านกหวีดเรียกรวมพล ถ้าทำเช่นนั้นแล้วจะได้พลพรรคมากดี แต่ทางค่ายไม่ยอม สัมครมาแล้วไม่ให้กลับบ้านจนกว่าจะถึงวันดีเดย์หรือสงบศึก ข้อนี้ผมเองเห็นว่าทางค่ายคิดถูกที่สุด (รวมทั้งการรับของจากนอกมานั้นด้วย) เพราะทราบนิสัยใจคอของคนไทยเราดี มิฉะนั้นจะเกิดความยุ่งยากขึ้นอีกหลายสิบประการแน่นอน เช่น เคยได้ข่าวว่าฝักร่มสีสวย ๆ และกระดาษห่ออาหาร Ration หรือแม้แต่ชิ้นอาหาร Ration ซึ่งพลพรรคบางคนแอบเอาไปอวดพวกพ้องทางบ้านก็มีปรากฏกันหลายครั้ง ไม่นึกกันบ้างหรือว่า พวกเรามีกันหลายชนิดอาจจะหลุดไปหาญี่ปุ่นบ้างก็อาจเป็นไปได้ อนิจจาความลับ!

เมื่อรับของจากเครื่องบินครบตามความต้องการ และฝึกพลพรรคไปบ้างแล้ว ค่าย “ห้วยเหลียง” ดูจะเหมือนกองร้อยทหารจริง ๆ มีที่พักสบาย มีส่วนถูกลักษณะอนาถ (ไม่มีกลิ่นบอกข้าศึกแต่ไกล) แต่ดูจากเครื่องบินจะดูเหมือนหมู่บ้านชาวเขา แต่มีความลับเรื่องหนึ่งที่ท่าน ม.จ.การวิกฯ ซึ่งขณะนั้นมีนิคมว่า “ขุนช้าง” ไม่อยากเปิดเผยว่าท่านเป็น “เจ้า” เกิดมีข่าวลือไปว่าใน ๒ ท่านนี้เป็น “เจ้า” อยู่องค์หนึ่ง ท่านจึงยกคุณอรุณ (โก่ฟ้า) ซึ่งเป็นนายให้ท่านมีชื่อใหม่ว่า “ท่านชาย” ทำทางท่านให้มากและท่านก็ไม่รังเกียจรับเป็น “ท่านชาย” ส่วนท่านชายตัวจริงก็เป็นขุนช้างต่อไปจนเสร็จการ

กิจกรรมเสรีไทยของส่วนกลางในจังหวัดตาก

ประมาณปลายปี ๒๔๘๗ นายพืง ศรีจันทร์ หัวหน้าเสรีไทยเขตภาคเหนือ และนายใหญ่ ศวิตชาติ หัวหน้าสายอังกฤษ ตาก-อุทัยธานี ได้เข้าพบท่านข้าหลวงประจำจังหวัดตาก คือ ขุนสิมะสิงห์สวัสดิ์ (ใหญ่ สิมะสิงห์) และ ส.ส. ตาก นายหมั่ง สายชุ่มอินทร์ เพื่อเตรียมการต่าง ๆ โดยให้ผู้กำกับทำการสำรวจจังหวัดตาก พ.ต.ต.อวบ บุญยชลีโต และศึกษาธิการจังหวัด นายทิพย์ พักเจียม เป็นผู้จัดหาพลพรรคไปฝึกอาวุธในรุ่นแรกนั้นฝ่ายละ ๑ หมวด นายทหารเสรีไทยจากนอกมาถึง ให้ทางจังหวัดหาคนนำทางไปหาจุดที่ตั้งค่ายฝึกพลพรรคให้เหมาะสมในแถบภูเขาด้านทิศตะวันตก พร้อมทั้งให้จัดส่งเสบียงให้ด้วย (โดยเบิกเงินค่าใช้จ่ายจากหัวหน้าเขตคือ นายพืง ศรีจันทร์)

ฝ่าย ผ.ก.ค.ตำรวจ ได้มอบให้ รอง ผ.ก.ค. ร.ต.อ.สนั่น บุญโยทยาน จัด ตำรวจ ๑ หมวด ให้ติดตามนายทหารเสรีไทยซึ่งจะลงร่มที่สุโขทัยในตอนต้นปี ๒๔๘๔ ไปบุกเบิกตั้งค่ายด้วย และท่านข้าหลวงฯ ได้ขอให้นายลิขิต อังศุสิงห์ นปนตาทอง เดินทางไปร่วมในการรับ-ส่งวิทยุในค่าย ศึกษาธิการจังหวัด นายทิพย์ พักเจียม ได้ให้ศึกษาธิการอำเภอเมืองตาก นายพินิจ สาเซตร จัดส่งครูประชาบาล ๑ หมวด ตามเข้าไปฝึกในค่าย และเป็นผู้จัดหาเสบียงส่งไปให้ชาวค่ายพลพรรค ทั้งหมดให้พอเพียงด้วย

การเริ่มปฏิบัติงานเสรีไทยในจังหวัดตากของผมนั้น ได้เริ่มขึ้นเมื่อ ประมาณต้นปี ๒๔๘๔ ในขณะนั้นผมเป็นผู้จัดการบริษัทตากจังหวัดพาณิชย์ จำกัด (ซึ่งเป็นโครงการเศรษฐกิจของท่านอาจารย์ปรีดีฯ ตั้งบริษัทจังหวัดเป็นรัฐวิสาหกิจ ขึ้นทุกจังหวัด และให้ตั้งสาขาขึ้นทุกอำเภอในประเทศไทย เพื่อช่วยเป็นตัวแทน ของทางราชการในการค้าสินค้าผูกขาด และการค้าสำคัญๆ ทั้งปวง เช่น สุรา, ไม้ ชีดไฟ, น้ำมัน, บุหรี่ยาสูบ ฯลฯ ให้อยู่ในมือของคนไทยบ้าง ตอนนั้นคนไทยไม่ค่อยชอบทำการค้า ผู้มีความรู้มักถูกพ่อค้า และเจ้าทำราชการเสียเป็นส่วนใหญ่ ท่านปรีดีฯ ได้ตั้งสำนักงานกลางบริษัทจังหวัดและได้เชิญพ่อค้าไทยที่มีผลสำเร็จ พอควรมาเป็นผู้จัดการค้าในเบื้องต้น และผู้จบ ธ.บ. มาอบรมและมอบตำแหน่ง “ผู้ช่วย” ไปก่อน แล้วเลื่อนเป็น “ผู้จัดการ” ดำเนินการค้าสินค้าผูกขาดนั้นเป็นหลัก เพื่อช่วยพ่อค้า และให้ส่งเสริมอุตสาหกรรมชาวบ้านของคนไทยในยามปกติ และช่วยแบ่งปันสินค้าให้ราษฎรในยามคับขัน) ทุกจังหวัดมีประธานและคณะกรรมการบริษัทฯ อยู่ทางกรุงเทพฯ และมีข้าหลวงประจำจังหวัด เป็นรองประธาน กรรมการ และมีสรรพสามิตจังหวัดเป็นกรรมการทางจังหวัด อีกท่านหนึ่ง ใน จังหวัดตากขณะนั้นมีขุนลิมะสิงห์สวัสดิ์ (ใหญ่ ลิมะสิงห์) เป็นข้าหลวงประจำ จังหวัด ท่านจึงเป็นผู้บังคับบัญชาที่ใกล้ชิดโดยตรงของผม

เรื่องปฏิบัติการเสรีไทยนั้น ผมทราบข่าวมานานแล้วจากเพื่อนฝูงหลายคน แต่ยังไม่มีโอกาสได้เข้าร่วมมือ วันหนึ่งในตอนต้น ๆ ปี ๒๔๘๔ นั้นเอง ท่าน ข้าหลวงฯ ได้เรียกผมไปพบท่านที่จวน ผมได้พบคนที่รู้จักอยู่แล้วอีก ๒ คนคือ คุณใหญ่ ศวิตชาติ ส.ส.นครสวรรค์ และอีกคนหนึ่งคือ ร.ท.อุทิศ ฉายแสงจันทร์ (ผู้เคยเป็นเพื่อนกันมาตั้งแต่เรียนอยู่โรงเรียนมัธยมวัดบวรนิเวศฯ เพื่อนผมคนนี้

ทราบว่าเป็นคนเลือดร้อน รักชาติรุนแรง วันหนึ่งเขาชกต๋อยนายทหารญี่ปุ่นคนหนึ่ง จึงได้รับการควบคุมตัวไว้ที่กระทรวงกลาโหม) วันนี้ได้มาพบผมที่นี่ จึงได้ทราบว่าเขาปฏิบัติงานเสรีไทย มีเพื่อนบอกให้เขามาพบผมที่นี่ให้ช่วยท่านข้าหลวงฯ เท่าที่จะทำได้ด้วย ตอนนั้นผมจำได้ว่าดีใจมากคือ ได้รับปากเข้าร่วมขบวนการเสรีไทยด้วย และได้พบเพื่อนสนิทคืออุทิศฯ วันนั้นผมรีบกลับเพราะมีงานด่วนรออยู่ ร.ท.อุทิศฯ เสรีฯ ธุระกับท่านข้าหลวงแล้วก็รีบกลับไป เลยไม่ได้พบกันอีกจนกระทั่งเดินสวนสนามของเสรีไทย (วันที่ ๒๕ กันยายน ๒๔๘๔) ได้พบกันครั้งสุดท้ายแล้ว ก็ไม่ได้พบกันอีกเลย ได้ทราบข่าวอีกทีก็ได้ทราบว่าเขาได้ถูกฆาตกรรมพร้อมกับคุณชาญ บุณนาค อีกประการหนึ่งคือได้พบ คุณใหญ่ ศรีวิชาติ ซึ่งเป็น ธ.บ. รุ่นพี่ผม ๒ ปี ซึ่งผมเพิ่งทราบภายหลังว่าท่านได้รับแต่งตั้งเป็นหัวหน้าหน่วยอังกฤษภาคเหนือนี้จากคุณฟุ้งฯ หัวหน้าใหญ่เขตเหนือนี้ผมเรียกท่านว่า “พี่ใหญ่” หลังสงคราม พี่ใหญ่ได้เป็นรัฐมนตรีหลายสมัย

ต่อมาในระยะใกล้ ๆ นั้น ท่านข้าหลวงฯ ได้บอกผมว่าทางตำรวจ ทหารชั้นผู้ใหญ่จังหวัดเราดูเรื่องเต็มใจช่วยหมดแล้ว ได้ส่งคุณลิขิต อังศุสิงห์ นปด. เข้าไปช่วยทางวิทยุอยู่แล้ว คุณลิขิตฯ จบมัธยมปีที่ ๘ จากอัสสัมชัญ ภาษาอังกฤษเก่งมาก ส่วนทางด้านตำรวจนั้น มอบให้ ร.ต.อ.สนั่น บุณโยทยาน รองผู้กำกับจังหวัดตาก เป็นหัวหน้าคุมตำรวจบางส่วนไปฝึกอาวุธและยุทธวิธีจากหน่วยเสรีไทยที่มาจากข้างนอกอยู่แล้วพร้อมกับครูประชาบาลบางคน และหน่วยแม่สลิด ซึ่งเป็นลูกน้องและเพื่อนของนายเชียน ซูโอม (ซึ่งเป็นลูกผู้ใหญ่บ้านภายหลังได้เป็นกำนัน) ซึ่งไปทำลายแพญี่ปุ่นเป็นรายแรกและต้องหลบเข้าไปอยู่ในค่ายก่อนแล้วนั้นด้วย

ท่านข้าหลวงฯ ได้ชวนผมและนายอำเภอเมืองตาก ซึ่งขณะนั้นคือ คุณหยด รามสูต รวม ๓ คน ได้ขอยืมม้าจาก พ.ท.แซม อินทรสถิตย์ ผบ.พัน ร.๓๓ ซึ่งรู้เรื่องการสนับสนุนอยู่เบื้องหลังแล้ว เพราะเอกชนมีแต่ม้าต่างบรรทุกสินค้าเท่านั้น ม้าขี่ไม่มีม้าเทศเลย ท่านข้าหลวงฯ ได้เข้าไปร่วมปรึกษาหารือกับคณะเสรีไทยสายอังกฤษที่เข้ามาอยู่ (ที่ห้วยเหลือง) ในขณะนั้นแล้วคือ ร.ต.อรุณ สรเทศน์ (ภายหลังได้เป็นอธิการบดีมหาวิทยาลัยจุฬาฯ และเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม) และ ร.ต.ม.จ.การวิก จักรพันธ์ ส่วนผมและนายอำเภอ

เมืองตากได้ไปเยี่ยมคุณผู้มาอยู่ในค่าย ที่รู้จักก็คือ คุณลิขิตฯ, ร.ต.อ.สนั่นฯ และพี่ใหญ่ฯ เมื่อปรึกษาเสร็จ ท่านข้าหลวงฯ และนายทหารเสรีไทยสายอังกฤษทั้งสอง นายก็ออกมาร่วมตรวจค่าย ได้เวลาแล้วจึงกลับ

งานแรกคือ ท่านข้าหลวงฯ ได้แจ้งว่าทางค่ายขาดแคลนข้าวสารจึงมอบให้ท่านปลัดจังหวัดคือ ขุนสิริบูรณการ (ชัยย์ จารุจินดา) และผมไปจัดหาซื้อข้าวสารที่กำแพงเพชร และให้มาส่งไว้ที่บ้านกำนันบุญธรรมฯ ที่ประดางฯ อันเป็นต้นทางที่จะนำไปส่งที่ค่ายห้วยเหลือง การเดินทางไปติดต่อกำแพงเพชรในสมัยนั้น กระทำได้วิธีเดียวคือ นั่งเรือดอไป-กลับประมาณ ๒-๓ วัน เรือดอบรรทุกข้าวขึ้น มา ๒-๓ วัน ผู้นำข้าวมารองเข้าใจผิด นำข้าวสารมาส่งที่บริษัทจังหวัดฯ ซึ่งอยู่ทางด่านเหนือ ญี่ปุ่นทราบสงสัยว่าบริษัทฯ ทำไมจึงมีข้าวมาก ไม่เคยค้าข้าว จึงจำต้องแจ้งว่าบริษัทจังหวัดฯ มีหน้าที่ช่วยคนไทย จึงจำเป็นต้องมีข้าวสารสำรองไว้ เราจึงจำเป็นต้องขนกลับไปบ้านประดาง พร้อมทั้งซื้อของแห้งและอาหารของสดจากในเมืองส่งเพิ่มเติมไปด้วย ในระยะนั้นไม่มีทางรถยนต์ขนส่งจึงจำเป็นต้องบรรทุกช้างม้าซึ่งทำได้ครั้งเดียวก็ต้องเลิก โดยติดต่อขอให้ฐานทัพสัมพันธมิตรที่อินเตียจัดส่งเสบียงอาหาร ส่งมาพร้อมกับวัสดุและอาวุธยุทโธปกรณ์ต่าง ๆ ด้วย

งานครั้งที่ ๒ ท่านข้าหลวงฯ ได้มอบให้ “พี่ใหญ่” และผมนำท่านชั้น (ม.จ.ศุภสวัสดิ์วงศ์สนิท สวัสดิวัตน์) กับฝรั่งอีก ๑ ท่าน ขึ้นรถยนต์ผ่านสุโขทัยไปพิษณุโลก ลงเรียนตีไปกับใครอีกบ้างจำไม่ได้ มีเพื่อนผมอีกคนหนึ่ง ในขณะนั้นเป็นนายอำเภอเมืองพิษณุโลกคือ นายเรวัต (ละอ) เมฆทรงกลด ไปกรุงเทพฯ ส่งขึ้นที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ซึ่งเป็นค่ายกักกันเชลยต่างด้าว พบคุณประสิทธิ์ ลุลิตานนท์ และคณะเสรีไทยอีกหลายคน ผมจำไม่ได้ว่ามีใครบ้าง ในระยะติด ๆ กันนี้ ผมจำได้ว่ามีผู้มาเกี่ยวข้องกับทางจังหวัดตาก จากกรุงเทพฯ อีก ๒ คน เป็นนักหนังสือพิมพ์ คนอ้วนชื่อ ฉลวย ชัยทัต คนผอมชื่อ ประสิทธิ์ฯ (นามสกุลจำไม่ได้) ได้กลับกรุงเทพฯ พร้อมกันนี้ด้วย

งานครั้งที่ ๓ เป็นครั้งใหญ่และระยะเวลาานที่สุดคือการสร้างสนามบินที่ตำบลโป่งแดง อำเภอเมืองตาก ได้รับมอบจากท่านข้าหลวงฯ ให้ปลัดจังหวัดและผมคุมเจ้าหน้าที่ฝ่ายมหาดไทยและชาวบ้านจัดสร้างสนามบินลับ โดยปิด

ความลับว่าจะทำอะไรส่งเสริมให้ราษฎรมีอาชีพและเก็บกักอาหารไว้ให้ราษฎรตามนโยบายของบริษัทจังหวัดฯ

ในระยะเวลาดังกล่าวนี้ ทางต่างประเทศได้ส่งอาวุธให้เราได้เป็นจำนวนมากแล้ว เป็นอาวุธยิงเร็วทั้งสั้น ทางตากซึ่งเป็นสายอังกฤษ ได้ส่งพวกสแตน. คาร์ไบน์ มาเป็นส่วนใหญ่ ส่วนทางสุโขทัยซึ่งเป็นสายอเมริกัน มี เอ็ม ๓ และอาวุธประเภทอื่น ๆ อีกหลายอย่าง ปืน เอ็ม ๓ ถอดเป็น ๓ ส่วน พับเข้ากระเป๋ามีถือได้ ทางสุโขทัยได้มอบให้จังหวัดตากใช้ ๓ กระบอก คือท่านข้าหลวงฯ ท่านปลัดจังหวัด และผมใช้พกไปติดต่อนในที่ใดก็ได้ ส่วนอาวุธอื่นต้องเก็บไว้ที่ค่ายจะนำเข้าเมืองไม่ได้เพราะเตรียมไว้สำหรับนำไปใช้เฉพาะในวัน ตีเดียว เท่านั้น

ในระยะนี้ก็มีผู้เข้าออกมาจากสุโขทัยและกรุงเทพฯ มาติดต่อทางท่านข้าหลวงฯ หลายคนเสมอ ๆ ผมพบบ้าง ไม่ได้พบบ้าง แต่ส่วนมากเป็นพวกสุโขทัย ในระยะนี้ญี่ปุ่นได้มาตั้งค่ายใหญ่อยู่ที่สนามบินจังหวัดตากซึ่งตั้งอยู่ห่างจากตำบลโป่งแดงไม่เกิน ๒๐ กิโลเมตร ในระยะนี้จนเสร็จสิ้นสงคราม เราได้ผู้ช่วยเหลือสำคัญมากอีกคนหนึ่งเป็นนักเรียนไทยจบจากญี่ปุ่น ถูกส่งมาจากกรุงเทพฯ เพื่อช่วยเป็นล่ามประจำค่ายญี่ปุ่นจังหวัดตาก ชื่อ นายเกษมา (ดูเหมือนจบวิชาการประมง นามสกุลเป็นราชทินนามของท่านบิดา) บุคคลผู้นี้เป็นผู้ที่ส่งข่าวให้ทางเราทราบเกี่ยวกับความเคลื่อนไหวของทหารญี่ปุ่น เมื่อเราเห็นว่าจะปิดเรื่องการวางป่าเพื่อสร้างสนามบินที่โป่งแดงไม่ไหว จึงแจ้งต่อญี่ปุ่นว่าทางราชการได้มอบให้ปลัดจังหวัดและผู้จัดการบริษัทจังหวัดฯ มาวางป่าเพื่อจัดการปลูกพืชไร่ช่วยราษฎรที่อดอยาก ที่แรกเราก็สงสัยเหมือนกันว่าถ้าเราวางแล้วปลูกพืชลงไป เครื่องบินจะร่อนลงได้อย่างไร เขาชี้แจงให้เราทราบว่าเขามีตะแกรงเหล็กสี่เหลี่ยมมีรูปรังกลม ๆ ปลูกลงไปให้เต็มพื้นที่ เครื่องบินก็จะลงได้สะดวก ญี่ปุ่นไม่ทราบเรื่องนี้ เราจึงปล่อยให้เขามาคุมเราได้ทุกวัน ที่เราทราบที่ พอดางเสร็จเราก็เอาถั่วเขียวมาปลูก เมื่อพืชไร่ขึ้น ทางญี่ปุ่นหมดความสงสัย ก็ถอนทหารกลับไป เรื่องนี้ผมเพิ่งทราบจากท่านการวิกฯ ว่าญี่ปุ่นสงสัยหรือรู้เหมือนกันว่าเรา จะทำสนามบิน ได้ไปที่ไร่นั้น โดยนำผ้าบาง ๆ ไปตั้งรับทางลม บอกว่าไร่นี้ตั้งรับทางลมได้ดี พูดเป็นเชิงรู้เท่าทันเรา สนามบินนี้ไม่ได้ใช้เพราะญี่ปุ่นยอมแพ้เสียก่อน

งานครั้งที่ ๔ ท่านข้าหลวงฯ ได้มอบให้ท่านปลัดจังหวัดกับผมพาคุณปัทมา

ภัทรมสสถาน นายทหารเสรีไทยสายอังกฤษ (ซึ่งกระโดดร่มลงที่ตากพร้อมทั้ง พ.ต.โบราณ สมมิตร นายทหารอังกฤษ ในเดือนพฤษภาคม ๒๔๘๔) ไปส่งกรุงเทพฯ และให้ปลัดจังหวัดไปติดต่อราชการที่กรุงเทพฯ ด้วย ในระยะนั้นรถไฟสายพิษณุโลก-กรุงเทพฯ ไม่นั่นอนอน มีบ้างไม่มีบ้าง จึงเช่าเรือต่อจากจังหวัดตาก ตั้งใจว่าจะไปเช่าเรือยนต์ที่กำแพงเพชรเข้ากรุงเทพฯ อย่างช้า ๓-๔ วัน ก็คงจะถึง แต่ปรากฏว่าน้ำล้นแ่งมาก ลงเรือต่อจากตากถึงกำแพงเพชรใช้เวลา ๒ วัน แล้วเช่าเรือยนต์นายท้ายเกษม มีครูใหญ่โรงเรียนการช่างสตรี (คุณนิตยา) ขออาศัยไปด้วยอีกคน ก็ต้องเซ็นเรือกันอีก ต้องกินนอนกันกลางหาดทรายโดยอาศัยฝีมือคุณครูใหญ่และลูกสาวท่านปลัดจังหวัด ๒ คนช่วยทำอาหารให้ รอนแรมกันร่วม ๑๐ วัน จึงถึงกรุงเทพฯ เป็นการเดินทางที่ยาวนานที่สุดในการเข้ากรุงเทพฯ คราวนั้นได้นำคุณูปภัมภ์ ภัทรมสสถาน เข้าพบเจ้าหน้าที่เสรีไทยที่ธรรมศาสตร์โดยเรียบร้อย

บทสุดท้ายของพลพรรคเสรีไทยและญี่ปุ่นยอมจำนน

เมื่อญี่ปุ่นยอมจำนน และไทยได้ประกาศสันติภาพเมื่อวันที่ ๑๖ สิงหาคม ๒๔๘๔ แล้ว ทางผู้บังคับบัญชาชั้นสูงของหน่วยทหารญี่ปุ่นที่ตาก คงอยากจะแสดงน้ำใจต่อฝ่ายไทยโดยผ่านทางล่ามคือคุณเกษมฯ ว่าอยากจะเลี้ยงฝ่ายเราสักมื้อหนึ่ง เขาทราบดีว่าพวกเราเกลียดพวกเขามาก แต่เขาต้องการแสดงว่าเขาเป็นทหาร ต้องทำตามคำสั่งผู้บังคับบัญชาเท่านั้น เขาแพ้ ก็ยอมแพ้จริง ๆ ขอให้เห็นใจเขา อโหสิให้เขาบ้าง ความจริงเขาควรจะต้องต่อทาง ส.ส.หมั่ง สายชุ่มอินทร์ ซึ่งเขาเคยแสดงตัวว่าเขาเป็นหัวหน้าเสรีไทยที่ตากนี้ แต่เขาคงจะไม่รู้ และล่ามก็คงจะไม่รู้เหมือนกัน เพราะ ส.ส.หมั่งฯ ไม่เคยปรากฏตัวในงานเสรีไทย ญี่ปุ่นคงสับสนแต่ว่าในจังหวัดตากมีแต่ท่านข้าหลวงฯ, ปลัดจังหวัด และผมเท่านั้นที่เป็นตัวตั้งตัวตีจัดการเรื่องเสรีไทย โดยติดต่อกับกองบัญชาการฯ ที่กรุงเทพฯ และต่างประเทศ ญี่ปุ่นได้มาขอให้ผมจัดสถานที่เลี้ยงอาหารที่บริษัทจังหวัดฯ ซึ่งขณะนั้นอยู่ที่จวนเจ้าเมืองเก่าที่ท่าโพธิ์ เป็นเรือนไม้ ๒ ชั้น มีอาคารหลังเล็กอีก ๒ หลัง อยู่ด้านหน้า ชั้นบนกว้างขวางมาก จัดเลี้ยงกันได้พอ ชั้นล่างเป็นที่จัดทำอาหารได้สะดวก เพราะด้านหลังเป็นนอกชานกว้างติดแม่น้ำปิง หุงหาอาหารและล้างชามได้สะดวก ญี่ปุ่นมอบให้ผม และล่ามไปเรียนเชิญท่านข้าหลวงฯ และหัวหน้า

หน่วยราชการและผู้ที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ เพราะเขาไม่มีใครรู้จักใครมากนัก ที่แรกเราก็ไม่แน่ใจเหมือนกันว่าญี่ปุ่นจะมาไม่ไหนกันแน่ ท่านข้าหลวงฯ ได้เรียกนายเกษมา ล่ามไทยมาปรึกษาโดยละเอียดก่อน เพราะคุณเกษมา เคยอยู่ที่ญี่ปุ่นมานานพอที่จะรู้นิสัยใจคอคนญี่ปุ่นได้ดี จึงได้รับคำรับรองจากคุณเกษมา ว่าคงไม่มีอะไร และญี่ปุ่นก็ได้ให้คำรับรองต่อท่านข้าหลวงฯ ว่าเป็นความตั้งใจจริงของเขาที่จะจัดเลี้ยงขอกภัยแก่พวกเราอย่างจริงใจเท่านั้น เราไม่ต้องทำอะไรเลย ขอแต่ให้เตรียมสถานที่ให้เขาไว้เฉย ๆ เท่านั้น เขาจะจัดหาสัมภาระและอาหารดิบมาจัดปรุงแต่งอาหารให้อิ่ม และขอทราบจำนวนคน โดยพวกเขาจะมาเฉพาะนายทหารที่สมควรมาเท่านั้น เราจึงจัดสถานที่ไว้ให้ตามประสงค์ของเขา ปรากฏว่าในวันนั้นตั้งแต่เช้าจนบ่ายยังไม่มีทหารญี่ปุ่นคนใดมาติดต่อที่บริษัทฯ ประการใดเลย จนถึงประมาณ ๑๕.๐๐ น. ทหารญี่ปุ่นได้ขนส่งสัมภาระเครื่องครัว และอาหารดิบทั้งหมดมาจัดทำกันอย่างเต็มที่ที่นอกชานชั้นล่าง จนแล้วเสร็จทันเวลา ๑๗.๐๐ น. ซึ่งเป็นเวลานัดจัดเลี้ยง ผู้ที่ได้รับเชิญมาถึงพอดี นับตั้งแต่วันนั้นเป็นต้นมาพวกเราชาวตากทุกคนก็ได้รับความอบอุ่นจากชาวญี่ปุ่นทั่วถึงกันทุกคน ซึ่งตรงข้ามกับท่าทีของเขาก่อนหน้านี้ ซึ่งบั่นปึงท้อภัยโสมมาก จนเป็นที่เกลียดชังของคนไทยทั่วไป นอกจากผู้ได้รับประโยชน์จากญี่ปุ่นเท่านั้น

ผมลืมเล่าไปตอนหนึ่งที่ ม.จ.การวิก จักรพันธุ์ ทรงนิพนธ์ถึงคุณจินดา บุญยอาคม (ไม่ใช่ “จินดา”) ผู้พิพากษาที่ช่วยซ่อนขบวนรถยนต์ที่สัมพันธมิตรส่งมาให้ คุณจินดาฯ ผู้พิพากษามีภรรยาชื่อคุณสุกรีฯ เป็นพยาบาล เป็นรุ่นพี่ที่นับถือของผมมาก เราไม่รู้จะไปฝากของที่ไหนเพราะกลัวญี่ปุ่นจะไปตรวจ จึงต้องไปอาศัยท่านดังกล่าว ตำแหน่งราชการสุดท้ายของท่านได้ตำแหน่งสูงสุดถึงประธานศาลฎีกา และภายหลังเกษียณอายุราชการแล้วก็ได้รับโปรดเกล้าฯ เป็นองคมนตรี และเพิ่งจะสิ้นฯ ไปเมื่อต้นปี ๒๕๓๔ นี้ ส่วนคุณพี่สุกรีฯ ได้เป็นถึงท่านผู้หญิง ภายหลังจากที่ท่านจินดาฯ สิ้นไปแล้วในตอนกลางปี ๒๕๓๔ นั้นเอง คุณลิขิต อังคสุสิทธิ์ นั้นไปเป็นนายไพรชนีย์เขตเชียงใหม่ เพิ่งสิ้นชีวิตไปทั้งภรรยาด้วยเมื่อ ๓-๔ ปีมานี้เอง บุตรสาวคนโต คุณฉันทนาฯ เป็นหัวหน้าพยาบาลอยู่โรงพยาบาลสวนดอก ท่านข้าหลวงฯ ประจำจังหวัดตากคือ ท่านขุนลิเมะสิงห์สวัสดิ์ (ใหญ่ ลิเมะสิงห์) และท่านขุนสิริบุรานุการ (ชัยย์ จารุจินดา) ปลัดจังหวัดนั้นไม่

ทราบว่าคุณย้ายไปไหน รวมทั้งครอบครัวของคุณด้วย ไม่ทราบว่าท่านยังมีชีวิตอยู่หรือไม่ หากท่านผู้ใดทราบกรุณาแจ้งให้ผมทราบด้วย จักเป็นพระคุณ

ความจริง เมื่อประมาณกลางปี ๒๔๔๔ นี้ พลพรรคชาวค่ายเสรีไทย ซึ่งได้รับการฝึกอาวุธและรับอาวุธมาจากอเมริกาและอังกฤษ ได้เตรียมพร้อมที่จะต่อสู้กับญี่ปุ่นกันอย่างกระตือรือร้น ได้ทราบว่ามียุทธภัณฑ์ถึง ๓๐ แห่ง และส่วนมากยังมั่นใจว่าจะมีพวกเต็มใจช่วยอยู่เบื้องหลังอีกมากมาย เช่นที่ตากนี้ อย่างน้อยยังมีพรรคพวกกองทหารอีกถึง ๒ กองพัน ส่วนมากได้ชี้แจงไปทางเบื้องบนให้ได้ทราบว่าท่านได้แจ้งไปทางต่างประเทศแล้ว ให้ออกคำสั่งก่อน พลพรรคทั้งหลายจึงเฝ้ารอคอยวัน ดี.เคย์. อยู่ด้วยความเร่าร้อนใจ จนกระทั่งระเบิดปรมาณูถูกแรงลงที่ญี่ปุ่น พวกเราถึงเข้าใจว่าทำไมเราจึงต้องให้เรารอ ก่อน เพื่อเราจะไม่ต้องพลีชีพเสียเลือดเนื้อของพวกเราไปอีก นอกจาก ๑ ท่าน คือ คุณจำกั๊ด พลาญกูร ซึ่งไปถึงแก่กรรมในประเทศจีน ตามที่ผมได้กล่าวไว้ในตอนต้นแล้วนั้น อีก ๒ ท่านคือ คุณการเวก ศรีวิจารณ์ และคุณสมพงษ์ ศัลยพงษ์ ซึ่งกระโดดร่มลงไปภาคเหนือโดยปลอดภัย นำเครื่องสื่อสารวิทยุติดตัวมาพร้อมทองแท่งเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายหากติดขัดมาด้วย เพื่อมุ่งไปพบอธิบดีตำรวจ แต่จากความโลภของตำรวจผู้จับกุมนั้นได้ยิงทิ้งชิงทองไป จึงถึงแก่กรรมไปทั้ง ๒ คน ทั้ง ๓ ท่านนี้ได้รับพระราชทานยศเป็น พ.ต. และจารึกชื่อลงในอนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิ (ความจริงยังมีอีก ๑ ท่าน ผมรีบเขียนจึงยังมีได้ค้นหามาโปรดอกัยด้วย)

วันที่ ๒๕ กันยายน ๒๔๔๔ พลพรรคเสรีไทยประมาณ ๔,๐๐๐ นาย จากทั่วประเทศ ได้ทำการสวนสนามผ่านอนุสาวรีย์ประชาธิปไตย โดยมีนายปรีดี พนมยงค์ ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์และเป็นหัวหน้าขบวนการเสรีไทย เป็นประธาน ฯพณฯ ได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ในการจัดให้มีขึ้น ๓ ประการคือ

๑. เพื่อแสดงเปิดเผยให้เห็นเจตนาอันบริสุทธิ์ซึ่งได้ถือเป็นหลักในการรับใช้ชาติครั้งนี้ว่า ขบวนการนี้มุ่งเพียงจะทำหน้าที่ในฐานะที่เราเกิดมาเป็นคนไทย ซึ่งจะต้องสนองคุณชาติ เพื่อประโยชน์สุขของคนไทยทั้งมวลเท่านั้น ไม่ได้มุ่งหวังรางวัลทดแทนหรือทำเพื่อประโยชน์บุคคลหรือคณะใดโดยเฉพาะ

๒. แสดงให้สหประชาชาติเห็นว่าบรรดาอาวุธยุทธภัณฑ์ที่สัมพันธมิตรมอบให้แก่เสรีไทยมีอยู่ครบถ้วน ไม่สูญหาย

๓. แสดงให้เห็นถึงความพร้อมของขบวนการเสรีไทยในการสู้รบ หากจำเป็น อย่างน้อยก็มีจำนวนถึง ๔,๐๐๐ คน ที่ได้เข้าร่วมเสียสละชีวิตเพื่อชาติ โดยเต็มใจ หากมีการสู้รบอย่างจริงจังเกิดขึ้น

ขบวนการเสรีไทยซึ่งได้รับใช้ชาติมาตั้งแต่วันที่ ๔ ธันวาคม ๒๔๘๔ จึงถือว่าสลายตัวไป ณ บัดนั้น

เมืองตากปัจจุบัน

ผมใคร่จะกล่าวถึง “เมืองตาก” อันเป็นที่ตั้งค่ายฝึกพลพรรคเสรีไทย “ห้วยเหลียง” นี้สักเล็กน้อย ในปี ๒๔๘๖ เมื่อผมเข้ามาอยู่ในเมืองตากนั้น ใช้ถนนพิษณุโลก-ตาก ซึ่งระยะพิษณุโลก-สุโขทัยนั้นเพิ่งทำเสร็จใหม่ ๆ เพราะเดิมจากกรุงเทพฯ-ตาก ต้องนั่งรถไฟต่อไปชุมทางบ้านดารา ลงรถไฟที่สวรรคโลก (“บริษัทจังหวัดฯ” มีคลังสินค้าอยู่ที่อำเภอสวรรคโลกนี้) มีถนนจากสวรรคโลก-ตาก ๑๑๔ กิโลเมตร เป็นทางเส้นเดียวเท่านั้นที่มาสู่จังหวัดตาก ส่วนเส้นทางไปสู่อำเภอต่าง ๆ ยังไม่มีทางรถยนต์ ส่วนใหญ่ต้องเดินเท้าหรือขี่ม้าไป การเดินทางไปสู่ค่าย “ห้วยเหลียง” จึงต้องเดินทางด้วยเท้าย้อนลงไปหมู่บ้านประดาง ผ่านไปทางหมู่บ้านนาโบสถ์ แล้วจึงจะขึ้นเขาเลี้ยวขึ้นไปถึงหมู่บ้าน “ห้วยเหลียง” อันเป็นที่ตั้งค่ายได้ ดังที่กล่าวมาข้างต้นแล้วนั้น เส้นทางถนนพหลโยธิน กรุงเทพฯ-เชียงใหม่ เพิ่งเริ่มกฤษฎา

ปัจจุบันเมืองตากได้รับการพัฒนาให้ก้าวหน้าไปเป็นอย่างมาก มีสะพานข้ามแม่น้ำปิงทั้งสะพานจริงและสะพานแขวนถึง ๖ สะพาน ถนนพหลโยธิน กำลังทำอย่างน้อย ๔ เลน มีเส้นทางระหว่างประเทศ A1 และ A2 มาเป็นจุดตัดกัน ณ สี่แยกใหญ่ใกล้ศาลากลางจังหวัดตากนี้เอง ถนนสาย A1 ช่วงระยะตาก-อำเภอแม่สอด ได้เสร็จเรียบร้อยมานานแล้ว ส่วนสะพานข้ามแม่น้ำเมยวดีอันเป็นด่านกันพรมแดนระหว่างไทย-พม่า ได้เริ่มจัดสร้างกันมาหลายปี ผ่านอุปสรรคนานัปการ ผู้ที่วิ่งเดินช่วยผลักดันตั้งแต่เริ่มต้นมาจนสำเร็จนั้นเป็นลูกโคมคือ คุณอุตร ตันติสุนทร (อดีต ส.ส. และรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงสาธารณสุขและมหาดไทย) เพิ่งเปิดใช้เมื่อวันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๔๐ นี้เอง (แต่การข้ามและเส้นทางในพม่าก็ยังไม่เรียบร้อยจนในปัจจุบันนี้)

คณะที่ไปชมค่ายเสรีไทยที่จังหวัดตากถ่ายรูปร่วมกับหัวหน้าสำนักงานจังหวัดฯ
และ ผู้อำนวยการศูนย์ฯ หน้าทำการศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขา จังหวัดตาก

“ผาออก” ทางเข้าค่ายเสรีไทย บ้านห้วยเหล็ก

“น้ำตกทีลอซู” น้ำตกแห่งใหม่ ในจังหวัดตาก

คุณสมจิตต์ อินสิงห์ ประรากับผมว่าพวกเพื่อน ๆ เอกอัครราชทูตหลาย คนพร้อมครอบครัวอยากจะไปเที่ยว “ห้วยเหลือง” อันเป็นที่ตั้งค่ายฝึกพลพรรค ภาคเหนือหลายร้อยคนและรับอาวุธยุทธภัณฑ์ต่าง ๆ จากต่างประเทศเพื่อต่อต้าน ญี่ปุ่นด้วย ผมจึงแนะนำให้พบลูกโตมอีกท่านหนึ่งคือ คุณวินิต จันทโรภาส เป็น หัวหน้าสำนักงานจังหวัดตาก (ปัจจุบันย้ายไปจังหวัดนครสวรรค์แล้ว) ท่านจึง แนะนำไปขอรับความช่วยเหลือจาก ผอ.ศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขาดาก ที่ศูนย์ดอยมูเซอฯ อำเภอเมืองตากนี้ ศูนย์นี้แยกจากถนน A1 ช่วงตาก-แม่สอด นี้ ตรงประมาณ ก.ม. ที่ ๒๙ ตรงร้านค้าชาวไทยภูเขา ปากทางแยกนั้นเอง

จากศูนย์ไปยังหมู่บ้าน “ห้วยเหลือง” ประมาณ ๒๕ กิโลเมตร ทางขึ้นลง เขายังไม่สะดวกดีนัก ต้องไปในฤดูแล้ง ต้องใช้เดินทางโดยรถ 4 Wheel Drive ใช้เวลาประมาณ ๑ ชั่วโมงครึ่ง หมู่บ้านนี้เป็นหมู่ที่ ๕ ตำบลแม่ท้อ อำเภอเมือง ตาก (ผู้ใหญ่บ้านปัจจุบันชื่อ นายวิภพ ทองสุระวีโรจน์)

ในฤดูแล้ง ปี ๒๕๔๐ คุณสมจิตต์ฯ และคุณวินิตฯ จึงเป็นคณะแรกที่ได้ นำเพื่อน ๆ คณะทูตลูกชาวโตมและครอบครัวเดินทางไปเยี่ยมหมู่บ้านอันเป็น ประวัติศาสตร์สำคัญแห่งนี้ได้พบธรรมชาติอันร่มเย็นดินฟ้าอากาศหนาวเย็นตลอดปี ทิวพฤษภรณ์ น้ำใสไหลเย็น มีถ้ำอยู่อีกถึง ๓ แห่ง ยังไม่มีเวลาสำรวจได้ทั่ว จึงใคร่จะขอถือโอกาสนี้ขอเรียนเสนอท่านผู้อำนวยการส่งเสริมการท่องเที่ยว ได้ โปรดพิจารณาหาแนวทางแนะนำส่งเสริมให้ชาวไทยและชาวต่างประเทศได้ใช้ สถานที่นี่เป็น “จุดขาย” เพิ่มขึ้นได้อีกแห่งหนึ่ง เพิ่มขึ้นจาก “น้ำตกทีลอซู” ที่ อำเภออุ้มผาง ซึ่งเป็นน้ำตกพบใหม่ที่ใหญ่ที่สุดในเอเชียอาคเนย์ และมีผู้ไปท่องเที่ยวจำนวนมากไปแล้วนั้น คงจะเป็นผลดีแก่การท่องเที่ยวได้อีกประการหนึ่ง อย่างแน่นอน ทั้งนี้เป็นการเพิ่มเติมจากสิ่งสำคัญที่ใหญ่ที่สุดในประเทศไทยซึ่งมีอยู่ในจังหวัดตากนี้ เป็นการเพิ่มเติมขึ้นอีกประการหนึ่ง จากจำนวนที่มีอยู่เดิมแล้ว นั้น เช่น “เขื่อนภูมิพล” ที่อำเภอสามเงา และ “พระพุทธรูปหินอ่อน” ที่อำเภอ แม่ระมาด ฯลฯ

ชาวเมืองตากอันเป็นเชื้อสายของบวรารองค์สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ซึ่งสิงสถิตเป็นใหญ่อยู่ ณ จังหวัดตากนี้ ยินดีต้อนรับท่าน และขออำนวยความสะดวกให้ท่านที่มาเยือนและปรารถนาติดต่อเมืองตากนี้ จงมีความสุขความเจริญ ด้วย จตุรพิศพรชัยทุกประการ เทอญ. ●

“มหาวิทยาลัยย่อมอุปมาประดุจบ่อน้ำ บำบัดความกระหาย
ของราษฎร ผู้สมัครแสวงหาความรู้อันเป็นสิทธิ และ
โอกาสที่เขาควรมีควรได้ตามหลักแหล่งเสรีภาพในการ
ศึกษา...”

คำกราบทูลของท่านผู้ประศาสน์การ
ในพิธีเปิดมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง
เมื่อวันที่ ๒๗ มิถุนายน ๒๔๗๗

ปรัชญาคืออะไร

ศรีใจ พนมมาดี

ข้อ ๑. คำว่า *ปรัชญา* เป็นคำสันสกฤต ซึ่งตรงกับคำบาลี “*ปัญญา*” ความหมายเดิมของคำนี้คือ *ความรู้แจ้ง, ความรอบรู้, ความสุขุม, ความฉลาด*

ข้อ ๒. เมื่อประมาณ ๘-๙ ปี ก่อนเปลี่ยนการปกครอง พ.ศ. ๒๔๗๕ ได้มีผู้นำเอาคำ *ปรัชญา* มาใช้เป็นศัพท์ เพื่อเทียบชื่อของวิชาที่เรียกเป็นภาษาอังกฤษว่า Philosophy (ออกสำเนียง “*ฟิโลสโซฟี*”) ครั้นแล้วพจนานุกรมและพจนานุกรมของทางราชการได้บรรจุคำนี้ไว้ในหนังสือเหล่านั้น โดยให้ความหมายของคำนี้ตามความหมายของคำอังกฤษ “*ฟิโลสโซฟี*” ที่ปรากฏอยู่ในพจนานุกรมภาษาอังกฤษบางเล่ม ดังจะเห็นได้จากการที่พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานแสดงไว้ ดังนี้

ปรัชญา (ปรัดยา) (น.) วิชาว่าด้วยหลักแห่งความรู้และความจริง (ส.)
(อ. Philosophy)

ดังนั้น คำ *ปรัชญา* ที่ใช้ในประเทศไทยขณะนี้จึงมีความหมายตามคำ “*ฟิโลสโซฟี*” ในภาษาอังกฤษไปเสียแล้ว มิใช่ความหมายเดิมที่ตรงกับคำว่า “*ปัญญา*” ในภาษาบาลีตามที่กล่าวในข้อ ๑.

ข้อ ๓. *ปรัชญา* มีหลายสำนัก สำนักหนึ่ง ๆ ก็นิยามคำ “*ฟิโลสโซฟี*” ไว้เฉพาะจึงมีคำนิยามผิดเพี้ยนระหว่างสำนักนั้น ๆ บุคคลหรือคณะบุคคลใดที่แต่งพจนานุกรมภาษาอังกฤษก็นิยามคำ “*ฟิโลสโซฟี*” ให้สอดคล้องกับสำนักที่ตนเลื่อมใส ดังนั้นความหมายของ *ปรัชญา* ในข้อ ๒. จึงเป็นไปตามคำนิยามของสำนักใดสำนักหนึ่ง

ข้อ ๔. คำว่า “*หลักแห่งความรู้*” นั้น พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานอาจแปลมาจากคำอังกฤษ “*นอลิดจ์*” (Knowledge) ซึ่งถ้าเทียบกับคำบาลีแล้วได้แก่ คำว่า “*วิชา*” หรือสันสกฤต “*วิชญา*” ส่วนคำว่า “*ความจริง*” พจนานุกรมฉบับนั้นอาจแปลมาจากคำอังกฤษ “*ทรูธ*” (Truth) ซึ่งตามความหมายสามัญได้แก่ “*ความจริง*” หรือ “*สัจธรรม*” แต่ในทาง *ปรัชญา* นั้นหลายสำนัก

ใช้ไปในความหมายเช่นเดียวกับคำว่า “เรียลลิตี้” (Reality) คือ สิ่งแท้ หรือ สภาวะที่แท้ ซึ่งถ้าจะเทียบคำบาลีก็น่าจะได้แก่คำ “สุทธิ”

ท่านผู้อ่านจะเห็นได้ต่อไปเบื้องหน้าว่าขอบเขตของวิชานี้มีใช้จำกัดอยู่เพียงที่กล่าวข้างบนเท่านั้น

ควรสังเกตว่า แม้ในขณะนี้เราจะยังพิจารณาไปไม่ถึงว่าประเด็นของวิชานั้นมีอะไรบ้าง คือจะถือเอาค่านิยมของราชบัณฑิตยสถานว่า “วิชาว่าด้วยหลักแห่งความรู้และความจริง” เท่านั้นก็ตาม เราก็จะเห็นได้ว่ามนุษยชาติที่พัฒนามาแล้วตั้งแต่โบราณกาลย่อมแสวงหาความรู้ที่กล่าวนี้ และคนไทยเราก็มิได้ยกเว้นจากการนั้น ฉะนั้นเรื่องของวิชา “ฟิสิกส์โซฟี” จึงต้องมีอยู่แล้วในประเทศไทย โดยมีชื่อเป็นภาษาไทยหรือภาษาสันสกฤตบาลีที่คนไทยได้รับเอามาเป็นภาษาไทย การตั้งศัพท์ใหม่ว่า “ปรัชญา” อาจทำให้บางท่านเข้าใจผิดไปได้ว่าเป็นวิชาใหม่ที่ยังไม่เคยได้ยินมาก่อน

อย่างไรก็ตาม เมื่อพจนานุกรมของราชบัณฑิตยสถานได้รับรองบัญญัติคำ “ปรัชญา” ให้มีความหมายตรงกับคำ “ฟิสิกส์โซฟี” ในภาษาอังกฤษ และโดยเฉพาะไม่ผิดความหมายถึงกับตรงกันข้าม เราจึงอาจใช้คำ “ปรัชญา” เสมือนเป็นสัณญาณชนิดหนึ่งที่มีความหมายตรงกับคำว่า “ฟิสิกส์โซฟี”

ส่วนการค้นคว้าหาความหมายของคำ “ปรัชญา” ปัจจุบันนี้จักต้องเป็นไปตามคำ “ฟิสิกส์โซฟี” แล้วเปรียบเทียบกับคำที่คนไทยเราเคยใช้มาก่อนในเรื่องนั้น

ข้อ ๕. สำหรับท่านที่สนใจในการเทียบเคียงศัพท์ทางปรัชญายุโรปที่สืบมาจากภาษากรีกโบราณและลาตินฝ่ายหนึ่ง กับศัพท์ไทยที่สืบมาจากสันสกฤตและบาลีอีกฝ่ายหนึ่ง โปรดสังเกตด้วยว่า ภาษากรีก, ลาติน, สันสกฤต, บาลี, เป็นภาษาที่อยู่ในตระกูลภาษา “อินโดยูโรเปียน” ด้วยกัน หลายคำมีมูลมาจากที่เดียวกัน แต่เนื่องจากเผ่าต่าง ๆ แห่งตระกูลนี้กระจัดกระจายแยกย้ายกันไป จึงมีการพัฒนารูปภาษาและความหมายผิดเพี้ยนกันได้

นอกจากนั้น ภาษาทั้ง ๔ นี้ มีสัญลักษณ์ที่เปลี่ยนแปลงคำโดยวิภัติ และการแผลงสระพยัญชนะและการเปลี่ยนแปลงอื่น ๆ ซึ่งแม้แต่ในสาขาภาษา

หนึ่ง ๆ นั้นเองก็ทำให้เห็นรูปของคำแตกต่างกัน เช่นคำว่า “พุทธ” ในภาษาบาลีนั้น ถ้าใช้เป็นคำ *ประธาน* ก็เป็น “พุทธโธ” ถ้าใช้เป็นว่า *ไปกับพระพุทธเจ้า* ก็เปลี่ยนวิภัติเป็น “พุทธเณ” ถ้าพูดว่า *ถวายของแก่พระพุทธเจ้า* ก็เปลี่ยนวิภัติเป็น “พุทธสฺส” ฯลฯ ส่วนสระนั้นก็เปลี่ยนแปลงได้ เช่นคำไทยที่มาจากสันสกฤตเปลี่ยน “โอสาน” เป็น “ออสาน” เป็นต้น ในระหว่างกรีกโบราณกับสันสกฤตก็มีการแผลงศัพท์ เช่นคำว่า “สว” ในภาษาสันสกฤตที่แปลว่า *ตนของตน* นั้นแผลงเป็น “โส” ซึ่งตรงกับคำกรีกโบราณ “โซ” (หรือ “โส”)

ดังนั้น แม้ว่าภาษาทั้งสี่นี้จะอยู่ในตระกูลเดียวกัน แต่รูปภายนอกอาจเพี้ยนกัน ส่วนมูลศัพท์ของหลายคำยังคงคล้ายกันอยู่ นำสังเกตว่าอักษรสันสกฤตที่เขียนเป็นอักษรโรมันว่า DH หรือเขียนเป็นพยัญชนะไทย “ธ” นั้น กรีกโบราณออกสำเนียง “ส”, BH (ภ) และ P (ป) กรีกโบราณออกสำเนียง “ฟ”, สระ “โธ” สันสกฤตนั้นบางทีกรีกโบราณออกสำเนียง “โธ” ยาว บางทีออกสำเนียง “โธะ” บางทีออกสำเนียงเป็น “อด”

อนึ่ง ในการศึกษาค้นคว้าความหมายของคำอังกฤษ “ฟิโลสโซฟี” เป็นการจำเป็นที่ต้องอ้างคำในภาษาต่างประเทศบ่อยครั้ง ผู้เรียบเรียงหนังสือเล่มนี้ได้พยายามเขียนทับศัพท์คำเหล่านั้นตามอักษรวิธีไทย แต่ต้องขอทำความเข้าใจกับผู้อ่านไว้ก่อนว่าการใช้อักษรไทยทับศัพท์เช่นนั้นจะให้ออกสำเนียงตรงเพ่งทีเดียวไม่ได้ เพราะอักษรวิธีของไทยต่างกับของภาษาต่างประเทศเหล่านั้น ทำนองกลับกันคือ ถ้าคนอังกฤษใช้อักษรของเขาเขียนทับศัพท์ไทยก็ผิดเพี้ยนไปได้มาก แม้ภาษาต่างประเทศนั้น ๆ เอง เช่นภาษาอังกฤษ ก็ปรากฏว่าชนชาติที่พูดภาษาอังกฤษด้วยกันแต่ออกสำเนียงต่างกัน เช่นออสเตรเลียและอเมริกันออกสำเนียงอังกฤษต่างกับคนที่อยู่ในสหราชอาณาจักร และคนอังกฤษที่อยู่ในสหราชอาณาจักรเองก็ออกสำเนียงผิดเพี้ยนกันตามท้องที่หรือเผ่าที่มีสัญลักษณ์เฉพาะได้ อนึ่งภาษากรีกโบราณและลาตินนั้นชาวยุโรปปัจจุบันออกสำเนียงผิดเพี้ยนกันอยู่หลายวิธี อาทิ วิธีอังกฤษ, วิธีฝรั่งเศส, วิธีอิตาลี, วิธีกรีกปัจจุบัน, วิธีอเมริกัน เช่นคำลาตินที่ลงท้ายด้วย UM นั้นบางวิธีออกสำเนียง “อัม”, บางวิธี “ออม”, บางวิธี “อุม” ดังนั้น การเขียนทับศัพท์กรีกลาตินในหนังสือเล่มนี้จึงเป็นเพียงสำเนียงโดยประมาณเท่านั้น เช่น UM เราทับศัพท์เป็น “อุม” สระ IA ในภาษากรีก

โบราณไม่ใช่สระควบ เช่น PHIA เราก่อคำเนียง “เพีย” หนึ่ง เพื่อความสะดวกของผู้อ่านส่วนมากในประเทศไทย เราจึงทับศัพท์กรีกด้วยอักษรโรมันไว้ แทนการเขียนด้วยอักษรกรีก

ข้อ ๖. คำอังกฤษ “ฟิโลสโซฟี” แห่งยุคใหม่สืบมาจากคำอังกฤษยุคกลางที่ยืมเอาคำฝรั่งเศสโบราณ Philosophie, Filosofie (ฟีโลโซฟี) มาใช้ คำฝรั่งเศสโบราณนี้มาจากคำลาติน Philosophia (ฟีโลโซฟิยา) ที่แผลงมาจากคำกรีก φιλοσοφία (ฟิโลสโซเฟีย)

พจนานุกรมภาษาอังกฤษบางเล่มยอมบอกไว้ว่า คำกรีก “ฟิโลสโซเฟีย” ประกอบด้วยศัพท์ “ฟิโลส” กับ “โซเฟีย” “ฟิโลส” เทียบกับคำอังกฤษ Loving of คือ ความรัก หรือ ความพอใจ สิ่งใดสิ่งหนึ่ง “โซเฟีย” เทียบกับคำอังกฤษ “วิสดม” (Wisdom) และถ้าเปิดพจนานุกรมภาษาสันสกฤตเป็นอังกฤษก็จะพบคำว่า “ปรัชญา” มีความหมายหลายอย่าง รวมทั้ง “วิสดม” ด้วย ดังนั้น บางท่านอาจคิดว่าคำอังกฤษ “ฟิโลสโซฟี” พบกับคำปรัชญาได้ที่คำ “วิสดม”

คำ “วิสดม” เป็นคำในตระกูลแองโกลแซกซอน หมายความว่า การวินิจฉัยอย่างถูกต้อง, ปัญญา, ความฉลาด

เมื่อเอาคำว่า “ปรัชญา” เทียบกับคำ “วิสดม” แล้ว, ก็ยังขาดคำเทียบอีกคำหนึ่ง คือคำ “ฟิโลส” ซึ่งแปลว่า ความรัก หรือ ความพอใจในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง คำนี้นำหน้าคำ “โซเฟีย” อันเป็นประเด็นสำคัญของการที่ชาวกรีกโบราณได้ประกอบศัพท์นั้นขึ้น แทนที่จะใช้ “โซเฟีย” ลอย ๆ

ข้อ ๗. วิชาที่ชาวอังกฤษเรียกว่า “ฟิโลสโซฟี” นั้นได้เริ่มจับความมาตั้งแต่บรรดาศณะของ ธาลีส (Thales) เมธีกรีกโบราณแห่งสำนัก “ไอโอเนียน” (Ionian) ธาลีสมีชีวิตอยู่ประมาณระหว่าง ๖๔๐ ปีก่อน ๕๔๕ ปีก่อนพระเยซูเกิด สำนักนั้นได้ทำการค้นคว้าว่าธาตุหรือสารใดเป็นสมุฏฐานแห่งโลกและสิ่งทั้งหลาย

ก. ในสมัยธาลีสและสมัยของเมธีกรีกคนต่อ ๆ มาอีกกว่า ๑๐๐ ปีนี้มิได้มีศัพท์ที่ใช้เรียกเรื่องที่เมธีกรีกโบราณค้นคว้านั้นว่าเป็นเรื่องไร ความเห็นของเมธีต่าง ๆ มีอยู่ในเรื่องที่เรียกว่า บทสาธยาย บ้าง หรือ บทความ อื่น ๆ บ้าง

แต่สำหรับตัวท่านนักปราชญ์เหล่านั้นได้รับการยกย่องของชาวกรีกเรียกท่านว่า “โซฟิส” σοφισ

คำว่า “โซ” แปลว่า *ตนของตน* ซึ่งตรงกับสันสกฤต “สว” (ในภาษาสันสกฤตเปลี่ยนสระ โอ เป็น “อว” คือการเปลี่ยนโดยวิधिพทฺธิ เช่น “โอสาน” เปลี่ยนเป็น “อวสาน”

คำว่า “ฟิส” มาจากคำว่า ฟิส ५०๘ ออกสำเนียง “โอิ” ยาว แปลว่า *แสงสว่าง* (ในภาษาสันสกฤตสระ “โอิ” ยาวเปลี่ยนเป็น “โอิ” เสียงสั้น หรือเป็นสระ “โอะ” ได้) คำนี้มีที่มาอย่างเดียวกับคำว่า “โพธ” และ “โพธิ” ในภาษาสันสกฤต ซึ่งเดิมหมายถึง *แสงสว่าง, กระจ่างแจ้ง* แล้วต่อมาวิวัฒน์เป็น *ความรู้แจ้ง, ความเข้าใจ*

“โซฟิส” หมายถึง *ผู้กระจ่างแจ้งโดยตนเอง หรือ ผู้ตรัสรู้*

ข. ในกลางศตวรรษที่ ๕ ก่อนคริสตกักราชได้เกิดมีอาจารย์กรีกจำพวกหนึ่งที่ทำการสอนโดยเรียกเก็บเงินค่าเล่าเรียน ชาวกรีกโบราณเรียกอาจารย์จำพวกนี้ว่า “โสฟิสติส” (Sophistes) ซึ่งภาษาอังกฤษแผลงเป็น “โซฟิสต์” (Sophist)

ค. โสเครติส (Socrates) ซึ่งมีชีวิตอยู่ประมาณระหว่าง ๔๙๖ ปีถึง ๓๙๙ ปีก่อนคริสตวรรษได้เรียกตนเองเป็นการถ่อมตนว่า “ฟิลลโซฟิส” (Philosophos)

“ฟิลล” (Philos) แปลว่า *ความรัก, ความพอใจ* ฯลฯ ซึ่งเทียบได้กับคำ “พิลาส” หรือ “วิลาส” ในภาษาสันสกฤต

“โซฟิส” คือ *ผู้รู้* (ดูในข้อ ก.)

ถ้าจะแปลตามมูลศัพท์ก็คือ *ผู้รักที่จะรู้แจ้ง* โสเครติสออกตัวว่าตนมิได้อวดอ้างว่ารู้อะไรทั้งหมด, แต่จำกัดอยู่ในเรื่อง *วิชาที่ให้ผู้ศึกษาบรรลุถึงซึ่งกุศลกรรม หรือ การบำเพ็ญความดี* เท่านั้น

ง. ในระหว่างศตวรรษที่ ๕ ก่อน ค.ศ. ได้มีนักประวัติศาสตร์กรีกบางคนได้ใช้ศัพท์ “ฟิลลโซฟิส” เพื่อหมายถึง *การแสวงที่จะรู้แจ้งเห็นจริง*

จ. พลาโต (Plato) ประมาณ ๔๒๗-๓๖๐ ปีก่อน ค.ศ. ได้ให้ความหมายของการเป็น “ฟิลสโซฟอส” และวิชา “ฟิลสโซเฟีย” ไว้โดยสืบเนื่องจากทรรศนะจิตธรรมของพลาโต

พลาโตเห็นว่า *เหนือโลกที่สามัญชนสัมผัสได้โดยสามัญวิสัย* นั้นมี *โลกแห่งอภิจิตที่มีอิทธิ* ซึ่งเป็นสิ่งแท้จริง หรือเป็นสภาวะคงอยู่เป็นนิรันดร์ อันเป็นสมมุติฐานของโลกและสิ่งทั้งหลาย บุคคลจะเข้าถึงซึ่งภาวะดังกล่าวนี้ได้ก็โดยยกระดับจากสามัญวิสัยเข้าสู่ *ความรู้ที่แท้จริง* ในการนี้จะทำได้ต่อเมื่อมี “ฟิลส” คือ “ความรัก” ในสิ่งแท้จริง หรือ *สภาวะ*

พลาโตจึงได้ให้ความเห็นว่า “ฟิลสโซฟอส” นั้นต่างกับ “โซฟอส” คือ “โซฟอส” เป็น แต่เพียงอาศัยปรากฏการณ์และความสัมผัสจากรูปรธรรมเท่านั้น ส่วน “ฟิลสโซฟอส” นั้นเป็นบุคคลที่มี “ความรัก” ในสิ่งที่แท้จริง และเข้าใจว่าสิ่งนั้นทรงอยู่เป็นนิรันดร์

เราจะเห็นได้ว่า คำ “ฟิลส” ที่นำหน้าคำ “โซฟอส” มีนัยดังได้กล่าวมานี้ ซึ่งถ้าจะเล็งถึงสาระแล้วน่าจะเป็นความรักขั้นที่เรียกว่า “ศรัทธา”

ครั้นแล้วพลาโตได้นิยามคำ “ฟิลสโซเฟีย” ว่า “*การแสวงที่จะรู้แจ้งเห็นจริงว่าอะไรเป็นยอดแห่งสภาวะทั้งหลาย*” หรือนัยหนึ่งการแสวงที่จะรู้แจ้งเห็นจริงถึง “อภิจิต” ซึ่งเป็นยอดสูงสุดของสภาวะทั้งหลาย

คำนิยามต่าง ๆ ของพลาโตดังกล่าวได้รับความนิยมในบรรดาศาสนาศิษย์และผู้ที่เจริญรอยตามพลาโต, แต่นักปรัชญาฝ่ายที่ถือว่า *ฮาตุ* หรือ *สวาร* เป็น *สมมุติฐาน* นั้นยังมีอยู่อีกมากที่ไม่ยอมเห็นด้วย อย่างไรก็ตาม ปรัชญาของพลาโตมีอิทธิพลเหนือสำนักปรัชญากรีก “*สโตอิค*” และศาสนาคริสต์ที่ได้พัฒนา *อภิจิต* ของพลาโตมาเป็น *อภิตเวา* (God) หรือ พระเจ้า ดังนั้นคำนิยามของพลาโตจึงมีอิทธิพลเหนือนักปรัชญาคริสเตียนในสมัยต่อมา

(ถ้าผู้ใดนึกสนุกอยากอาศัยคำสันสกฤตประกอบเป็นศัพท์ไทยขึ้นใหม่อย่างช้า ๆ เพื่อถ่ายทอดให้ตรงกับมูลศัพท์กรีกโบราณ ก็น่าจะถ่ายทอดวิชาที่กรีกโบราณเรียกว่า “ฟิลลอสโซเฟีย” ซึ่งอังกฤษแผลงเป็น “ฟิลลอสโซฟี” นั้น ว่า “ฟิลลอสสว-ไพธ” หรือ “ฟิลลอสโสไพธ” หรือ “วิลลอสสวไพธ” หรือ “วิลลอสโสไพธ” แต่การประกอบศัพท์ไทยขึ้นใหม่เพื่อถ่ายทอดศัพท์ต่างประเทศนั้นเราควรถือเอา *สวาร* แห่งความหมาย ยิ่งกว่า “*มูลศัพท์*” ที่พัฒนาต่อมาในระหว่างเวลากว่า ๒ พันปี)

ข้อ ๘. ถ้าเราพิจารณาถึงขอบเขตแห่งวิชาที่ชาวกรีกเรียกว่า “ฟิสิกส์-โซเฟีย” หรือปรัชญาของกรีกโบราณนับตั้งแต่สมัยฮาลิส (๑๐๐๐ ปีก่อน ค.ศ.) จนกระทั่งสำนักปรัชญาทั้งหลายของกรีกต้องถูกยุบเลิกเมื่อคริสต์ศักราช ๕๒๗ โดยจักรพรรดิจูสดีเนียนแห่งจักรภพโรมันบูรพาซึ่งมีอำนาจเหนือดินแดนกรีกนั้นแล้ว, จะเห็นได้ว่าวิชานั้นมิได้จำกัดอยู่เพียงวิชา ว่าด้วยหลักแห่งความรู้และความจริงเท่านั้น คือมีเขตกว้างขวางมาก แม้เมื่อบางคนจะค้นคว้าไม่ครบทุกอย่างหรือจำกัดแต่เพียงบางอย่างก็ตาม แต่เมื่อประมวลเข้าด้วยกันแล้วปรากฏว่ามีประเด็นสำคัญดังต่อไปนี้

ก. *สมมุติฐานของโลกและสิ่งทั้งหลาย* เมื่อบางสำนักค้นคว้าจาก *ธาตุ* และ *สสาร* เช่นบางคนเห็นว่า “น้ำ”, บางคนเห็นว่า “ลม”, บางคนเห็นว่า “ไฟ”, บางคนเห็นว่า “ดิน, น้ำ, ลม, ไฟ” บางคนว่า “*ปรมาณู*” เป็นสมมุติฐานของโลกและสิ่งทั้งหลาย เมื่อบางสำนักค้นคว้าจากสภาวะทางจิต, เช่นบางคนเห็นว่า “*อภิจิต*” บางคนเห็นว่า “*โลกธาตุ*” บางคนเห็นว่า “*อภิทเวา*” หรือ “*พระเจ้า*” เป็นสมมุติฐานของโลกและสิ่งทั้งหลาย ฯลฯ

ข. *อาการของโลกและสิ่งทั้งหลาย* เมื่อบางสำนักเห็นว่าโลกและสิ่งทั้งหลายเปลี่ยนแปลงไปตามธาตุและสสารที่ตนเห็นว่าเป็นสมมุติฐาน เมื่อบางสำนักเห็นว่าโลกและสิ่งทั้งหลายเปลี่ยนแปลงไปตามการดลบันดาลทางจิต เช่นตามอภิจิต, ตามโลกธาตุ, ตามพระเจ้า

ค. *วิธีรู้แจ้งเห็นจริงในสภาวะทั้งหลาย* เมื่อบางสำนักอาศัยวิธีสัมผัสตามสามัญวิสัย บางสำนักอาศัยวิธีสักัจฉาทงคำพูด (ไดอาเล็คติเก DIALEKTIKE) บางสำนักได้พัฒนาวิธีสักัจฉาทงคำพูดมาเป็นวิธีสักัจฉาในความคิดหรือตรรกวิทยา บางสำนักใช้วิธียึดมั่นในศรัทธาที่มีต่อบุคคลหรือลัทธิพิเศษใด

ง. *จริย คือการที่มนุษย์ควรปฏิบัติ* บางสำนักกล่าวเฉพาะการปฏิบัติของมนุษย์ส่วนตน บางสำนักกล่าวถึงการปฏิบัติของมนุษย์ต่อเพื่อนมนุษย์ บางสำนักกล่าวถึงการปฏิบัติของสังคมแห่งมนุษยชาติด้วย

จ. *โดยเฉพาะอาริสโตเติล เห็นว่าบุคคลจะรู้แจ้งเห็นจริงได้ก็ต้องศึกษาให้มีความรู้ในวิทยาต่าง ๆ* ซึ่งจัดออกเป็น ๒ ประเภทใหญ่คือ

ประเภทที่ ๑ พิลสโซเฟียชั้นที่ ๑. ได้แก่วิชา “*มาติกา*” หรือ “*แม่บท*” (*First Principle*) คือการศึกษาถึง *สมมุติฐานแห่งโลกและสิ่งทั้งหลาย* ภายหลังจากที่อริสโตเติลตายแล้วสานุศิษย์ได้จัดรวบรวมคำสั่งสอนของอาจารย์ไว้เป็นหมวด ๆ โดยเฉพาะคำสอนว่า “*มาติกา*” นั้นได้จัดเข้าไว้ภายหลังหมวดที่ว่าด้วยฟิสิกส์ จึงให้ชื่อหมวดนั้นว่า “*เมตาตะ ฟิสิกส์*” คือ “*ภายหลังวิชาฟิสิกส์*” (คำว่า “*เมตา*” ในภาษากรีกแปลว่า “*ภายหลัง*” ต่อมา คำนี้ได้พัฒนาเป็นคำอังกฤษ “*เมตาฟิสิกส์*” ซึ่งสำนักปรัชญาต่างได้นำไปใช้ตามความหมายต่าง ๆ กัน เช่นบางสำนักใช้ในความหมายถึง *สิ่งที่อยู่พ้นจากโลกมนุษย์*, บางสำนักใช้ในความหมายถึง *สิ่งที่คงอยู่กับที่ไม่เปลี่ยนแปลง*, บางสำนักใช้ในความหมายถึงสิ่งที่พ้นวิสัยของโลก

ถ้าพิจารณาสาระของทฤษฎีต่าง ๆ ที่ใช้คำ *เมตาฟิสิกส์* ดังกล่าวแล้วก็เป็นเรื่อง *ค้นคว้าหาสมมุติฐานของโลกและสภาวะทั้งหลายนอกเหนือจากการสัมผัสได้จากปรากฏการณ์ตามธรรมชาติ* โดยตั้งศรัทธาเชื่อว่า *มีสิ่งแท้จริงหรือสภาวะที่ตั้งอยู่กับที่เหนือโลกและปรากฏการณ์ธรรมชาติ* ดังนั้นคำว่า “*เมตาฟิสิกส์*” ควรแปลเป็นไทยว่า “*นอกเหนือธรรมชาติ*”

ประเภทที่ ๒ พิลสโซเฟียชั้นที่ ๒. ได้แก่วิชาต่าง ๆ มากมาย อาทิวิชาฟิสิกส์ ซึ่งในสมัยกรีกโบราณหมายถึงวิชาต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับธรรมชาติอย่างกว้างขวาง เป็นต้นว่า เคมี, ดาราศาสตร์, อุตุนิยมศาสตร์, โลกทฤษฎีศาสตร์, พฤษศาสตร์, สัตวศาสตร์, ชีววิทยา, จิตวิทยา, คำนวณ, สุนทรพจน์ศิลป์, จริยวิทยา, การเมือง เครื่องมือแห่งการที่จะรู้แจ้งซึ่งสานุศิษย์ของอริสโตเติลเรียกว่า “*ออร์گانอน*” อันรวมทั้งวิจารณ์ศิลปะและศิลปะแห่งสภาภิบาล ที่เรียกว่า “*ไดอาเล็กติก*” ซึ่งวิวัฒนาการมาเป็นการใช้ความคิด, และอังกฤษยุคกลางได้แผลงมาเป็น “*ไดอาเล็กติกส์*” คือ *ตรรกวิทยาในสมัยที่ยังมิได้ใช้คำว่า “โลจิก”*

ฉ. จะเห็นได้ว่าในสมัยกรีกโบราณวิชาที่เรียกว่า “*พิลสโซเฟีย*” ซึ่งอังกฤษแผลงเป็น “*พิลสโซฟี*” และเรานิยมแปลเป็นไทยว่า “*ปรัชญา*” นั้น มีลักษณะเป็น *ยอดสรุปของวิชา (Sum of Knowledge)* หรือนัยหนึ่งเป็น *วิทยาของวิทยาทั้งหลาย (Science of Sciences)*

ข้อ ๔. ศาสนาคริสต์ซึ่งได้เกิดขึ้นในปาเลสไตน์ที่อยู่ภายใต้การปกครองของจักรภพโรมันนั้นได้เผยแพร่งว้างขวางยิ่งขึ้น ครั้นแล้วจักรภพโรมันได้รับรอง

ศาสนาคริสต์เป็นทางการเมื่อ ค.ศ. ๓๒๕ พ่อมบาทหลวงและสังฆราชบางองค์ได้นำเอา*ปรัชญาฝ่ายจิตธรรม* ของกรีกมาประกอบคำอธิบายศาสนาของท่าน ปรัชญาของท่านเหล่านี้มีชื่อเรียกว่า “*ปาตริสติก ฟิლოსโซฟี*” หรือ “*ปรัชญาของพ่อบาทหลวง*”

ต่อมาเมื่อนักปรัชญากรีกต้องถูกยุบเลิกเมื่อ ค.ศ. ๕๐๙ ดังกล่าวแล้วในข้อก่อน, จักรพรรโรมันและยุโรปตะวันตกนั้นต้องตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของศาสนาคริสต์, ปรัชญากรีกเท่าที่เผยแพร่ได้ก็คือปรัชญาที่พ่อบาทหลวงได้แทรกเข้ามาในคำอธิบายศาสนาคริสต์ดังกล่าวแล้ว

ข้อ ๑๐. เมื่อชาวตะวันตกได้เพิ่มความสนใจในการศึกษาชั้นสูงขึ้นในคริสต์ศตวรรษที่ ๑๒ นั้น ได้มอบการอำนวยความสะดวกชั้นสูงให้เป็นการผูกขาดตัดตอนของสถานศึกษา ซึ่งจัดเป็นบรรษัทชนิดหนึ่ง มีชื่อเรียกเป็นภาษาละตินว่า “*ยูนิแวร์ซิτας มาจิสโตรูม เอต สโคลาเรียม*” (*Universitas Magistrorum et Scholarium*) ซึ่งหมายถึงองค์การรวมของอาจารย์และนักศึกษา ซึ่งต่อมาเรียกกันย่อ ๆ ว่า “*ยูนิแวร์ซิτας*” และทุกวันนี้เขียนเป็นภาษาอังกฤษว่า “*ยูนิเวอร์ซิตี*” ซึ่งเราแปลว่า “*มหาวิทยาลัย*”

ก. มหาวิทยาลัยในยุโรปตะวันตกแห่งยุคกลางได้ก่อตั้งขึ้นก่อนที่ปารีส ครั้นต่อมาชาวอังกฤษจึงได้จัดตั้งมหาวิทยาลัยขึ้นที่ออกซฟอร์ดกับเคมบริดจ์ ซึ่งทุกวันนี้ยังคงรักษารูปแบบแห่งมหาวิทยาลัยยุคกลางไว้ได้หลายอย่าง, ส่วนมหาวิทยาลัยปารีสได้เปลี่ยนแปลงไปในสมัยต่อ ๆ มา

การศึกษาในมหาวิทยาลัยแห่งยุคนั้นตกอยู่ภายใต้ข้อจำกัดของทางศาสนา วิชาสาขาใดหรือส่วนใดที่ขัดแย้งต่อศาสนาคริสต์ก็ไม่อาจเล่าเรียนได้ เช่น การศึกษา*ธรรมชาติวิทยา* ที่จะค้นคว้าให้รู้สภาวะจริงแห่งธรรมชาติของโลกพิภพก็ไม่อาจทำได้ นอกจากจะต้องรับเอาประกาศิตของ *พระคริสต์พิทยาคม* (*Scholastic*) ว่า *พระเจ้าหรืออภิเทวาเป็นผู้สร้างโลกและสิ่งทั้งหลาย*

ดังนั้น ทฤษฎีปรมาณูซึ่งนักปราชญ์กรีกได้เริ่มค้นคว้าไว้ตั้งแต่ ๔๐๐ ปีก่อนพระเยซูเกิดจึงต้องหยุดชะงักลง ชาวคริสต์ที่มีความคิดนอกคัมภีร์ก็ถูกจับกุม

คุมขัง และด้านนอกคัมภีร์มากก็ถูกจับเอาตัวไปเผาทั้งเป็น การค้นคว้าสิ่งที่เป็นไปตามกฎธรรมชาติในระยะเวลาหลายร้อยปีแห่งยุโรปยุคกลางจึงไม่ก้าวหน้าเท่าที่ควรจะก้าวหน้า เพราะบุคคลถูกผูกมัดการใช้สมองของตนให้ขึ้นอยู่กับคัมภีร์อันเป็นประกาศิตนั้น

ข. วิชาที่สอนกันในมหาวิทยาลัยนั้นเรียกเป็นภาษาละตินว่า “*อาร์เตส ลิเบราเลส*” (*Artes Liberales*) หรือ *ศิลปวิทยาที่เสรีชนมีสิทธิเรียน* คือ เวทยากรณี, สุนทรพจน์ศิลป์, เลขคณิต, เรขาคณิต, ดาราศาสตร์, ดนตรี หรือ ตรีทวิทยา

ตรีทวิทยา ในสมัยนั้นเรียกเป็นภาษาละตินว่า “*ดีอาเลคติก้า*” (*DIALECTICA*) ซึ่งแผลงมาจากภาษากรีก “*ไดอาเลคติก*” และภาษาอังกฤษได้แผลงศัพท์นี้มาเป็น “*ไดอาเลคติกส์*”

“*ไดอาเลคติกส์*” หรือ *ตรีทวิทยา* ที่เริ่มศึกษากันขึ้นในยุคนั้นถือกันว่าเป็นยอดของวิชาทั้งหลาย หรือเป็น *วิชาของวิชาทั้งหลาย*

เมื่อการแสวงหาที่จะรู้แจ้งเห็นจริงต้องตกอยู่ภายใต้ขอบเขตของศาสนาคริสต์แล้ว ความหมายของคำว่า “*ฟีโลโซเฟีย*” ซึ่งภาษาฝรั่งเศสยุคกลางได้แผลงมาเป็น “*ฟีโลโซฟี*” และซึ่งภาษาอังกฤษยุคกลางได้ขยี้มไปใช้นั้นจึงได้ผันแปรไป คือมีความหมายไปในทางค้นคว้าให้ถึง สภาวะของอภิจิต หรือ อภิญญา และหมายรวมถึงความรวมถึงวิชาจำพวกที่เรียกว่า “*อาร์เตส ลิเบราเลส*” นั้นด้วย ซึ่งถือว่าเป็นวิชาจำพวกที่จะช่วยให้บุคคลเกิดมีปัญญาที่จะรู้แจ้งเห็นจริงเข้าถึงสภาวะของอภิจิต

ในยุคกลางนี้มหาวิทยาลัยหลายแห่งจึงได้มีปริญญาเรียกว่า “*คุษฎีบัณฑิตย์ แห่งปรัชญา*” (*Doctor of Philosophy*) ประสาทให้แก่ผู้สำเร็จศิลปวิทยาสาขาใดสาขาหนึ่ง

ข้อ ๑๑. ตั้งแต่ศตวรรษที่ ๑๔ เป็นต้นมา ได้เริ่มเกิด *ขบวนการฟื้นฟูวัฒนธรรม* (*Renaissance*) ในดินแดนอิตาลี อันเป็นขบวนการฟื้นศิลปและอักษรศาสตร์ของโรมันและกรีกโบราณซึ่งถูกทอดทิ้งมาหลายศตวรรษให้กลับฟื้นมาเป็นแบบฉบับ

ของภูมิธรรมที่จะยึดถือเป็นหลักในการศึกษาและเจริญรอยตามกันขึ้นใหม่ ขบวนการนี้ได้ขยายตัวไปในยุโรปตะวันตกในศตวรรษที่ ๑๕ และ ๑๖ และมีอิทธิพลต่อมาจนถึงศตวรรษที่ ๑๗ ประกอบด้วยเกิด *ขบวนการเปลี่ยนแปลงระบบคริสต์ (Reformation)* ในศตวรรษที่ ๑๖ หรือ *ขบวนการคริสตเภท* คือ การแยกนิกายโปรเตสแตนต์ออกจากนิกายโรมันคาทอลิก และโดยเฉพาะการประดิษฐ์เครื่องพิมพ์หนังสือ, การเดินเรือรอบโลก, การก้าวหน้าของอุตสาหกรรมและชนชาติวิทยา ซึ่ง *โคเปอร์นิคัส* และ *กาลิเลโอ* ได้ค้นพบว่าโลกเป็นดาวดวงหนึ่งที่หมุนรอบอยู่รอบดวงอาทิตย์, นักปราชญ์ชาวยุโรปตะวันตกหลายคนก็พยายามค้นคว้าที่จะปลุกการศึกษาปรัชญาให้ออกไปจากอิทธิพลและข้อขีดกั้นของพระคริสต์พิทยาคม เพื่อที่จะค้นคว้าอย่างเสรีถึงสภาวะของธรรมชาติในการเสาะแสวงหาโลกทัศน์ที่ถูกต้อง

ศัพท์ “*ฟิโลโซฟี*” (*PHILOSOPHIE*) ของฝรั่งเศสแห่งยุคกลางนั้น อังกฤษได้ยืมเอามาใช้แล้วก็ได้ผันแปรมาเป็นศัพท์อังกฤษยุคใหม่ “*ฟิโลสโซฟี*” (*Philosophy*)

ส่วนเนื้อเรื่องของ “*ฟิโลสโซฟี*” ก็ได้ผันแปรไปตามการพัฒนาของการศึกษาที่ปลุกตนออกจากอิทธิพลของพระคริสต์พิทยาคม การศึกษา “*ฟิโลสโซฟี*” จึงกลับมีอาณาเขตกว้างขวาง เพราะการแสวงที่จะบรรลุถึงซึ่ง “*โลกทัศน์*” อันถูกต้องนั้นก็ต้องการค้นคว้าให้รู้ถึงสภาวะที่แท้จริงของธรรมชาติและของจิต, ครั้นแล้วก็จะได้อาศัยรากฐานจากการค้นพบทางธรรมชาติและจิตมาประมวลและประสานกันเข้าเพื่อวางเป็นหลักทาง “*โลกทัศน์*” ในสมัยนั้นฟิโลสโซฟีจึงแยกออกเป็น ๒ สาขาใหญ่คือ

ก. *ธรรมชาติปรัชญา (Natural Philosophy)* ซึ่งศึกษาถึงสภาวะและอาการทั้งหลายของธรรมชาติ

ข. *จิตหรือธรรมจริยปรัชญา (Mental or Moral Philosophy)* ซึ่งศึกษาถึงสภาวะต่าง ๆ ทางจิตและทางความประพฤติของมนุษย์ คือ ตรรกวิทยา, จิตวิทยา, “*เมตาฟิสิกส์*” หรือ “*นอกเหนือธรรมชาติ*”

ข้อ ๑๒. เมื่อยุโรปตะวันตกได้เข้าสู่ยุคใหม่และการศึกษาได้ปลุกตัวออกจากอิทธิพลของพระคริสต์พิทยาคมได้มากขึ้น การค้นคว้าปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ

ก็ทำได้เต็มที่ ธรรมชาติปรัชญาตัวเองก็มีอาณาจักรกว้างขวางยิ่งขึ้นและต้องแบ่งออกเป็นสาขาต่าง ๆ เช่น ฟิสิกส์, เคมี, ชีววิทยา ฯลฯ ครั้นแล้ว *ธรรมชาติวิทยา* ก็ปลีกตัวออกไปจาก *ปรัชญา* โดยประกอบเป็นวิชาประเภทใหญ่เรียกเป็นภาษาอังกฤษว่า *ไซเอนส์ (Science)* ซึ่งถ่ายทอดเป็นภาษาไทยว่า *"วิทยาศาสตร์"* แต่โดยที่คำว่า *"ไซเอนส์"* แผลงมาจากคำลาติน *"เซียงซีอา" (Scientia)* ซึ่งตามมูลศัพท์แปลว่า *"ความรู้"* ดังนั้นจึงมีผู้ใช้คำว่า *"ไซเอนส์"* ในความหมายอย่างกว้างขวางเพื่อหมายถึง *ความรู้ที่ได้มาจากการศึกษาและการปฏิบัติที่เป็นระเบียบ* นักปราชญ์บางท่านจึงถือเอาคำนี้หมายถึง *ยอดของความรู้* แล้วจำแนกเป็นสาขาลึกย่อย เช่น บางท่านจำแนกวิทยาศาสตร์ออกเป็น *วิทยาศาสตร์แห่งสสาร* กับ *วิทยาศาสตร์แห่งความคิด*

วิทยาศาสตร์แห่งสสารจำแนกปลีกย่อยออกไปเป็นวิทยาศาสตร์อินทรีย์ ซึ่งได้แก่ สัตวศาสตร์, มนุษยศาสตร์, พฤกษศาสตร์, สรีรศาสตร์, กายวิภาค, ชีววิทยา

วิทยาศาสตร์แห่งความคิดก็จำแนกปลีกย่อยออกไปเป็นจิตวิทยา, สภาววิทยา, ธรรมจริยา, ลาวัณยวิทยา, ภาษาศาสตร์, วิทยาศาสตร์เชื้อชาติ, ประวัติศาสตร์, โบราณคดี, สังคมวิทยา, เศรษฐกิจ, การเมือง ฯลฯ

บางท่านจำแนกวิทยาศาสตร์ออกเป็น *วิทยาศาสตร์นามธรรม, วิทยาศาสตร์รูปธรรม, วิทยาศาสตร์นาม-รูปธรรม*

วิทยาศาสตร์รูปธรรมก็จำแนกปลีกย่อยเป็นดาราศาสตร์, สัตวศาสตร์, พฤกษศาสตร์, ภูมิวิทยา, โลหวิทยา, ชีววิทยา, จิตวิทยา, สังคมวิทยา

วิทยาศาสตร์นามธรรมก็จำแนกปลีกย่อยเป็นตรรกวิทยา, คณิตศาสตร์ ส่วนวิทยาศาสตร์ นาม-รูปธรรม ก็จำแนกเป็น ยันตรศาสตร์, ฟิสิกส์, เคมี ฯลฯ

ตามความหมายโดยเฉพาะซึ่งสืบมาจากธรรมชาติปรัชญานั้นคำว่า *"วิทยาศาสตร์"* ก็ยังคงมีความหมายถึง *ความรู้ในสภาวะและอาการทั้งหลายของธรรมชาติ* ดังที่พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานให้ความหมายของคำว่า *"วิทยาศาสตร์"* ไว้ดังต่อไปนี้

"ความรู้ที่ได้โดยการสังเกตและค้นคว้าจากการประจักษ์ทางธรรมชาติ แล้วจัดเข้าเป็นระเบียบ วิชาที่ค้นคว้าได้หลักฐานและเหตุผลแล้วจัดเข้าเป็นระเบียบ"

ข้อ ๑๓. เมื่อหน้าที่ในการค้นคว้าถึง *ภาวะของธรรมชาติ* และ *ภาวะของจิต* ได้แยกออกเป็นหน้าที่ของวิชาเฉพาะดังกล่าวแล้ว, การศึกษาปรัชญาโดยทั่วไปก็เหลือแต่ปัญหา *ยอดของวิทยาทั้งหลาย* ดังที่เมธีผู้หนึ่งได้กล่าวไว้เมื่อกลางศตวรรษที่ ๑๙ ว่า

“ปัญหาแห่งความสัมพันธ์ระหว่างความคิด และความเป็นอยู่, ความสัมพันธ์ระหว่างจิตกับธรรมชาติเป็นยอดปัญหาของปรัชญาทั้งปวง”

และอีกผู้หนึ่งกล่าวไว้เมื่อ ค.ศ. ๑๘๘๘ ว่า

“ปัญหาพื้นฐานอันใหญ่ยิ่งของปรัชญาทั้งหลาย โดยเฉพาะปรัชญาใหม่ที่สุดนั้นคือเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างความคิดกับความเป็นอยู่”

เมธีนั้นกล่าวต่อไปว่า คำตอบของปรัชญาต่อปัญหานี้ทำให้นักปรัชญาแยกออกเป็นสองค่ายใหญ่ คือ ผู้ซึ่ง *ถือเอาจิตเหนือธรรมชาติ* ก็ประกอบเป็นค่าย “*ไอดีลลิสม์*” (Idealism) คือ *ญาณธรรม* หรือ *จิตธรรม* ส่วนผู้ถือเอาธรรมชาติเป็นสมมุติฐานก็ขึ้นอยู่ในสำนักต่าง ๆ ของค่าย “*แมทีเรียลลิสม์*” (Materialism) ซึ่งแปลว่า *สสารธรรม*

ในการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง *ความคิด* กับ *ความเป็นอยู่* ดังกล่าวนั้นก็เป็นการศึกษาที่จะต้องเริ่มจากการศึกษาว่า *อะไรเป็นสมมุติฐานของโลกและสิ่งทั้งหลาย* ซึ่งเป็นการศึกษาที่จะต้องศึกษาถึงสภาวะของธรรมชาติและของจิต, อากาของธรรมชาติและของจิต, วิถีรู้แจ้งเห็นจริงในสภาวะทั้งหลาย เมื่อได้ศึกษาเช่นนั้นแล้วก็ต้องนำเอาความรู้ที่นั่นมาสู่การปฏิบัติว่าบุคคลจะต้องปฏิบัติอย่างไรที่จะทำให้ความเป็นอยู่ของมนุษยชาติและสังคมของมนุษยชาติบรรลุถึงความสุขสมบูรณ์

ตำราปรัชญาหลายเล่มมิได้กล่าวครบทุกประเด็นดังกล่าวในวรรคต้นนั้น ตำราฝ่ายที่ถือว่า *จิตเป็นสมมุติฐานแห่งสิ่งทั้งหลาย* นั้นยอมรับอยู่แล้วว่าอภิเทวาหรือพระเจ้าเป็นผู้สร้างโลก สิ่งทั้งหลายย่อมมีอากาไปตามอิทธิของอภิเทวา และธรรมจริยากับสังคมจะต้องเป็นไปสอดคล้องกับคำสั่งสอนของศาสดาแห่งลัทธิอภิเทวาทั้งหลาย ดังนั้น หลายสำนักปรัชญาฝ่ายจิตธรรมจึงกล่าวหนักไปแต่เฉพาะ *วิถีรู้แจ้งเห็นจริง* หรือที่พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานเรียกว่า “*วิชาว่าด้วยหลักแห่งความรู้แจ้งและความจริง*” อันเป็นคำนิยามคำว่า “*พิลอส-*

ไซพี” ของสำนักในสำนักหนึ่งซึ่งถือว่าหน้าที่ของปรัชญาเหลืออยู่เพียงแค่นั้น และ นอกเหนือขึ้นไปนั้นจะต้องเป็นไปตามคำสั่งสอนของศาสดาแห่งลัทธิอิทธิเวา ต้าราปรัชญาฝ่ายจิตธรรมบางเล่มได้แบ่งการศึกษาออกเป็นสามส่วน คือ โลก, พระเจ้า, จิต

ส่วนตำราปรัชญาฝ่ายสสารธรรมที่อาศัยการค้นคว้าของนักวิทยาศาสตร์ เป็นหลักกล่าวว่า *สสารเป็นสมมุติฐานแห่งสิ่งทั้งหลาย* นั้น ก็ได้นำเอาหลักนั้นมา วินิจฉัยถึงอาการของสภาวะทั้งหลาย รวมทั้งสภาวะของสังคมแห่งมนุษยชาติ และวิธีรู้แจ้งเห็นจริงในสภาวะของสังคม และการปฏิบัติของบุคคลที่จะทำให้ ความเป็นอยู่ของมนุษยชาติ และสังคมมนุษยชาติ บรรลุถึงซึ่งความสุขสมบูรณ์

ทรรศนะของนักปรัชญาแตกต่างกันมากเพียงใด การวิเคราะห์ศัพท์ของ “ฟิลอสไซพี” ก็มีความแตกต่างกันมากเพียงนั้น เช่น บางสำนักวิเคราะห์ไว้ว่า “วิทยาของสิ่งที่เป็นเทพวิสัย”, “วิทยาแห่งปรมาตม์”, “วิทยาแห่งอัตตจิต” ฯลฯ ส่วนตำราอย่างกลาง ๆ ก็วิเคราะห์ศัพท์ไว้ว่า “ฟิลอสไซพี” คือ *วิทยาของสิ่งที่ วิเคราะห์อย่างมีหลักฐานหนักแน่น, วิทยาของสิ่งที่อาจเป็นไปได้เท่าที่สิ่งนั้นอาจ เป็นไปได้, วิทยาแห่งวิทยาทั้งหลาย (Science of Sciences)*

ถ้าเรากันความโน้มเอียงทางใดทางหนึ่งออกไป และพิจารณาถึงประเด็น ที่ *ปรัชญา* ควรกล่าวถึงแล้ว เราก็เห็นว่า มีประเด็นดังนี้

- ก. *สมมุติฐานที่แท้จริงของโลกและสิ่งทั้งหลาย*
- ข. *อาการเคลื่อนไหวของโลกและสิ่งทั้งหลาย*
- ค. *วิธีรู้แจ้งเห็นจริงในสภาวะของโลกและสิ่งทั้งหลาย หรือ ทฤษฎีแห่ง วิชา (Theory of Knowledge) หรือ สัมวุทธิวิทยา (Epistemology)*
- ง. *จริย คือการที่มนุษย์ควรปฏิบัติส่วนตน, และส่วนที่เกี่ยวข้องกับ เพื่อนมนุษย์และที่เกี่ยวข้องกับสังคม*

ข้อ ๑๔. ในปัจจุบันนี้แม้วิทยาหลายสาขาจะได้ปลีกตัวออกไปเป็นวิชา เฉพาะก็ตาม แต่ปรัชญายังคงเป็น “*ยอดสรุปของวิชา*” (Sum of Knowledge) หรือ “*วิทยาแห่งวิทยาทั้งหลาย*” (Science of Sciences)

ในบางประเทศแห่งสมัยปัจจุบันนี้ ตรรกวิทยา, จิตวิทยา, จริยวิทยา, ธรรมศาสตร์ ยังคงถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของปรัชญา

ฉะนั้น คำว่า “*ฟิโลสโซฟี*” ที่เราแปลว่า “*ปรัชญา*” นั้น ถ้าใช้เป็นชื่อของวิชาประเภทหนึ่งที่ว่าด้วยสมมุติฐานของโลกและสิ่งทั้งหลาย, อาการเคลื่อนไหวของโลกและสิ่งทั้งหลาย, วิถีรู้แจ้งเห็นจริงซึ่งโลกและสิ่งทั้งหลาย, และ *จริยา* คือ การที่มนุษย์ควรปฏิบัติส่วนตนและส่วนที่เกี่ยวพันกับเพื่อนมนุษย์และเกี่ยวกับสังคมนั้นก็มีความหมายถึง “*ยอดสรูปของวิชา*” หรือ “*วิทยาของวิทยาทั้งหลาย*”

ข้อ ๑๕. นอกจากคำ “*ฟิโลสโซฟี*” เป็นชื่อของวิชาประเภทหนึ่งดังกล่าวแล้วนั้น บางมหาวิทยาลัยและสมาคมชนได้นำเอาคำนี้มาใช้ในความหมายอีกหลายอย่าง อาทิ

ก. บางมหาวิทยาลัยในประเทศเชื้อชาติแองโกล-แซกซอน มีระบบการศึกษาเพื่อปริญญาเอกประเภท “*Ph.D.*” (*ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต*) ซึ่งเป็นปรัชญาชั้นสูงเฉพาะวิชาสาขาต่าง ๆ แห่งคณิตศาสตร์, หรือแห่งวิทยาศาสตร์ธรรมชาติ, หรือแห่งวิทยาศาสตร์สังคม

ข. หลักนำในการคิดการปฏิบัติ

ค. ทรรศนะที่มีต่อสังคม

ง. ระบบแห่งการบำเพ็ญชีวิต

จ. หลักแห่งความประพฤติ

ฉ. สุขุมคัมภีรภาพ

ช. อุเบกขาญาณ

ซ. อารมณ์และคำวินิจฉัยอย่างเยือกเย็น ละเอียดถี่ถ้วน

ฯลฯ

ดังนั้น เมื่อพบศัพท์ “*ฟิโลสโซฟี*” เข้าแล้วก็ต้องพิจารณาว่าผู้ใช้ศัพท์นี้ต้องการที่จะกล่าวถึง ความหมาย อันใด

ข้อ ๑๖. ตามที่ได้กล่าวมาแล้วจะเห็นได้ว่าวิชาที่เรียกในปัจจุบันนี้ว่า *ปรัชญา* นั้นไม่ใช่ของใหม่สำหรับชาวเอเชียและชาวไทย

ก. ใน “*ชมพูทวีป*” (โดยประมาณอินเดียกับประเทศใกล้เคียงในปัจจุบัน) ได้มีนักปราชญ์มากมายศึกษาค้นคว้าเรื่องที่เรียกในปัจจุบันว่า “*ปรัชญา*” นั้นก่อน ชาวกรีกโบราณหลายศตวรรษ ชาวชมพูทวีปแห่งแคว้นที่ใช้ภาษาสันสกฤตได้เรียกเรื่องที่ศึกษาค้นคว้านั้นว่า “*ทฺรศน*”

ส่วนราชกรสูรสามัญทั่วไปแห่งแคว้นมคธที่ใช้ภาษาบาลีแทนภาษาสันสกฤตนั้นได้เรียกเรื่องที่กล่าวถึงนี้ว่า “*อภิธรรม*” คือเป็นคำที่ประกอบด้วย “*อภิ*” กับ “*ธรรม*” “*อภิ*” เป็นคำนำหน้าศัพท์ที่มีความหมายว่า *ยิ่ง, วิเศษ, เหนือ*, “*ธรรม*” แปลว่า *สภาพที่ทรงไว้เป็นพื้น, ความถูกต้อง, ความรู้ของจริง, คุณความดี, หลักที่ควรประพฤติตาม* ฯลฯ ซึ่งเป็นศัพท์ที่เทียบได้กับคำว่า “*ยอดสรุปของวิชา*” หรือ “*วิทยาแห่งวิทยาทั้งหลาย*” พระพุทธองค์กับสาวกได้ใช้ภาษาบาลีซึ่งเป็นภาษาของราชกรสูรสามัญในการเทศนาสั่งสอน ดังนั้นพระไตรปิฎกจึงมีอยู่หมวดหนึ่งเรียกว่า “*พระอภิธรรม*”

ข. คำว่า “*ธรรม*” เป็นคำกลาง ๆ ที่มีความหมายดังกล่าวแล้ว แต่ถ้าจะหมายถึงคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าแล้วคนไทยเราเติมคำว่า “*พระ*” ไว้ข้างหน้าเป็น “*พระธรรม*” ซึ่ง ไม่ปะปนกับคำว่า “*ธรรม*” ที่ใช้ในกรณีอื่น ๆ และที่ใช้ประกอบศัพท์ต่าง ๆ เช่น *มนุษย์ธรรม, นิตยธรรม, ลัจธรรม, จิตธรรม, สสารธรรม* ฯลฯ

คำว่า “*อภิธรรม*” เป็นคำของราชกรสูรสามัญแห่งแคว้นมคธที่ใช้ภาษาบาลี ซึ่งตกทอดมายังคนไทยหลายศตวรรษแล้ว แต่ถ้าคนไทยเราจะหมายถึง *ยอดแห่งคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า* ซึ่งเป็นหมวดหนึ่งแห่งพระไตรปิฎกแล้วเราก็ได้เติมคำว่า “*พระ*” ไว้ข้างหน้าเป็น “*พระอภิธรรม*” เพื่อไม่ให้ปะปนกับ *อภิธรรม* อื่น ๆ

ดังนั้น คนไทยเรารู้เรื่องของสิ่งที่ชาวกรีกโบราณเรียกว่า “*ฟิสิกส์*” และอังกฤษแผลงมาเป็น “*ฟิสิกส์*” เป็นเวลาหลายศตวรรษแล้ว คือเรื่องที่เรียกว่า “*อภิธรรม*”

ค. ข้อสังเกตเรื่องมูลศัพท์ของคำว่า “ธรรม”

คำว่า “ธรรม” เป็นภาษาบาลี, ถ้าจะเขียนอย่างสันสกฤต คือ “ดฺรม” พุทธทาสภิกขุได้กล่าวไว้อย่างถูกต้องว่าคำนี้มีรากมาจากคำว่า “ดฺร” คือ “ทรง” คำนี้จึงมีความหมายตามมูลศัพท์ว่า “สิ่งที่ทรงไว้” หรือ “ทรงสิ่งทั้งหลายไว้”

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่าภาษาสันสกฤตบาลีเป็นภาษาแห่งตระกูลอินโด-ยูโรเปียน อันเป็นตระกูลเดียวกันกับภาษากรีกและลาติน และพยัญชนะสันสกฤตบาลีที่ออกสำเนียง “ดฺ” หรือ *DH* นั้น คนกรีกโรมันโบราณออกสำเนียง “ฟ”

ตำราปรัชญายุโรปยุคกลางที่แปลปรัชญากรีกเป็นภาษาลาตินนั้นได้เรียกสิ่งที่ทรงสิ่งทั้งหลายไว้ว่า “ฟอรมา” (*Forma*) เช่นทรรคนะเรื่อง “ฟอรมา” ของอริสโตเติล เป็นต้น ต่อมาอังกฤษได้แผลงคำนี้เป็น “ฟอรัม” ซึ่งสามัญชนหมายถึง *แบบ* หรือ *แม่แบบ*, จึงเป็นเหตุให้บางท่านที่อ้างถึง *ทรรคนะ* ของอริสโตเติลนั้นเข้าใจว่าเป็นเรื่อง *แบบ* หรือ *แม่แบบ* ตามธรรมดาสามัญ แต่อันที่จริงนั้นในทางปรัชญาคำว่า “ฟอรัม” ที่มาจาก “ฟอรมา” หมายถึง “สิ่งที่ทรงไว้” หรือ “ทรงสิ่งทั้งหลายไว้” ซึ่งตรงกับคำว่า “ธรรม” ในภาษาไทยที่สืบทอดมาจากคำบาลีสันสกฤตดังกล่าวแล้ว

ข้อ ๑๗. โดยที่คำว่า “วิทยาศาสตร์” มีเครดิตดีที่แสดงถึงความรู้อันถูกต้องแท้จริงในสภาวะทางธรรมชาติ จึงมีผู้นำเอาคำนี้ไปใช้เรียกคติทางสังคมซึ่งตนนับถือว่าเป็น “วิทยาศาสตร์” ความขัดแย้งจึงเกิดมีขึ้นระหว่างผู้ถือคติทางสังคมต่างกัน ซึ่งแต่ละฝ่ายก็อ้างว่าของตนเป็นวิทยาศาสตร์ ดังนั้น ปรัชญาเมธีฝ่ายสสารธรรมผู้หนึ่งจึงอธิบายถึงทรรคนะ “สสารธรรมทางสังคม” ซึ่งถือว่าเป็นวิทยาศาสตร์นั้นว่า

“ทรรคนะสสารธรรมต่อธรรมชาตินั้นมิได้หมายความว่า
การพิจารณาธรรมชาติตามที่เป็นอยู่ โดยปราศจากการเจือปนของสิ่งประหลาดใด ๆ”

เพราะฉะนั้น จึงเป็นการสมควรที่เราจะต้องสังเกตความต่างกันระหว่างปรัชญาสสารธรรมทางสังคมที่เป็นวิทยาศาสตร์ กับ ปรัชญาทางสังคมที่มีลักษณะเป็น “นอกเหนือธรรมชาติ” (*เมตาฟิสิกส์*) และ “จิตธรรม” ดังต่อไปนี้

๑) ปรัชญาสสารธรรมทางสังคมที่เป็นวิทยาศาสตร์หรือ *วิทยาศาสตร์สังคม* นั้นต้องอยู่บนรากฐานแห่งทฤษฎีสสารธรรม ซึ่งพิจารณาภาวะและอาการของสังคมตามกฎหมายธรรมชาติตรงกับความหมายของคำว่า “*วิทยาศาสตร์*” ซึ่งพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานกล่าวไว้ คือ *ความรู้ที่ได้โดยการสังเกตและการค้นคว้าจากการประจักษ์ทางธรรมชาติแล้วจัดเข้าเป็นระเบียบ* ส่วนปรัชญาทางสังคมที่มีลักษณะเป็นจิตธรรมนั้นต้องอยู่บนรากฐานแห่งจิตวิสัย คือ การสัมผัสทางจิตซึ่งเป็นความนึกคิดตามภาพทางจิตหรือมโนภาพ จึงนำไปสู่เรื่องที่เป็น “*นอกเหนือธรรมชาติ*” (*เมตาฟิสิกส์*)

๒) ความแตกต่างกันที่เด่นระหว่างปรัชญาสสารธรรมที่เป็นวิทยาศาสตร์กับปรัชญาฝ่ายจิตธรรม คือ

ก. ปรัชญาสสารธรรมทางสังคมที่เป็นวิทยาศาสตร์สังคม มีทฤษฎีว่า *สภาวะทางสังคมเกิดขึ้นและมีอาการเคลื่อนไหวตามกฎธรรมชาติของมวลราษฎร* ส่วนปรัชญาฝ่ายจิตธรรมมีทฤษฎีว่า *สภาวะและการเคลื่อนไหวทางสังคมเป็นไปโดยอภิเทวาหรือผู้วิเศษบันดาล*

ข. ปรัชญาสสารธรรมทางสังคมที่เป็นวิทยาศาสตร์สังคมมีทฤษฎีว่า *สภาพความเป็นอยู่ของสังคมมนุษย์เป็นสิ่งที่กำหนดจิตสำนึกทางสังคม* ส่วนปรัชญาฝ่ายจิตธรรมมีทฤษฎีว่า *จิตเป็นสิ่งที่กำหนดจิตสำนึกของมนุษย์*

ค. ปรัชญาสสารธรรมทางสังคมที่เป็นวิทยาศาสตร์สังคมมีทฤษฎีว่า *ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ต่อกฎธรรมชาติเป็นความรู้ที่แท้จริงซึ่งบุคคลอาจรู้กฎธรรมชาติโดยการทดลองปฏิบัติ (วิวิวิทยาศาสตร์)* ส่วนปรัชญาฝ่ายจิตธรรมมีทฤษฎีว่า *บุคคลต้องตั้งจิตให้เกิด “ศรัทธาธุสติ” (Fideism) ทางอัตวิสัยก่อนและถือว่ามีสิ่งที่เป็นอยู่ในตัวเอง (Things in Themselves) ซึ่งบุคคลไม่อาจรู้ได้โดยสามัญวิสัย**

ปรัชญาสสารธรรมมิได้ปฏิเสธอำนาจแห่งจิตสำนึกของมนุษย์ เพราะฝ่ายสสารธรรมรู้ดีว่ามนุษย์ต่างกับสัตว์เดรัจฉานที่มีความรู้สึกตามสัญชาตญาณ

* ดูหนังสือเรื่อง “ความเป็นอนิจจังของสังคม” เรียบเรียงโดย นายปรีดี พนมยงค์ พิมพ์เมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๐ ตอนที่ว่าด้วยทฤษฎีแห่งวิชา

แต่มนุษย์สามารถมีจิตสำนึกซึ่งนำให้มนุษย์มีการปฏิบัติตามจิตสำนึก ความต่างกันระหว่างปรัชญาสสารธรรมกับจิตธรรมในเรื่องนี้อยู่ที่ฝ่ายสสารธรรมถือว่า *สภาวะความเป็นอยู่ก่อให้เกิดจิตสำนึก* หรือนัยหนึ่งบุคคลต้องพิจารณาอุปสรรคที่ประจักษ์ให้ถ่องแท้ทุกด้านทุกมุมแล้วจึงตั้งจิต ส่วนฝ่ายจิตธรรมนั้นตั้งจิตขึ้นก่อนอุปสรรคที่ประจักษ์ถ่องแท้ทุกด้านทุกมุม

ปรัชญาเมธีเรื่องนามผู้หนึ่งได้สรุปไว้ว่า *ผู้ใดถือว่าสสารเป็นแม่บทแห่งจิต* ผู้นั้นเป็นสสารธรรมิก *ผู้ใดถือว่าจิตเป็นแม่บทแห่งสสาร* ผู้นั้นเป็นจิตธรรมิก คติของเมธีผู้นี้ตรงกับทฤษฎีผัสสะของพระพุทธองค์ คือบุคคลต้องสัมผัสทางรูปธรรมก่อนแล้วจึงจะรู้แจ้งเห็นจริงทางนามธรรม ดังนั้นบุคคลสามารถมีความเชื่อมั่นหรือศรัทธาได้สุดแท้แต่ว่าศรัทธาฐานใดนั้น เกิดจากแม่บทอันใด คือถ้าเกิดจากรูปธรรมที่เป็นสภาวะทางสสารก็เป็นศรัทธาฐานสติทางสสารธรรม แต่ถ้าตั้งจิตมีศรัทธาฐานสติก่อนรูปธรรมก็เป็นศรัทธาฐานสติทางจิตธรรม

๓) ความแตกต่างที่เด่นระหว่าง *ปรัชญาสสารธรรมทางสังคมที่เป็นวิทยาศาสตร์* กับ *ปรัชญาฝ่ายนอกเหนือธรรมชาติ (เมตาฟิสิกส์)* คือ

ก. *ปรัชญาสสารธรรมทางสังคมที่เป็นวิทยาศาสตร์สังคมนิยม* ทรชนะว่า *ปรากฏการณ์ทั้งหลายทางสังคมย่อมเกี่ยวข้องกัน และต่างก็มีอิทธิพลต่อกัน* สภาพการณ์อย่างหนึ่งเกิดขึ้นได้ก็เพราะมีสภาพที่เกี่ยวข้องอันทำให้เกิดสภาพนั้นได้ เช่น การที่ฝรั่งเศสมีระบบจักรวรรดิของนโปเลียนก็เพราะในสมัยนั้นฝรั่งเศสมีสภาพซึ่งเป็นการประจักษ์ทางสังคมที่อำนวยความสะดวกให้ไปเลียนโบนาปาร์ตสถาปนาระบบจักรวรรดินั้นขึ้นได้ ส่วนปรัชญาฝ่ายนอกเหนือธรรมชาติมีทรชนะว่า *ปรากฏการณ์แต่ละอย่างเกิดขึ้นและเป็นอยู่โดยลำพัง*

ข. *ปรัชญาสสารธรรมทางสังคมที่เป็นวิทยาศาสตร์สังคมนิยม* ทรชนะว่า *สภาวะทางสังคมนิยมมีการเคลื่อนไหวอย่างไม่หยุดยั้งเช่นเดียวกับสิ่งทั้งหลายทางธรรมชาติ* ส่วนปรัชญาฝ่ายนอกเหนือธรรมชาติมองปรากฏการณ์ว่าคงอยู่กับที่

ค. *ปรัชญาสสารธรรมทางสังคมที่เป็นวิทยาศาสตร์สังคมนิยม* ทรชนะว่า *การเปลี่ยนแปลงเกิดจากผลของการเปลี่ยนแปลงทางปริมาณที่ละน้อยที่ผสมกันเข้ามาก ๆ ก็เป็นการเปลี่ยนแปลงทางคุณภาพเช่นเดียวกับการเปลี่ยนแปลงทั้งหลาย*

ตามธรรมชาติ ส่วนปรัชญาฝ่ายนอกเหนือธรรมชาติมีทรรศนะว่าการพัฒนาเปลี่ยนแปลงโดยคุณภาพทันใดได้ เพราะถือว่าปรากฏการณ์แต่ละสิ่งเกิดขึ้นได้โดยลำพัง

ง. ปรัชญาสสารธรรมทางสังคมที่เป็นวิทยาศาสตร์สังคมมีทรรศนะว่าทุกสภาวะมีข้อขัดแย้งภายในตัวเองเช่นเดียวกับทุกสิ่งตามธรรมชาติซึ่งมีข้อขัดแย้งภายในตัวเอง คือมีด้านบวกก็ย่อมมีด้านลบ ส่วนปรัชญาฝ่ายนอกเหนือธรรมชาติมีทรรศนะตรงข้ามดังกล่าวนี้

ข้อ ๑๔. โดยที่ปรัชญาสสารธรรมทางสังคมมีลักษณะเป็นวิทยาศาสตร์หรือเป็นวิทยาศาสตร์สังคม ฉะนั้น การที่บุคคลจะเข้าใจปรัชญาซึ่งเป็นวิทยาศาสตร์ได้ ก็ต้องมี “จิตใจวิทยาศาสตร์” (Scientific Spirit)

จิตใจวิทยาศาสตร์มี ๖ ประการ ดังต่อไปนี้

ก. จิตใจสังเกต

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานให้ความหมายของคำว่า “วิทยาศาสตร์” ไว้แล้วว่า “ความรู้ที่ได้โดยการสังเกตและค้นคว้าจากการประจักษ์ทางธรรมชาติแล้วจัดเข้าเป็นระเบียบ”

นักวิทยาศาสตร์ตั้งแต่โบราณกาลมีจิตใจสังเกตปรากฏการณ์ธรรมชาติถ้าปราศจากการมี จิตใจสังเกต แล้วก็ไม่มีทางที่จะพัฒนาวิทยาศาสตร์ได้

ข. จิตใจมาตรการ

คือเมื่อมี จิตใจสังเกต แล้ว ต้องมี จิตใจมาตรการ มิฉะนั้นเป็นการสังเกตเลื่อนลอย (มาตรการคือการกำหนดให้รู้ถึงขนาดปริมาณและคุณภาพของสิ่งต่าง ๆ ซึ่งจะสามารถเปรียบเทียบได้ว่าเหมือนกันและแตกต่างกัน ทั้งในทางปริมาณ สถานที่เวลา)* เด็กที่นำรูกำเข็นดูแสดงความนึกคิดโดยผู้ใหญ่ได้สอนนั้น เพราะตามธรรมชาติของมนุษย์ตั้งแต่แรกเกิดเด็กย่อมมีความสามารถในการสังเกตปริมาณว่าสิ่งใหญ่ต่างกับสิ่งเล็ก, ของมากต่างกับของน้อย, เวลาช้าต่างกับเวลาเร็ว

* การศึกษาเบื้องต้นของวิทยาศาสตร์ธรรมชาติ เช่น ฟิสิกส์, เคมี, ชีววิทยา ก็เริ่มต้นจากมาตรการ คือ ต้องรู้จักมาตราซึ่ง ดวง วัด

ถ้าเด็กโตขึ้นเอาจริงเอาจังในมาตรการ เด็กก็เข้าถึงวิทยาศาสตร์ดีขึ้น สามารถเปรียบเทียบ *ความเหมือนกัน* กับ *ความต่างกัน* ในสภาพท้องที่กาลสมัย อันเป็นจิตใจวิทยาศาสตร์ดีขึ้น

ค. *จิตใจค้นคว้าหาหลักฐานและเหตุผล และใช้ความคิดทางตรรกวิทยา*
ง. *จิตใจพิเคราะห์หรือวิจารณ์*

คือในการสังเกต, ในการใช้มาตรการ, ในการค้นคว้าหาหลักฐานและเหตุผลนั้นจะต้องพิเคราะห์ หรือวิจารณ์ปรากฏการณ์ทุกอย่าง ถ้าปราศจากจิตใจเช่นนี้ก็เป็นการรับเอาปรากฏการณ์ทั้งดุ้น เข้าลักษณะจิตใจนอกเหนือธรรมชาติ (เมตาฟิสิกส์) และจิตธรรม

จ. *จิตใจปราศจากอคติ*

คือการไม่ลำเอียงตาม *ทรรศนะอัตวิสัย* ของตน เพราะการลำเอียงเป็น *"มายา"* ที่พรางรูปธรรมที่ประจักษ์ ทำให้สังเกตไม่ชัด, ทำให้ใช้มาตรการบกพร่อง, ทำให้ค้นคว้าบกพร่อง, ทำให้ขาดการพิเคราะห์หรือวิจารณ์ความถูกต้องและความผิดพลาด แม้ในทางสังคมนั้นมนุษย์จะมีจิตสำนึกตามสภาพความเป็นอยู่ที่ต่างกันตามวรรณะแต่ใน *การหาความจริงในสภาวะของสังคมแห่งมวลมนุษย์* ในสังคมก็ต้องไม่ตั้งทรรศนะลำเอียงจึงจะพิจารณา *รูปธรรมที่ประจักษ์ได้* และแม้จะพิจารณาสภาพความเป็นอยู่แห่งวรรณะของตนก็ต้องไม่ตั้งทรรศนะลำเอียงจึงจะพิจารณารูปธรรมที่ประจักษ์แห่งวรรณะของตนซึ่งเป็นพื้นฐานให้เกิดจิตสำนึกที่แท้จริงจากรูปธรรมที่ประจักษ์แห่งวรรณะของตน

ฉ. *จิตใจที่มีความคิดเป็นระเบียบ*

คือการสังเกต, การใช้มาตรการ, การค้นคว้าหาหลักฐานและเหตุผล, การพิเคราะห์หรือวิจารณ์, การปราศจากอคตินั้นต้องเป็นไปตาม *จิตใจที่มีความคิดเป็นระเบียบ* ไม่ระส่ำระสาย

ข้อ ๑๙. ดังที่ได้กล่าวมาแล้วในข้อ ๑๔ ว่า วิทยาลัยหลายสาขาได้ปลีกตนออกไปเป็นวิชาเฉพาะก็ตาม แต่ปรัชญายังคงเป็น *"ยอดสรุปของวิชา"* (Sum of Knowledge) หรือ *"วิทยาแห่งวิทยาทั้งหลาย"* (Science of Sciences) ฉะนั้น *"ยอดสรุปแห่งวิชาว่าด้วยมนุษย์สังคม"* จึงสมควรเรียกว่า *"มนุษย์สังคม"*

ปรัชญา” หรือเรียกโดยย่อว่า **“สังคมปรัชญา”** ซึ่งมีประเด็นสำคัญที่จะต้องศึกษาค้นคว้า คือ สมมุติฐานของมนุษย์สังคม, อาการเคลื่อนไหวของมนุษย์สังคม, และจริยา คือ การที่มนุษย์ควรปฏิบัติส่วนตัวและส่วนที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์และเกี่ยวกับสังคมส่วนรวม ฯลฯ

ปรัชญาคืออะไร

พิมพ์ครั้งแรก	ปรัชญาสังคม, โรงพิมพ์นิติเวชย์ (๒๕๐๓)
พิมพ์ครั้งที่สอง	สถาบันสยามเพื่อการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรม (๒๕๐๔)
พิมพ์ครั้งที่สาม	อนุสรณ์นายปาล พนมยงค์ (๒๕๒๕)
พิมพ์ครั้งที่สี่	(ต้นฉบับจากการพิมพ์ครั้งที่สาม)

พิเคราะห์ศัพท์...

พิมพ์ครั้งแรก	อนุสรณ์นายปาล พนมยงค์ (๒๕๒๕)
พิมพ์ครั้งที่สอง	(ต้นฉบับจากการพิมพ์ครั้งแรก)

วิสัยทัศน์ ฯพณฯ ปรีดี พนมยงค์

กมล กมลตระกูล

วิกฤติเศรษฐกิจไทยอันหนักหนาสาหัสสากรรจ์ ใน พ.ศ. ๒๕๔๐-๔๑ นี้ ทำให้ต้องย้อนกลับไปศึกษาเค้าโครงเศรษฐกิจของหลวงประดิษฐมนูธรรม หรือ ดร.ปรีดี พนมยงค์ อดีต “มันสมอง” ของคณะผู้ก่อการฯ ๒๔๗๕ หรือ คณะราษฎร อดีตผู้สำเร็จราชการแผ่นดิน อดีตนายกรัฐมนตรี และ อดีตผู้ประศาสน์ การมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง ซึ่งเป็นสถาบันการศึกษาที่มีจุด มุ่งหมายเป็น “สำนักหมายชูประเทศไทย”

เป้าหมายและหลักการใหญ่ในเค้าโครงการเศรษฐกิจที่ ดร.ปรีดี พนมยงค์ ได้ร่างไว้ และถูกฝ่ายอนุรักษนิยมตีจนไม่สามารถนำมา “บำรุงความสุข สมบูรณ์ของราษฎร” อันเนื่องมาจาก “เพราะเหตุประโยชน์ส่วนตัว” ของคน กลุ่มนี้ ซึ่งเป็นชนส่วนน้อย ผู้ครองสมบัติส่วนใหญ่ของประเทศเอาไว้

ในหมวดที่ ๑ ของเค้าโครงการเศรษฐกิจ ได้เขียนไว้ว่า

“จะต้องบำรุงความสุขสมบูรณ์ของราษฎรในทางเศรษฐกิจ โดยรัฐบาล ใหม่จะหางานให้ราษฎรทุกคนทำ ไม่ปล่อยให้ราษฎรอพยอก”

หลักการนี้เป็นหลักการพื้นฐานที่ไม่มีวันเก่าและล้าสมัย

ในด้านคุณภาพระหว่างประเทศและการป้องกันการค้าปิดประเทศการค้า ดร.ปรีดี ได้เขียนไว้ว่า

“รัฐบาลจะต้องถือหลักพัฒนาจัดการทั้งทางด้านกลีกรรรม และ อุตสาหกรรมพร้อมกันไปทุกอย่าง ซึ่งในที่สุดประเทศก็ไม่จำเป็นต้องอาศัย ต่างประเทศ ทั้งนี้เพื่อป้องกันภัยอันตรายอันเกิดจากการปิดประเทศการค้าได้ เมื่อเรา มีสิ่งที่ต้องการภายในประเทศครบถ้วนบริบูรณ์แล้วแม้จะต้องถูกปิดประเทศค้าก็ ไม่เป็นการเดือดร้อนอันใด ผู้ที่หลงเชื่อในลัทธิอาตัม สมิธว่า ประเทศต่าง ๆ จะ ต้องแบ่งแยกการทำงานกัน ประเทศใดทำกลีกรรรมก็ทำแต่กลีกรรรม ไม่ต้องประกอบ อุตสาหกรรมนั้น ความจริงเป็นหลักที่ดี ในเมื่อประเทศต่าง ๆ สุจริตต่อกัน ไม่มี

การปิดประตูค้าหรือกีดราคาแก่งกัน แต่ในปัจจุบันนี้ หาเป็นเช่นนั้นไม่”

ถ้าหากว่าแผนพัฒนาเศรษฐกิจทั้ง ๔ ฉบับที่ผ่านมาเราเดินตามหลักการนี้ วิกฤติเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นในครั้งนี้ ที่ประเทศต้องปิด “ก๊าดก” ของทุนต่างชาติ และทุนข้ามชาติ ซึ่งใช้ไอเอ็มเอฟเป็นเครื่องมือมาบีบให้รัฐบาลต้องขึ้นดอกเบี้ย ลดค่าเงิน เปิดตลาดการค้า และการเงินเสรี รวมทั้งการบีบให้ชาวรัฐวิสาหกิจที่มีผลกำไรไปในราคาถูกลง ๆ ให้กับต่างชาติ ซึ่งจะทำให้ประเทศชาติต้องตกเป็นทาสของต่างชาติไปโดยปริยาย เพราะรัฐวิสาหกิจส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับบริการทางการสาธารณสุขและเป็นการบริการที่มีความสำคัญทางด้านยุทธศาสตร์ และความมั่นคงของชาติในยุคโฮเทคนี้ด้วย เช่น การไฟฟ้า การพลังงาน และการสื่อสาร ซึ่งล้วนใช้สิทธิในด้านการพยากรณ์ พื้นที่ เงินลงทุน ริเริ่ม ซึ่งไม่อาจจะประเมินค่าเป็นตัวเงินหรือราคาหุ้นได้

ยังมีข้อเขียนของ ฯพณฯ ปรีดี พนมยงค์อีกมากมาย ที่แสดงถึงความมีวิสัยทัศน์ของท่าน เช่น ทัศนะและข้อเสนอแนะที่เป็นรูปธรรมในการขุดคลองคอคอดกระเพื่อนำรายได้เข้าประเทศ และเรื่องอื่น ๆ ซึ่งน่าจะมีการนำมาศึกษากันอย่างจริงจังเพื่อหาแนวทางมาแก้ไขปัญหาวิกฤติเศรษฐกิจในปัจจุบันที่นักวิชาการและนักการเมือง รวมทั้งข้าราชการ ล้วนมีทัศนะเปรียบเทียบ “ทาสที่ปล่อยไม่ไป” ดีแต่คิดแก้ปัญหาอย่างไรวิสัยทัศน์ ทำตามการบีบคั้นของไอเอ็มเอฟ และกลุ่มทุนข้ามชาติ โดยไม่คำนึงว่าการทำตามเงื่อนไขของไอเอ็มเอฟนั้นจะต้องแลกด้วยเลือดเนื้อของประชาชนไปอีกสักเท่าไร ธุรกิจ และโรงงานจะต้องปิดตัวไปอีกกี่ราย คนจะต้องตกงานอีกกี่ล้าน คุณภาพชีวิตของคนจะตกต่ำไปอีกเท่าไรจากนโยบายเศรษฐกิจและการเงินที่ผิดพลาดของรัฐอันเป็นสาเหตุหลักของวิกฤติเศรษฐกิจครั้งนี้ แต่กลับไปเอาผลมาเป็นเหตุ โดยโทษภาคเอกชน ซึ่งก็ได้ทำตามนโยบายการเงินและการคลังของรัฐมาโดยตลอด เช่น การกู้เงินจากต่างประเทศ ซึ่งก็เป็นผลมาจากการกำหนดเพดานดอกเบี้ยในประเทศให้สูงกว่าต่างประเทศเกือบเท่าตัว และการกำหนดอัตราแลกเปลี่ยนคงที่ในขณะที่เปิดเสรีทางการเงิน จึงกลายเป็นเป้าหนึ่งของนักเก็งกำไรข้ามชาติ และเพราะเหตุเหล่านี้เองที่นำมาสู่ภาวะเศรษฐกิจแบบฟองสบู่ และนำมาสู่ความหายนะทางเศรษฐกิจในปัจจุบัน จนต้องหาเหตุมาขาย(ชาติ) ทรัพย์สินของชาติ เช่น รัฐวิสาหกิจที่มีกำไรที่เป็น

ภาคบริการประชาชน ซึ่งเมื่อต่างชาติเข้ามาถือครองหุ้นข้างมาก ก็คงจะขึ้นราคา เพื่อหากำไรสูงสุด แล้วประชาชนจะอยู่ได้อย่างไร

ถึงเวลาที่ประชาชนไทยจะเปลี่ยนกรอบ และกระบวนความคิดกันใหม่หมด หันมาศึกษาแนวทางการแก้ปัญหาของชาติบนพื้นฐานของความเป็นชาตินิยมที่พึงตัวเองได้ โดยมี “โจทย์ตัวตั้ง” ที่

“การบำรุงความสุขสมบูรณ์ของราษฎร”

มิใช่มีโจทย์ตัวตั้งที่

“ผลประโยชน์ของกลุ่มทุนข้ามชาติผู้ละโมภและตะกละตะกลาม”

กำแพงประวัติศาสตร์

“ธรรมศาสตร์กับการต่อสู้เพื่อประชาธิปไตย”

อดิศร พวงชมพู

เมื่อคณะราษฎรเข้าเปลี่ยนแปลงการปกครองประเทศในปี พ.ศ. ๒๔๗๕ นั้น ถือเป็นความต้องการของคนกลุ่มก้าวหน้ากลุ่มหนึ่งของประเทศที่ต้องการนำ การปกครองในระบอบรัฐธรรมนูญมาใช้ ด้วยเชื่อว่าระบอบรัฐธรรมนูญจะ สามารถสร้างความเป็นธรรมขึ้นได้ในสังคมภายใต้เงื่อนไขที่ว่าประชาชนชาวไทย จะต้องมีความรู้ความเข้าใจการปกครองในระบอบรัฐธรรมนูญอย่างลึกซึ้งโดยทั่วไป

ดังนั้นสิ่งแรกที่คณะราษฎรต้องทำเพื่อนำประเทศไปสู่การปกครองที่มี ความเป็นธรรมในระยะยาวก็คือ การสร้างกลุ่มคนที่มีความรู้แตกฉานเรื่องการ ปกครองระบอบรัฐธรรมนูญ เพื่อให้กลุ่มคนเหล่านั้นมีจิตสำนึกในการสร้าง ความเป็นธรรมในสังคม และเพื่อให้คนทั้งมวลได้เข้าใจลึกซึ้งถึงปรัชญาของประชาธิปไตย ในที่สุด

มหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมืองจึงได้รับการสถาปนาขึ้นเมื่อ วันที่ ๒๗ มิถุนายน ๒๔๗๗ และนับแต่นั้นเป็นต้นมา มหาวิทยาลัยแห่งนี้ก็กลายเป็น เสมือนเครื่องจักรที่แปลงปรัชญาการปกครองระบอบรัฐธรรมนูญ ออกมาเป็น ความรู้เกี่ยวกับการเมืองการปกครองนับร้อยนับพันวิชา ออกมาเป็นการสร้าง สำนึกใหม่ ๆ ในการเข้าร่วมรับผิดชอบกับผลประโยชน์ของประเทศชาติประชาชน และออกมาเป็นความกล้าหาญของกลุ่มบุคคลที่รู้ว่าตนเองได้ยืนอยู่ในวิถีทางที่เป็น ธรรม พร้อมทั้งจะปกป้องผลประโยชน์ของประเทศชาติประชาชนอย่างจริงจัง ตลอดเวลา

การก่อตั้งมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมืองขึ้นมาในครั้งนั้น จึงเป็นการวางรากฐานการเมืองการปกครองครั้งสำคัญที่สุดครั้งหนึ่ง บุคคลที่ เริ่มเข้าศึกษาตั้งแต่ยุคเริ่มแรกจึงกลายเป็น “ตัวจักร” สำคัญของระบอบการ

ปกครองใหม่ และระยะเวลาที่ผ่านมา ๖๓ ปี ของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์นั้น มีเรื่องราวมากมายได้เกิดขึ้นมาอย่างน่าสนใจ

ขบวนการเสรีไทย

วันที่ ๘ ธันวาคม ๒๔๘๔ ทหารญี่ปุ่นประมาณ ๕๐,๐๐๐ คน เดินทางเข้าสู่อประเทศไทย ใช้เวลาเพียงไม่ถึง ๒๔ ชั่วโมงก็ยึดกรุงเทพฯ และได้ยึดจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเป็นที่พักอาศัยของทหารญี่ปุ่น ยึดมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมืองเป็นค่ายกักกันควบคุมเชลยศึกฝ่ายสัมพันธมิตร

การปฏิบัติต่อเชลยศึกสัมพันธมิตรเป็นไปด้วยดี นักศึกษา มธก. ได้ค่อยๆ รวมตัวกันเป็น “เสรีไทย” ขึ้นมาขบวนการหนึ่งเมื่อกลางปี ๒๔๘๕ นับจากนั้นมานักศึกษา ต.ม.ธ.ก. และนักศึกษา มธก. ก็ได้เข้าร่วมในขบวนการเสรีไทยอย่างจริงจัง เข้มแข็ง แล้วขบวนการเสรีไทย ซึ่งมีกองบัญชาการอยู่ที่มหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง และอาจารย์ปรีดี พนมยงค์ ผู้ประศาสน์การมหาวิทยาลัย หัวหน้าขบวนการเสรีไทย ก็ได้ขยายตัวออกไปจากธรรมศาสตร์สู่เครือข่ายเสรีไทยทั่วประเทศ

เมื่อญี่ปุ่นยอมแพ้สงคราม จากผลที่ไทยมีขบวนการเสรีไทย ประเทศไทยจึงไม่ต้องตกเป็นผู้แพ้สงครามตามไปด้วย

เกียรติประวัติของธรรมศาสตร์ขึ้นนี้เกิดขึ้นหลังจากที่ก่อตั้งมหาวิทยาลัยได้เพียง ๘ ปี

ขบวนการนักศึกษา ๑๐ ตุลาคม ๒๔๙๔

วันที่ ๒๙ มิถุนายน ๒๔๙๔ เกิดกบฏแมนฮัตตันขึ้น ทำให้ มธก. ถูกยึดด้วยคำสั่งของคณะทหารและกบฏยึดการศึกษา ทหารได้ประกาศยึดมหาวิทยาลัย โดยไม่มีกำหนด ต่อมาเมื่อเลิกกบฏยึดการศึกษาในวันที่ ๖ กันยายน ๒๔๙๔ มหาวิทยาลัยก็ยังไม่เปิดเรียนไม่ได้เนื่องจากทางการทหารยังไม่คืนมหาวิทยาลัยให้

นักศึกษา มธก. ทั้งหลายต้องไปอาศัยเรียนที่อื่น ๆ คณะนิติศาสตร์และเศรษฐศาสตร์ ไปอาศัยเรียนที่เนติบัณฑิตสภา คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี วิศวกรรมศาสตร์ และปริญญาโท ไปอาศัยเรียนที่โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา

ข่าวร้ายกว่านั้นมาถึงเมื่อวันที่ ๒๖ กันยายน ๒๔๙๔ เมื่อทางการทหาร ขอซื้อมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมืองด้วยเงิน ๕ ล้านบาท และ คณะรัฐมนตรีซึ่งส่วนใหญ่เป็นคณะรัฐประหารได้มีมติให้ขายตามที่ทางการทหาร ขอซื้อ เพื่อใช้ในราชการทหาร

นักศึกษา มธก. ได้เริ่มต้นต่อสู้ด้วยปัญญาอย่างสันติในทุกวิถีทาง จนสามารถทำให้เกิดกระชุกในสภาในวันที่ ๑๐ ตุลาคม ๒๔๙๔ นักศึกษา มธก. ได้ไป รวมตัวกันที่หน้าพระที่นั่งอานันตสมาคมซึ่งเป็นรัฐสภากว่า ๓,๐๐๐ คน และที่นี้เองนักศึกษาได้มีการพบกับนายกรัฐมนตรีนายจอมพล ป. พิบูลสงคราม เป็นผลให้ รัฐยอมคืนมหาวิทยาลัยให้แก่นักศึกษาตามข้อเรียกร้อง

ต่อมาเมื่อวันที่ ๔ พฤศจิกายน ๒๔๙๔ นักศึกษา มธก. จัดนำเที่ยว จังหวัดนครสวรรค์ ขากลับวันรุ่งขึ้นนักศึกษาทั้งหมดได้รวมขบวนขึ้นรถบัส ๑๕ คัน มีนักศึกษามากกว่า ๑,๐๐๐ คนกลับเข้าสู่แม่โคม เจ้าพระยา ท่าพระจันทร์ เพื่อเอา มหาวิทยาลัยของตนกลับคืนมา

ทหารจึงได้เริ่มทยอยคืนมหาวิทยาลัยให้ทีละส่วนตั้งแต่ต้นเดือนธันวาคม ๒๔๙๔ เป็นต้นมา

บทเรียนที่เสี่ยงด้วยชีวิตอย่างกล้าหาญครั้งนี้ ได้สรุปไว้ชัดเจนในคำขวัญ ที่ว่า **“รวมกันเราอยู่ แยกกันเราตาย”** และ **“ถ้าขาดโคมเจ้าพระยา ก็เสมือนขาดสัญลักษณ์พิธีกรรม”** ให้เราได้ศึกษาและเรียนรู้จวบจนปัจจุบัน

ขบวนการสันติภาพ

ขบวนการสันติภาพในประเทศไทยก่อตั้งขึ้นเพื่อคัดค้านการส่งทหารไทย ไปร่วมรบที่ประเทศเกาหลี สำหรับนักศึกษา มธก.แล้ว โดยรากฐานความรู้สึกรัก คิดนั้นมีความชิงชังต่อการใช้อำนาจอย่างไรเหตุผลของทหารอยู่แล้ว การส่งกองทหารไทยไปรบเกาหลีจึงเป็นเรื่องที่เข้าใจได้ว่าประเทศไทยคือบริวารอีกคนหนึ่ง ของสหรัฐอเมริกา

คณะกรรมการนักศึกษา มธก. มีมติให้คณะกรรมการนักศึกษาเป็นผู้นำ ในการเรียกร้องสันติภาพด้วยคำขวัญ **“จงยืนหยัดต่อสู้เพื่อพิทักษ์สันติภาพ จนถึงที่สุด”** พร้อมกับมีการรณรงค์ให้นักศึกษาร่วมลงนามสนับสนุนจำนวนกว่า ๒,๐๐๐ คน

การดำเนินการของคณะกรรมการนักศึกษาถูกมองว่าเป็นการ “เล่นการเมือง” และขัดต่อนโยบายรัฐบาล จึงถูกผู้บริหารตั้งคณะกรรมการสอบสวน และในวันที่ ๑๔ สิงหาคม ๒๕๙๔ พล.ท.สวัสดิ์ ส.สวัสดิเกียรติ ได้ลงนามห้ามนักศึกษา ๙ คน เข้าเรียนเป็นเวลา ๑ ปี แต่นักศึกษาทั้ง ๙ คนได้คัดค้านขอให้คณะกรรมการมหาวิทยาลัยพิจารณาทบทวนคำสั่ง

และต่อมาในวันที่ ๘ กันยายน ๒๕๙๔ นายสภามหาวิทยาลัยได้ลงนามในคำสั่งให้ลบชื่อนักศึกษา ๕ นาย ออกจากทะเบียนมหาวิทยาลัย ซึ่งได้รับการคัดค้านจากนักศึกษาอย่างกว้างขวาง กระทั่งทำคดีขึ้นฟ้องร้องต่อศาลขอให้เพิกถอนคำสั่ง

จากนั้นมาขบวนการสันติภาพก็ยังคงดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่องและก็ได้ถูกรัฐบาลถูกตามขัดขวางตลอดมา จนกระทั่งเมื่อวันที่ ๑๐ พฤศจิกายน ๒๕๙๕ ได้มีการกวาดล้างจับกุมขบวนการสันติภาพ ทำให้ผู้นำนักศึกษา มชก. คนสำคัญ ๗ ในทศวรรษที่ ๒ ต้องยุติบทบาทและการเคลื่อนไหวต่อสู้ลง

ต่อต้านการเลือกตั้งสกปรก

ธรรมศาสตร์ก้าวเข้าสู่ทศวรรษที่ ๓ แล้ว ใน ๒ ทศวรรษที่ผ่านมา แนวความคิดทางการเมืองของนักศึกษาในกรุงเทพฯ ได้เปิดกว้างขึ้นตามลำดับ ในขณะที่ ๒๕ ปีของการเปลี่ยนแปลงการปกครอง ๒๔๗๕ กำลังเดินเข้าสู่หมุมของการเป็นเผด็จการทหารอย่างเต็มตัว

การเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่ ๗ ของไทย เมื่อวันที่ ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๐๐ เป็นการเลือกตั้งที่ประชาชนวิพากษ์วิจารณ์กันทั่วไปว่ารัฐบาลและพรรคเสรีนิยมงดศีลาทุจริตการเลือกตั้ง และเหตุการณ์มีแนวโน้มจะถูกกลามออกไป รัฐบาลได้ประกาศภาวะฉุกเฉินทั่วราชอาณาจักรใน วันที่ ๒ มีนาคม ห้ามการชุมนุมสาธารณะ ห้ามการเดินขบวน ห้ามการพิมพ์โฆษณาเอกสารที่เกี่ยวกับการเมือง

ในตอนเช้าวันที่ ๒ นั้นเอง นิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยได้เริ่มต้นชุมนุมกันตลอดครึ่งเสาแล้วเดินทางไปสมทบกับนักศึกษาธรรมศาสตร์ เกษตรศาสตร์ และประชาชนทั่วไป มุ่งสู่ทำเนียบรัฐบาลเมื่อเวลาประมาณ ๑๔.๐๐ น.

นักศึกษาประชาชนได้ยื่นข้อเสนอดังต่อไปนี้ ต่อรัฐบาลจอมพล ป. พิบูล-

สงคราม ให้การเลือกตั้งเป็นโมฆะและให้มีการเลือกตั้งใหม่ และจอมพล ป. ก็รับข้อเสนอทั้ง ๕ ข้อ จากประชาชนและนักศึกษา

เหตุการณ์นี้เป็นเหตุการณ์สำคัญอย่างหนึ่งที่ทำให้พรรคเสรีมนังคศิลาเสื่อมความนิยมลงไป

สายลมแสงแดด

จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ได้ทำรัฐประหารเมื่อวันที่ ๑๗ กันยายน ๒๕๐๐ เป็นการนำมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์เข้าสู่การควบคุมอย่างใกล้ชิด กวาดล้างนักศึกษารุ่นเก่าและสร้างระเบียบการปกครองนักศึกษาใหม่ นักศึกษาถูกลดบทบาทในด้านการเมืองลง มีฐานะเป็นนักเรียนที่มีหน้าที่เรียนในห้องเรียนเท่านั้น นักศึกษาถูกปิดหูปิดตาจากการรับรู้ ไม่อาจมีปฏิริยาตอบโต้จากสภาพแวดล้อมภายนอกมหาวิทยาลัย และในที่สุดก็หมดความสนใจที่จะรับรู้โลกภายนอก

นักศึกษายุคนี้จึงมีวัฒนธรรมที่ไม่ผูกพันกับสภาพสังคมและการเมืองตามที่เป็นจริง จำกัดความสนใจอยู่ในวงแคบ ๆ รอบตัวเอง ให้ความสนใจกับงานบอล ลีลาศ เพื่อฝันและเริ่มคิดถึงการเป็นอภิสิทธิ์ชน การแต่งเครื่องแบบ ใส่หน้ากากเข้าหากัน

ช่วงเวลาที่ธรรมศาสตร์อยู่ในวัฒนธรรมเช่นนี้ เป็นช่วงเวลาที่ผู้ปกครองประเทศมีความสุขที่สุดและก็เป็นช่วงเวลาที่ประชาชนทั้งประเทศอยู่ในสภาพท้อแท้และหวาดกลัว

ยุคแสงทวา

เมื่อบรรยากาศงานบอล แพชั่น ฟลอร์โรว์ ย่อนตัวลง จากคำถามในใจคนมากมาย โดยเฉพาะบทกลอนแห่งทศวรรษของวิทยากร เชียงกูล ที่ว่า

“ฉันเขยวี่ฉันเขลาฉันทิ้ง ฉันจึงมาหาความหมาย

ฉันหวังเก็บอะไรไปมากมาย สุดท้ายให้กระดาษฉันแผ่นเดียว”

เป็นบทกลอนที่แทนใจคนยุคนั้นได้อย่างดี เมื่อรัฐบาลกระตุ้นให้นักศึกษามีส่วนในการพัฒนาประเทศ นักศึกษาจำนวนหนึ่งเริ่มรู้จักคำว่า “สัมมนา” นักศึกษาจำนวนหนึ่งเริ่มออกค่าย “อาสาพัฒนา” นักศึกษาอีกจำนวนหนึ่งเอา

จริงเอาจึงกับการศึกษาทฤษฎีการพัฒนาอย่างจริงจัง

การกระตุ้นเช่นนี้เป็นการสร้างนักศึกษารุ่นใหม่อีกรุ่นหนึ่งที่อาจารย์หรือรัฐบาลก็ได้คาดหวัง นักศึกษาเริ่มเกาะกลุ่มจากกลุ่มสัมพันธ์ เป็นกลุ่มค่ายอาสา กลุ่มวรรณศิลป์ และกลุ่มอิสระอื่น ๆ อีกมากมาย คนเหล่านี้ก็ค่อย ๆ กลายเป็นหัวหอก เป็นผู้นำของขบวนการนักศึกษาที่จะมีส่วนในการเปลี่ยนแปลงการเมืองไทยอย่างใหญ่หลวง ในยุคต่อมา

เหตุการณ์ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๑๖

ลูกเกือบ ๕๐ ปีของการก่อตั้งมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง ขึ้นมานั้น วิชาการ ความรู้ และปรัชญาประชาธิปไตยไม่ได้หยุดอยู่เพียงคน ๕๐ รุ่นของธรรมศาสตร์ แต่วิชาการ ความรู้ และปรัชญาประชาธิปไตย ได้กระจายสู่คนไทยทุกภูมิภาค

การเริ่มต้นชุมนุมครั้งใหญ่ของมวลนักศึกษาประชาชนที่สนามฟุตบอลธรรมศาสตร์นั้น แสดงให้เห็นถึงความต้องการมีส่วนร่วมในการดูแลการเมืองของคนไทยทั้งมวล

การเคลื่อนไหวของคลื่นประชาชนจากสนามฟุตบอลธรรมศาสตร์ ไปสู่กลางถนนราชดำเนิน ก่อให้เกิดความเชื่อมั่น ก่อให้เกิดพลังใจ แก่คนทั่วโลกที่จะเอาชนะความเลวร้ายที่ครอบงำอยู่

ยุคนี้แสดงชัดเจนถึงสำนึกของธรรมศาสตร์ว่า แท้จริงแล้ว ธรรมศาสตร์คือส่วนหนึ่งของประชาชนนั่นเอง ดังคำขวัญที่ว่า

“ฉันทักธรรมศาสตร์ เพราะธรรมศาสตร์สอนให้ฉันทักประชาชน”

๖ ตุลาคม ๒๕๑๙

นับตั้งแต่เกิดเหตุการณ์ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๑๖ เป็นต้นมา ประชาชนได้รับการยกย่องขึ้นมากในสังคม วรรณกรรมเพื่อชีวิตนับหมื่นเรื่องได้รับการสร้างสรรค์ขึ้นมาอย่างรวดเร็ว วัฒนธรรมประชาชนได้รับการยกระดับขึ้นสู่สังคมปัญญาชน ไม่ว่าจะเป็ น ลีเก ทมอลำ เพลงฉ่อย ลำตัดการเมือง กลายเป็นสื่อกลางความเข้าใจของคนในสังคมได้อย่างกลมกลืน

ช่วงเวลานั้นกระบวนความคิดของคนในสังคมเริ่มเปลี่ยนแปลง การศึกษาการเมือง ไม่จำกัดอยู่เพียงห้องเรียนของนักศึกษาอีกต่อไป หอประชุมใหญ่ สนามฟุตบอล ห้องประชุม AT และทุกตารางนิ้วในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ คือที่ประสาทวิชาธรรมศาสตร์และการเมืองให้แก่คนไทยทุกวัย ทุกเพศ ภูมิภาค ปัญญาทางการเมืองของประชาชนไทย พัฒนาการขึ้นมาอย่างรวดเร็ว และมีพลังก่อให้เกิดการสันเสีเื้อนอย่างรุนแรงต่อโครงสร้างอำนาจเก่า

การกวาดล้างทำลายจึงถูกนำมาใช้อีกครั้งหนึ่ง รุนแรงกว่าที่เคยมีมา ที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ท่าพระจันทร์ เจ้าพระยา

ประวัติธรรมศาสตร์ : ประวัติประชาธิปไตย

ถ้าหากมองเห็นธรรมศาสตร์เป็นคนคนหนึ่ง เกิดขึ้นมาพร้อมกับปณิธานอันหนึ่ง ชีวิตของธรรมศาสตร์ที่ผ่านมา บ่งบอกถึงการต่อสู้เพื่อบรรลุปณิธานที่ติดตัวมาตั้งแต่เกิด ผู้คนเปลี่ยนหน้าเข้ามา ผู้คนเปลี่ยนหน้าผ่านไป พร้อมกับรับเอาปณิธานการต่อสู้เพื่อประชาธิปไตยไปด้วย รุนแล้วรุ่มเล่า

การได้เห็นคนสู้ชีวิต จะเป็นกำลังใจให้คนท้อแท้ ฉันทัด การรับรู้ประวัติการต่อสู้ที่ดิ้งามของสิ่งใดย่อมจะทำให้คนมีกำลังใจ เห็นคุณค่าของตนเอง และถูกคิดที่จะสืบสานปณิธานอันทรงคุณค่านั้นต่อไป ฉันทัน

โครงการกำแพงประวัติศาสตร์ “ธรรมศาสตร์กับการต่อสู้เพื่อประชาธิปไตย” จึงจะได้รับการจัดสร้างขึ้น เพื่อบันทึกเรื่องราวกว่า ๖๐ ปีของธรรมศาสตร์ไว้ใน “สวนประติมากรรม” บอกเรื่องราวแต่ละช่วงชีวิตที่มีคุณค่าต่อจิตสำนึกของสังคมแตกต่างกันไป บอกความตั้งใจของคนธรรมศาสตร์ว่าจะสร้างยุคสมัยของตนให้มีค่าต่อพัฒนาการทางการเมืองไทย เหมือนที่คนแต่ละรุ่นได้สร้างแต่ละสิ่งที่ดิ้งามที่สุดเอาไว้ เป็นพลังใจของสังคมตลอดมา

คำถามจากเด็กรุ่นใหม่ : ใครคือปรีดี ?

สมุทรา ทุงสวัสดิ์เกษตรา*

เช้าของวันที่ ๑๐ พฤษภาคม ของทุก ๆ ปี ณ บริเวณลานปรีดี ริมน้ำเจ้าพระยา จะคราคร่ำไปด้วยผู้คนจำนวนมากที่ล้วนจะอายุมากแล้ว บ้างก็ต้องประคองกันมา หรือถือไม้เท้าคอยช่วยพยุงให้สามารถเดินได้

ดูเหมือนภาพของงานเลี้ยงรุ่นของผู้สูงอายุที่มาพบปะสังสรรค์กันเป็นประจำทุกปี และมาระลึกถึงความหลังที่เคยร่วมต่อสู้ร่วมกัน เรื่องราวต่าง ๆ พรั่งพรูจากปากผู้สูงอายุ มีการประกาศเกียรติคุณสรรเสริญกันและกัน แต่ดูเหมือนว่าคำพูด ความคิด ความเห็นต่าง ๆ จะล่องลอยอยู่เฉพาะบริเวณลานปรีดี และล้อมรอบเฉพาะหมู่คนแก่ ๆ กลุ่มเดิม ๆ ที่เห็นกันเป็นประจำ แต่ลดจำนวนลงทุกปี

ดูราวกับโลกจะลืมชายที่ชื่อปรีดี พนมยงค์ แล้ว...เพราะเสียงตอบรับจากสังคมไทยที่มีต่อปรีดีมันน้อยเหลือเกิน ดูเหมือนจะจำกัดอยู่เฉพาะกลุ่มเล็ก ๆ ซึ่งร่อยหรอไปตามกาลเวลา... จะมีคนไทยสักกี่คนหนอที่สนใจและรู้ว่า ๑๐ พฤษภาคม คือวันปรีดี พนมยงค์...

เด็กหนุ่มคนหนึ่งเคยเดินผ่านลานปรีดีในเช้าของวันที่ ๑๐ พฤษภาคม โดยบังเอิญและด้วยความสงสัยว่าทำไมจึงมีคนมารวมตัวกันที่ลานปรีดีในเช้านี้ และทำไมมีแต่ผู้สูงอายุเป็นส่วนใหญ่ เหยี่ยวลุงคนหนึ่งเดินสวนทางมา

* นักศึกษาคณะรัฐศาสตร์ ปี ๔ อดีตนายก อมว. ปี ๒๕๓๔-๔๐

“ทำไมวันนี้คนมารวมที่นี่ครับลุง” เด็กหนุ่มถาม

“วันนี้เป็นวันปรีดี ไงละหลาน” คุณลุงตอบด้วยความเอ็นดู

“ปรีดีคือใครหรือครับลุง” เด็กหนุ่มถามต่อด้วยความอยากรู้

“.....” คุณลุงถึงกับนิ่งอึ้งเมื่อได้ยินคำถามที่สองจากเด็กหนุ่ม เขาแทบไม่อยากจะเชื่อเลยว่าคนสำคัญและทำประโยชน์ให้กับประเทศชาติอย่างมากมายเช่น ปรีดี พนมยงค์ จะมีคนไม่รู้จักท่าน

“ใครคือปรีดี พนมยงค์” คำถามของเด็กหนุ่มผู้นี้คงจะสร้างความสะเทือนใจให้กับคุณลุงคนอื่น ๆ นอกจากคุณลุงคนนี้แน่ แต่สิ่งนี้และคำถามนี้คือความจริงแห่งยุคสมัยปัจจุบัน...

ถ้าคุณลุงคนนี้โชคดีที่พบนักศึกษาระบบธรรมศาสตร์ อาจทำให้คุณลุงโชคดีบ้างที่จะได้คำตอบที่น่าพอใจในระดับหนึ่ง เพราะนักศึกษาระบบธรรมศาสตร์จะรู้ว่าอาจารย์ปรีดีคือผู้ก่อตั้งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และเป็นผู้นำปฏิวัติปี ๒๔๗๕ แต่ถ้าถามนักศึกษามหาวิทยาลัยอื่น ๆ หรือเด็กรุ่นใหม่ ๆ เขาก็จะทำหน้าตาฉงน และถามกลับว่า “ปรีดีคือใคร”

อาจารย์ปรีดี พนมยงค์ อาจารย์ป๋วย อึ๊งภากรณ์ เหตุการณ์ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๐๖ และเหตุการณ์ ๖ ตุลาคม ๒๕๐๙ บุคคลและเหตุการณ์ที่กล่าวถึงนี้ล้วนตกอยู่ในสถานะเดียวกันในประวัติศาสตร์ของเด็กรุ่นใหม่ทั่ว ๆ ไป คือเป็นประวัติศาสตร์ที่ถูกลืม หรือว่าอาจกล่าวถึงแบบไม่ให้ความสำคัญมากนัก

ดังนั้นเด็กรุ่นใหม่ที่ผ่านมาจากระบบการหล่อหลอมทางประวัติศาสตร์ที่ไม่ให้ความสำคัญกับคุณค่าประชาธิปไตย และอุดมคติแห่งความดีงาม จึงไม่ค่อยเห็นความสำคัญกับบุคคลและเหตุการณ์ที่กล่าวถึงนี้ จึงไม่ค่อยน่าแปลกใจที่เมื่อใดก็ตามที่มีการจัดงานรำลึกหรือพูดถึงเรื่องบุคคล และเหตุการณ์เหล่านี้ จึงไม่ค่อยเห็นหน้าคนรุ่นใหม่ ๆ มากนัก แต่จะเห็นเพียงหน้าตาคนเก่า ๆ กลุ่มเดิม ๆ ที่เป็นผู้ร่วมเหตุการณ์ต่าง ๆ และกลุ่มคนที่เคารพในบุคคลต่าง ๆ เท่านั้นที่มาปรากฏตัว

คำถามที่น่าสนใจก็คือ เด็กรุ่นใหม่มันเลว มันไม่สนใจปัญหาสังคม ไม่เคารพนับถือ และเห็นความสำคัญของคนดีในสังคมไทย สิ่งเหล่านี้เป็นความผิดของคนรุ่นใหม่จริงหรือ??

คำตอบที่น่าจะเป็นไปได้คือ เด็กรุ่นปัจจุบัน คือผลผลิตของผู้ใหญ่ในอดีต และผู้ใหญ่ในปัจจุบัน ดังนั้นเด็กรุ่นใหม่จึงถูกปลูกฝังและกล่อมเกลาโดยโครงสร้างที่ไม่ได้ทำขึ้นเอง แต่เป็นโครงสร้างที่คนรุ่นอาจารย์ปรีดี และลูกศิษย์อาจารย์ปรีดี วางไว้

ดังนั้นถ้าถามว่าเด็กรุ่นใหม่ไม่รู้จักอาจารย์ปรีดี เป็นความผิดของใคร คำตอบก็คือ เป็นความผิดของสานุศิษย์อาจารย์ปรีดีทั้งหลาย ที่เมื่อมีอำนาจในสังคมไทยแล้วมิได้วางหลักสูตรการศึกษาและการเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ให้คนรุ่นใหม่ ดังนั้นคนรุ่นใหม่ที่เติบโตมาจึงได้รับการศึกษาประวัติศาสตร์แบบบิดเบือน และในที่สุดก็นำไปสู่การไม่รู้จักบุคคลสำคัญของชาติไทย และนำไปสู่การไม่มีต้นแบบที่งดงามให้ยึดถือ

นอกจากกระบวนการเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ของคนรุ่นใหม่ที่ถูกบิดเบือนความจริง ซึ่งนำไปสู่ความหลงลืมทางประวัติศาสตร์ของคนรุ่นใหม่แล้ว ผลผลิตทางความคิดของอาจารย์ปรีดีซึ่งรวมไปถึงเพื่อนพ้อง และผู้เคารพรัก รวมทั้งศิษย์ที่จบจากธรรมศาสตร์ มิได้มีการช่วยกันนำไปปฏิบัติและร่วมกันนำพาประเทศชาติอย่างจริงจัง

กลุ่มบุคคลเหล่านี้ก็ถือว่าเป็นภาพสะท้อนและเป็นตัวแทนของอาจารย์ปรีดีในสังคมสมัยใหม่ แต่เมื่อการกระทำของบุคคลเหล่านี้ผิดไป จากทำนองคลองธรรมที่ควรจะเป็น จึงส่งผลให้คนรุ่นใหม่มีความสับสนกับภาพอาจารย์ปรีดีเป็นอย่างยิ่ง

โดยเฉพาะบัณฑิตรุ่นเก่า ๆ ทั้งหลายที่จบจากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ที่มีผู้ประศาสน์การชื่ออาจารย์ปรีดี บัณฑิตบัณฑิตเหล่านี้ก็เข้าครอบครองอำนาจในหลายส่วนของสังคมไทย แต่ดูเหมือนว่ามีลูกศิษย์จำนวนมากของท่านล้มคำสั่งสอนของอาจารย์ปรีดี เมื่อเข้าไปสู่อำนาจแล้วก็ทวงอำนาจ ใช้อำนาจบาตรใหญ่กับประชาชน และช่วยกันขัดขวางการกระจายอำนาจ อันนี้ขอยกตัวอย่างแค่ขงมหาดไทยที่ได้ไปประสบมา

ดูเหมือน อาจารย์ ปรีดีจะเน้นการกระจายอำนาจในกับประชาชน แต่ลูกศิษย์ของท่านที่จบออกไปจากสถาบันแห่งนี้กลับล้มคำสั่งสอนของท่าน เทศบาลคือสิ่งที่ท่านอาจารย์ปรีดีต้องการให้ขยายไปทุกที่ แต่จนถึงวันนี้ก็ดูเหมือนว่า

ลูกศิษย์ของอาจารย์ปรีดี ในกระทรวงมหาดไทยลืมนำสอนเสียแล้ว เทศบาลจึงมีเพียงเล็กน้อยเท่านั้น

ที่เขียนมาทั้งหมดนี้ก็แค่อยากบอกกับคุณลุง คุณป้า และคุณพ่อ คุณแม่ทั้งหลายที่เคารพรัก และถือว่าเป็นลูกศิษย์ของท่านอาจารย์ปรีดี ลองทบทวนสิ่งที่ท่านกระทำ และลงมือกระทำในสิ่งที่จะช่วยให้เด็กรุ่นใหม่รู้จักอาจารย์ปรีดีมากขึ้น และนอกเหนือจากนั้นกระทำในสิ่งที่ท่านอาจารย์ปรีดีสอนไว้เพื่อเป็นตัวอย่างสำหรับเยาวชน

อย่าประณามว่าเด็กรุ่นใหม่ไม่สนใจปัญหาสังคมเถอะครับ เพราะเวลาเด็กรุ่นใหม่ที่สนใจอยากทำอะไรที่ดี ๆ ขึ้นบ้าง ก็ต้องไปชนกับโครงสร้างอันแน่นหนาของคนรุ่นพ่อ รุ่นลุง ที่สร้างไว้ ทำให้เด็กรุ่นใหม่ทำอะไรได้ยาก... ดังนั้นสังคมเลวไม่ใช่คนรุ่นผมหรือครับที่ทำไว้ แต่เป็นคนรุ่น คุณลุง คุณพ่อ ต่างหาก...

๑๑ พฤษภาคม คงเป็นวันที่สำคัญวันหนึ่งที่หลานคนนี้ อยากฝากลุง ๆ และคุณพ่อให้ทบทวนการกระทำ และเริ่มต้นกระทำแต่สิ่งที่ดี ๆ เพื่อส่งเสริมและพัฒนาสังคมให้ดีขึ้น อย่าให้การระลึกอาจารย์ปรีดีมีแค่วันนี้ แต่ขอให้ทุกวันโดยผ่านการกระทำของคุณลุง และคุณพ่อ ให้เป็นที่ประจักษ์ของสังคมไทย

เมื่อเด็กรุ่นใหม่ได้รับรู้ประวัติศาสตร์ที่ถูกต้อง... เมื่อเด็กรุ่นใหม่ได้มีโอกาสเห็นคุณลุง คุณป้า คุณพ่อ คุณแม่ ทำความดีและเจริญรอยตามแบบอย่างที่ดีของอาจารย์ปรีดี เมื่อถึงวันนั้นเด็กรุ่นใหม่ก็จะได้รู้จักอาจารย์ปรีดีมากขึ้น และพร้อมที่จะดำเนินรอยตามแบบแผนการดำเนินชีวิตและการทำงานที่ท่านเคยทำได้ไม่ยาก

๑๑ พฤษภาคม ในวันหน้า ณ ลานปรีดี แห่งนี้ จะร้างผู้คนหรือไม่ก็ขึ้นอยู่กับบทบาทและการกระทำของผู้ที่ปรากฏตัว ณ ลานปรีดี ในวันนี้...

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ สถาบันปรีดี พนมยงค์ โทร.....
ที่..... วันที่ 31 มีนาคม 2541

เรื่อง รายงานผลการตัดสินใจการประกวดตราสัญลักษณ์งานฉลอง 100 ปี รัฐบุรุษอาวุโส ศาสตราจารย์ ดร.ปรีดี พนมยงค์

เรียน อธิการบดี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ตามที่ท่านได้มีคำสั่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ที่ 201 / 2541 ลงวันที่ 29 กุมภาพันธ์ 2541 แต่งตั้งคณะกรรมการตัดสินใจการประกวดตราสัญลักษณ์งานฉลอง 100 ปี รัฐบุรุษอาวุโส ศาสตราจารย์ ดร.ปรีดี พนมยงค์ ขึ้น เพื่อพิจารณาตัดสินตราสัญลักษณ์ที่ส่งเข้าประกวด นั้น

บัดนี้ คณะกรรมการฯ ได้ประชุมกันเพื่อพิจารณาตัดสินเป็นที่เรียบร้อยแล้วเมื่อวันที่ 28 กุมภาพันธ์ ศกนี้ เวลา 14.00 - 16.00 น. ณ สถาบันปรีดี พนมยงค์ ผลการตัดสินมีดังนี้ คือ

รางวัลชนะเลิศ 1 รางวัล ๆ ละ 30000 บาท ได้แก่ผลงานของ

นายอารักษ์ ศาสตรสิงห์

รางวัลเกียรติยศ 4 รางวัล ๆ ละ 5000 บาท ได้แก่ผลงานของ

1. นายโชคดี ทองเนื้อห้า
2. นายถวัลย์ ดิษฐสุวรรณ
3. นายเรืองวิทย์ ภู่อภารณ
4. นายสุเทพ เรืองเสน

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

(นายอำนาจ เอ็นสบาย)

(นายสมชาย วัชรสมบัติ)

(นายสินธุ์สวัสดิ์ ยอดบางเตย)

(นางจุฬิพร เกษโกวิท)

(นายพนม เอี่ยมประยูร)

คำสั่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ที่ ๒๔๕/๒๕๔๐

เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการจัดงานวันปรีดี ประจำปี ๒๕๔๐

ด้วยมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ร่วมกับมูลนิธิปรีดี พนมยงค์ ชมรม ต.ม.ธ.ก. สัมพันธ์ และสมาคมศิษย์เก่าคณะต่าง ๆ กำหนดจัดงาน “วันปรีดี ประจำปี ๒๕๔๐” ในวันจันทร์ที่ ๑๐ พฤษภาคม ๒๕๔๐ ณ บริเวณมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (ท่าพระจันทร์) เพื่อเป็นการแสดงกตเวทิตาและประกาศเกียรติคุณของ ศาสตราจารย์ ดร. ปรีดี พนมยงค์ รัฐบุรุษอาวุโสและผู้ประศาสน์การมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

เพื่อให้การดำเนินการจัดงานดังกล่าวเป็นไปโดยเรียบร้อยและบรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าว มหาวิทยาลัยจึงแต่งตั้งคณะกรรมการจัดงานวันปรีดี ประจำปี ๒๕๔๐ คือ

คณะกรรมการอำนวยการ

๑. ท่านผู้หญิง พูนสุข	พนมยงค์	ที่ปรึกษา
๒. นายกสภามหาวิทยาลัย		ที่ปรึกษา
๓. ประธานชมรม ต.ม.ธ.ก. สัมพันธ์		ที่ปรึกษา
๔. นายกสมาคมธรรมศาสตร์ในพระบรมราชูปถัมภ์		ที่ปรึกษา
๕. ร.ต.ต. เกรียงศักดิ์	โลหะชาละ	ที่ปรึกษา
๖. นายชวน	หลีกภัย	ที่ปรึกษา

๗. นายชัยรัตน์	คำนวณ	ที่ปรึกษา
๘. นายบัณฑิต	ล้ำชำ	ที่ปรึกษา
๙. นายบัญญัติ	บรรทัดฐาน	ที่ปรึกษา
๑๐. ศาสตราจารย์ นายแพทย์ ประเวศ	วะลี	ที่ปรึกษา
๑๑. ศาสตราจารย์ ดร. พันธ์	ลิมะเสถียร	ที่ปรึกษา
๑๒. นายมานิจ	สุขสมจิตร	ที่ปรึกษา
๑๓. ศาสตราจารย์ มารุต	บุญนาค	ที่ปรึกษา
๑๔. ศาสตราจารย์ ดร. ยงยุทธ	ยุทธวงศ์	ที่ปรึกษา
๑๕. นายอนันต์	อนันตกุล	ที่ปรึกษา
๑๖. ศาสตราจารย์ ดร. อักษราท	จุฬารัตน	ที่ปรึกษา
๑๗. นายกสมาคมนิติศาสตร์		ที่ปรึกษา
๑๘. นายกสมาคมนักศึกษาเก่าพาณิชยศาสตร์และการบัญชี		ที่ปรึกษา
๑๙. นายกสมาคมรัฐศาสตร์แห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ฯ		ที่ปรึกษา
๒๐. นายกสมาคมเศรษฐศาสตร์ธรรมศาสตร์		ที่ปรึกษา
๒๑. นายกสมาคมนักศึกษาเก่าสังคมสงเคราะห์ศาสตร์		ที่ปรึกษา
๒๒. นายกสมาคมศิลปศาสตร์ธรรมศาสตร์		ที่ปรึกษา
๒๓. นายกสมาคมวารสารศาสตร์ธรรมศาสตร์		ที่ปรึกษา
๒๔. นายกสมาคมสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา		ที่ปรึกษา
๒๕. นายกสมาคมเสริมศึกษาสัมพันธ์ธรรมศาสตร์		ที่ปรึกษา
๒๖. อธิการบดี		ประธานกรรมการ
๒๗. รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ		รองประธานกรรมการ
๒๘. รองอธิการบดีฝ่ายการคลังและทรัพย์สิน		รองประธานกรรมการ
๒๙. รองอธิการบดีฝ่ายการนักศึกษา		รองประธานกรรมการ
๓๐. รองอธิการบดีฝ่ายบริหารทั่วไป ศูนย์รังสิต		รองประธานกรรมการ
๓๑. รองอธิการบดีฝ่ายบริการทางวิชาการ ศูนย์รังสิต		รองประธานกรรมการ
๓๒. รองอธิการบดีฝ่ายวิเทศสัมพันธ์		รองประธานกรรมการ
๓๓. รองอธิการบดีฝ่ายวางแผนและพัฒนา		รองประธานกรรมการ
๓๔. รองอธิการบดีฝ่ายบริหารบุคคล		รองประธานกรรมการ

๓๕. รองอธิการบดีฝ่ายกิจการพิเศษ	รองประธานกรรมการ
๓๖. คณบดีคณะนิติศาสตร์	กรรมการ
๓๗. คณบดีคณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี	กรรมการ
๓๘. คณบดีคณะรัฐศาสตร์	กรรมการ
๓๙. คณบดีคณะเศรษฐศาสตร์	กรรมการ
๔๐. คณบดีคณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์	กรรมการ
๔๑. คณบดีคณะศิลปศาสตร์	กรรมการ
๔๒. คณบดีคณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน	กรรมการ
๔๓. คณบดีคณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา	กรรมการ
๔๔. คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย	กรรมการ
๔๕. คณบดีคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	กรรมการ
๔๖. คณบดีคณะวิศวกรรมศาสตร์	กรรมการ
๔๗. คณบดีคณะแพทยศาสตร์	กรรมการ
๔๘. คณบดีคณะทันตแพทยศาสตร์	กรรมการ
๔๙. คณบดีคณะสหเวชศาสตร์	กรรมการ
๕๐. คณบดีคณะพยาบาลศาสตร์	กรรมการ
๕๑. ผู้อำนวยการสถาบันไทยคดีศึกษา	กรรมการ
๕๒. ผู้อำนวยการสำนักบัณฑิตอาสาสมัคร	กรรมการ
๕๓. ผู้อำนวยการสำนักหอสมุด	กรรมการ
๕๔. ผู้อำนวยการสถาบันทรัพยากรมนุษย์	กรรมการ
๕๕. ผู้อำนวยการสถาบันประมวลข้อมูลเพื่อการศึกษาและการพัฒนา	กรรมการ
๕๖. ผู้อำนวยการสำนักทะเบียนและประมวลผล	กรรมการ
๕๗. ผู้อำนวยการสถาบันเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา	กรรมการ
๕๘. ผู้อำนวยการสถาบันภาษา	กรรมการ
๕๙. ผู้อำนวยการสำนักเสริมศึกษาและบริการสังคม	กรรมการ
๖๐. ผู้อำนวยการวิทยาลัยนวัตกรรมการอุดมศึกษา	กรรมการ
๖๑. ผู้อำนวยการสถาบันเทคโนโลยีนานาชาติสิรินธร	กรรมการ
๖๒. ประธานสภาอาจารย์	กรรมการ

๖๓. ประธานสภาข้าราชการ

กรรมการ

๖๔. รองอธิการบดีทั่วไป

กรรมการและเลขานุการ

คณะกรรมการดำเนินงาน

๑. รองอธิการบดีทั่วไป		ประธานกรรมการ
๒. ประธาน ต.ม.ธ.ก. รุ่น ๑		กรรมการ
๓. ประธาน ต.ม.ธ.ก. รุ่น ๒		กรรมการ
๔. ประธาน ต.ม.ธ.ก. รุ่น ๓		กรรมการ
๕. ประธาน ต.ม.ธ.ก. รุ่น ๔		กรรมการ
๖. ประธาน ต.ม.ธ.ก. รุ่น ๕		กรรมการ
๗. ประธาน ต.ม.ธ.ก. รุ่น ๖		กรรมการ
๘. ประธาน ต.ม.ธ.ก. รุ่น ๗		กรรมการ
๙. ประธาน ต.ม.ธ.ก. รุ่น ๘		กรรมการ
๑๐. นายสุภัทร	สุคนธวัต	กรรมการ
๑๑. นางสมานจิตต์	วิไลรัตน์	กรรมการ
๑๒. นายสัมพันธ์	พึงประดิษฐ์	กรรมการ
๑๓. นายชลัช	ลียะวณิช	กรรมการ
๑๔. รองศาสตราจารย์ ดร. กุณฑล	ศรีเสริมโชค	กรรมการ
๑๕. รองศาสตราจารย์ บำรุง	สุขพรรณ	กรรมการ
๑๖. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พนม	เอี่ยมประยูร	กรรมการ
๑๗. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วรรณิ	สำราญเวทย์	กรรมการ
๑๘. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ชุติพร	เกษโกวิท	กรรมการ
๑๙. นางวาณี	สายประดิษฐ์	กรรมการ
๒๐. นางดุขฎิ	บุญทัศน์กุล	กรรมการ
๒๑. นางจำปูน	นามประทาน	กรรมการ
๒๒. นางยุวณี	ศุภศิลป์	กรรมการ
๒๓. ผู้อำนวยการกองการเจ้าหน้าที่		กรรมการ

๒๔.	ผู้อำนวยการกองคลัง	กรรมการ
๒๕.	ผู้อำนวยการกองกิจการนักศึกษา	กรรมการ
๒๖.	ผู้อำนวยการกองบริการการศึกษา	กรรมการ
๒๗.	ผู้อำนวยการกองกลาง	กรรมการ
๒๘.	นางวลีพร ตันชพานิช	กรรมการ
๒๙.	นายวีระ คำชั้น	กรรมการ
๓๐.	หัวหน้างานกิจกรรมนักศึกษา	กรรมการ
๓๑.	หัวหน้าสำนักงานอธิการบดี	กรรมการและเลขานุการ
๓๒.	หัวหน้างานประชุม	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

คณะอนุกรรมการดำเนินงาน

๑. ฝ่ายสถานที่ แสง เสียง

๑.	นายสมพงษ์	กันบุญ	ประธานอนุกรรมการ
๒.	นายนพดล	เทพดินินทร์	อนุกรรมการ
๓.	นายสุรพล	เล่ากุล	อนุกรรมการ
๔.	นายทรงกลด	กลัดแก้ว	อนุกรรมการ
๕.	นายประจวบ	ถาวรกิตติขจร	อนุกรรมการ
๖.	นายประโยชน์	ไทยถาวร	อนุกรรมการ
๗.	นายดวงศักดิ์	วรรณแสงแก้ว	อนุกรรมการ
๘.	นายอนุสรณ์	สุขกมล	อนุกรรมการ
๙.	นายสุรศักดิ์	เชื้อจ่าย	อนุกรรมการ
๑๐.	นายกฤษณ์	หวังกาล	อนุกรรมการ
๑๑.	นายชวิชัย	ปิยะวัฒนาพันธ์	อนุกรรมการ
๑๒.	นางคมขำ	พรหมธนะ	อนุกรรมการ
๑๓.	นางอรพรรณ	เสริฐพรรณิก	อนุกรรมการ

๑๔. นายสมปอง	แก้วประดิษฐ์	อนุกรรมการ
๑๕. นายวิทยา	เทศวงศ์	อนุกรรมการ
๑๖. นางปานจิตต์	หงษ์ทอง	อนุกรรมการ
๑๗. น.ส.น้ำฝน	สมยาอึ้ง	อนุกรรมการ
๑๘. นายไพบุลย์	สุขรัตน์	อนุกรรมการ
๑๙. นายกิตติ	ศิริวิบูลย์	อนุกรรมการ
๒๐. นายสมพร	จำแสง	อนุกรรมการ
๒๑. นายประพาส	ปานทอง	อนุกรรมการ
๒๒. น.ส.สุพจนา	มีพันธุ์	อนุกรรมการและเลขานุการ
๒๓. น.ส.ภาณุจนา	ไทยแท้	อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

๒. ฝ่ายพิธีสักการะอนุสาวรีย์

๑. นางยุวณี	ศุภศิลป์	ประธานอนุกรรมการ
๒. น.ส.รัตนา	เทพาทิพย์	อนุกรรมการ
๓. นายยงยุทธ	พິงวงศ์ญาติ	อนุกรรมการ
๔. นายทองใบ	เชื้ออยู่	อนุกรรมการ
๕. นางกรรณิการ์	จั่งสมยา	อนุกรรมการ
๖. น.ส.ระพีพร	วงศ์เหรียญทอง	อนุกรรมการ
๗. นางสมศรี	กัณฑะพงศ์	อนุกรรมการ
๘. นายเกษม	สัตกุต	อนุกรรมการ
๙. น.ส.พรทิพย์	ทับทิมทองคำ	อนุกรรมการ
๑๐. นายศิริศักดิ์	สรานุกูล	อนุกรรมการ
๑๑. น.ส.สายเพชร	จันทศร	อนุกรรมการ
๑๒. นายวีระ	คำชื่น	อนุกรรมการและเลขานุการ

๓. ฝ่ายพิธีสงฆ์

๑. นายชลัช	ลียะวณิช	ประธานอนุกรรมการ
๒. นายสมพงษ์	กันบุญ	อนุกรรมการ
๓. นายสมบัติ	แก้วปกาศิต	อนุกรรมการ
๔. นายวรพจน์	เนื่องอนงค์กุล	อนุกรรมการ
๕. นางอุบล	เปี้ยะยิ้มล่อง	อนุกรรมการ
๖. น.ส.สุพจนา	มีพันธุ์	อนุกรรมการ
๗. นายชูเกียรติ	จันทร์มานะ	อนุกรรมการ
๘. นายสุวัฒน์ชัย	จันทร์แก้ว	อนุกรรมการ
๙. น.ส.วรรณพรรณ	นาคสังข์	อนุกรรมการ
๑๐. นายสมศักดิ์	ปฏิสังข์	อนุกรรมการและเลขานุการ

๔. ฝ่ายประชาสัมพันธ์

๑. รองศาสตราจารย์ บำรุง	สุขพรรณ	ประธานอนุกรรมการ
๒. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สากล	ไพเราะ	อนุกรรมการ
๓. นางสุดารัตน์	กิตติวงศากุล	อนุกรรมการ
๔. นางอรพินท์	คุณวัฒน์	อนุกรรมการ
๕. นายวัลลภ	วิษณุเดชา	อนุกรรมการ
๖. นายธวัชชัย	ไพรินทรภา	อนุกรรมการ
๗. นายนเรศวร	วงศ์เชษฐา	อนุกรรมการ
๘. นางอุบล	เปี้ยะยิ้มล่อง	อนุกรรมการ
๙. นายสมณา	นทีรียไทวะ	อนุกรรมการ
๑๐. นางเฉลิมขวัญ	ฤกษ์ปรีดี	อนุกรรมการ
๑๑. นางศุภณา	เย็นเป็นสุข	อนุกรรมการ
๑๒. นายพิพัฒน์	ปรีดาวิภาต	อนุกรรมการ
๑๓. นายไพโรจน์	หาญพงษ์ธรรม	อนุกรรมการ

๑๔. นายสุธี	ทางศิริ	อนุกรรมการ
๑๕. นางจุฑารัตน์	ศรีกันทรกริช	อนุกรรมการ
๑๖. นายเกษม	ลำพูน	อนุกรรมการ
๑๗. ดร. พรจิต	อรัญยกานนท์	อนุกรรมการ
๑๘. นายพึ่งบุญ	ชยนนท์คงกำเนิด	อนุกรรมการ
๑๙. นางนุตรฮายาตี	โกศลศักดิ์	อนุกรรมการและเลขานุการ

๕. ฝ่ายอาหารและเครื่องดื่ม

๑. นางสาวนจิตต์	วิไลรัตน์	ประธานอนุกรรมการ
๒. น.ส.จุรีย์	อัครจรวยากุล	อนุกรรมการ
๓. นายโสภณ	ปल्लीจินดา	อนุกรรมการ
๔. นายเจริญ	ลิ้มพานิช	อนุกรรมการ
๕. น.ส.สุพจนา	มีพันธุ์	อนุกรรมการและเลขานุการ

๖. ฝ่ายจัดทำหนังสือที่ระลึก

๑. ศาสตราจารย์ ดร. วิเชียร	วัฒน์คุณ	ที่ปรึกษา
๒. นายคณิต	พิชวณิชย์	ที่ปรึกษา
๓. นายสัมพันธ์	พึงประดิษฐ์	ประธานอนุกรรมการ
๔. นายระวี	ฤกษ์จำนง	อนุกรรมการ
๕. นายสะอาด	พิมพ์สวัสดิ์	อนุกรรมการ
๖. นายสุภรณ์	พรหมพันธุ์ม	อนุกรรมการ
๗. นายสมาน	ศักดิ์สงวน	อนุกรรมการ
๘. น.ส.อรุณศรี	พุทธศิริ	อนุกรรมการ
๙. นางนุตรฮายาตี	โกศลศักดิ์	อนุกรรมการ
๑๐. นายสมณา	นทริย์ไทวะ	อนุกรรมการ
๑๑. นางกนกวรรณ	เดมิยสูตร	อนุกรรมการ
๑๒. นายธวัชชัย	ไพรินทร์ภา	อนุกรรมการและเลขานุการ

๗. ฝ่ายจัดรายการแสดง

๑. หัวหน้างานกิจกรรมนักศึกษา		ประธานอนุกรรมการ
๒. น.ส.ศิริกุล	บุญรักษา	อนุกรรมการ
๓. นางสุจินต์	สุจิตธรรม	อนุกรรมการ
๔. นายประจวบ	ถาวรกิริติขจร	อนุกรรมการ
๕. นายกองศ์การนักศึกษา มธ.		อนุกรรมการ
๖. ประธานสภานักศึกษา มธ.		อนุกรรมการ
๗. ประธานชุมนุมดนตรีไทย		อนุกรรมการ
๘. ประธานชุมนุมศิลปะและการแสดง		อนุกรรมการ
๙. ประธานชุมนุมโพล์คของและประสานเสียง		อนุกรรมการ
๑๐. ประธานชุมนุมวรรณศิลป์		อนุกรรมการ
๑๑. ประธานชมรมนักศึกษาโครงการเรียนดีจากชนบท		อนุกรรมการ
๑๒. ประธานชมรมนักศึกษาอีสาน		อนุกรรมการ
๑๓. ประธานชมรมนักศึกษาโตมทักษิณ		อนุกรรมการ
๑๔. ประธานชมรมนักศึกษาชาวเหนือ		อนุกรรมการ
๑๕. นายสุชณอม	สังข์โพธิ์	อนุกรรมการและเลขานุการ

๘. ฝ่ายวิดิทัศน์

๑. นายชิน	คล้ายปาน	ประธานอนุกรรมการ
๒. นายชนินทร์	ชมดี	อนุกรรมการ
๓. นายสุรศักดิ์	โหมดพริ้ง	อนุกรรมการ
๔. นายเสกสรรค์	เหล็กเพชร	อนุกรรมการ
๕. นายสงคราม	มีบุญญา	อนุกรรมการ

๙. ฝ่ายต้อนรับ

๑. รองศาสตราจารย์ ฉันทลักษณ์	ณ ป้อมเพชร	ที่ปรึกษา
๒. ผู้อำนวยการกองกิจการนักศึกษา		ประธานอนุกรรมการ
๓. เลขานุการคณะนิติศาสตร์		อนุกรรมการ
๔. เลขานุการคณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี		อนุกรรมการ
๕. เลขานุการคณะรัฐศาสตร์		อนุกรรมการ
๖. เลขานุการคณะเศรษฐศาสตร์		อนุกรรมการ
๗. เลขานุการคณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์		อนุกรรมการ
๘. เลขานุการคณะศิลปศาสตร์		อนุกรรมการ
๙. เลขานุการคณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน		อนุกรรมการ
๑๐. เลขานุการคณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา		อนุกรรมการ
๑๑. เลขานุการบัณฑิตวิทยาลัย		อนุกรรมการ
๑๒. เลขานุการคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี		อนุกรรมการ
๑๓. เลขานุการคณะวิศวกรรมศาสตร์		อนุกรรมการ
๑๔. เลขานุการคณะแพทยศาสตร์		อนุกรรมการ
๑๕. เลขานุการสถาบันไทยคดีศึกษา		อนุกรรมการ
๑๖. เลขานุการสำนักบัณฑิตอาสาสมัคร		อนุกรรมการ
๑๗. เลขานุการสำนักหอสมุด		อนุกรรมการ
๑๘. เลขานุการสถาบันทรัพยากรมนุษย์		อนุกรรมการ
๑๙. เลขานุการสถาบันประมวลข้อมูลเพื่อการศึกษา		อนุกรรมการ
๒๐. เลขานุการสำนักทะเบียนและประมวลผล		อนุกรรมการ
๒๑. เลขานุการสถาบันเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา		อนุกรรมการ
๒๒. เลขานุการสถาบันภาษา		อนุกรรมการ
๒๓. เลขานุการสำนักเสริมศึกษาและบริการสังคม		อนุกรรมการ
๒๔. นางชนิษฐา	ต้นสุวรรณ	อนุกรรมการ
๒๕. น.ส.แก้วตา	มุสิกะวัน	อนุกรรมการ
๒๖. น.ส.สุวีรัตน์	นรจีน	อนุกรรมการ

๒๗. นางพรพิมล	สุวรรณนิก	อนุกรรมการ
๒๘. นางรวีพิมพ์	วานิชย์จรรยา	อนุกรรมการ
๒๙. นางอุษาจรัส	เวชพงศา	อนุกรรมการ
๓๐. น.ส.สิริวรรณ	ไวยธำรงค์	อนุกรรมการ
๓๑. น.ส.นาตยา	พวงสมบัติ	อนุกรรมการ
๓๒. น.ส.จงกลณี	มลิตหอม	อนุกรรมการ
๓๓. นางสุปราณี	เนียมประเสริฐ	อนุกรรมการ
๓๔. นางวิไลวรรณ	ลีธนาส	อนุกรรมการ
๓๕. นางสุพัศตรา	ตันติมาภรณ์	อนุกรรมการ
๓๖. น.ส.ถวิล	เริ่มคำ	อนุกรรมการ
๓๗. นางวลีพร	ตันทพานิช	อนุกรรมการ
๓๘. นางมาลีรัตน์	วเรศกรกุลชัย	อนุกรรมการ
๓๙. นางยุพดี	จารุธรรม	อนุกรรมการ
๔๐. นางอุไรวรรณ	รักคง	อนุกรรมการ
๔๑. นางสมศรี	กัณฑะพงศ์	อนุกรรมการ
๔๒. นายสุรศักดิ์	กุลเรือง	อนุกรรมการ
๔๓. นายภาคิน	เรียนรอบกิจ	อนุกรรมการ
๔๔. น.ส.บังอร	สุขเถื่อน	อนุกรรมการ
๔๕. น.ส.สุวรรณา	พลายเพชร	อนุกรรมการ
๔๖. น.ส.สุนิสา	ข้าชั้นทอง	อนุกรรมการ
๔๗. นายวิฑูร	อิทธิวิฑูรธรรม	อนุกรรมการ
๔๘. นายวีรศักดิ์	บุญมาก	อนุกรรมการ
๔๙. นางกรรณิการ์	จั่งสมยา	อนุกรรมการและเลขานุการ

๑๐. ฝ่ายจัดอภิปรายและปรากฏาพิเศษ

๑. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พนม เอี่ยมประยูร ประธานอนุกรรมการ
๒. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. กิตติศักดิ์ ประกิต อนุกรรมการ

๓. อาจารย์ ดร. ประณิต	ภูมิदार	อนุกรรมการ
๔. อาจารย์ พิภพ	ชงไชย	อนุกรรมการ
๕. รองศาสตราจารย์ ดร. วิษณุ	วรัญญู	อนุกรรมการ
๖. รองศาสตราจารย์ ดร. สุรพล	นิติไกรพจน์	อนุกรรมการ
๘. นางวิภา	เกตสระ	อนุกรรมการและเลขานุการ
๘. น.ส.วรรณวิภา	แสงสารพันธ์	อนุกรรมการ และผู้ช่วยเลขานุการ

๑๑. ฝ่ายการเงินและงบประมาณ

๑. ผู้อำนวยการกองคลัง		ประธานอนุกรรมการ
๒. นางอัมพร	ปิ่นทอง	อนุกรรมการ
๓. นางจิราพร	อรุณโชติ	อนุกรรมการ
๔. น.ส.พรรณทิพา	ฤกษ์มณี	อนุกรรมการและเลขานุการ

๑๒. ฝ่ายประสานงาน

๑. รองอธิการบดีทั่วไป		ประธานอนุกรรมการ
๒. ผู้ช่วยรองอธิการบดีทั่วไป		รองประธานอนุกรรมการ
๓. ผู้อำนวยการกองกลาง		อนุกรรมการ
๔. นายสมบัติ	แก้วปกาศิต	อนุกรรมการ
๕. นางนุตรฮายาตี	โกศลศักดิ์	อนุกรรมการ
๖. นายเสริม	กัลยารัตน์	อนุกรรมการ
๗. นางวลีพร	ตันทพานิช	อนุกรรมการ
๘. นายวีระ	คำชื่น	อนุกรรมการ
๙. น.ส.ศิริกุล	บุญรักษา	อนุกรรมการ

๑๐. นายอวัชชัย	ไพรินทรภา	อนุกรรมการ
๑๑. นายสมศักดิ์	ปฏิสังข์	อนุกรรมการ
๑๒. นางสมศรี	กัณฑะพงศ์	อนุกรรมการ
๑๓. น.ส. ชุ่มชื่น	ตั้งยีนยง	อนุกรรมการ
๑๔. น.ส.สุพจนา	มีพันธุ์	อนุกรรมการ
๑๕. นางประเทือง	แก้วกาญจนเศรษฐี	อนุกรรมการ
๑๖. นายวรพจน์	เนื่องอนงค์กุล	อนุกรรมการและเลขานุการ

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๔ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๔๐

(รองศาสตราจารย์ นรนิติ เศรษฐบุตร)

อธิการบดี

กำหนดการ งานวันปรีดี ประจำปี ๒๕๕๑

๑๑ พฤษภาคม ๒๕๕๑
ณ บริเวณลานปรีดี หน้าตึกโดม

- เวลา ๐๗.๓๐ น. - ลงทะเบียน (บริการตนเองด้วยเครื่องตีและอาหารว่าง)
- เวลา ๐๘.๐๐ น. - พิธีสักการะอนุสาวรีย์ด้วยพุ่มดอกไม้ (จากวัดสุทัศนธรรมชาติ)
- เวลา ๐๙.๓๐ น. - พิธีถวายสังฆทานพระสงฆ์ จำนวน ๑๐ รูป
- เวลา ๑๐.๓๐ น. - พิธีมอบรางวัลทุนการศึกษา **“ปาด ทมมรงค์”**
- เวลา ๑๐.๕๐ น. - พิธีมอบรางวัลการประกวด **“โคลงสี่สุภาพครบรอบ ๑๐๐ ปี
ศาสตราจารย์ ดร.ปรีดี ทมมรงค์”**
- เวลา ๑๐.๕๐ น. - ปาฐกถาพิเศษเรื่อง **“ธรรมรัฐกับหลัก ๖ ประการ
ของคณะราษฎร”**
โดย อาจารย์ ชีรบุทธ นุญมี
- เวลา ๑๑.๕๐ น. - รับประทานอาหารกลางวัน

สารจากประธานชมรม ต.ม.ธ.ก. สัมพันธ์ ชุดที่ ๑๓ ประจำปี พ.ศ. ๒๕๔๐-๒๕๔๑

“วันปรีดี พนมยงค์” ๑๐ พฤษภาคม ๒๕๔๑ นี้ นอกจากเป็นโอกาสที่ศิษยานุศิษย์และผู้ที่เกี่ยวข้องกับท่านผู้ประศาสน์การ ศาสตราจารย์ ดร.ปรีดี พนมยงค์ หรือหลวงประดิษฐมนูธรรม จะได้มาชุมนุมเพื่อแสดงคารวะ และรำลึกถึงคุณความดีของท่านผู้ก่อตั้งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์แล้ว ยังนับได้ว่าเป็นการเข้ามาใกล้วาระสำคัญแห่งการเฉลิมฉลอง ๑๐๐ ปีแห่งชาตกาลของท่านผู้ประศาสน์การ ซึ่งจะตรงกับ “วันปรีดี” ในอีก ๒ ปีข้างหน้า หรือในวันที่ ๑๐ พฤษภาคม ๒๕๔๓

ชมรม ต.ม.ธ.ก. สัมพันธ์ ตระหนักดีถึงความสำคัญแห่งการเฉลิมฉลอง ๑๐๐ ปีแห่งชาตกาลของท่านผู้ประศาสน์การ และมีความประทับใจเป็นอย่างยิ่งในความคืบหน้าที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ได้ดำเนินลุล่วงไปตามขั้นตอนต่าง ๆ ทั้งในด้านการเตรียมงานจนได้มีคณะกรรมการในระดับชาติขึ้นแล้ว โดยรัฐบาลได้ให้ความเห็นชอบ และ ฯพณฯ นายกรัฐมนตรีได้รับเป็นประธานของคณะกรรมการดังกล่าว อีกทั้งในส่วนที่เกี่ยวกับระดับนานาชาติหรือระดับโลกนั้น รัฐบาลโดย ฯพณฯ นายกรัฐมนตรีได้ดำเนินการเสนอชื่อท่านผู้ประศาสน์การไปให้ห้องค้การศึกษา วัฒนธรรมและวิทยาศาสตร์แห่งสหประชาชาติ บรรจุไว้ในระเบียบวาระการประชุมใหญ่ครั้งต่อไปในปี พ.ศ. ๒๕๔๒ เพื่อได้รับการยกย่องว่าเป็นบุคคลสำคัญดีเด่นคนหนึ่งของโลก จึงนับได้ว่ามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ โดยคณะผู้บริหารและคณาจารย์ของมหาวิทยาลัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งท่านนายก-สภามหาวิทยาลัย ศาสตราจารย์ คุณหญิงนงเยาว์ ชัยเสรี และท่านอธิการบดี รองศาสตราจารย์ นรมิติ เศรษฐบุตร ได้ดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพในเรื่องนี้ ชมรม ต.ม.ธ.ก. สัมพันธ์มีความรู้สึกประทับใจในความเข้าใจอันดีและความสนับสนุนจากรัฐบาลทั้งชุดที่แล้วและชุดปัจจุบัน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ท่านอดีตนายกรัฐมนตรี พลเอก เชาวลิต ทยไญยทุธ และท่านนายกรัฐมนตรีปัจจุบัน ฯพณฯ

นายชวน หลีกภัย รวมทั้งความสนับสนุนที่ได้รับจากกระทรวงศึกษาธิการ โดยเฉพาะท่านอดีตรัฐมนตรี สุขวิช รังสิตพล และท่านอดีตรัฐมนตรี ชิงชัย มงคลธรรม รวมทั้งท่านรัฐมนตรีปัจจุบัน ๆพณฯ นายชุมพล ศิลปอาชา

ชมรม ต.ม.ธ.ก. สัมพันธ์ ยังได้ตระหนักด้วยว่า นอกจากทางด้าน มหาวิทยาลัยและทางด้านรัฐบาลแล้ว ทางด้านภาคเอกชน ก็ได้มีการเตรียม การเฉลิมฉลอง ๑๐๐ ปีแห่งชาตกาล ของท่านผู้ประศาสน์การอย่างแข็งขันเช่น เดียวกัน และรู้สึกซาบซึ้งในความดำริและผลงานของอาจารย์สุลักษณ์ ศิวรักษ์ ผู้ซึ่งมีความเลื่อมใส เคารพและศรัทธาต่อท่านผู้ประศาสน์การอย่างจริงใจ

(ศาสตราจารย์ ดร.วิเชียร วัฒนคุณ)

**รายนามคณะกรรมการชมรม
ต.ม.ธ.ก. สัมพันธ์ และ กรรมการที่ปรึกษา
ชุดที่ ๑๓ ประจำปี พ.ศ. ๒๕๔๐-๒๕๔๑**

๑. ศาสตราจารย์ ดร.วิเชียร วัฒนคุณ (ร.๗)	ประธานชมรมฯ
๒. ฯพณฯ ประมวล สภาวสุ	ผู้อุปถัมภ์ (ร.๗)
๓. พลตรี พิบูลย์ จันทโรจวงศ์ (ร.๔)	รองประธานฯ คนที่ ๑
๔. นายวิเชียร กลิ่นสุคนธ์ (ประธาน รุ่น ๖)	รองประธานฯ คนที่ ๒
๕. นางสาวจूरีย์ อรรถจรยากุล (ร.๓)	เหรียญก
๖. พลตำรวจตรี ไพโรจน์ ศิริโรจน์ (ร.๔)	นายทะเบียน
๗. นางสุดจิตต์ ภูมิจิตร (ร.๒)	ปฏิคม
๘. นายกำจัด กี่พานิช (ร.๕)	ประชาสัมพันธ์
๙. ศาสตราจารย์ ดร.วารี หะวานนท์ (ร.๕)	กรรมการสวัสดิการ
๑๐. นายทองมา หงส์ลดารมภ์ (ประธาน รุ่น ๘)	กรรมการหาทุน
๑๑. นายถนอม นพวรรณ (ประธาน รุ่น ๒)	กรรมการกีฬา
๑๒. นายสมศักดิ์ กิตติประสงศ์ (ร.๖)	กรรมการทัศนจร
๑๓. นางจำปูน นามประทาน (ร.๖)	กรรมการศิษย์เก่าสัมพันธ์
๑๔. นายสอาด พิมพ์สวัสดิ์ (ร.๔)	กรรมการวิชาการ
๑๕. นายสุภรณ์ พรหมพันธุ์ (ร.๖)	บรรณกร
๑๖. นางสมานจิตต์ วิไลรัตน์ (ร.๔)	ผู้ช่วยเหรียญก
๑๗. นายรัตน์ ศยามานนท์ (ร.๒)	ผู้ช่วยกรรมการกีฬา
๑๘. นางอาภรณ์ อินทากัย (ร.๕)	ผู้ช่วยกรรมการสวัสดิการ
๑๙. นายเฉลียว จันทนवास (ร.๗)	ผู้ช่วยกรรมการสวัสดิการ

๒๐. นายฉ้ออน นิลกำแหง (ร.๖)	ผู้ช่วยบรรณกร
๒๑. นายระวิ ฤกษ์จำนง (ร.๔)	เลขาธิการ
๒๒. นายจำนงค์ ธนะ (ร.๔)	รองเลขาธิการ
๒๓. นายวิจิตร สาคเรศ (ร.๔)	ผู้ช่วยเลขาธิการ
๒๔. นายชาญ บุญเปี่ยม (ร.๔)	ผู้ช่วยเลขาธิการ
๒๕. นายเจริญ ลิ้มพานิช (ร.๑)	กรรมการบริหาร
๒๖. นายสุภัทร สุคนธวัต (ร.๑)	กรรมการบริหาร
๒๗. นายธรรมศักดิ์ ศรีจันทร์ (ร.๒)	กรรมการบริหาร
๒๘. นายอุไร วงศาโรจน์ (ร.๓)	กรรมการบริหาร
๒๙. นายอำนาจ เปล่งวิทยา (ร.๓)	กรรมการบริหาร
๓๐. นายสุเทพ อักษรสารสิทธิ์ (ร.๔)	กรรมการบริหาร
๓๑. นายยง ศรีนาม (ร.๔)	กรรมการบริหาร
๓๒. นายสัมพันธ์ หึงประดิษฐ์ (ร.๗)	กรรมการบริหาร
๓๓. นายกฤษดา กุฑศตงค์	ประธานรุ่น ๑
๓๔. นายจำรุง ปิยมบุตร	ประธานรุ่น ๓
๓๕. นายโสภณ ปลืมหินดา	ประธานรุ่น ๔
๓๖. นายชาญ กาญจนาคพันธ์	ประธานรุ่น ๕
๓๗. นายพร อุดมพงษ์	ประธานรุ่น ๗
๓๘. พล.ต.ต.พิมล จารักษ์	ประธานรุ่น ๗

กรรมการที่ปรึกษา

๑. นายสุบิน เขื่อนสมบูรณ์ (ร.๑)	๒. พ.ต.อ. ประดับ วีระเกาศัลย์ (ร.๒)
๓. นายประจวบ อัมพะเสวต (ร.๒)	๔. พ.อ.(พ.) ชยันต์ อัมพุนันท์ (ร.๓)
๕. นายสุวัฒน์ วรดิลก (ร.๓)	๖. นายสมาน ศักดิ์สงวน (ร.๓)
๗. พลเอก ชำนาญ นิลวิเศษ (ร.๔)	๘. คุณหญิง ชนิดต์ ปิยะอุย (ร.๔)
๙. นายชาญ แก้วชูใส (ร.๔)	๑๐. นายประเจิด เปล่งศรีงาม (ร.๔)
๑๑. นายมณี เทพภักดี (ร.๕)	๑๒. พ.ต.อ. เสฐียร ลินทุเสน (ร.๕)

๑๓. คุณหญิง ศรีประภาพร สภาวสุ (ร.๖) ๑๔. นายสุโข สุวรรณศิริ (ร.๖)
๑๕. พลตรี ปรงศิลป์ ศศะนาวิน (ร.๖) ๑๖. น.อ. สุขสวัสดิ์ มุตตามระ (ร.๗)
๑๗. นายสุวรรณ ดาราวงษ์ (ร.๗) ๑๘. นายไพริน มะบุญพร (ร.๘)
๑๙. นายธีรศักดิ์ วรรณสุด (ร.๘) ๒๐. นายนิพนธ์ สถาพร (ร.๘)
๒๑. นายชลอ สุวรรณศรี (ร.๘) ๒๒. ผศ.ดร.พนม เขี่ยมประยูร (มธ.)
๒๓. พ.อ. วัง ปันสนิท (ร.๘) ๒๔. นายชัยรัตน์ คำนวน (ร.๘)
๒๕. นายมานิต ปางมณี (มธ.) ๒๖. นายกฤษฎา ณ ป้อมเพชร
(มูลนิธิปริทัศน์)

รายนามผู้บริจาคในการจัดพิมพ์หนังสือ “วันปรีดี พนมยงค์”

๑๑ พฤษภาคม ๒๕๔๑

คุณวิเชียร กลิ่นสุคนธ์	๕,๐๐๐ บาท
พ.ต.อ.ประดับ ชีระเกาศัลย์	๕,๐๐๐ บาท
คุณมานิต ปางมณี	๒,๐๐๐ บาท
ศ.ดร.วิเชียร วัฒนคุณ	๑,๐๐๐ บาท
พล.ต.พิบูลย์ จันทโรจวงศ์	๑,๐๐๐ บาท
คุณเจริญ ลิ้มพานิช	๑,๐๐๐ บาท
คุณสันทัศน์ ศิวะเกื้อ	๑,๐๐๐ บาท
คุณอาภรณ์ อินทากัย	๑,๐๐๐ บาท
ศ.ดร.วารี ทะวานนท์	๑,๐๐๐ บาท
คุณสัมพันธ์ พึ่งประดิษฐ์	๑,๐๐๐ บาท
คุณสุภรณ์ พรหมพันธุ์	๑,๐๐๐ บาท
คุณทองมา หงส์ลดาธรรม์	๑,๐๐๐ บาท
คุณนิพนธ์ สถาพร	๕๐๐ บาท
คุณระวี ฤกษ์จำนง	๕๐๐ บาท
คุณยง ศรีนาม	๕๐๐ บาท
ร.ต.จำนงค์ ธนะ	๕๐๐ บาท
คุณสะอาด พิมพ์สวัสดิ์	๕๐๐ บาท
คุณไพลิน มะบุญพร	๓๐๐ บาท
คุณประมุข ปรีชญานนท์	๒๐๐ บาท
คุณสกุล ย่องสมบัติ	๒๐๐ บาท
คุณวิมล จันทนสุวรรณ	๒๐๐ บาท

จากคณะผู้จัดทำ

ธมฺโม หเว รกฺขติ ธมฺมจารี

หนังสือที่ระลึกงาน วันปรีดี พนมยงค์ ๑๐ พฤษภาคม ๒๕๔๑ ปีนี้ ไม่อาจหลีกเลี่ยงผลกระทบจากวิกฤตทางเศรษฐกิจในยามที่ประเทศอยู่ใต้อำนาจเงินกู้ของไอเอ็มเอฟ ซึ่งทำให้ประชาชนต้องประสบชะตากรรมตกยากลำบากจนเศรษฐกิจตกต่ำไปตามกัน ทำให้ผู้สนับสนุนอุปการะการจัดพิมพ์หายไป จึงต้องหันมาพึ่งตนเองด้วยเงินของชมรม และแรงศรัทธาจากสมาชิกชมรม ต.ม.ธ.ก. สัมพันธ์ และลดจำนวนหน้าลงเพื่อแบ่งเบาภาระของมหาวิทยาลัย ให้หนังสือที่ระลึกวันปรีดี พนมยงค์ ได้ออกมาเป็นบรรณาการดังเช่นที่ได้กระทำมาทุกปี

ภายใต้สถานการณ์ที่ประเทศชาติและประชาชนต้องตกอยู่ใต้อาณนายทุนข้ามชาติ เจ้าหนี้เงินกู้ต่างประเทศอยู่ในขณะนี้ทำให้ “ไทย” เป็นเสมือนประเทศอาณานิคมของนักล่าเมืองขึ้น สมัยใหม่ในยุคโลกาภิวัตน์ ซึ่งใช้อิทธิพลทางเศรษฐกิจอำนาจเงินรุกรานด้วยรูปแบบและชั้นเชิงนานัปการ อันทำให้เอกราชอธิปไตยของชาติตกอยู่ใต้อาณัติของประเทศผู้เป็นเจ้าหนี้ ทำให้ภาวะเศรษฐกิจของประเทศและประชาชนตกต่ำถึงขนาดที่จะต้องขายทรัพย์สิน อันเป็นสมบัติของชาติ ของประชาชน เพื่อให้ได้มาซึ่งเงินตรา ดุจดั่งคนจนที่ต้องยอมจำนนต่อนายทุนเงินกู้ เพื่อให้ได้เงินมาใช้มากขึ้น

ในภาวะที่ประเทศชาติตกอยู่ในสภาพภยันตราย อันกระทบกระเทือนต่อเอกราชอธิปไตย ชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนอย่างทั่วหน้าเช่นนี้ คงไม่ใช่ภาระของรัฐบาล หรือปล่อยให้รัฐบาลแก้ไขหรือฝากชีวิตความหวังไว้กับรัฐบาลเท่านั้น คงไม่ได้ หากแต่จะต้องเป็นภารกิจของประชาชนผู้รักชาติโดยถ้วนหน้า ร่วมพลังสามัคคีเพื่อกู้ชาติให้รอดพ้นภัยพิบัติจากการรุกรานทางเศรษฐกิจของประเทศมหาอำนาจนายทุน เพื่อให้ได้มาซึ่งเอกราชอธิปไตย ดังเช่นที่รัฐบุรุษอาวุโส ปรีดี พนมยงค์ ได้ก่อตั้งขบวนการเสรีไทยเพื่อกู้ชาติจากการรุกรานของ

ญี่ปุ่น ประเทศมหาอำนาจเมื่อคราวสงครามโลกครั้งที่สอง อันทำให้ประเทศไทย
รอดพ้นจากการสูญเสียเอกราชอธิปไตยดำรงคงไว้ซึ่งความเป็นไทยมาจนตราบเท่า
ทุกวันนี้

ด้วยวิสัยทัศน์ของผู้รักชาติรักผืนแผ่นดินและประชาชนไทย “ขบวนการ
กู้ชาติ” ให้รอดพ้นจากภัยพิบัติของประชาชนจึงน่าจะเกิดขึ้นในยามที่ประเทศชาติ
กำลังประสบกับความหายนะ ดังเช่นขบวนการเสรีไทยที่ได้กำเนิดขึ้นในภาวะ
ที่ประเทศต้องประสบวิกฤตการณ์ในครั้งกระนั้น อันเป็นการประยุกต์บทเรียน
และสืบทอดเจตนารมณ์ รัฐบุรุษอาวุโส ปรีดี พนมยงค์ ในสถานการณ์ปัจจุบัน
อันเนื่องในวาระที่เวียนมาถึงวันปรีดี พนมยงค์ ๑๑ พฤษภาคม ๒๕๕๑ เพื่อความ
ผาสุกของประชาชนและความเจริญรุ่งเรืองของประเทศชาติสืบไป

คณะผู้จัดทำ

หนังสือวัน “ปรีดี พนมยงค์”

๑๑ พฤษภาคม ๒๕๕๑

คณะผู้จัดทำหนังสือที่ระลึก
วันปรีดี พนมยงค์ ๑๑ พฤษภาคม ๒๕๔๑

ที่ปรึกษา

ศาสตราจารย์ ดร. วิเชียร	วัฒน์คุณ
นายคณิต	พิชวินิชย์
นายสัมพันธ์	พึงประดิษฐ์
นายระวี	ฤกษ์จำนง

คณะผู้จัดทำ

น.ส.อรุณศรี	พุทธศิริ
น.ส.เพ็ญศิริ	ประภาสพงศ์
นายสมณา	นทีรย์ไทวะ
นางกนกวรรณ	เดมิยสุตร
นายธวัชชัย	ไพรินทร์ภา
นายสุภรณ์	พรหมพันธุ์ม บรรณกร

พิมพ์ที่

โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

โทร. ๒๒๔-๑๓๕๐ โทรสาร ๒๒๔-๗๓๕๘

ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา อธิรพงศ์ ประดิษฐ์กุล

พ.ศ. ๒๕๔๑

สรุปความหมายของรูปแบบในวงกลม ๗ ภาพ นับจากวงกลมล่างสุดซ้ายมือขึ้นไป (ตามเข็มนาฬิกา) คือ

๑. จบการศึกษาจากฝรั่งเศส (Docteur en Droit)
๒. ร่วมกันเปลี่ยนแปลงการปกครอง และร่างรัฐธรรมนูญ ฉบับปี ๒๕๗๕
๓. ผู้ก่อตั้งมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง
๔. เจรจา "ดุลยภาพแห่งอำนาจ" กับประเทศต่าง ๆ
๕. ออกกฎหมายประมวลรัษฎากร เก็บภาษีอย่างเป็นธรรมแก่สังคม
๖. เป็นหัวหน้า "ขบวนการเสรีไทย" ในสงครามโลกครั้งที่ ๒ ต่อต้านกองทัพทหารญี่ปุ่นในประเทศไทย
๗. ประกาศสันติภาพสงครามโลกครั้งที่ ๒ เป็น "โมฆะ" ไม่ผูกพันประชาชนชาวไทย
 - ภาพกลางและลูกโลก แสดงถึงทั่วโลกยอมรับความเก่งกล้าสามารถของท่าน "รัฐบุรุษอาวุโส"
 - แบบโล่ (Arm) หมายถึงสิ่งปกป้องประเทศชาติ หรือเครื่องหมายส่งเสริมวงศ์ตระกูลให้โด่งดัง

สมาน ศักดิ์สงวน (รุ่น ๓) ผู้ออกแบบ

จ่ายสบาย ๆ

พร้อมบริการหลังการขายถึงบ้าน

SINGER § ซิงเกอร์

ความสุขทุกสิ่งเป็นจริงด้วยซิงเกอร์

จ่ายสบาย สบาย พร้อมบริการหลังการขายถึงบ้าน

บริษัท ซิงเกอร์ประเทศไทย จำกัด (มหาชน)

๓๒๑ ถนนสีพระยา บางรัก กรุงเทพฯ ๑๐๕๐๐ โทร. ๒๓๖-๐๑๓๘